SUPERINTENDENS-E VAGY PÜSPÖK?

VAGYIS:

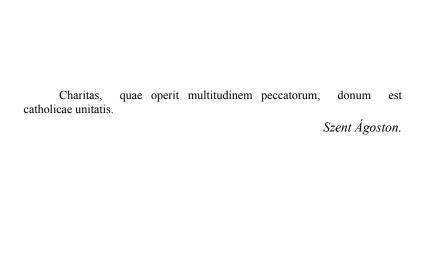
A PÜSPÖKI MÉLTÓSÁG A KATE EGYHÁZBAN,

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL HAZÁNKRA.

ÍRTA: MUNKAY JÁNOS.

A FŐTISZT. ESZTERGOMI ÉRSEKI FŐHATÓSÁG KEGYES ENGEDELMÉVEL.

ESZTERGOM, 1886. NYOMATOTT BUZÁROVITS GUSZTÁVNÁL.

A MAGYAR KATH. INTELLIGENCIÁNAK

ÉS

A JÓ AKARATÚ PROTESTÁNS ATYAFIAKNAK

MEGSZÍVLELÉSÜL

TISZTELETTEL AJÁNLJA A SZERZŐ.

TARTALOM

Bevezető sorok I-Superintendens-e vagy püspök?
közzsinaton megjelenni vonakodtak
közzsinaton megjelenni vonakodtak
A püspöki méltóság, tekintettel a hivatás fönségére
A püspöki méltóság, tekintettel a hivatás fönségére
A kath. püspöki méltóság áldozári köre és hivatala
hessenek
Nescitis quid petatis?
Jézusnak, az Isten fiának hét levele Kisázsia püspökeihez
Első levél, az efezusi egyház angyalához
Második levél, a szmirnai egyház angyalához
Harmadik levél, a pergamusi egyház angyalához
Negyedik levél, a tiatirai egyház angyalához
Ötödik levél, a szardesi egyház angyalához
Hatodik levél, a filadelfiai egyház angyalához
Hetedik levél, a laodiceai egyház angyalához
A mennyei főpásztor leveleinek állandó tanúskodása s óvástétele 9
A kath. püspökök csak a római pápa beleegyezésével szenteltetnek
föl s igtattatnak hivatalukba9
A kath. egyház gondoskodása a püspökjelöltek erkölcsi megbízha-
tósága s igazhitüsége iránt9
A próbavizsgálat folytatása
Igaz-e hogy a püspöki méltóságnak a nagyravágyás, gőg és uralko-
dásvágy vetette meg alapját?
A püspöki pásztorbot és gyűrűvel való visszaélések a püspökök vá-
lasztása s beigtatásánál11
Püspöknevezési jog Magyarországon
A püspöki felszentelés, Consecratio (kath. és prot. szempontból.) 12
A püspöki székfoglaló

A kisebb egyházi rendfokozatok	152
A kath. püspökség és a lelkipásztori hivatal	160
Episcopum oportet Doctorem esse	167
Oportet Episcopum unius uxoris esse virum	171
A püspöki fényes háztartás és a szegények ápolása	177
A kath. és prot. Autonómia	182
A magyar prot. liberalismus és a kath püspöki kar	
Gaude Maria Virgo	
C	

Bevezető sorok.

Egy megható képnek ecsetelésével kezdem bevezető soraimat. Ott látjuk a mennyei Atyát, az ég és föld teremtőjét s királyát, a ki a bűn megtörténte után, midőn a sátán irigysége által oda lett volna az emberi nemzet fényes jövője s koronája, könyörült az emberi nemzeten s Megváltót ígért; mert úgy szerette a világot, hogy saját egyszülött fiát adná érette. (Ján. 3, 16.)

S az Isten fia megjelent a földön s leve a világ s az emberiség központja. Ő egyszersmind az áldozat,

a világ bűneiért; s csak ő általa s a hozzá való hithű ragaszkodás által nyerhetünk a mennyei Atyánál gyelmet s így üdvösséget. "Ideo Ingrediens mundum dicit: Hostiam et oblationem noluisti corpus autem aptasti Mihi: holocautomata pro peccato non Tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio; in capite libri scriptum est de Me: Út faciam Deus voluntatem Tuam." Zsid. 10. 5-7. Mivel a régi engesztelő áldozatok nem tetszenek nyei Atyának, megjelent az Isten fia emberi testben. hogy beteljesítse az úr Isten akaratát. látjuk a S ott szeplőtelen szent Szüzet is a ki öröktől fogya lebegett az Isten szemei előtt s kiválasztatott; s leve Üdvöanvia: aiánlia föl áldozatul szentséges fiát: zítőnk ott kinek szívéből ömlik a vér a kárhozat s kiengesztelés tüzére. Ott látiuk a szent angyalokat is² a kik hozzánk való szeretetből esedeznek irgalomért.

A világ Üdvözítőjének utolsó s döntő ténye, mielőtt visszatért mennyekbe. az vala, hogy a lelki önmagáról tanítványaira, apostolaira ruházta. mondván: ..Nekem adatott minden hatalom mennyben és földön. elmenyén, tanítsatok minden népet: tanítsátok őket megtartani mindazt, a mit parancsoltam nektek." (Máté 28. 18-20.)

Ez volt Krisztus Jézusnak utolsó döntő ténye a földön, azt akarván, hogy ekkép az ő küldetése és hatalma, melyet az Atyától nyert, az apostolokban és ezek törvényes utódaiban fönmaradjon s ezek legyenek egyházában a világ végéig lelki pásztorok és tanítók.

Ennélfogva az úr Jézus nemcsak szerencsésen megalapitá egyházát, hanem élettörvényeit is nagy bölcsességgel megszabta s kijelölte; úgy szintén megadta isteni alkotmányának lényeges elemeit s ezzel az egyházi kormány szabályzatát is megalapította s előírta örökre. S azért más alapot senki sem vethet azon kívül, mely vettetett, mely maga a Krisztus Jézus. (Szent Pál Korint. I. lev. 3, 11.) Ő a valóságos szegletkő, melyet megvetettek ugyan az építők, t. i. a zsidók, farizeusok és hitetlennek, de a ki a szeglet fejévé lőn. Az úrtól lett ez és csodálatos a mi szemeink előtt. És a ki e kőre esik, megsérül, a kire pedig esik, összezúzza. (Máté 21, 42. 44.)

egyház biztos ismertető jegyét az apostoloktól püspökök sora képezi s az volt első származó sorban czélja az egyházi hatalomnak, hogy Krisztus Jézus hivei, ide-oda ne haitassanak a tudomány minden szelétől. kitéve emberi hamisságnak és furfangos kísértésnek, (Efez. az 4, 14.) hanem állhatatosak maradjanak az igazságban. S nemzetünk szent István ideje óta hü is maradt ősi hitéhez egész a mohácsi ütközet idejéig, mely 1526. év aug. 29-én az ország roppant kárával végződött. IV. Béla alatt a tatárok szintén elpusztíták az országot, öldökölték a magyar népet, lakatlanná tevék édes hazánk legnagyobb részét; de a gyászos emlékű mohácsi ütközet nagyobb kárt s siralmasabb szenvedést hozott a magyar nemzetre. Ez volt a töröknek első nagyobb győzelme a magyar nemzet felett. Ez bátorítá fel őket még inkább a hódításokra, s a kik valóban meg sem nyugodtak, míg ország tetemes részét birtokukba nem ejették. Majdmásfél századig kegyetlenül zsarolták és nyomorgatták a nemzetet.

Ott a mohácsi csatatér mezején vérzettek el az ország főpapjai is, kik az akkori idők szokása szerint, mint főnemesek és birtokosok küzdöttek a haza védelmében. Ott hullott el az ország prímása s esztergomi érsek S z a l k a y László, ott vérzett el T o m o r y Pál

kalocsai érsek s számos püspök. S a főpapok halála végzetes leve a kath. egyházra is. A török ugyan egy hónap múlva kivonult az országból. res csata után de azon rövid idő alatt is iszonyú pusztításokat országiban. A király a gyászos mohácsi ütközet után közben szintén életét vesztette futás S most a egyik két pártra szakadt, az Ferdinándot, ausztriai az a másik Zápolyai Jánost ismervén főherczeget, el rályának. De ebből nagy viszálykodás támadt az országerősebb rész Ferdinánddal ban, mert az tartott, Zápolyai pedig, hogy a királyi méltóságot magának biztosítsa, a törököt hívta segítségül, ennek kegyeibe s pártfogásába magát s kisded fiát ajánlván. S a török újból megjelent az országban, de nem volt köszönet benne, boszúját a legnagyobb mértékben férfiakon. kik az egyházi nand részén voltak, töltötte. S ekkép az újon kinevezett főpapok el nem foglalhatták székhelyeiket s ha foglalhatták, főpásztori működésük felettébb püspöki körre szoríttatott. régi városok többnyire Α a török kezébe estek, valamint az egyházi javadalmak s birtokok legnagyobb része is. A lelkipásztorok száma megfogyatkozott s megbomlott mindinkább minden rend és fegvelem.

S bekövetkezett a szerencsétlen h i t s z a k a d á s , illetve hitújítás, mely a nemzetet még inkább széttépte s felbontotta a hitegységet, mely szent István idejétől fogva szeplőtelenül fönnállott, s meghozta az iszonyú súrlódásokat, egyenetlenségeket s pártoskodást s e miatt vérzik maiglan a magyar anyaszentegyház szíve.

Bizonyára itt volna az ideje föleszmélni a szerencsétlen hitszakadásból, véget vetni a vallásos súrlódásoknak, mert csak is a valódi ker. felebaráti szeretet s er-

megújulás, hitegységnek eredménye, kölcsi mely a édes hazánknak alapot, melyen társadalmi adhat újiáprotestáns fölépülhet születése S ha atyánkfiai superczímet megakarják intendenseiknek a püspöki adni püspöki méltóságot ott keressék, a hol valóban feltalála kath. egyházban; s a hol maiglan fönnáll ható, t. i. az apostoli papság is.

E viszonyokat a ker. hit s világtörténelem szempontjából igazsághűn megvilágítani, e sorok feladata.

mely a püspöki méltóságtól A hierarchia. elválasztegyedül Jézus igaz egyházában hatatlan, létezik, s általa tartatik fönn teljes épségben! S valamint Krisztus a világ s az emberiség központja, s nem is adatott más név az melyben nekünk (Apóst, ég alatt, üdvözülnünk kellene. csel 4, 12.) úgy csak az ő egyházához való hithű s benső nyerhetni ragaszkodás által mennyei Atyánál a megelégedést, ideig áldást, S örökkévaló boldogságot!

Superintendens-e vagy püspök?

idő óta protestáns atvánkfiai időviszonyok Egy az rendkívüli kedvezése folvtán. nagy hatalomra a miniszterialis legfőbb állások, gődnek Magyarországon; képviselői megyei és hivatalok protestánsokországos talán fölös számban is, meg vannak rakva, a katholikusok mán, hogy ma holnap elmondhatják költővel:

"Omnia jam fiunt, fieri quae posse negabam."

Ennél nagyobb horderejű azonban azon mozzanat, hogy prot. atyánkfiai nem elégedvén meg a czímmel, menagyban hánytorgatott egyszerűségük lyet egykor őseik jeléül viselni a Superintendens határoztak, helvett püspök c z í m e t kívánják használni; törekvésük ugyan nem egyez meg sem hitvallásuk pitóinak nézeteivel, ecclesiájok történeti sem szellemével annyival inkább kárhoztatandó náluk, mert ütközik apostoli fölségi rendeletbe is; lévén a püspöki Magyarországban nemcsak kath. a egyház chiájának egy kiváló elnevezése, hanem egyszersmind s méltóságot is jelent, melynek ama czím közjogi állást kizárólagos sajátját képezi.

A prot. vallásfőnökök tehát püspöki czím után törekszenek. Nem volt ez így a hitújítás kezdetén.

Luther a kath. egyházi rendet végkép meg akarván semmisíteni, de C a p t i v i t a t e B a b i l o n i c a czímü könyvében azt hirdette, hogy a keresztények mind egyenlően papok, hogy az igében és a szentségben ugyanazon hatalommal bírnak, s hogy az egyházi rend nem egyéb, mint bizonyos szertartás az egyházi szónok megválasztá-

sara s hogy a ki az Isten igéjét nem hirdeti, az nem is mondható papnak. S azért azok, kik csupán zsolozsma és a szent mise végzésére szenteltetnek, pápai áldozárok ugyan, de nem keresztény papok. Ily nézetek a püspöki méltóságot is fölöslegessé teszik.

Lutherrel megegyez Kálvin János, Institutionum könyvében azt állítván, hogy a püspökök semmiyel nem áldozó papoktól s hogy minden kitünőkülönböznek az ségök az idők szükségei szerint az e m b e r e k megegyezése folytán lett behozva s azért nem is szentség. Utóbb ezen tévedését beismervén, monda: ...Hátra van még a kézrátétel (Ordinatió), mely a valódi s törvényes szenteléseknél szerepel; de hogy szentség is volna, annyit jelentene, mint megengedni a katholikusoknak ez egyházi hierarchiát, a kik úgy vannak meggyőződve, az hogy azt Krisztus rendelte az egyházban."

Luther Márton, hogy megnyerje a világi fejedelmek s birodalmi városok pártfogását, a kath. püspökök tekintélyét kezdé nyirbálni. A birodalmi városok polgármesterei gyűkath. püspököket, mert lölték hatalmukat s sokféleképen korlátozták s sukat e miatt gyakori megpüspökökkel. Luther a hasonlásban is éltek a kath. rosok részére állott. hirdetvén: "Mo s s á t o k meg úgvmond, kezeiteket verőkben,ı ti mindnyájan s papi nem vagytok." A városi uraknak s a protestantizáló fejedelmeknek tetszett szintén Luthernak eljárása, mert ezentúl a püspöki hatalom gyakorlását reájuk bízta. E szerint a kath. püspökök martyr halálra voltak destinálva. Honnét e tünemény, e csoda, hogy a jelenkorunkban magyarhoni protestánsok épen püspöki czímet meg akarják adni vallásfőnök e i k n e k? Vájjon a gondviselés válasza ez azoknak, kik minduntalan híresztelik, hogy a kath. egyház lejárta magát vagy nem sokára le fogja járni? Vagy a protestánsok tiltakozása az támadások ellen, melyekkel a a püspökséget s mindazt, ami ezzel szellem fiai a kath. összefügg, illetik?

A protestánsok nagy súlyt fektetnek a XIV. XV. és XVI. századnak, valamint a középkornak erkölcsi hanyatlására s ezt szünet nélkül hánytorgatiák: mert mennél nagyobb bűnöket sikerülne erre hárítani, annál nagyobb érdemet tulajdoníthatnának maguknak a reformatio által. Maga Luther is azzal indokolta elpártolását, mert az egyházat iszonyúan legyalázta. Azonban az isteni gondviselés a XIII. XIV. XV. és XVI. századot is megdicsőítette olyformán, hogy a szentség, Isten s felebaráti szeretet s tudomány dicső példányait e századokban is láthassuk, üdvözülhessük. Ekkor élt t. i. a XIII. és XIV. század derekán asziszi szent és szent Domonkos, páduai szent valói sz. Felix, mathai sz. János, a quinói Bonaventura, magyarhoni SZ. SZ. zsébet, sz. Hedvig, asziszi sz. Klára, nolaszkói SZ. Péter, Nonnatus és pennaforti sz. Rajmund, murhonei sz. Péter, p o rtu g alliai szent Erzsébet, falkonieri sz. Juliana, sziennai, svédi és bolognai sz. Katalin szüzek, viterbói szent Róza, nepomuki vértanú szent János. burgi sz. Péter, metzi püspök s számtalan más jeles férfiak, szüzek és asszonyok.

A XV. század kezdetén találkozunk ferrerisz. Vinczével, ρa v 14. i sz. Ferenczczel. Ekkor virágzott, római szent Franciska, sziennai szent Bernardin, kenti és kapisztranói szent Jánosok, szent Antonin, florenczi érsek stb. stb., kik nagy dolgokat vittek végbe az Isten földi országa érdekében.

Hasonlóképen kitüntették magukat a következő században egy saveri sz. Ferencz, genu ai sz. Katalin, egy sz. K á z m i r, királyi herczeg, boroméi szent Károly, milanói püspök, szent K aj etán, vilanói Tamás, 1 o j o 1 a i szent Ignácz, Istenes szent János, alkantarai szent Péter, V. szent Pius, borgia i sz. Ferencz, nerei sz. Fülöp, kantalicioi sz. Felix, szent Teréz, avelini sz. András, keresztről nevezett sz. János, kosztkai sz. Szaniszló, sz. Kamill, 1 e o-

niszai sz. József, pazzizi szent Magdolna, szalézi sz. Fer en ez, gonzag^ai szent Alajos stb. stb. Ezen szentek éltek azon században, midőn a prot. hitújítás lábra kapott s szeplőtelen szent életők s Isten előtti foganatos imádságaik által kitűntek.

Kitetszik ebből, hogy a világnak a hitújításra szüksége nem volt; mert azon egyház, melyet az úr Isten a szentség fényével a legsötétebb századokban is kitünigazságtól; lévén szentjei el nem pártolhatott az királyok, herczegasszonyok, pápák. közt pökök, áldozópapok, apáczák, barátok, özvegyek, szüzek, közpolgárok, zasok, s mindenrendű s állapotú emberek, a kikre szintén ráillik apostolnak azon mondása: "A szentek hitökkel szent Pál országokat hódítottak, igazságot munkáltak, kinvilatkoztatást nyertek, oroszlányok torkát bezárták, a tüz árját s az idegenek táborait megfordították." (Zsid. elfoitották II, 33-34.)

Ezek így lévén, méltán bámulni lehet Luthernak engesztelhetlen gyűlöletén, melylyel a római pápa s a kath. püspökség iránt viseltetett, azt kiáltván: "Mossátok kezeiteket verőkben, ti mindnyájan papok s papi nem vagytok." Bizonyára nem a Szentlélek sugalta s adta szájába ama kegyetlen szavakat.

Annyi bizonyos, a prot. hitújítás századában, valamint az ezt megelőző s követő századokban, a római pápák s kath. püspökök közt mindig voltak szent életű jeles férfiak, kik apostoli buzgóságuk s ernyedetlen főpásztori erényeikkel tündököltek kortársaik felett; s ha találkoztak száz és száz közül, a kik a kor durvasága közepett nevisszaéltek volna hatalmukkal. soha sem felednünk, hogy ők is a korukban uralkodó nézetek befolyása alatt állottak. Nem hunyjuk be szemeinket a visszaélések előtt: azt azonban méltán megkívánhatjuk. hogy hibáikat százszorosan ne nagyobbítsák ellenségeik; s oly színben, mintha csak készakarva állítsák elő "meghazudtolnák az igazságot.

Mi az úgynevezett sötétség századait illeti, ne kívánják a püspökök tetteit úgy megítélni, mint azon emberekét, kik sírjokban nyugszanak s személyesen meg nem jelenhetnek, hogy önmagukat igazolják s megvédjék. Ha tehát megszentesített tekintélyüket védjük, nem azt akarjuk feltüntetni, hogy minden egyén, a ki a püspöki hatalommal föl volt ruházva, minden hibától ment legyen; kétséget azonban nem szenved, hogyha egyesek hibáztak is, ez a püspöki fő hatalomnak semmiképen nem árthatott

A püspöki hatalom isteni eredetű ugyan, de a kik épen azért hatalmukkal gyakorolják, e m b e r e k s azt vissza is élhetnek; és ha megengedjük, hogy a tömérdek sok számú mellett, a kik feddhetetlen életet éltek találkevésbé dicsérendők. kik hatalmukkal talán visszaéltek, ebből csak az következik, hogy súlyosabb, mennél hibázhattak és vétségük annál szentebb a hatalom, melylyel visszaéltek.

Valamint tehát a világi fejedelmek s uralkodók némely kicsapongásai mit sem bizonyítanak a fejedelmi, illetve királyi hatalom ellen: úgy a püspököknek felhányt hibák nem mérvadók a p ü s p ö k i m é l t ó s á g ellen.

kathol. püspökök, amint ezt Α minden századok nagy tudományú és igazolják. rendesen magas erényű férfiak s ha a szemünkre lobbantott tények czáfolhatlanok sem bizonvítanak volnának is. mit a Krisztus szeplő nélküli méltóság ellen, melylyel felruházvák.

Egyesek hibái meg nem semmisíthetik a papi méltóság jellegét, még nem hiúsíthatják az apostoli küldetést, sem főpásztori tulajdonságait. Elég az, az egyházi hierarchia tömérdek sok jót eszközölt nemcsak a középkorban, de a hitújítást megelőző és követő századokban is.

A régi korszakokat az időviszonyok s uralkodó elvek szerint kell megítélni s felettébb hibázna, a ki a középkori harczias püspököket a mai kor szempontjából meg akarná bírálni. A történeti eseményeket pártatlanul meg kell vizsgálni s egymással összehasonlítani. Hogy némely püspö-

kök megbecsteleníték hivatásukat s méltóságukat meggyalázták, elszakadván még az egyháztól is, sokakat rántván a kárhozatba; ezen eset, a püspökök isteni rendeltetése ellen mit sem bizonyíthat.

Héli és Kaifás bizonyára nem váltak díszére főpapi méltóságuknak; s emiatt az Isten Ítélőszéke előtt elkárhoztak; de ez által a főpapi hivatal méltósága, szentsége s isteni rendeltetése meg nem kisebbedett.

A 12 apostol között is találtatott egy, a ki pénzvágyból elárulta mesterét s kiszolgáltatta ellenségeinek; de ezen méltatlan magaviselet meg nem ingathatta az apostoli méltóságot. Különben pedig az egyház objectiv igazsága ellen elöljáróinak, püspökeinek, papjainak felpanaszolt kihágásai, mit sem bizonyítanak; hisz az egyház ezeket kárhoztatja és soha sem mentegette.

Végre kétséget nem szenved, hogyha számba veszszük azon püspököket, kik főpapi méltóságukkal visszaéltek s összehasonlítjuk őket azokkal, kik tisztjüket méltólag teljesítek, sokkal többen lesznek, a kik a kereszténységnek váltak díszére, mintsem a kik megbecsteleniték tisztjüket; többeknek nevei ott fénylenek a szentek lajstromában.

Ellenben a prot. Superintendensek s hallgatóik közt nem találkozott egyetlen egy sem, a ki a szentség hírében kimúlt volna. Negyedfélszáz év óta voltak köztük tudományos emberek, jó férjek, gondos apák stb.; de egyikről sem tanítja a történetírás, hogy a ker. igazságot s az evangéliumi tanácsokat oly szeplőtelenül követték volna, hogy szentek közé igtatva lettek s Isten előtti foganatos imádságaik által, r e n d k í v ü l i módon kitűntek volna.

S azért Luthernak s párthíveinek azon kifakadásait a kath. püspökök ellen, mi egyébnek lehet tulajdonítani, mint nemtelen magán boszűjok s tudatlanságuknak? "Mossátok meg kezeiteket vérökben, ti mindnyájan papok és papi nem vagytok. "Annyi bizonyos, ha minden keresztény a Szentlélek által, mint Luther állítá, taníttatik

bensőleg, minden emberi hozzájárulás nélkül: akkor püspöki, papi s tanítói hivatal szükségtelen; a szabónak s vargának épen olyan joga van a prédikálásra, sőt még erre. minthogy alkalmasabbak a Szentlélek Luther szerint, jelentékenyebben világosabban tása S nvilatkozik azok által. kik különben tudománynyal nem bírnak azért tulajdon tudományukat a felülről nyerttel föl ily gondolkozás De mellett cserélhetik megzavartatnék minden rend. És minek rendelte volna püspököknek szent Péter E v o d i u s t Antiochiában. Kelement Rómában. Márkot Alexandriában, Nicetust Amesiában; SZ. T i t u s t Krétában, Timoteust Efezusban; szent János Polykarpot Smyrnában, ha a püspöki hivatal nem isteni és apostoli eredetű. És miért kötötte volna az apostol oly nyomósán az efezusi püspöknek Timoteusnak szívére, hogy a nála letett kincset, a ker. hitvallást, szeplőtelenül őrizze távoztatván a hiábavaló szóújításokat és a hamisan úgynevezett tudomány ellenvetéseit, (Timot. I. level. apostoloktól átvett tanítmány nem *20-21.*) ha az eredő hitkines. melvnek őrizetére a tentől tanító egvház, nevezetesen sz. Péter és apostol-társai, ezek S vannak vényes utódjai, a római pápa és a püspökök rendelve?

Nagy felelősség terheli az egykori protestánsokat, hogy a tridenti közzsinaton megjelenni vonakodtak.

Az egyháznak van saját központja, mely az egységet mindenben, ami a valláshoz tartozik, nem csak föntartani képes, hanem azt bizonyos tekintetben létre is hozza.

A kath. egyházi hierarchia áll a püspökökből, áldozó papokból és diakónusokból. Az áldozó papoka hívek lelkipásztorai.

A hierarchia látható feje a pápa, aki mint az egység központja tanúságot tesz arról, hogy mindenütt ugyanazon hit s erkölcsi igazságok adatnak elő, mert a püspökök az apostoli szent székkel a hit és szeretet köteléke által egy testületet képeznek, és pedig nem csak a jelenre nézve, hanem a múlt századokat illetőleg* is.

legszorosabb lelkipásztorok szintén a összeköttetésben állanak megvés püspökeikkel, de összeköttetésben állanak a századok előtt élt lelkipásztorokkal, lönben az apostolokkal is. A hívek szintén összeköttetésállanak lelkipásztoraikkal, egyházmegyéjük ben **az** ő főpásztorával és a római pápával s ezen egységtől soha elszakadniuk nem szabad

Az egyház kezdete óta mindig találkoztak ugyan sovényéről s elhagyván az e g y s é g k ö z p o n t j á t , az üdvösség elnyerésének föltételeit nem a Krisztus jelölte úton iparkodtak meghatározni; kik a sötétséget világosságnak, a világosságot sötétségnek hirdették, szóval és cselekedettel Krisztus tanítását sokféleképen elferdítek s ha lehetséges lett volna, a kereszténységet és ennek

képviselőjét, a kath. e g y h á z a t alapostól kiforgatták volna.

Ilvenek voltak még az apostolok korában úgynevezett simoniták, a Simon bűvész követői. nek voltak Cerintus és Ebion követői, továbbá gnosticusok, valentiniánok, marcioniták, monpauliánok, tanisták. sabbelianusok, novátiánok, manicheudokéták, donatisták, áriánusok, fotiniánok, sok. macedoniápriscillianisták, jovinianisták, apollináristák. eutychisnok. nesztoriánok, monofisziták, pelagiánok, ták. jakobiták, monoteleták, pauliciánok, képírtók, adoptiánok, albigóiak, viklefiták. katharusok. valdóiak. lohardok. husziták stb. a kik különféle szempontból ostromolták a ker. hitet, ostromolták a kath. egyház tanítását; azonban az egyház főpásztorai mindig résen állottak: kimutatván az apostoloktól eredetileg átvett tanítást, a melvhez valami régiből valamit ragasztottak, sem a soha nem nem vettek s úgy áll maiglan is ezen tanítás, hogy azon esetre, és vizsgálat ha apostolok feltámadnának alá vennék egyház hit s erkölcstanát, azt mindenben kath. egvezőnek találnák.

Valahányszor tehát fellépett egy tévtanító, kinek megyéjében ször az illető püspök, a felütötte komolyan megvizsgálá feiét a tévtan, tiltakozott ellene, az ügyet s ha a szükség úgy hozá magával, kimerítő pápának: ielentést tett а római tartatott tartománvi vagy általános zsinat, a hová az ilven tévtanítók megidéztettek és ha makacsul ragaszkodtak volna tanaikkizárattak az egyházból. A keresztény hit tisztasához. lehetett megőrizni és biztosítani. így általános közzsinatok egyik minden tartományi S vala, a ker, hit s fegvelem szabálvainak meghatározása. első niceai zsinat 0. az 325. évben Konstantin így p. császár és Silveszter pápa korában tartatott ariánok az ellen. E zsinaton megjelent 300 püspök, a kik a római alatt csalhatlanul megfeiték elnöklete a kath. egyház tanítását, Krisztusnak egylényegű isteni méltóságáról.

Arius pedig, aki ezután is ragaszkodott tévtanához, követőivel együtt kiközösíttetett.

Hasonlóképen 381-ben tartatott meg az konstantinápolyi zsinat a macedóniaiak ellen. 431-ben tartatott egy közzsinat E fe z u s b a n Celesztin nesztoriánok ellen. 451-ben Kalcealatt. pápa d o n b a n szent Leo pápa korában, az eutychiánok ellen. 680-ban megtartatott a második közzsinat Konstantinápolyban, Agathó pápa idejében, monoteleták ellen. Ismét 787. évben tartatott egv közzsinat N i c e a városában másodszor, Adorián pápa korában a képírt ók ellen stb. Újabb időkben (1530.) megtartatott a tridenti közzsinat; a hol a prot. hitújítók tévtanai meg lettek alaposan vizsgálva s kárhoztatva s ezek ellenében az apostoli kath. egyház hit-S erkölcstana megfejtve steljes fényében feltüntetve.

Az utolsó közzsinat 1869. évben Rómában a Vatikánban tartatott a legújabbkori tévtanitók ellenében.

általános közzsinatokon kivül a legrégibb óta tartattak még részletes z s i n a t o k is, tartományok területén felmerült tévtanok felett lvek ítéltek s azokat az egyházi törvények értelmében kárhoztatták is. Így ρ. o. 170. évben a hieropolisi megvizsgálá és elítélé Montán tévtanait, antiochiai zsinat kárhoztatta Szamoszáti Pál tévedéseit. Az első s z i r m i a i zsinat 349. elítélte F o t inust. A caesa r-a ugusztani zsinat 380. kárhoztatta priscilliánistákat. A két karthágói zsinat elítélte Celestus és Pelagius tevtanait. A laterani zsinat 649. kárhoztatá a monoteletákat. A párisi és reimsi zsinatok 1147 és 1148. évtartattak bizonvos Gilbert ellen, ben aki különösen Francziaországban terjeszté. Az a 1 b i g ó i és v a 1 d ó i eretnekek ellen megtartattak a zsinatok M 0és Teracon városokban 1195-1242. nafrelin A londoni zsinat 1382, elítélte Vikle f tévtanait stb.

Aki tehát csak némileg is jártas az egyházi történelemben, kénytelen elismerni, hogy az egyház csak kötelességét teljesíté, midőn az előforduló tévtanokat szigorúan megvizsgálá, elítélé; a makacskodó tévtanokat pedig kárhoztatta, sőt kebeléből ki is záratta. Más részt pedig el kell ismernünk azt is, hogy egy magasabb természet felett i segély nélkül lehetetlen lett volna a ker. hitet tisztán és szeplőtelenül megőrizni.

A protestánsok is, mint már föntebb említém, meghivattak a tridenti zsinatra, miután különösen erre hivatkoztak. Meghivattak tehát, hogy adják elé panaszaikat; de megjelenni nem akartak. Azért a zsinat nálok nélkül is intézkedett, hozzá fogván a valódi reformátióhoz.

Magas hivatásához képest bizonyos végzéseket hozott a hitágazatokról, melyekhez az erkölcsök javítását illető határozatok is kapcsoltattak, hogy ekkép nem csak előfordulható visszaélések eltörlése eszközöltessék. a kath. tanítmány a hitújítók tévelygései ellenében megerősíttessék. Megvizsgálták a szent írás hitelességét. Megállapították szent könvvek jegyzékét; kifejtették a szóló ker. tanítást, kimutatták csalhaaz eredeti bűnről tatlan biztossággal, az ember önmagától való megigazulásának képtelenségét s mit kell tartani az előkészületről a megigazulásra? Miben áll a megigazulás maga s annak szentségekről, először ugyan oka? Határoztak a resztség, bérmálás s utolsó kenetről; azután a legméltóságosabb oltári szentségről; a penitenciatartásról, a gyónásról; valljon a gyónás ellenére van-e az isteni törvényeknek s tiszta emberi találmány-e? Valljon azon papok, kik halálos bűnben vannak, de érvényesen szenteltettek föl, mint Krisztus szolgái bűnöket megbocsáthatnak-e? A két szín alatti szent áldozásról; a szent mise áldozatról, a szent mise ünnepélyes szertartásairól s annak latin nyelvaló végzéséről; az ú j s z ö v e t s é g i p a p s á g r ó l, e g y h á z i kormányról, a házasság szentségéről, annak kötési módjáról s akadályairól; a tisztító tűzről; a szentek segítségül hívásáról s tiszteletéről, az ereklyék s szent képekről; a búcsúkról, a böjtről és ünnepekről. Mindezeket a felmerült tévtanok ellenében a legnagyobb b i z t o s s á g g a l megállapította a szent zsinat, anathemával sújtván azokat, a kik ezentúl máskép mernének tanítani.

Hozattak szintén alkalmas határozatok mindennemű visszaélések megszüntetésére is.

A zsinat a ker. fejedelmeket is erélyesen megintette, hogy mindazt, amit a zsinat határozott és rendelt, eretnekek által megvesztegettetni s megsértetni ne engedjék.

Ezen határozatokat a zsinati atyák saját kezűleg aláírták. Összesen 225 valának, 4 pápai követ, 2 bibornok, 3 pátriárka, 25 érsek, 168 püspök, 7 apát, 39 törvényesen felhatalmazott képviselő s 7 szerzetfőnök.

S ekkép ha a pretestánsok érdekében állott volna az igazságot megismerni, amint hogy hangoztatták annak előtte: k ö z ö n s é g e s e g y h á z i z s i n a t h a t á r o z zon róla, e n n e k a k a r j u k m a g u n k a t alávet n i, megtehették volna. Azonban teljesedett Luthernak azon nyilatkozata: "Ha ők, t. i. a katholikusok, a zsinat ígéretével játszanak, én is ugyanazon időben játs z a n á m velük, hivatkozva fenyegetéseiktől azon f ogan a t l a n z s i n a t r a mely soha nem fog tartatni, hogy ez alatt békeségben éljünk."

S az idő kereke meg nem akad. A protestantismus szabad vizsgálati elve meghozta szintén keserű gyümölcsét; szülte ama roppant sok felekezetet, melyek maiglan a protestáns testületeket marczangolják és tépik kegyetlenül.

A papság megkülönböztetési jellege Krisztus Jézus egyházában.

A kath. egyház mindig különbséget tett a papság és a nép között, a pásztor és a hívő nyáj között. A kath. hívek mindig meg voltak győződve, hogy senki nem vehet részt a pásztori hivatalban jogszerű meghívás s küldetés nélkül s csak is az, a ki j o g s z e r ü e n megvan híva és fölszentelve, viselhet pásztori hivatalt. De az egyházi hivatások közt is fönáll bizonyos r a n g f o k o z a t .

apostolok cselekedetei s leveleiből kiviláglik, áldozári hatalom, melvet tanítványok közvethogy az a lenül Jézus Krisztustól nyertek, az apostolok s utódaik a püspökök kézföltétele által. másokkal közöltetett örökíttetett. S nem nehéz feladat a római katakombák képei s felirataiból bizonylatot lehozni, hogy már a kereszténység kezdetén fenállott éles különbség a pásztor a nyáj között és hogy már akkor létezett bizonyos meghatározott rangfokozat papságban. Kuhn a Béla. szent Benedek rendi tanár műve, mely Benziger kiadásában jelent meg 1871., e czím alatt: "Róma: Denkmale der christlichen und der heidnischen Wort und Bild" többrendű bizonylatot szolgáltat ez igazkiderítésére. Hivatkozik: Rossi történetíróra ki katakombákból 31 különféle osztályzatot mutat föl. Ott van megkülönböztetve: az aitónállók, exorcisták, akolytus ok, aldiákonok, diákonok, áldozárok és püspökök rendie. Felszolgák tüntetvék szintén egyházi és hivatalnokok, az jegyzők, mérlegelők, librarii, tyrariok czímei.

Az apostolok kézföltétele által szenteltettek föl az első diákonok (Apóst. csel. 6, 6. úgyszintén Pál és Barnabás i37 3. Timoteus, szent Pál tanítványa, Timot. 1. lev. 4, 14.) stb. kenettek föl. Ezen szent ténykedés az isteni kegyelem, az áldozári és lelkipásztori hatalom származtatása, kézföltétel által egy fedő emlékben szent Domitillában elő van tüntetve. A püspök ül felül, előtte térdepel a három jelölt, a kikkel kézföltétel által közli a kegyelmet és hatalmat, mely az egyházi kenet fokozatának megfelel; a melyre fölmagasztaltatnak. A tény bővebb megértésére szolgálnak a szentírás tekercsei, melyek a püspöki szék előtt egy szekrényen feküsznek.

A papi fölszentelés szintén egy ábrán, vagy sírfülkében fel van tüntetve. olyformán, hogy püspök egy székben, a hová öt lépcső vezet, balkezében tart egy irattekercset, mialatt jobbja kiterjesztve, egy ember fején nyugszik. Az ifjú ábrázattal a nép felé dulva, hosszú öltönyt visel, ujjai és előrésze bíbor gélylyel ékeskedik, mindkét oldalán a felszenteltnek férfiú áll. ruházatára nézve hasonlít a felszentelő püspökhöz, hihetőleg két áldozárt ábrázolnak ezek. A régiség-búvárok azt hiszik, hogy ezen kép a diákonok szentelését ábrázolia.

A katakombák némely képein megjelenik Krisztus tizenkét tanítványa körében, kiknek viszonya mesterükhöz jelképileg 12 juh által van kifejezve, melyek ő alatta állanak, a legnagyobbikát közülök, mely Péter mögött áll, Krisztus csókolgatja; ez által Péternek előnye más tanítványok fölött ábrázoltatik.

Annyi bizonyos, ezen megkülönböztetési jelleg Krisztustól veszi eredetét, a ki maga adott némelyeket apostolokul, másokat prófétákul, némelyeket evangelistákul, némelyeket pedig pásztorok ul a maga testének fölépítésére. (Efez. 4, 11-15.) Ezeket rendelé a föld savának, a világ világosságának, a hegyen helyezett városnak s reájuk alkalmaztatja e kökövetkező hasonlatot: "Gyertyát nem azért gyújtanak,

hogy a véka alá rejtsék, hanem hogy a gyertyatartóra helyezzék, hogy világoskodjék mindenkinek, kik házvannak. Úgy világoskoskodjék világosságtok emberek előtt, hogy lássák jó tetteiteket és dicsőítsék atvátokat, ki mennyekben van." (Máté 5.) S ez volt kezdettől tanítványainak kötelessége. A különbség csak abban állott; hogy némelyek főrendű pásztoroknak apostolok és a úgymint az püspökök: mások alárendeltjei pedig ezeknek valának. Α püspököket apostolok közvetlen utódait, a Szentlélek rendelé mint az anvaszentegyháza kormányára: Isten az áldozópapok az püspökök segédei. Utóbb pedig az egyház tározá a pátriárkák és érsekek körét is, a római birodafelosztásához alkalmazván mag-át. Valamint mányok, kerületek megyék fővárosaiban és mindenütt polgári tisztviselők voltak alkalmazva, kik az egész tomány vagy megye dolgait intézek, úgy a kath. egyház is fölhasználá ezen felosztást, a tartományok fővárosaiba rendelvén exarchákat, prímásokat, érsekeket stb.

Luther Márton kezdetben úgy vélekedett, hogy minden ember pap volna s hogy a prot. községek ezek válaszszanak egyet legidősebbet, közül a legtudósabbat és legáitatosabbat, a ki a többinek szolgája, hivatalnoka, ápolója s ekkép az evangélium és szentségek őre legyen, olyformán, mint a városi polgárok közül szokás állítani Luthernek ezen nézete protestánsok ama kedvencz tanából indult ki. hogy t. i. egv e g v e t e m e s p a p s á g létezik. Azonban egy nemű általános papság eszméjével összeférhetetlen, lelkészkedés; valamint szellemi királyságból szabálvos a még nem következik, hogy minden embernek joga királyi koronát viselni. Utóbb maga Luther is föladta ezen elvet. Annyi bizonyos, senki sem adhat másnak hatalmat, a melylyel ő maga sem bír, és hogy is adhatna valakinek hatalmat, feloldozni őt bűneitől, a melyhez magának sincs semmi joga? Luther tehát ez ügyben az időváltozatok szerint különféleképen vélekedett. Kétséget nem szenved,

általános papság fogalmát komolyan venni az akkor Isten üdvintézete egészen felbomlehet, mert az általános papságról való lanék ha tan érvénves az akkor a nőket sem lehetne kizárni a lelkészi hivatalból. Már pedig sz. Pál apostol egyenesen azt mondja, hogy az asszonyoknak az egyházban tanítani nem szabad. hangosan beszélni, hanem kötelességök hallgatva sem tanulni

általános papság véleményére Az amint látszik. apostol egyik levelének e következő mondata szolélő kövek gáltatott okot: "Ti is, mint épüljetek házul, raita lelki szent papságul, lelki áldomelyek kedvesek az bemutatására, Isten előtt, Jézus Krisztus által." (Péter I. lev. 2, 5.) De ebből még nem következik, hogy a külső papságra vagy is egyházi rendre nincs szükség. Ugyanazon apostol még ezeket is állítja a keresztényekről: "Vos autem genus electum. regale Sacerdotium, gens populus saneta, sitionis," u. o. 2, 9, 10. De ebből még nem következik, hogy minden ker, ember, miután Krisztus papi és királyi testének tagja, azért királyi és papi méltósággal is Izrael népének szintén, meg volt azon tulajdona, hogy papi és királyi nép vala. (Mózes 2. k. 19, 6.) De azért a népnek ezen általános papsága és királysága mellett még egy különös, látható papság és királyság is fel állítva; a papi méltóság ugyan Áron és a királyi tóság Dávid személyében. Mi keresztények szintén örök főpap Krisztus Jézus által papi méltóságot nyertünk, hogy t. i. magunkat vele együtt feláldozzuk és a menynyei Atyának az imádás és dicséret áldozatát bemutassuk.

Ilv értelemben nyilatkozott szent Ágoston is: püspökök, úgymond kiadók vagyunk, mi kiadunk, ti vesztek; mi nyereséget keresünk; éljetek tehát jól, mivel nyeresége. Azonban gondoljátok, adásunknak ez a ne hogy ti nem tartoztok kiadni; e felső helyről nem honnan, a hol vagytok, ott védjétek Krisztok minden tust, a hol megtaláljátok; feleljetek a zúgolódóknak, dorgáljátok meg a káromkodókat, váljatok meg társaságuktól; úgy adtok ki, ha némelyeket megnyertek; ami hefoglaliátok el házaitokban. A püspöki nevezet onnan van, mivel a püspök felügyelve gondoskodik, tehát házában, ha feje a háznak, tartozik mindenki tulaidon püspöki hivatalt gyakorolni s felügyelni rá, mint hisznek házbeliei; nehogy némelyek közülök eretnekségbe essenek; vagy Istenről helytelenül ne gondolkozzanak, az neje, sem fia, sem leánya, sem szolgája. sem fegvelem tette az urat szolgája elébe s vetette alá szolgát; Krisztus pedig mindkettőért ugvanazon árt tette le. Legkisebbjeiteket sem vessétek meg: egv tökéletes éberséggel gondoskodjatok a házatokban levők üdvéről. Ha ezt cselekszitek kiadtok, (váltó asztalra szitek a talentomokat) s nem lesztek rest szolgák, nem fogtok a rettenetes kárhozattól félni; s az Úr eljővén, a magáét kellő kamattal, melvet tőletek vár, veendi vissza. (Serm. 95. de Sanctis. Schirgl Evang. Történél. 341. 1.)

Jóllehet minden keresztény tulajdon házában püspök és pap egyszersmind t. i. azon sajátságos értelemben, a mint azt szent Péter és szent Ágoston is vette, de azért távol van tőlünk a gondolat, az igazi s Krisztus rendelte püspökséget vagypapságot összezavarni.

Krisztus Jézus az egyházat, mint látható társamegalapította. s hogy rendeltetését elérhesse. megkívántató telihatalommal is felruházta, u. m. kegyosztói és kormányzói hatalommal. Ezen hármas talmat pedig, mely a bűnös emberiség tanítása, megszentelése és az örök üdvösségre való vezéreltetésére nézve szükséges, nem az egyház minden mellőzhetlenül nak, sem a hívek egyesületének adta, hanem csak először is Péternek, mint Krisztus látható helytartójának, az egyház főnöke s szikla alapjának, azután pedig a többi apostoloknak és ezek törvényes utódainak. (V. ö. Máté 28, 18-20. Márk 16, 15. Luk. 22, 16-19. Apóst, cselek. 8, 14. János 20, 23. Kor. 1. lev. 4, 14. 15. Timot. 2 lev. 1, 6. Korint. 2 lev. 2. 5-8. Luk. 10, 16.)

Annvi bizonyos, valahányszor urunk azon hatalom átruházásáról szól, mindig csak az apostolokhoz szavait egyedül, kizárva a hivők társaságát, melynek azon hatalom megadásához vagy megvételéhez nem volt semmi dolga; ellenben a népnek kötelességévé tette, hogy apostolokra hallgassanak, mert a ki ezeket hallgatia, hallgatja és a ki ezeket megveti, öt veti ki meg·; pedig őt megveti, azt veti meg, a ki őt küldötte. (Luk. io, 16.)

Ezen igazságot, hogy t. i. a tanítói, kegyosztói és kormányzói hatalom a hívek kizártával, egyedül az apostoloknak adta Krisztus Jézus, kitűnik azon eljárásból is, midőn Júdás helyébe Mátyást választották. E szerint nem a népre bízták az új apostol megválasztását, de még önmagukban sem bíztak, hanem az Úrhoz fohászkodtak és könyörögtek, hogy ő, a ki ismeri mindnyájának szívét, mutassa meg, melyikét választotta a kettő közül, hogy elfoglalja e szolgálat és apostoli hivatal helyét, tehát oly hatalmat, melylyel előbb nem birt. S úgy is lett. (Apóst, cselek, i, 15-26.)

S azóta egész jelenkorunkig csak is azok, a kik a postoli küldetés és kéz feltétel által nyerték ama hatalmat, gyakorolhatták azt, mint Krisztus szolgái és Isten titkainak sáfárai. S ezen rendelkezés az egyház alapitója által, kiterjed nem egy vagy több nemzedékre, hanem a világ végéig van megállapítva.

Ezt tudták az apostolok is, hogy t. i. a személyükre ruházott hatalomnak haláluk után is fönn kell maradnia s azért, bizonyára Krisztus rendeléséből, a ki dicső feltánap alatt nekik több ízben madása után azon negyven Isten országáról, vagyis az megielent S anvaszentbeszélgetett (Apóst, egyház elrendezéséről velők csel. 1, 3.) utódokat rendeltek maguknak, püspöu. m. a kiket böit köket és alrendű papokat, ölés és kézmeghagyták a feltétellel hivatalukra fölszenteltek; S püspököknek, hogy ők is hasonlóképen cselekedjenek. (Tit. 1, 5.)

Annyi bizonyos, már a kereszténység őskorában találunk különbséget a papság és a nép között. A klérus alatt azokat értették, kik részint az Isten iének hirdetésére. részint szentségek kiszolgáltatására, a részint a pásztori hivataloskodásra vagy az egyházi talom gyakorlatára voltak hivatva s azért már az első római pápa századbeli Kelemen a papoktól a kereszt, község egyéb híveit szorosan megkülönböztette, a tusokhoz intézett levelében ezeket írván: Summo quippe Sacerdoti sua munia tributa sunt: sacerdotibus ministeria proprius assignatus est, et levitis sua incum-Laicus (nép) praeceptis laicis constringitur. Ad Cobunt. c. 40. Azért tévednek prot. atyánkfiai, azt állítván, rinth. összes hívek általános papsága eredetileg az fönn s hogy a külön papi rend csak később keletkezett, s idővel fejlődött ki. Az egyház az apostolokra és püspökségben fönmaradt apostolságra lévén alapítva, kezdettől volt apostoli papsága is; miután apostolok a az Jézustól nvert hatalmat az ő utódaikra, ezek pedig püspökökre törvényes fölszentelés általuk rendelt által s ekkép a püspöki méltóság nem egyéb, átruházták, mint szakadatlan sorozatban folytatott apostolság egyházi Rend.

A püspöki méltóság tekintettel a hivatás fenségére.

kath. püspöki méltóság Urunk apostolaihoz intéalapját: elégi azon szavaiban birja "Ego Én választottalak titeket. Ján. 15, ió. Sicut misit me Pater ita ego mitto vos. Amint engem küldött az Atya, én is küldelek titeket. (Ján. 20, 21-23.) Accipite Spiritum Sanctum. Vegyétek a Szentlelket, a kiknek bűneiket megbovannak bocsátva, a kiknek megtartjátok, csátjátok, meg meg vannak tartva. "Elmenvén az egész világra, hirdesséevangéliumot minden teremtménynek. Aki hiszen, és megkereszteltetik, üdvözül; aki pedig nem hiszen, kárhozik. Azokat pedig, a kik hisznek, ezen jelek követik: Az én nevemben ördögöt űznek ki, új nyelszólnak, kígyókat vesznek veken föl. és ha valami nekik; halálost isznak. nem árt betegekre kezeiket a meggyógyulnak. teszik és Az Úr Jézus tehát. szólott nekik, fölvétetek mennybe, és ül az Istennek jobbja felől. Azok pedig elmenyén, tanítanak mindenütt. velük együtt munkálkodván, beszédet megerősítvén és a a rákövetkező csodajelekkel." (Márk. 16.)

Prot, atyánkfiai úgy vélekednek, hogy az egyháznak, illetve az egyházközségnek van joga kiválasztani tagjai közül azokat, kiket a nekik ajándékozott lelki adományok által Isten is kiválasztott és reájok bízta az egyházi hatalom gyakorlását. De miben állanak az á l l í t ó l a g o s lelki a d o m á n y o k s mikép osztja azokat az úr Isten, ha nincs egyházi rend, ha meg van szakadva az apostoli successio? A protestánsok ugyan azt hiszik, hogy a községi v á l a s z t á s által elő áll az egyházi hivatal, vagyis azoknak az egyéneknek testülete, kik isteni kegy ajándék

és az egyház tagjainak akaratából jogosultak az egyházi hatalmat, úgy az intézkedhetés jogát az egyházban gyakorolni, hogy a kijelentett isteni élet benne nevekedjék.

Krisztus Jézus, mint fönebb láttuk, más utón akarta apostoli, illetve püspöki és áldozári méltóságot átszáraz quos voluit ipse." maztatni. "Vocavit ad se Azokat hítta meg, a kiket ő maga akart. (Márk 3, 13.) Csekélyek voltak az apostolok magukban s a világ előtt, hatalmasok s nagyokká lettek Isten s világ megválasztatásuk által. Ezelőtt nagvrészt halászok voltak s ezen keresetmód által szerezték guknak élelmöket; az úr Jézus emberek halászaivá tette őket.

Szentlélek eljövetelével meg alapítva az egyház. Akkor teljesedett azon kegyes isteni igéret, melvet az úr Jézus tett vala szeretett apostolainak azok személyében minden hív tanítványainak, mennyelőtt, imígy szólván hozzájok: "H a s z n á l bemenetele én elmenjek, mert nektek, hogy ha gyek, a vigasztalót (a Szentlélek Istent) elküldöm hozzátok." (Ján. 16, 7.) S úgy lett. Mikor betelének a pünkösd napjai, mindnyájan egyenlőképen azon helyen valának, és lőn hirtelen az égből mintegy sebesen jövő szélnek zúgása és betölté az egész házat, ahol ülnek vala, és jelenének nekik eloszlott nyelvek, mint a és szállá mindenkire ő közülök és betelének mindnyájan Szentlélekkel. és kezdenek szólani különböző nyelveken, amint a Szentlélek ad vala nekik szólaniok. (Apóst. csel. 2. 1-5.)

A Szentlélek eljövetelével tehát meg lett alapítva az egyház. Azóta mondjuk: "Hiszek egyszent közönséges anyaszentegyházat." A Szentlélek malasztja által, nem csak megalapítva, hanem megszentelve is lett az egyház; megszentelve az ő alapítása, tanítása s üdveszközeiben, megszentelve az ő számtalan tagjaiban, kiknek szentségét az Isten időnkint rendkívüli, kegyelmi adományai s csodái által is megerősíté.

S valjon melyik egyház tagjai valának az lok s a szent vértanuk milliói, kik a kereszténység első verőket ontották s fényes csodáik, dicső századaiban megtérítettek? haláluk által számtalan pogányt Melvik tagjai valának azon hírneves egvháznak tanítók. antiochiai szent Ignác Polykarp. Irén, $\mathbf{Z}$. Cyprian, szent A t h a n á z, Gergely, Vazul, aranyszent János, Ágoston, Ambrus, száiu kik elhiretudományuk s erényeik fénye által? Ezek mind a kath. egyház püspökei s áldozárai voltak. Avagy meegyház kebeléből származtak a szent remeték. lvik zetalapítók és szerzetesek, kik szigorú életük rendkípogány és keresztény világnak vüli erénytetteik által a kiváló becsülését S bámulatát vonták magukra? mind a kath. egyháznak tagjai s fiai valának. egyház szülte ama lángbuzgalmú szent missionáriusokat, hithirdetőket. kik töménytelen fáradság nehézségek S pogány tartományokat s számtalan közt beutazták a peket Krisztus hitére megtérítenek? Ezek is a kath. egyház szülöttiei valának. Prot. szentekről nem tudunk semmit.

S ki hozta létre a szent szüzek ama számtalan seregét, kicsoda lelkesíté őket, hogy lemondván a világ s földi élet kecsegtető örömei s javairól, készek valának ima s folytonos önfeláldozással erejöket a szenvedő emberiség szolgálatára szentelni? S a kath. egyház maiglan bővelkedik minden korú rangú és nemű szentekben. Nincs állapot, hivatás, kor, század, melyben a kath. egyház számtalan szentet fel nem tudna mutatni, a császárok fejedelmi székétől le a szegény szolgáig, sőt koldusig.

S a kath. egyház méltán dicsekedhetik is az ő szentjeivel s ez bizonyára nyilvános pecsétje isteni eredetének s isteni jellegének. Oly pecsét ez, mely az ő isteniségét mindig újból rányomja. Valamint pedig a jól nevelt gyermekek a legnagyobb bizonyság szülőik életrevalóságáról, úgy a szentek is a legnemesebb bizonyság anyjuk, a kath. egyház istenisége s igazságáról, mely őket ujon szülte s fölnevelte s valamint a jó gyermekek legnagyobb dicsősége s öröme az ő szüleiknek: úgy a szentek is legnagyobb dicsősége, legnagyobb öröme az ő anyjuknak a kath. egyháznak.

S ekkép a kath. egyházban érvényesítve látjuk nemcsak Urunk igéretét, (Márk 16, 17-20.) hanem a Szent-lélek adományát is.

Α protestánsok az egyházi hivatal jogosultságát bizonyos isteni kegyajándék és az egyház tagjainak akaratából származtatják, de tévesen. Krisztus Jézus az ő kegyajándékit csak is azon egyháznak biztositá, a melynek élén áll azon apostol, a kit az apostolok fejévé s az egész anyaszentegyház elöljárójává rendelt: a kinek különös nevet is adott. Péternek azaz kősziklának nevezvén őt, mivel rajta és utódain, a római pápákon mint erős alapon kell az egyház épületének nyugodnia. "M i d ő n megviradt volt, mondja szent Márk, magához hívá tanítványait, kiket akart, és hozzá ménének, és kiválaszta tizenkettőt, kiket is apostoloknak nevezett." (Márk 3.) A nép a hegy alján várakozék. Az úr Jézus nem ment le a néphez, hanem tanítványait fölhívá a hegyre, hol ő volt. egész éjt imádságban tölte, imádkozván azokért, kiket apostoli méltóságra fölemelt, s elkülönözött. Világító gyertyákká től a gyertyatartó fölé s magasan emelkedő várossá a hegy fölött: mivel apostoli méltóságuknál fogya magasabban kellett állaniok mint a népnek, s világítaniuk életük tökéletessége által. S az úr Jézus cselekvényében ki van hogy a püspökökben, mutatva. mint az apostolok törvényes utódaiban közönséges életmód, semmi aljas viseletnek nem szabad találkoznia hanem tökéletesebb iámborság S erkölcscsel kell tündökölniök. Az úr Jézus kiválasztá azokat, a kiket akart; nem azokat, a kik szolgálatára kínálkoztak, vagy a kiket netalán a nép akart volna, hanem a kiket ő maga akart.

Az isteni kegyajándék a kath. egyházban a föl-

szentelés s küldetésben áll. Az Isten akarata, Isten meghívása az egyetlen út, melyen törvényesen üdvösen lehet valaki Krisztus Jézusnak apostola s egyház püspöke papia. S az apostolok előbb vagy meg lettek választva, mint az egyházközségek alakultak volna: mert az úr Jézus az apostolokat azért választotta s küldötte ki, hogy meg vigyék az örvenevangéliumot, először ugyan a zsidóknak. aztán pogányoknak. Kitetszik ez Urunknak azon néldabeszédéből is, a hol az anyaszentegyházat királyi egy menyegzőt szerze fiának. hasonlítia. emberhez ki ..Hamennveknek országa egv királvi e m b e r h e z . Itt az úr Jézus mennyeknek országát, vagy is az egyházat úgy mint az igaz hivők gyülekezetét, hasonlítia egy királyi emberhez, a ki menyegzőt szerze fiának. Az egyház láthatatlan feje, a mennyei király fia az úr Jézus, mivel ő halhatatlan feje az egyháznak s mivel törvényei s tanításai s ígéretei is mennyeiek s a ki ezen mennyei országnak polgára akar lenni, kell, hogy földiektől elvonja s a mennyország felé irányoztassa. Egy királyi ember menyegzőt szerze a fián a k. Ez akkor történt, midőn az örök Isten elküldé fiát a földre, hogy az emberi nemzetet megváltsa s üdvözítse; isteni természetével az emberit egybekapcsolá egy személyben két természetet egyesíte. És elküldé szolgáit, hogy meghívnák a hivatalosokat a menyegzőre. És eljönni. Az ó törvény idejekor elküldé akarának prófétákat, később pedig- az új törvényben az apostolokat, hogy édesgetve és sürgetve meghívnák a hivatalos zsidó népet a menyegzőre t. i. azon menyegzőre, hol a vőlegény maga Krisztus Jézus, a jegyes az általa alapított anyaszentegyház; meghívák őket a mennvei király fiának menyegzőjére, hogy ők is nak tagjai lennének. Azonban a zsidók nem akartak jönni. Erre vonatkozólag már az ó szövetségi szent Írásbölcs. Krisztus olvassuk. mikén a Jézus személvében panaszkodik a választott zsidó nép ellen: Híttalak

és akartatok, kiterjesztettem és nem volt a ki nézne. (Péld. 1. 24.) Ezen hálátlanságot hányta szemére a zsidóságnak Krisztus is, mondván: "Jeruzsálem! Jeruzsálem! hányszor akartam egybegyűjteni a te fiaidat és nem akartad." (Máté 21, 37.) Az úr Isten béketűrése továbbá is érvényesült. Az úr Isten a vakmerő hálátlanokat ismét hívja a menyegzőre, ez úttal az apostolokat küldözvén, amint mondatik: "Ismét más szolgákat k ü 1 d e, mondván: Mondjátok meg a hivatalosaknak, íme elkészítettem ebédemet, tulkaim és állataim megölettek és mindenek készek, jöjjetek a menyegzőre." De a zsidók most is megvetették a Messiás vendégségét, víz nélküli lyukas víztartókat ástak maguknak, az élet s kegvelem vízforrásától pedig hütelenül elfordulnak. A hivatalosok mentsegi szavaiban meg van mindennek az alapia.

Mily sors fogja érni a megvakított nemzetet s mily fenyítő ítéletet fog az úr Isten a hálátlanokra, kik visszautasíták az ő szeretetét, bocsájtani, erre is megfelelt az Üdvözítő.

A szolga visszajött és értesíté az Urat a történtek iránt. Akkor megharagudván a családapa, monda szolgájának: "Menj ki hamar az utczákra és a város szereire és a szegényeket, bénákat, vakokat és a sántákat hozd be ide."

A zsinagóga fejei, a zsidó nemzet első hivatalosai megvetették a szegletkövet, megvetették Krisztus Jézus tanítását, visszautasíták kegyelemteljes meghívását; s ha kérdjük, valljon az Isten a nagy hálátlanság miatt elvetette az ő népét teljesen és egészen? Távol legyen. Avagy nem ismeretes-e Illés prófétáról mit mond az írás? Panaszkodik Istennek Izrael ellen: Uram a te prófétáidat megölték; oltáraidat felforgatták, én egyedül maradtam és keresik életemet. "Hétezer férfiút túgymond az Isten, kiválasztottam; kik nem hajtottak tér-

det Baál előtt." így tehát még e korban is megtartatott a maradvány a kegyelem választása szerint. (Róm. n, 1-6.)

Valóban imádandó az Üdvözítő irgalma s kifogyhatlan béketűrése. A bűnök miatt, miket a zsidó nép főbbjei elkövettek, nem akarja azonnal az elcsábított egész nemzetet, mely vakon és meggondolatlanul szokta követni vezéreit, büntetni; újra elküldi szolgáit, hogy siessenek az utakra és a város szereire és a szegényeket, vakokat és bénákat hozzák oda.

Még most is nem a távolba, nem a nagy világba küldi követeit az úr Isten, hanem csak a városon belül. szegénységüket, vagyis azon zsidókhoz utasítia, kik vaka megváltás ságukat, erőtlenségüket, szóval szükés bevallják; ezekhez küldi ségeit érzik békehogy őket a mennyország számára megnyerni iparkodjanak. S azért apostolok elfordulnak gazdaaz a gok-, a jóllakottaktól s a szegényekhez térnek és az evangéliumot; elfordulnak nek hirdetik a felvilágosoaz ő képzelt tudásukban felfuvalkodnak: dottaktól. kik s elmennek a vakokhoz, kik az igaz hit világossága után vágyakoznak; elfordulnak a kevély vezérektől a bénákhoz fordulnak, kiknek vezénylet s oltalomra van igazaknak szükségük: elfordulnak azoktól. kik egészségével magukat s lelkük teljes dicsekszenek; azért inkább felkeresik a nyomorultakat, vámosokat és bűnösöket, kik alázatosan verik m e l l ü k e t és irgalomért esedeznek.

S az Úrnak áldása nyugszik a szolgák működésén. Gazdag halászat jutalmazza apostoli fáradalmaikat és újra bizonyul, hogy a kiket a világ balgatagoknak tart, azokat választja az Isten, hogy megszégyenítse a bölcseket és a világ erőtlenéit, nemteleneit és megvetetteit választá, hogy megszégyenítse az erőseket. (Kor. i. lev. 1-27.)

a keresztény Pünkösd első napján Izrael fiai-Már mennyország lépett előudvarába. nagy száma a Péter megrendíté szentegyházba; SZ. szózata S beszéde szívöket: "Szabadítsátok magatokat a romlott nemzetségtői." S ezerén önként hagyják a zsidóság utczáit és szereit, a melyekben, mint pásztor nélküli juhok bolyongtak s az egyház oltalmazó hajlékába menekülnek.

Izrael fiai közül tehát sokan megmentettek, de a nép összességére nézve mégis csak kevesen; a népnek csekély töredéke, maradványa, mely távolról sem volt képes a mennyország tereit betölteni.

Es monda a szolga: Uram meg lett, amint parancsoltad, de mégis vagyon hely. És monda az Úr a szolgának: Menj ki az utakra és a sövényekhez és kényszerítsd bejönni, hogy beteljék az én házam.

Az Üdvözítő Krisztus kizárólag Izrael házának szenéletében. "Nem küldettem, hanem működését telies csak Izrael házának elveszett juhaihoz," feleié a kánánai asszonynak, a ki segélyért esedezett neki. (Máté 15, 24.) S jóllehet tökéletesen ismerte a népnek hálátlanságát s mégis engedelmeskedett előre látta halálát; mennyei Atya végzésének s mindvégig megmaradt a zsidó körében, a melynek ígéret adatott, hogy Jákob házában fog uralkodni s innen az üdv a többi népekre átszármazni.

mialatt Krisztus változatlan hívséggel megtartá a szövetségi szerződést, a választott nép önként lemondott igéret malasztiról, megragadá magát a Messiást, a ki nem akarta elhagyni népét s átadá őt a pogányok kezeibe. (Máté 20, 19.) Megtagadja s kigúnyolja királyi méltóságát; megfosztja őt életétől, üldözi és kínoztatia követeit; s csak most, miután a zsinagóga mindent követett, hogy megtörje s megsemmisítse részéről Istennel kötött szövetségét, megparancsolá Krisztus szolgáinak, apostoloknak: "Menjetek ki az utakra és a SÖvényekhez és kényszerítsétek bejönni pogányokat, hogy megteljék az én házam."

S a pogányok, kik oktalan állatok módjára, fegyelem és törvény nélkül tévedeztek, meghallják Krisztus szavát, s Izrael örökségébe lépnek, hogy az üres helyek, miket a választott nép a mennyei asztalnál hagyott,

meghívottak által, kiegészíttessenek általuk. a későbben megteljék az úr háza. Erre vonatkozólag monda szent Pál apostol is az antiochiai zsidóknak: "Nektek kell vala. először hirdetnünk az Isten iét. megvetitek és de mivel azt méltatlaítélitek magatokat noknak az örök életre a pogányokhoz fordulunk." (Apost, csel. 13, 46.)

S mily nagy buzgalommal teljesítik az apostolok az ama parancsolatát! Midőn az Úr választott népéhez küldetek a szolga, elég volt elmenni hozzá és megmona hivatalosaknak, hogy jöjjenek, mert már készen van minden. S midőn a tévútra vetemedett zsidókról volt a szó, azt monda Krisztus a szolgának: Menj ki hamar az utczákra és a város szereire, értésére adván, hogy intés, jó példa s egyéb kegyelmi eszközök által vezetni kell őket. A pogány világot pedig ösztönözni, sarkalni kell és gyöngéd hatalommal kényszeríteni a mennyei étterembe. De az Úr szeretete és irgalmas kegyelmezése mértékben fokozódik, amint emelkedik fiaiszintén azon nak üdvszüksége is.

S mily nagy hálával fogadják az utóbb meghívottak örvendetes híradást. Mily gyorsan gyülekeznek, hogy az Úr asztalánál ők is részt vehessenek. Alig adatik értésökre, hogy ők is meg vannak híva a menyegzőre, a mennyországba, a világosságra, kiváló örömmel fogadják ezen kegyes meghívást. "Hallván pedig ezt a pogányok örvendenek és dicsőitek az Úr igéjét és hívének mindnyájan, a kik elrendelve valának az örök életre." (Apóst. csel. 13, 18.) Boldogok, mert Jákob Istene, a kiben bíztak, leve az ő Üdvözítőjök is. S valljon az országaz először meghívottak, a hivatalosak, mily foglalnak majd Isten országában? Erre megfelel maga az Üdvözítő: "Mondom pedig nektek, hogy senki hivatalosak férfiak közül. a kik volama meghívást tak. és kik a a mulandó földi j a v a k h o z való ragaszkodás miatt megvetették, nem

meg az én vacsorámat. Sokan eljönnek és napnyugatról és telepednek nankeletről Ábrahámmal, Izsákkal és mennyeknek országában, Jákobbal az fiai pedig kivettetnek a külső sötétségre, ott leszen sírás és fogak csikorgatása."

Igen tanulságos ez a példabeszéd, a melyből sokat tanulhatnak minden évszázadok, a katholikusok proés pogányok. A mennyei király testánsok, zsidók elküldé tehát szolgáit a vacsorának idején megmondani talosoknak, hogy jönnének el, mert már készen van minden. Önként s nem a nép akarata vagy megbízásából készité el ezen vacsoráját, meghatározván az ételek a vacsora ideiét. Önként s nem a nép akaratából valasztá szolgáit. Önként s nem a nép akaratából kiküldé talosak összegyűjtésére. Önként intézkedett arról is. tegvenek szolgái, midőn a hivatalosak mentegették magukat, s meg nem jelentek. Ugyan így cselekedett s cselekszik a világ Üdvözítője, Krisztus Jézus is.

vacsora alatt Jézus egyházát kell érteni. Sokan voltak s vannak a hivatalosok, de a meghívást el nem fog-adták mindnyájan; fájdalom! nem hiányzanak most nagyobb számmal, a kik meghívást pedig a kegves megvetik, nem részesülnek a vacsorában, nem egyesülnek az élet kútfejével az úr Jézussal s épen azért nem lesz semmi részük az örök boldogságban. Ezt bizonyítja maiglan a zsidók példája, a kik jóllehet már a próféták által meg voltak híva s későbben Krisztus s az apostolok tal újból meghivattak Krisztus egyházába, elődeik szokása különféleképen mentegetik magukat. S csak szerint prot. atyánkfiait is, mert félreértvén nálni lehet Krisztus intézkedéseit: megszakadt náluk Jézus az apostoli örökösödés; nincsenek apostoli papjaik, s még kevésbé toli eredetű püspökeik.

A kath. püspöki méltóság áldozári köre és hivatala.

A protestánsok félreértik a kereszt, papság hivatását, azt állítván, hogy az Üdvözítő nem bízott volna többet az apostolokra, mint hogy tanítsák a népeket; már pedig a világ Üdvözítője Krisztus Jézus nemcsak t a n i t ó, hanem főpap is vala, s azért az apostolokat is nemcsak tanításra, hanem az áldozatok bemutatására is rendelé.

Annyi bizonyos, a ker. hit központját képezi Jézusnak engesztelő halála, s ez teszi érthetővé az ő főpapi hivatalát is.

áldozatra szövetségi vonatkozólag úi úr Isten Malakiás által: "Minden helyen jó illatú füsttel és tiszta eledeli áldozattal áldoznak nevemnek, mert nagy leend az én nevem a nemzetek közt, úgymond a seregek ura Istene." (Malach. I.)

Bizonvára nem csalatkozunk. azt vélvén. hogy Jézus feltámadása oltári áldozat rendelésére után az hivatkozólag úgy, mint halála és feltámadására (épen szavaira vonatkozva) korábbi emlékezteté tanítványait, mondotta nekik: "Ez azon beszéd, melvet szólottam hozzátok Kafarnaumban, midőn még veletek voltam." Mi tanításban az akkori még nem volt eléggé világos, azt későbben iobban és tökéletesebben belátták. Annyi oltári áldozatra vonatkozó szavakat bizonyos: az az apostolok egyedül az Urnák föltámadása után leghatáronyilatkozatokra zottabban és korábbi hivatkozólag oktatásából tökéletesen megértetadott ték s betűszerinti értelemben használták is Ok nem elménczkedtek többé azúr Jézusnak szavai felett: hanem teljes bizodalommal az ő hatalma s bölcseségében, betűszerinti értelemben vevék azokat. Péter az apostolok fejedelme már akkor is, midőn az úr Jézus testének eledele és vérének itala feletti beszédében a tanítványokat kérdezé, ha váljon ők is, mint a többiek, kikmegbotránkoztanak benne és elhagyák őt, – szintén el akarják-e hagyni? "Uram, monda Péter, kihez menjünk? nálad vannak az örök élet igéi? Mi elhittük és megismertük, hogy te Krisztus vagy élő Isten fia." (János 6, 67. 69.) Ezen nyílt vallomás bizonyára azt jelenté: Ámbár meg' nem fog'hatjuk s titok marad előttünk mikép együk testedet s igyuk véredet s ez által bírjuk az örök életet, még is elhisszük azt, hogy valóban megtörténhetik minden, amit kijelentettél; Te bizonyossá teszesz bennünket felől: kiről tudjuk, hogy Krisztus az élő Isten fia vagy s azért a nekünk lehetetlennek látszó dolgot is lehetővé teheted

Ha Péter már azon alkalommal, midőn az úr Jézus szavainak értelme még egészen elrejtve vala, azokat minden további belátás nélkül saját, ámbár keményen hangzó értelemben, bizodalmasan elfogadá, mennyivel inkább elfogadta azokat, midőn a szerző igék által az utolsó vacsorán ezen értelemben való meghatározást nyeré s még inkább s annál nagyobb örömmel elfogadá azokat, midőn a föltámadott Üdvözítőnek oktatása s a Szentlélek vigasztaló tanítása által minden kétségei eloszlattak? Csak egy Júdás Iskariótnak, mikép ezt maga Jézus is megjegyzé (Ján. 6, 65.) tetszhetett az Úr testének eledele s vérének itala méltatlannak, sőt egészen hihetlennek.

S ezen szerencsétlen tanítvány újra megbotrány-kozott, midőn az utolsó vacsoránál a szavakat hallá ismételtetni, melyek őt már ezelőtt is föllázíták, miután most egészen világosan azt vévé észre, hogy az úr Jézus testének evése és vérének ivása iránt csakugyan komolyan rendelkezik, sőt egy vallási intézményt csinál belőle, meghagyván apostolainak, hogy ugyanezt cselekedjék az ő emlékezetére. S ez lehetett az utolsó

lökés is, mely őt arra indítá, hogy az úr Jézust elhagyá és elárulta.

Miután protestánsoknál megszakadt az apostoli áldozó papjaik sincsenek; elfersuccessio. azért azért dítették az oltári szentség s áldozat eszméiét is, azt a későbbi századok találmányának állítván. De hiába! Az igazság a kath. egyház részéről annyira világos, hogy azt elferdíteni igen, de eltagadni lehetetlen.

Hogy a szent miseáldozat nem a későbbi századok találmánya, világosan kitetszik a szent atyák irataiból, kik az apostolok idejétől fogva szakadatlan rendben időről-időre tesznek erről bizonyságot.

Szent lg n á ez püspök és vértanú (az első századígy ír e tárgyról: Némelyek az oltári áldozattól magukat, mert az könyörgés helyétől elvonják oltári dozatot nem vallják a mi Üdvözítő Jézus Krisztusunk testének lenni, mely bűneinkért szenvedett. ama ilyeneket kerülvén, – mindnyájan a püspököket kövessétek. mint Jézus Krisztus is az ő atyját és az áldozó apostolokat; senki a papságot, mint az püspökön azokat ne gyakorolja, melyek az egyházat illetik. Az leáldozat, melyet a püspök viszen véghez, gven a biztos vagy a kinek ez megengedi. (Epist. ad Smyrn.)

korintusi egyházközségben bizonyos Midőn а támadt. némelvek az apostolok által rendelt kadás pokat megfosztották hivataluktól s egy önkényes istenszolgálati rendet hoztak be s ez által sok botrány s renodavaló detlenség keletkezett az egyházban, község jobb része Rómába fordult, hol szent Kelemen, tanítványa kormányozá a szent Péter kath. anyaszentegyházat. A pápa apostoli főhatóságának tudatában egy leiratot intézett hozzájok, a melyben hivatkozván az ó-szövetségi istenszolgálati rendre, kitanítja őket, hogy újszövetségi áldozatnál is, csak azon áldozó papok, ezen rendhez tartják magukat, kedvesek Isten előtt. Folytatólag mondja: "Illő dolog, hogy minden, amit az Isten parancsolt, határozott rendben történjék. Ő parancsolta meg, hogy áldozatok és az istenszolgálati szertartások önkényt rendetlenül, hanem bizonvos idő sorában nem tétessenek. Azok tehát, kik az előirt időben mutatiák áldozatukat. kedvesek Isten előtt boldogok, mert és Úr parancsainak engedelmeskedvén, nem hibáznak!"

második században szent Jusztin vértanú leírván az isteni tiszteletet, és előadván, miként az imádság a keresztények egymást bevégzése után béke illetik. ígv folytatia: Azután annak, ki a híveknek járója (t. i. a püspöknek vagy áldozó papnak) kenyér hozatik és a kehelyben bor és víz, melyeket az vévén, imát és dicséretet bocsát a mindenek Urához, vagy Fiú s Szentlélek nevében és az áldozatot a vett jókért, hosszateljesíti. Elvégezvén az imákat és áldozatot, egész jelenlevő nép magasztalva mondia: Amen... után nálunk úgynevezett diákonok kiosztják a jelenlevők között mindegyiknek a megáldott kenyeret, bort s vizet és a távollevőknek elviszik. S ezen eledel általunk áldozatnak neveztetik. Nem mint közönséges kenveret, sem mint közönséges italt veszszük mi ezeket, hanem valamint az Isten igéje által megtestesült Krisztus Jézusnak, ami Üdvözítőnknek üdvözülésünkért, mind teste. mind vére könyörgés igéje által tőle megáldatott (áldozattá átváltoztatásnál fogva vérünket eledelt, mely az tétetett) testünket táplália, ugyanazon megtestesült Jézus. testének, mind vérének lenni tanultuk. (Justin: Apologia 1.)

Harmadik századból szent Z e n o a tévedéstől való óvakodásra intve, így szólítja a keresztényt: "Tudd meg keresztény, hogy három neme van az áldozatoknak: egyik utálatos, másik mellőzött (reprobum), harmadik tiszta; utálatos a pogányoké, mellőzött a zsidóké, tiszta a keresztény népé." (V. ö. Zeno Ep. Veron. Opera.) Miben áll pedig ezen tiszta áldozat? Szent Hyppolit mondja: Krisztus az Atya-Isten bölcsesége, házat épite magának, testet a szűztől, és elkészítette asztalát, tisztelendő szent testét és vérét, mely titkos és isteni asztalán naponkint föláldoztatik. (S. Hyppolit in Prov. 9. Sapientia aedificavit etc.)

és a papokról mondja, hogy áldozatot mutatnak be az isteni bírónak, és drágalátos testét és vérét mindennap föláldozzák. (De cons. num. cap. 11.)

Tertulián szavai a zsidók ellen: "Szükség, úgymond, megmutatnunk, hogy az ó-törvénynek vége szakadt hogy az igért új törvény most működik; föl kell tennünk a kérdést, váljon váratik-e új törvényhozó és új áldozatok papja vagy nem? és azután mindkettőt megmutatja. (Adv. Judaeos Cap. 6.) Tehát Tertulián új és pedig örök áldozatokról szól, mint a kereszténységben meglevőkről. Egyértelműek ezekkel sz. Cyprian szavai: "Ki inkább papja a fönséges Istennek, mint a mi Urunk Krisztus Jézus, a az Atya-Istennek: és ugvanezt áldozatot mutatott be mutatta be, mit Melchizedech, az az kenveret és bort. (Strom. 1. V.) t. i. a maga testét és vérét... (S. Cyp. ep. 63. ad Caecilium), miből következteti: "Hogy ha Krisztus Jézus első mutatta be magát áldozatul az Atyának s ezt emlékezetére tenni parancsolta, természetesen azon lesz igazán Krisztus helyettese, ki azt, mit Krisztus utánozza és igaz s telies áldozatot akkor mutat be egyházban az Atyának, ha ugyan akkép áldozik, mikép Krisztus magát látta vala áldozni. (U. o.)

A negyedik században aranyszájú szent János már egész könyveket irt a papi hivatalról és számtalan napfénynél világosabban tanítja, hogy mise-áldozatot egyedül csak a papok mutathatják be Isaz áldozó papságról irt harmadik tennek. Nevezetesen könyvében így ír: "Midőn a pap a szent Lelket segítségül hívja s a rettentő áldozatot véghez viszi és a mindenek közurával foglalkozik, mellette állnak az lok, s az égiek minden rende vele kiált föl; sőt még az oltár melletti hely is teli vagyon égi hatóságokkal nak tiszteletére, ki az oltáron fekszik. Épen azért az dozó papok lelkének a nap sugarainál is tisztábbnak kell lennie. Ugyanis, ki Isten előtt az egész világért szónokol, mindnyájunk bűneiért irgalmat nverien, milvennek kell annak lennie? Hiszen mintha az egész világ rá volna bízva, úgy járul ő Istenhez. Ha tehát valaki e titoknak nagyságát megfontolja, az érti, mily tiszteletre, mily méltóságra méltatta a Szentlélek malasztja az áldozó papokat." az efezusi zsinat Az ötödik századból ilv zonyságot tesz az egyház hitéről: "Szent és életadó vérnélküli áldozatot viszünk végbe az egyházakban: testet, mely előadatik, úgyszintén a drágalátos vért nem akármely közönséges hozzánk hasonló emberének tartva. hanem inkább az ige saját teste- és vérévé változottnak, mely mindeneket illet." Labbe Conc. Tom. II. Sz. Cyrill pedig: "Vegyük az ő életének testét; vegyük az ő szent vérét bűneink bocsánatára és a halhatatlanságban való részesűlésre; erős hittel tartva egyszersmind, hogy ő megmarad pap - és áldozatul ő, ki áldoz és áldoztatik." És szent Euchérus "Megparancsoltatott mondia: keresztényeknek a megünnepelni a szentség titkát, hogy nem Áron szerint hanem Melchizedech állat-áldozatokat. rendie szerint kenyér és bor fölajánlását, az az, az ő testének vérének szentségét mutassuk be áldozatul." S. Eucher. Ep. Lugd. in Genes. 1. II.

A hatodik századból szent F u 1 g e n c z: "Az úr Jézus imádsága után kérlek, hogy egyek legyetek sat. hozzá teszi: vacsora után, melyben szent teste és vérének szentségét adta tanítványainak, az Üdvözítő így imádkozott minden híveiért, példát adva, hogy leginkább áldozat közben kell kérnünk azt, mit, áldozási rendszabályt hagyván, maga méltóztatott kérni a főpap. (S. Fulgent. Ep. libr. VIII. contra Fabian.) Szent R e m i g i u s pedig így szól: "Valamint a test, melyet Krisztus a keresztfán föláldozott, a mi üdvösségünk és váltságunkért áldoztatott föl e kenyér Istennek; mely ámbátor kenyérnek tetszik, valóban Krisztus teste." (S. Rémig. ep. Rem. explan. i. Cor. 11. és több helyen.)

A s y r u s j a k o b i t á k liturgiájában egy részt a kehelybe bocsátva így szól apap: "Igazság atyja;**íme** ate fiad e l ő t t e d k e d v e s á l d o z a t: fogadd kegyelmesen őt, ki értem meghalt, és általa légy irgalmas."

A konstantinápolyi ötödik zsinatban közhelyesléssel fogadtattak sz. Cyrill ama szavai: "Isten egyszülött fiának Krisztus Jézusnak halálát hirdetve és halottaiból föltámadását vallva, az egyházakban vérnélküli áldozatot mutatunk be." (Labbe Cone. Tom. V.)

hetedik századból szent Izidor ily bizonyságot szent mise-áldozatról: "Melchizedech, ki gyümölcseiből áldozatot mutatott be az Urnák. országát, ki az igazság valódi királya, és papságát pezte, kinek teste és vérének szentsége az egész föld kerekségén föláldoztatik." (S. Isid. in all eg. ex. vet. Testam. n. 17.) Szent Eligius pedig: "Krisztus föláldoztatik, táplálékul vétetik, és mégis egy és egész marad; bizonyára Megváltónk gyarlóságunkról gondoskodandó, nekünk ezen szentséget; miszerint mivel ő nem már meg többé, mi pedig naponta vétkezünk, legven vaáldozatunk, mely által bűneinktől megtisztulhassunk." lódi (S. Eligius Ep. Noviomen, hom, 15. de coen, Dom.) Sz. Gergely Sacramentariumában többi közt ezt olvassuk: "Urunk! húsvéti örömek közt mutatjuk be az. tokat, melyek által az egyház csodálatosan tápláltatik," (Sacrament, S. Greg. ap. Murator, Tom. 11, p. 71.) és a latin misében a kenyér feláldozása után ekkép imádkozik pap "Szenteld meg Urunk! ezen áldozatot, hogy a te fiadnak, a mi Urunk Jézus Krisztusnak testées vérévé váljék" stb. stb.

S így végig mehetünk minden századokon, mindenütt csalhatatlanul bebizonyítva azt találjuk, hogy a sz. mise-áldozat nem a papok találmánya, hanem Krisztus szerzeménye és az apostolok idejétől fogva mai napig állandóan és szakadatlanul gyakoroltatott a ker. kath. anyaszentegyházban.

Hogy pedig az apostolok is állandóan bemutatták a szent mise-áldozatot; kitetszik szent Pál apostol szavaiból, a ki a zsidókhoz irt levelében imígy szól: "Vagyon

oltárunk, melyről nem szabad enniök a sátorhoz lóknak." (Zsid. 13, 10.) A hol oltár van, ott áldozatnak is kell lennie. - És máshol ezeket irja: Mert én az Úrtól vettem, amint ezt elétek is terjesztem, hogy az úr Jézus, amely éjjel elárultaték, vévé a kenyeret, - és hálát megszegé és monda: Vegyétek és egyétek: adván; én testem, mely értetek adatik: ezt cselekediétek az. emlékezetemre. – Hasonlóképen a kelvhet is, minekvacsorált, mondván: Ez a kehely az új-szövetség véremben: ezt cselekedjétek, valahányszor iszszáaz én én emlékezetemre. – Mert valahányszor tok az eszitek e kenveret, és iszszátok e kelvhet: az Úr halálát hirdetitek, a míg eljő. - A ki tehát méltatlanul eszi e kenyeret vagy iszsza az Úr kelyhét, vétkezik az Úr teste és vére ellen. (Kor. 1. lev. 11, 23-27.) A megszemlélésnek pohara, melyet megszentelünk avagy nem a Kriszvérében való részesülés-e? s a kenyér, melyet megszegünk, avagy nem a Krisztus testében való részesülés-e? (Kor. 1. lev. 10. 16.)

Rómában még maiglan mutatják azon faoltárt, melynél szent Péter és egyéb pápák szent Szilveszter koráig szent mise-áldozatot bemutaták. Ezen faoltár ielenleg laterani főegyházban van fölállítva. Azoltár fából Szilveszter pápa rendelte először, hogy azon van. mert túl kőből építtessenek az oltárok s tudva van. hogy a pápák szent Pétertől kezdve fönnevezett Szilveszter koráig az üldözések miatt bizonyos helven meg nem állapodhattak, hanem amint a szükség kényszeríté őket, majd a sírboltokban, majd a temetőben, majd bizonyos jámbor hívek házában ezen a faoltáron mutaták be a szent miseáldozatot s azért Szilveszter pápa szent Péter, az apostolfejedelem s más pápák iránti tiszteletből, kik rajta miséztek s vele éltek, megparancsolá, hogy a római pápán kivül senkinek sem szabadjon misét mondani rajta. Miután ez időtájban megadatott az egyháznak a béke, ugyan-Szilveszter pápa rendelé azt is, hogy a templomok ünnepélyesen fölszenteltessenek és egy oltár krizmával

megkenve állíttassék föl, a hol a szent mise-áldozatot lehessen bemutatni.

Hogy sz. András apostol szent misét szolgált, kitetszik az ő vértanúságának leírásából, melyet megírtak achajabeli diákonok, a hol egyebek közt az mondatik. hogy midőn szent András, Egeus achaji főtiszt által sürgettetnék, imígy felele neki: áldozásra "En a mindenhatónak naponkint mutatom be szeplőtelen а bárányt. s miután ennek húsát az egész hívő nép megevé, a feláldozott bárány megmarad egészen és élve."

Szent Máté apostolról szintén tudva van, hogy midőn egy oltárnál a szent mise-áldozatot bemutatná, Hirtakus szerecsen király parancsára megöletett és pedig azért, mert a megholt király egyik leányát, Ifigeniát nem kaphatta nőül; úgymint a ki szent Máté apostol buzdítására örök szüzességet fogadott az úr Istennek.

Hasonlóképen bizonyítja szent Ignácz az kortársa, hogy szent István az első vértanú szent J ak a b apostolnak, sz. T i m o t e u s pedig sz. Pál apostolnak. Anaklét és Kelemen szent Péternek. mise-áldozatnál. diákonok szolgálának a szent trallánokhoz intézett levelében: "Micsodák, úgymond. a diákonok, ha nem utánzói az angyali erőknek, szolgálván a szent szeplőtelen áldozatnál, miként István Jakabés Linus Pálnak, Anaklét nak. Timoteus és Kelemen Péternek."

Szintén meg van szent Jakab apostol szerkönyve is, mely egyike a legrégiebbeknek, tartási s melyet ő Jeruzsálemben, a hol püspök vala, a többi apostolok beleegyezésével szerkesztett, a végre, hogy éljenek vele, míg el nem szélednek az egész világba. Meg van továbbá azon ősrégi szertartásos vagy mis e-k ö n y v is, mely a mórok szertartásos könyvének mondatik, E könyvet sz. nyelvökön írva. Fülöp kézbesíté nekik. ki megkeresztelé Kandácisz mór királynénak azon a kiről az apostol cselekedetei könyve réltiét. emlékezik. (Apóst. csel. 8, 29.) s a ki a keresztény hitet, Krisztus

Szerecsenországban elterjesztés ezt szent Irén, Jeromos, jeruzsálemi Cyrill stb. bizonyítiák. Meg van szintén a s z y r u s nyelven irt szertartásos könyv is melyet sz. V a z u l idejében használtak keleten s mely az apostoloktól származottnak lenni mondatik. Létezik még egy negyedik M i s e-könyv, görög szerkesztve, melyhez aranyszájú szent János végre nevezetes mely szertartásokat csatolt; s latin Péternek melv Mise-könvv is. szent köszöni Mindezen ősrégi szertartásos könvvekből apostolok S közvetlen utódaik, Krisztus Jézus az rendeletéből a szent mise-áldozatot valóban bemutatták

azért kívántam itt teriedelmesebben egyik föltétele s papságnak jeszteni, mert a ker. kelléke áldozat bemutatása. A világ kezdetétől minden nemgörögnek, rómainak stb. voltak saiátsázsidónak, zetnek. gos áldozatai s papjai. Már Ádám fiai, Káin és Ábel, álmutattak be Istennek. Úgyszintén áldozatot mutattak he **az** ősatyák, egy Nóe, Melhizedech, Izsák. Jakab, stb. Áldozatokat találunk az izraelitáknál, melyeket Isten rendelése szerint Mózes előirt, és meghatározott

Az Isten fia is azért jelent meg a földön, hogy a áldozatok helyett, egy új áldozatot mutasson be az régi egész világért. (Zsid. 10, 5-7.) Mivel a régi áldozatok, melyeket a zsidók elferdítettek, nem tetszenek nyei atyának, azért megjelent Jézus emberi testben, hogy beteljesítse az úr Isten akaratát. "Aufert primum út quens statuât," s azért egész élete nem volt egyéb, mint áldozat, melyet a keresztfán befejezendő vala; s a mely áldozat megújíttatik az ő rendelése szerint a sz. s folyvást iszsza a kínszenvedés poharát, fürdőjével, a resztelkedik benső fájdalmainak pap által folyvást mutatva be magát áldozatul a mennyei Atyának.

A protestáns superintendensek jámbor óhajtása, hogy püspökökké lehessenek.

kedves Szent Pál apostol tanítványához, Timoteusirja: "Si quis episcopatum írt levelében azt desiderat, bonum opus de siderat." Aki óhajtja a püspökséget, jó dolgot óhajt. (Timot. i. levél 3.) s teriedelmesen leíria a püspök tulajdonságait. Ugvanezt másik tanítványához Titushoz írt levelében is: egv püspöktől azt kívánja, ahol egvebek közt a hogy hogy a iózan tanításban hitű legven. azokat is, akik ellenmondanak; apostol korában is találkoztak már az engedetlen. hiú beszédű és hitegető emberek, a kiket meg is kellett dorgálni, a kik egész házakat felforgattak, dolgokat, illenek. tanítván olv a mik nem ocsmány nyereség v é g et t. (Titus 1, 7-11.) Azért anyaszentegyház is mindenkor nagy súlvt a kiknek hivatásuk másokat tanítani. az igaz hitet. Nem is bízhatta volna az isteni vallás igazságainak tanítását mindenkinek saját eszére s belátására. azért a püspök is fel van ruházva az emberinél nagyobb tekintélylyel, hogy a kik szavára halltanításában ne csalatkozhassanak S úgy vallás-igazságok magyarázatát. mintha azokat maga Krisztus adná elő és magyarázná. Azért az Efezusból s vidékéről magához főapostol is az "Vigyázzatok magatokra papoknak: és egész az nyájra, melyen titeket a Szentlélek pökökké tett Isten a n y a s z e n t e g y házát vezérleni, melyet maga vérével szerzett."

Az egész szent hajdan mindig hitte s tanította, hogy a püspökök az apostolok utódai p. o. sz. Irén, L. 4. adv. Haeres, c. 22, - sz. Cypr. ep. 42 et ep. 74. sz. Ágoston L. 7. de Bapt. c. Don. 43. sat. sat. Ezt a tridenti szent zsinat is tüzetesen kimondotta. (Sess. 23. cap. 4.) Innét van, püspök törvényes tekintély által minden küldetik s fölszenteltetik, mint apostolok az valóságos utódia. átszármazott rendes hatalmukkal felruházva. tolutódi jogai s kötelességeinek teljes öntudatával áll tük s ő is mondhatja az apostollal: úgy tekintsetek engem, mint K r i s z tus szolgáját s Isten titkainak sáfárját. (Korint. 1. levél 4, 1.) Mert aki őt hallgatja, Krisztust hallgatja, aki őt megveti, Krisztust veti meg; aki pedig Krisztust megveti, megveti azt, ki őt küldötte. (Luk. 10, 16. Máté 10, 40.) Ennél fogya a püspök nem saját találmányát hirdeti hívei közt, hanem az őt küldő megfeszíttetett názáreti Jézusnak tanítását. Nem parancsolatokról szól nekik, hanem régi meghagyásról, mely elejétől fogya eléjük terjesztetett.

A püspöki méltóság a kath. egyházban nem a meg nem érdemlett czímek osztogatásában áll; mert a hol nem az érdem, de múló csillámfény a becs alapja, ott a társadalom beteg, ott nem az erény, nem az igazság, de a szolgalelkűség a főtényező. Az egyház is csak akkor virágozhatik, a míg az erény, az érdem szolgalelkűséggé nem törpül; mert ha már a varga, a szabó is nagyságoltatja magát, hol marad az érdem? Ha a varga jól megvarrta a sarut s ha megkapta az árát, kevés érdeme marad egyéb jutalmazásra. Miért aspirálni oly czímzés után, mely őt nem illeti. Talán a püspöki czímen rejlik valami büverő, mely ama czímet kedvessé teszi vagy a katholicismushoz való közelgésnek bizonyítéka ezen kívánság? A ki püspöknek akarja magát czímeztetni, kell, hogy e czímmegfelelő igaz-hitűségét bebizonyítsa, mert nevetségessé válnék a kereskedő. aki boltja elé bizonyos üzletében nem czímert akasztván ki. de találtatnék kereskedelmi czikk, ép úgy nevetségessé illető válnék

az, aki a püspöki czím bitorlásának édes mámorában e czímhez sehogy sem illő életmódot s hivataloskodást tanúsítana

magyarhoni superintendensek meg nem elégededdigi nevezetekkel; püspöki czímet keresnek, vén őket semmiképen nem illeti: miután nem az ősi keresztény hit alapján állanak; nem is képesek kimutatni, hogy örökösödés útján vették e püspöki méltóságot, miután sem Márton, sem Kálvin János püspökök nem voltak, hanem csak egyszerű kath. áldozó papok voltak s mint főpapok közé, ilvenek nem tartozhattak azon kiket Szentlélek anyaszentegyházát vepüspökké tett Isten zérleni.

Annyi bizonyos, csak a püspök az egyedüli kiszolgáltatója az egyházi rendnek, kitetszik ez a görög és latin szertartási könyvekből, valamint a szent atyák bizonyítványaiból.

Szent Epifán (Hereseos 75.) Aerius ellen azt írja, hogy a püspökök fensőbbek az áldozó papoknál s azon védelvvel él: "A püspökök, úgymond, a szentelés, Ordinatio által az egyháznak atyákat nemzenek, de az áldozárok csak fiakat t. i. a keresztség által." Ordo siquidem Episcoporum ad gignendos patres praecipue pertinet; hujus enim est, patrum in Ecclesia propagatio; alter (Presbyterorum), cum patres non possit, filios Ecclesiae lotionis regeneratione producit.

Innét van, hogy midőn némely presbyter jogot formált magának más áldozárokat szentelhetni ezen vakmerőségnek, az egyház ellent állott és az általok véghez vitt szenteléseket visszautasította; amint erről Issia példája is tanúskodik, a kit bizonyos Koultus áldozár fel akart szentelni. V. ö. S. Athanaz. Apolog. contr. Arian. n. 12.

Már pedig ha egy áldozó pap nem képes új áldozópapokat szentelni, annál kevésbé képes szentelni püspököket.

Innét van, hogy a kik Luther és Kálvin útmutatása és rendelése szerint rendeltettek papokká vagy super-

intendensekké, azok sem nem valóságos püspökök, sem nem apostoli papok, ha mindjárt püspöki czímeket használnának is.

Így vagyunk az angolországi prot. püspökökkel, a kik századok óta viselik a czímet; de mivel apostoli eretudják püspököknek czímezdetüket ki nem mutatni, ha valóságos püspökök. Az tetik is magukat, nem azért érvénytelen, püspök-szentelés nem mert eretnek szakadár püspöktől adatott föl, hanem azért, mert pöki átszármazás megszakadt s mivel a felszentelési forma is lényegesen megrontatott. E tekintetben azt íriák a korbeli írók, hogy Parcker Máté, kitől a többi anglikán püsveszik eredetüket. Londonban pökök egy vendéglőben János roffei püspök által felavattatott. Skoreus hárommal együtt absque légitima materia et forma, mert Skoreus a biblia könyvet fejükre tevén, csak e szaveikat "Accipite potestatem praedicandi verbum monda: Dei sua puritate." Vegyétek a hatalmat az Isten igéjének hirdetésére az ő tisztaságában. A szemtanuk bizonvítiák ezen eseményt úgy, hogy bizonyosnak is tartatott sok esztendőn át, a nélkül, hogy valaki ellene tiltakozott volna. Későbben bizonyos iratokat hoztak napfényre. zonyítására, mintha Parckernek S egyéb társainak püspökké avatása ünnepélyesen történt volna és pedig szentélvében: palotának de ez nélkülöz minden alapot. V. ö. The. Cath. Magazin. 1835. 6. füz.

Az anglikánok VI. Ede alatt, 1549-ben félre tétetvén római Rituális könyv. egy újat szerkesztenek. következő szertartás lett püspöki avatásra e előírva: felszentelő először az Istent kéri, hogy a püspökség igazságával hivatalára meghívott szolgáját tanításának ártatlanságával erősítse oktassa élete S ama kegyelmet hogy az evangeliomot mindenkor adia neki. kész hirdetni (ut servum ad ministerium Episcipatus doctrinae suae veritate instruat vitae innocentia eamque largiatur gratiam, ut semper ad Evangelium promulgandum paratus sit.)

Azután kezeit a jelöltnek fejére tevén mondja: Vedd a Szentlelket, el ne feledd gerjeszteni a kegyelmet, mely tebenned vagyon, a kezek föltétele által. (Accipe Spiritum Sanctum et excitare memineris gratiam, quae in te est per manuum impositionem stb.)

Végre a biblia-könyvet átadván neki, mondja: Figyelj a leczkére, buzdításra, komolyan elmélkedjél mindenről, ami a könyvben foglaltatik. (Attende lectioni, exhortationi, serio meditare omnia quae in hoc libro continentur stb.) Kitetszik mindezekből, hogy itt semmi említés nem történik az áldozat felajánlására vagy a megszentelésre vagy a bűnök bocsánatára vonatkozó felhatalmazásról.

Hasonlóképen Dán-Svédországban S meghagyatott a püspöki czím; de azon prot. püspökök szintén nem képesek kimutatni, hogy kath. püspököktől a kath. szokása szerint, adhibita materia et forma felszenteltettek volna. S ha még is püspököknek neveztetnek, ezen czím nem illeti meg őket, mert nem képesek apostoli utódiságukat kimutatni, mely szakadatlan lánczolatban felmenne apostolok koráig – egész Krisztushoz, az Istenfiához, az egyház alapítójához, aki a gyökér s kiben az apostoli hatalom ereje rejlik s ki az egyházban maga működik; mely gyökérből származik a törzs: a pápa, alapia és törzse az egész látható egyháznak.

A protestáns vallásfőnököknél tehát hiányzik a gyökér, melyben rejlik az apostolság ereje, mely mindent eszközöl s ha itt ott a ker. nép elámítására cselfogásból, a prot. fejedelmek beleegyezésével meghagyatott a püspöki czím, ez az igazságot meg nem alapíthatta; hanem kivált kezdetben, többnyire csak arra szolgált, hogy a kath. népet, annál könnyebben tévútra lehessen vezetni s ezen a réven az új református vallást becsempészni.

Nescitis, quid petatis?

Ha elgondoljuk, hogy a magyarhoni superintendensek p ü s p ö k i m é l t ó s á g után sóvárognak, azt mondhatnók nekik: Nescitis, quid petatis? Nem tudjátok, mit kérjetek.

kath. püspöki méltóság külsőképen talán irigylésre méltó, a püspöki trón felettébb kényelmesnek is tetszhetik, de valósággal nem az; s nem is azért ültetik püspököt intronisatiója alkalmával magas püspöki kényelmesen székébe. hogy raita ülhessen. hódolván henyélésnek és a nagyravágyásnak, mert alig van valaha kevesebb oka a vigadozásra s több oka önmagát megalázni, mint épen a püspöki trón elfoglalásakor; mert ülés felettébb tisztességes s méltóságos ugyan, de több veszélyt is rejteget, hogy ki ne essék belőle s azért jól meg kell fontolnia, hogy mi volt, micsoda most, s hová juthat? s ezen elmélkedés képes meghiúsítani den feltűnőséget, nagyravágyását.

nagy méltóság, hanem annak megfelelő a az embert boldoggá, Isten előtt magaviselet teszi vessé. "Láttátok-e, úgymond Pázmán Péter. az kori esztergomi érsek, láttátok-e a színjátékban, hogy némelyek királyok, hadnagyok és hatalmas urak személyét viselik: némelyek paraszt kapások vagv koldusok képéöltöznek kiki mind hozzá illendő személynek ábrázolásában mesterkedik. Nem azt tartják jobbnak ezek közöl, a ki fejedelmi személyt visel; sőt, ha ki a paraszt ember, vagy a koldus állapotját elevenebb és szebb móddal kikedvesbben hallgatjuk és inkább dicsériük, mutatia, hogy sem a királyi személyt, melynek magaviselése nem helyes. így vagyon Isten előtt a mi dolgunk. E világi életünk színjáték, melyben Isten ömaga szent angyalival nézőnk; de nem azt dicséri vagy jutalmazza, aki nagy fejedelmi személyt visel; hanem arra vigyáz, kiki mint tészen eleget annak, ami őreá bízatott; és inkább kedveli, aki helyesen megfelel a szegény műves ember tisztének és erkölcsének, hogysem aki ízetlenül és rosszul jár a királyi hivatalban és maga viselésében." Így Pázmán Péter.

püspöki szék neveztetik trónusnak, de nevezcathedrának, t a n s z é k n e k; sőt tetik neveztetik ronynak is. Annyi bizonyos, a kath. püspököt, mint az a postolok u tódját méltán megilleti ama kitüntetés azon soknemű gondok s aggódások miatt, melyek pihenni, s annyi tömérdek teendőt el kell hagyják geznie. A cathedra tanító mestert föltételez; mert a püspök tanítani van hivatva. Gyalázat volna, ha a püspök nem tudna vagy nem akarna tanítani s ha még magának előleges oktatásra szüksége volna. Őrtorony is ama püspöki szék. hogy a ki raita ül. annál tökéletesebben mi történik oda lenn. az alárendelt sokaságnál. "Emberfia őrnek rendeltelek Izrael háza lett" mondatott Ezekiel prófétának s aki az Isten népére felvigyáz, annak nem szabad nyugodni s aludni, hanem igenis őrködnie kell, mert minden szem a püspöki szék felé irányul, hogy onnan vegyék a példát, a melyet köepiscopus szó őrállót, felügyelőt jelent, a vessenek. Az mint a próféta magától az Istentől értette: "Emberezt fia őrállónak rendeltelek téged Izrael háza felett" gondviselésére bízott végre? Azért, hogy a népet hanyagolja el, hanem annak életét és erkölcsét s mindenét szorgalmasan gondozza. (Ezek. 3, 17.)

Miután tehát a püspök őrálló, azért I. Kelenyilatkozata szerint szószéke, men pápa aző vagyis egyházban magasabb, inkább helve az hogy annál a népet őrizhesse s mindnyájukat egyfelügyelhessen s aránt is mindnyájan láthassa s őt szemlélhessék. Valamint a vinczellérnek is magasabb hely jutott szőllő őrizetére. S azért a püspöki szék nem trónusnak hanem inkább kereszt nek nevezhető. A három szeg a keresztfán jelenti a méltósággal összekötött nehézségeket a tanítást, az őrködés t, a szeplőtelen példát, melylyel tartozik a püspök világítani híveinek. Ezek a szegek, melyek őt élte végleheletéig a keresztre feszítik.

A családapa, kinek ajtajánál a tolvaj áll, nem enged magának semmi nyugtot, míg biztonságban nem látja háa püspök mintaképe zát Miután egész egyházmegyéjének. azért neki szól különösen szent Pál apostol intése: "Exemplum est o fide Hum." Légy példája híveidnek. (Timot. i. lev. 4, 12.) Mintául tartozik csak erényes külső magaviseletével, hanem gálni szívének valódi kegyessége által is, hogy ezen jeles mintában utánozni valót találhassanak minden rendű s rangú hívek. Példája legyen a hittisztaságnak mestere a szeplőtelen erkölcsöknek mert nem elég az igaz hitet csak szóval tanítani, hanem tettleg is meg kell azt erősíteni. Azért monda szent Pál: "Sanyargatom testemet és szolgálat alá vetem, tanítok, önmagam elvettessem." (Korint, midőn másokat 1. lev. 9. 27.)

Nem lehetetlen tehát, hogy némely püspökök el is fognak kárhozni; nem arra rendelvék ugyan, hogy elkárhozzanak, de ki tehet róla? mert találkoznak olyanok is, kik elmulasztják teljesíteni azt, amire fönséges hivataluk szerint kötelesek. A püspöki kitűnő jelleg nem csalhatatlan jelvény, hogy valaki el ne kárhozzék, sőt valószínű, hogy némelyek épen azért fognak elkárhozni, mert püspökök voltak.

Egyébiránt nemcsak v a l ó s z í n ű , sőt b i z o n y o s , hogy némely püspökök is örökre elvesznek. A kérdés csak az lehet, váljon sokan vagy kevesen fognak-e el kárhozni és ha sokan elkárhoznak, váljon többen elkárhoznak-e, mint üdvözülnek?

Aranyszájú szent János úgy vélekedik, hogy általában a papok közül a választottak száma kisebb, az el-

kárhozottaké nagyobb. "Non arbitror inter s acerdotes multos esse, quisalvifiant imo p 1 u r e s, qui p ere ant." Szent Jeromos szintén erősíti; hogy sokan elvesznek a méltóság nagysága miatt. "Ruina quae de alto est, graviori casu colliditur," mondja szent Ambrus; mert a hatalmasok hatalmas kínzásoknak vettetnek alája.

A bűnök, melyek miatt elkárhozik a püspök, igen súlyosak, tekintettel a főpásztor magas méltóságára; súlyosak s annál nagyobb büntetés alá esnek, mert neki beszámíttatnak mások bűnei is, melyeket kötelessége vala megakadályoztatni s nem tette, részint hanyagságból, részint emberi tekintetekből.

Mások bűnei miatt hány főpásztor elkárhozott már, a kik ha a lelkipásztorsággal nem lettek volna terhelve, üdvözülhettek volna; most pedig a lelkek gondozásával lévén megbízva és kötelezve, b ű n h ő d n e k ha személyesen nem is vétkeztek; elkárhoztak nem annyira maguk bűnei miatt, mert például ők nem káromkodtak, sem nem loptak, sem nem fajtalankodtak, sem nem gyilmindamellett elkárhoztak. Dupplicate suplicia secundum opera eius. Saiát cselekedeteik s mások cselekedetei miatt elkárhoztak, a melyeket elnéztek s ezen bűnök olyformán számíttatnak be nekik, mintha ők maguk követték volna el. Szigorú igazságszolgáltatás az, mely a legnagyobb félelemmel töltheti el azok szívét, kik a püspöki méltóság'ot keresik, de nem azért, hogy a püspöki kötelmeket teljesítsék, hanem hogy n a g y o k k á, h a t a l m a és gazdagokká legyenek, gyönvörűségekben élhessenek. A ki a püspöki súlyos hivatalt jól megaz inkább elborzad tőle, mintsem hogy kívánja, fontolia miután az örök kárhozat nem csekély veszedelmét látia onnan háromolni. Nem a külső látszat kell a püspöki méltóságot megszívlelni, hanem a veszélyeit is meg kell fontolni. Az apostoloknak monda Jézus: "Féliétek azt, a ki mind a lelket, mind a testet küldheti a gehenna tüzébe."

lebeghetett Magyarország herczeg-prímása érseknek Simor Jánosnak szemei előtt. midőn tergomi hó 16-án főpásztor! ünnepélyes beigtatása 1867. Pünkösd főegyházmegyéhez az érseki intézett alkalmából megvallotta mondván: "Ha megmérhetlen felelősséget a meggondolom, melyet a püspöki hivatal a papnak válpüspöki méltóság laira tesz: ha a által követelt tökély fokáról elmélkedem; ha a kötelmek azon tág körére pilmelyeknek beteljesítése az apostolok utódának feladatul jutott; végtére ha a roppant terjedelmű és esztergom-érseki határin széttekintek. pessége megye melynek kormányát most vezetnem kell; félelem nagy ragadja meg egész valómat, azon nagy napot kintve, melyen majd az igazságos és szent Istennek számot adandók mindazon lelkekért. üdvhezi melveknek az örök vezetését gyenge erőmre lelkem mélyében megrendülve felfogom bízta: ekkor dokaikban ama nagy és szent férfiakat, kik a püspöki hielfogadásától vatal visszarettentek: egy szent Cypriánt, ki magát elrejti, midőn őt karthágói püspöknek kinevezni akarják; egy szent A t h a n á z i u s t, ki megfutamodik, szent Sándor őt Alexandriába utódául egy aranyszájú szent Jánost, ki a főpásztori hivatalt, csak kényszernek engedve, fogadja el; egy szent Ágostont, ki a városokat, melyekben a főpásztori szék félelemből elkerüli, hogy megürült. azon a püspöki lasztás az ő személyére ne essék."

megszívlelte szent Pál apostol is. Jóllehet lasztott edény vala, még is attól félt, ne cum aliis praedicavero ipse reprobus efficiar. Α veszélvében forog a püspök emberek az lelme miatt, kiknek kedveért sokat elhanyagol, amit meg kellene tennie: sokat elkövet, amit el kellene hagynia; folvást enged sok dolognak, szabad amit meg Csak az Isten félelme teszi akadályoztatnia. a püspököt rettenthetlenné és biztossá.

S az úr Jézus az élők s holtak bírája, a püspöknek

sem ígér hosszú életet, sőt fenyegetőleg azt üzeni a főpásztori kötelességeit hanyagul teljesítő szardeszi püspökúgymond bűnbánatot; .. Tarts ha pedig vigyázandasz úgy jövök hozzád, nem tolvaj és nem tudod, mely órában egv vök hozzád." (Titk. Jel. k. 3.) Mely órában jövök, mondatik s nem is mely esztendőben s azért azon kivánatok, melyeket a püspök felszentelése alkalmával szokás hangoztatni. ad multos annos nincsenek aláírva. megerősítve a halál kezével és pecsétjével; hanem teljes hatalmában áll az úr Jézusnak röviden, azaz néhány alatt is végezni vele.

püspök halála többnyire igen szomorú halál. A mi nem történik mások halálánál, az előfordul a püspöknél, hogy kevés ember által sirattatik meg; kevés házi szolga s rokon gyászolja; de ha ezek gyászolnak is, nem annyira uruk végett történik nem az elvesztett kenyér miatt, az elmaradt tisztség miatt, s hogy többé nem sáfárkodhatnak kedyük szerint, az egyházi javakban. Ezek tehát nem magát a püspököt, hanem magukat siratják. Mert különben talán siettetnék halálát, ha ez az ő javukra szolgálna. Nem sok sírás van tehát a püspökök halálakor, már csak azért is, mert vagy hagynak maguk után, vagy keveset: ha keveset vagy épen semmit sem hagynak, akkor el is hagyatnak s kiolykor, még mielőtt meghaltak volna. fosztatnak használ tehát a székfoglaláskor kifejtett pompa, ha a alkalmával annyi kellemetlenséget s veszélyt kell állani? De a legnagyobb szerencsétlenség, ha oly halállal múlik ki, mely őt s övéit örök kárhozatba arról tanúskodnak dönti. amint némelv szomorú S ha minden bűnös ember halála megdöbbentő, menynyivel gyászosabb egy szerencsétlen püspök halála, míg élt, annyi megszentelő kegyelem s kenetben részesült?

Így sóvárogjanak a magyarhoni prot. superintendensek a püspöki méltóság után.

Jézusnak az Isten fiának hét levele Kisázsia püspökeihez.

A püspöki méltóság és hatalom oly bizonyos vagyon, melyért egykor az Úrnak számot kell adni annak, a kire bízatott.

Alig múlt hetven esztendeje, hogy az Isten fia felállította a hivatalt, már is jónak látta mennyei dicsőségéből hatalmas hét levelet intézni bizonyos püspökökhöz, hogy figvelmeztesse őket felelősségre. a nagv püspökök viselik. Figvelmeztetni terhét első sorban a őket akarta kötelességekre, melyek az Isten földi azon országára vonatkoznak a szentek tökélesbülésére. gálatnak gyakorlására s Krisztus testének épülésére.

János evangélistának lőn **a**z megielentve szigetén, mely most Patino Polozának Patmos vagv veztetik, az egei tengeren egy kis sziklás sziget. E sziaz apostol, Domicián getre száműzetett császár által 95. évben Krisztus születése után: száműzetett pedig a forró olajban szenvedett vértanúsága után a porta latina előtt. evangéliumának Krisztus Jézus hirdetése S bizonyság tele miatt

A nagyszerű jelentést, mely a hét levelet foglalja magában, vette *egy* vasárnapon, az Úr napján. Ez azon nap, melyen feltámadt Jézus s ezen a napon kinyilatkoztatá neki a jövő ítéletek tudományát is.

János lélekben elragadtatva az önkívüliség állapotába helyeztetett, midőn a külső érzékek le vannak zárva s minden lelki erők Isten lelkétől erősen elfogulvák s a benső szem az Isten titkait közvetlenül és tökéletesebben látja, mint testi szemeivel.

állapotban hallotta János hátulról ama hatalszózatot, mely a trombita mas szóhoz hasonlíta. annak ereiét hangiát jelezvén. De ha hátulról hallotta szózatot. ebből az következik, hogy váratlanul s meglepetve érte őt a prófétai meghívás s az nem az ő műve, hanem az Istené. Egy angyal szózata vala az, aki csolá neki a látomások egész sorát leírni és a könyvet a hét községhez elküldeni, hogy szolgáljon a püspökök tanulságára s vigasztalására. Szent hívek János le irta azon látomását. A hét város, a hova a leveleket elküldendő vala. földirati fekvésük szerint Patmosról kintve így vannak előszámlálva: Először ugyan a legközelebb fekvő Efezus, azután ettől északfelé Szmirna fekvő némileg tovább Pergamos: délkeletnek feküdt Tiatira délnek először Szardes, azután Filadelfia, végre kelet-Efezusnál fekvő Laodicea, úgy hogy ezen városok fekvésüknél fogva egy kört képeztek.

A próféta oda tekint, hogy lássa, kitől származik a szózat s íme ott látja a hét arany gyertvatartót s körében Krisztust magát, jelképies alakban. hcilandó ember fiát, hanem megdicsőítve, mint ember fiáhasonlót. így látta őt egykor Dániel próféta sorban elhelyezvék körülötte; gyertyatartók mert ezen ősvilágosságtól, mint központi naptól veszi minden egves gyertyatartó az ő világosságát, valamint a bolygó csillagok is világosságukat a természetes naptól nyerik. Mint mennyei főpap lábbokáig érő fehér ruhát visel, az ó szövetségi papok mintája szerint. Át van kötve egv aranv övvel, nem ág'yékai fölött, hanem ezek mellett annak jeléül, hogy ő szabad a bűnnek minden legkisebb hajlagyapjú fehér hajszála, mától. Fejének nem az ő emberi bölcseségét természetét hanem örök ábrázolván szemei jelzik a bírót, a ki mindentudó hatalmávillámló val elítél mindent, ami nem szent. A bíró szava fölséges a tenger zúgása. A kétélű kard, mely hatalmas. mint jő, jelzi ellenállhatlan szájából szavának erejét, szíveket áthatja és a bíró Ítéletének igazságát érezteti, a melynek láttára a kereszt ellenségei szégyent vallanak. Arcza fénylik, mint a nap, midőn teljes erejében világit: jeléül királyi dicsőségének s tisztaságának.

Valamint egykor Mózes és Dániel s az apostolok Jézus színe változásakor, úgy most leborult János is halottként a földre, miután az isteni bírónak fényét ki nem állhatja. De fölemeltetik az örökké élő által, aki a halált legyőzte érettünk, s a kinek hatalma vagyon a holtak országa s a pokol felett. Áldva s éltetve teszi kezét a prófétára s bátorítja őt azon felszólítással, melyet az apostolokhoz intézett Tábor hegyén s mint az égiek a halandókkal szoktak közlekedni.

Ő az első és az utolsó, kezdete és vége minden teremtett dolognak; az örökkévaló, az élő és éltető. Mint ember meghalt ugyan, de föl is támadt, egy örök dicső életre, mint a halálnak legyőzője, kinek hatalma vagyon kimondani a halált és a haláltól megszabadítani; s aki tetszése szerint megnyithatja az alvilág kapuit és azokat be is zárhatja. A szeretett tanítványnak Jánosnak, nem kell félnie, ő nem hal meg, hanem élni fog, mint műszere az isteni kinyilatkoztatásnak.

"A hét csillag, mondja Krisztus, a hét egyháznak angyala." Az angyal itt püspököt vagy egyházfőnököt jelent. A püspök, az angyal, az Isten követe annak hírnöke s küldöncze a hívő néphez; a közbenjáró, ki által az Úr az egyházzal közlekedik. O az angyal, a ki által az Isten igazgatja és kormányozza népét.

A püspöki méltóság s hatalom hivatva van az emberiséget a földi élet hullámai fölött föntartani, szó s példával elővilágítani s ekkép az örök üdv partjára elvezetni.

De már lássuk a mennyei főpásztor leveleinek tartalmát.

Első levél, az efezusi egyház angyalához.

"Az efezusi egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja, ki a hét csillagot tartja jobb kezében, ki a hét arany gyertyatartó között jár.

Tudom, a te cselekedeteidet és fáradozásodat és béketűrésedet és hogy nem szenvedheted a gonoszokat; és kérdőre vetted azokat, kik magukat az apostoloknak mondják, de nem azok, és hazugoknak találtad őket. És hogy béketűrésed van, és szenvedtél az én nevemért és el nem állottál

De van valamim ellened, az, hogy előbbi szeretetedet elhagytad.

Emlékezzél meg tehát, honnan estél ki és tarts bűnbánatot és tedd előbbi cselekedeteidet; mert különben ellened jövök és elmozdítom helyéről gyertyatartódat, ha bűnbánatot nem tartasz.

De ez meg van benned, hogy gyűlölöd a nikolaiták cselekedeteit, melyeket én is gyűlölök.

A kinek füle vagyon hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak. A győzedelmesnek enni adok az életnek fájáról, mely az én Istenem paradicsomában van." (Titk.Jel. 2.)

A levél az efezusi püspökhöz intéztetik.

egyházközség angyalának mondatik. A püspök az Ezen elnevezés jelzi a lelkipásztori magas hivatást s különösen a főpásztor, a püspök magas méltóságát az egyházban, melyet az Isten fia alapított, valamint a szent angyalok is üdvünk iránti tekintetből Isten küldötteinek neveztetnek, mert az Isten küldi őket, mint szolgáló lelkeket, hogy a választottaknak megvigyék a szükséges gyelmeket, Isten trónja elé terjeszszék imádságaikat, földi zarándoklásukban vezessék őket a mennyei hazába s szünetlenül oltalmazzák. A lelkészek s különösen Isten zának főpásztorai szintén angyaloknak, küldötteinek Isten neveztetnek: mert ezeket is kiküldi az Isten, hogy apostolok helyébe lépvén, a reájuk bízottaknak hirdesaz ő törvényét, megnyissák számukra az malasztforrásait, imádságokat és áldozatokat aiánlván fe1 érettök, s jó példával elővilágítsanak a boldog örökkévalóságba vezető utón.

A levél Krisztus parancsára íratott. Dicsőült állapotban mutatja itt magát Jézus, tartván a hét csillagot jobb kezében s a hét arany gyertyatartó között járván.

Ezen jelenést maga az isteni Üdvözítő fejti meg, mondván: "A hét csillag titka, melyeket az én jobb kezemben láttál és a hét arany gyertyatartó, melyek körében járok, ez a hét csillag a hét egyház angyalai."

Az egyházközségek angyalai, az apostolok, a püspökök s az egyházközségek elöljárói; ők a csillagok, mert jóságos cselekedeteik által tartoznak világítani, hogy híveik az élet sötétségében el ne téveszszék az ösvényt a mennyei hazába.

"És a hét gyertyatartó a hét egyház." (Jel. 1, 20.) községek, melyek helyenkint megkülönböztetnek egyházában, gyertyatartók gyanánt állíttatnak elénk. mert ezek hivatvák az isteni világosságot hálával és alázatossággal föntartani, hogy lássanak s előjöjjenek és engedjék megvilágítani magukat. A csillagokat tartva és a gyertyatartók közt járva állíttatik Krisztus, mint egyházának láthatatlan feie. Jobb kezében tartia a csillagokat jeléül, mert a jogszerűen rendelt tanítókat kormányozza, hogy el ne essenek; vagy ha gyarlóságból elestek, ismét fölemelkedjenek s el ne sülyedjenek a feneketlen romlásba; különösen pedig, hogy a hit s erkölcsi tanok hirdetésében ne hibázhassanak.

A gyertyatartók közt jár Jézus, annak jeléül, hogy közel van minden hívőhöz, tudja minden embernek cselekedetét s gondolatát, semmi fohász s kérelem nem mellőztetik el teljesítlenül. "íme én nálatok vagyok, monda, a világ v é g é i g . A nyáj az enyém."

"Tudom a te cselekedeteidet és fáradozásodat és béketűrésedet és hogy nem szenvedheted a gonoszokat és kérdőre vetted azokat, kik magukat apostoloknak mondják, de nem azok és hazugoknak találtad őket és hogy béketűrésed van és szenvedtél az én nevemért és el nem állottál"

Itt az Isten fia dicséri az efezusi püspököt főpász-

tori fáradhatlan hűsége miatt; s ezen dicséret körülménvesen le van írva. Én ismerem a te cselekedebelátom, hogy éjjel-nappal szorgalmasan buvárkodol a szent Írásokban s távol minden szó vitától és távoztatván a világias és hiábavaló beszédeket, hitnek és igaz tudománynak igéjét hirdeted, lévén példája híveknek beszédben. társalkodásban. szeretetben. hithen tisztaságban.

Tudom fáradozásaidat; látom mennyire iparkodol, nem kímélvén sem időt, sem fáradságot, hogy azokat kik már az egyházban vannak, megszilárdítsd s a kik még nagyoknak állanak. oda bevezessed. miután a felsőbbek alsóbbaknak minden alkakicsinveknek. S mennyiben felfogási tehetségüket ismered, lommal a tennek örök végzését, szent akaratát s országa törvényeit hirdeted

És tudom a te békét üresed et. Látom, hogy barátságosan és szelíden tanítasz s azokat, a kik az igazságot el nem fogadják, sőt ellene szegülnek, szelíden megdorgálod a boldog reménységben, hogy egykor az Úr Isten kegyelmet ád nekik az igazság megismerésére és megmenekednek az ördög tőréből.

És nem szenvedheted a gonoszokat u.m. a tévtanítókat és ezek párthíveit, kik községedben hamisan apostolokul adják ki magukat. Te vizsgálat ala veszed tanításukat és a csalást felfedezed. Ismerem béketűrésedet, mert hajlandó vagy nevemért szenvedni is.

Egyébiránt az isteni Üdvözítőnek van szintén némi kifogása az efezusi püspök ellen; t. i., hogy elhagyta előbbi szeretetét.

Minden, a mit a püspök cselekedett, magában véve jó; azonban nem minden származott az isteni szeretet tiszta és zavartalan forrásából, mint azelőtt.

De ezen feddése az Úrnak a legtisztább szeretet, mely azt akarja, hogy a kifogásnak elmaradjon az oka; azért azonnal felszólítja: "Emlékezzél meg, úgymond, honnan estél ki, és tarts bűnbánatot és tedd jóvá e lőbbi cselekedeteidet." Érvényesítsd az első szeretet buzgalmát, mert különben ellened jövök elmozdítom helyéről gyertyatartódat, ha bűnbánatot nem tartasz.

Világosan és nyomóséin bűnbánatra inti itt az úr az efezusi püspököt, térjen vissza a jóhoz, a melytől eltávozott, s melyet hűtelenül elhagyott. Tedd előbbi cselekedeteidet, munkálkodjál újult erővel s mennél többet teendesz, el ne hanyagold a kegyelmet, mely benned vagyon, neked adatott az egyházirend szentségének melv egyházi szolgák kézföltételével. Különben által. az pedig" komolyan értésére adja, hogy azon esetre, ha bűnbánatot nem tart s nem teszi előbbi cselekedeteit, csakhamar eljön Krisztus s elmozdítja helvéről gyertyatartóját. Így hangozik a fenyegetés.

A gyertyatartónak elmozdítása jelenti a csillag eloltását, mert a község angyala elveszti méltóságát s megszűnik püspöki hivatalt viselni.

Az isteni Üdvözítő bátorítja a püspököt, s dicséri gyűlöli a nikolaiták cselekedeteit, hogy ket Krisztus is gyűlöl. – A nikolaiták egy vakmerő s az apostolok korágyalázatos felekezet vala, mely már keletkezett; követői a hit s erkölcsösségben han haiótöfajtalanságokra rést szenvedtek. különféle vetemedtek: megsértek a házasság szent kötelékét, elcsábíták tatlanságot, sőt még ei nők közös használatát is megengedték maguknak. Az efezusi püspök utálta e gonoszsáazon volt, hogy az elvetemedetteket, a kik akartak javulni, megbélyegezze s az elcsábftottakat. jóra való intéseit elfogadák, az erény útjára visszaterelje s az ártatlanokat a méregtől megóvja.

E felett helybenhagyólag tetszését nyilvánítá Jézus. Tedd úgymond e lőbbi cselekedeteidet, tedd meg irántam való tiszta szeretetből s bírni fogod egészen tetszésemet, valamint az én mennyei Atyám tetszését is.

Látni ebből mily szelíd az úr Jézusnak uralkodása,

Ő mindent tud s nem helyesli ami ellene van; Ő nem akar rontani, hanem inkább megszabadítani a gonosztól.

Végre azt üzeni Jézus: "A kinek füle vagyon hallja meg, mit mondd a Szentlélek az egyházaknak: A győzedelmeskedőnek enni adok az életfájáról, mely az én Istenem paradicsomában vagyon."

Ez minden egyházközségnek szól. Az isteni Üdvözítő hasonlítja egyházát a paradicsomhoz, mert az ő egyháza megadja élő tagjainak mindazt, ami az embernek a paradicsomban meg volt ígérve, de elveszett a bűn által, megadja az Isten tetszését és az örök életet, ígéri továbbá az életfájának élvezetét is.

A földi paradicsomban állott egy fa, a melynek gyümölcs-élvezete, ha az emberek nem vétkeznek vala, teljes halhatatlanságot biztosított volna nekik. Az egyházban szintén meg van ígérve a halhatatlanság, amennyiben az Oltári szentség, mint élő mennyei kenyér, föntartja a lélek életét, új életcsirát rejt magában, lévén záloga az örök életnek a mennyben.

Krisztus azon föltételt köti hozzá, hogy annak adja az életfájáról való eledelt, a ki győzedelmes lészen

Az üdv ellenségeit pedig csak az fogja legyőzni, a ki legyőzi a testi vágyódást s a világ és az ördög ellen alkalmas fegyverekkel kész viaskodni, el nem hagyván a csatatért, míg a győzelem nincs biztosítva számára.

A komoly intés használt az efezusi püspöknek.

A püspök amint megjelentetett neki, bűnbánatot tartott s a gyertyatartó helyéről el nem mozdíttatott.

Az efezusi egyház továbbá is virágzott áldásban.

Második lerél, a szmirnai egyház angyalához.

"És a szmirnai egyház angyalának írd: Ezeket mondja az első és utolsó, a ki halott vala, és él.

Tudom a te szorongatásodat és szegénységedet, noha gazdag vagy és káromoltatol azoktól, kik magukat zsi-

dóknak mondják, holott nem azok, hanem a sátán zsinagógája.

Ne félj semmit azoktól, miket szenvedni fogsz. íme az ördög némelyeket közületek a tömlöczbe vet, hogy megkísértessetek; és tíz napig szorongatástok lészen. Légy hü, mind halálig és neked adom az élet koronáját.

A kinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak: A ki győzedelmes leend, nem sértetik meg a második haláltól." (Titk. Jel. k. 2.)

Szmirna előkelő város vala Kis-Ázsiában. Az evangélium korán lett kihirdetve a városban, s midőn a levél intéztetett hozzá, annak püspöke sz. Polykarp vala.

A szmirnai egyházközség angyalának e következőket iratja Jézus:

"Ezeket mondja az első és utolsó, a ki halott vala, és é 1."

Az isteni Üdvözítő itt elsőnek nevezi magát, mert minden teremtett dolog, akár látható, akár láthatatlan, ő általa lett. Általa határoztattak el az időszakok is. Minden jó, ami akár egész emberi nemzetnek, az vagy egyes embereknek adatott s adatni fog, az ő kegyelmi kincstárából származik s azért monda egykor a zsidóknak "Bizony mondom nektek, mielőtt Ábrahám lenne, én vagyok." De utolsónak is nevezi magát, mert valamint minden ő általa lett, úgy ő érette is teremtetett minden. Ő hozzá tér vissza minden s mindnyájunknak meg kell egykor jelennünk az ő ítélőszéke előtt, hogy ki-ki elvegye díját a testben, amint jót vagy gonoszat cselekedett

Továbbá azt íratja Jézus a szmirnai püspöknek, hogy ugyan ő az, a ki halott vala és él.

Jézus halott vala, mert meghalt érettünk s az ő halála által eleget tett bűneinkért; de ugyan ő él is, mert nem maradt a halálban, hanem feltámadt a mi igazolásunk végett. O az élő Üdvözítő s azért mindazoknak, a kik segítségül híjják, megadhatja az örök életet is.

S most lássuk a levél tartalmát.

"Tudom a te szorongatásodat és szegénysénoha gazdag vagy káromoltatol azoktól, kik mazsidóknak mondják, holott nem azok, hanem sátán zsinagógája." Itt az úr Jézus dicséri a szmirnai püspököt, az ő kitartó erélye miatt, mert szent nevének dicsőségére eltűr minden szűkölködést és szorongatást. Mintha mondaná: Látom, te meg" nem szűnöl gondoskodni községed érdekében: állhatatosan hirdeted az én met, nemcsak a napnak óráit fordítván erre, hanem egész éiieleket is virrasztva eltöltvén. Éhséget és szomjúságot, forróságot és hideget elviseltél. Ezer viszontagság s dálylval szembe kell szállanod s te még is semmi más fegyvert nem használsz a tanításnál, szelídségnek Imádkozol és áldásomért esedezel.

Dicséri továbbá a püspök szegénységét; mert a mit csak cselekszik, azt nem önzésből teszi, elviseli jószágának még elvesztését is, nem zúgolódik, jóllehet olykor még annyi tulajdona sincs, hol fáradt tagjait megpihentesse. Szíve nem csüng a földi mulandó kincseken s nem fuvalkodik föl az önalkotta bölcseségtől, szegény lévén lélekben, elszenvedi még a szidalmazásokat is.

A szmirnai püspök igen jámbor férfiú volt. a három boldogság, melyet az úr Jézus kiemelt az ő hegyi beszédében, az teljesült is rajta: "Boldogok a lelki mert övék a mennyeknek országa; szegénvek. boldogok a kik üldözést szenvednek az igazságért. Boldogok vagyszidalmaznak és üldöznek titeket tok. ha és hazudván minden roszat mondanak ellenetek én Örülietek érettem. és vigadjatok, mert a ti jutalmatok bőséges mennyekben."

Azért nevezi őt Jézus gazdagnak, mert valóban gazdag volt jámborságban és erényben s sok kincset gyűjtött a mennyország számára.

Jellemző, hogy az úr Jézus úgy veszi a szidalmazásokat és bántalmazásokat, melyeket hü szolgái szenvedtek, mintha őt magát illették volna.

Mert a zsidókról, kik valaha – gyilkos terveket forraltak ellene, azt monda nekik: "Ti az ördög atyától

vagytok és atyátok kívánságait akarjátok cselekedni. Ő gyilkos volt kezdettől." (János 8.)

És a zsidókról, kik a szmirnai püspököt szidalmazták és üldözték^ szintén azt mondja; hogy a sátán zsinagógája.

Ezek felett vigasztalja őt Jézus mondván: "Ne félj s e m m i t a z o k t ó l; m i k e t s z e n v e d n i fogsz/'s igéri neki oltalmát. Mintha mondaná: Te már eddig is sokat eltűrtél s nem csüggedtél el. Talán bizony attól fogsz rettegni; ami jönni fog.

Ne rettegj. Nemde tapasztaltad már az én kegyelmemet és erőmet abban amit már eddig is eltűrtél. Remélj ezentúl is s légy biztosítva az iránt; hogyha növekednek szenvedéseid; az én malasztom is növekedni fog.

Továbbá vigasztalia őt az úr Jézus a szenvedések miatt. A rá mért szenvedés nem büntetésképen hanem próbáitatása s megedzése végett történik; íme öraz dög némelyeket közületek a tömlöczbe vet. hog· v megkísértessetek. Mintha mondaná: Ismerem aranytiszta lelkedet; ismerem a tiszta szíveket is egyházközségedben. Azonban meg kell gondolnod, hogy arany a tűzben próbáltatik meg.

Továbbá azt mondja Jézus hogy a sátán tömlöczbe veti őket. Ez által meg akarja jelölni; hog'y az istentelen emberek, kik az igazak üldözéséből mintegy üzletet csinálnak; szemében nem egyebek; mint a sátán segédjei és segítő társai. Vigasztalja őt kilátással a szerencsés végeredményre.

És tíz napig szorongatástok lészen. A tíz szám alatt lehet kerek számot érteni. Vannak értelmezők; kik a tízes szám alatt a tíz római császárok által támasztott üldözéseket akarják érteni.

Annyi bizonyos, e jövendölés után nemsokára egy nagy üldözés támadt Kis-Azsiában mely alkalommal a szmirnai püspök szent Polykarp vértanúi halált szenvedett.

Azért most kitartásra serkenti őt mondván: Légy hű mind halálig és neked adom az élet koronáját. Bizonyára kiváló dicséret illeti a szmirnai püspököt s egyházközségét, miután semmi legkisebb kifogást nem tett ellene Jézus. Teljes szívéből és lelkéből hü maradt egész halálig.

Vén korában kitörvén az üldözés, midőn a tartományi főnök által fölszólíttatott, hogy káromolja Krisztust, határozottan azt feleié: "Nyolczvanhat esztendeig szolgálok neki és soha nem bántott engem. Mikép káromoljam az én királyomat, a ki megmentett?"

Szmirnában tartózkodása idején az odavaló tekintélyes polgároktól mint szegény ember, megvettetett ugyan; mert Szmirna városa azon részeiben, a hol a kereszténység nem talált menedéket, a fajtalanság űzetett. Hasonlóképen tudományára nézve is megvettetett a világbölcsektől, kik híres iskolával bírtak Szmirnában; de mit ér a földi bölcseség, mit a földi tudomány az örök élet reménye nélkül?

A szmirnai püspöknek az örök élet koronája meg lett igérve.

Végezetül azt mondja Jézus: Akinek füle van hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak. "Aki győzedelmes leend, nem sértetik meg a második haláltól."

A második halálról van itt szó. Mit kell pedig érteni a második halál alatt? Ezt maga Krisztus Jézus értésünkre adta, mondván: "Ne féljetek azoktól, kik a testet megölik, de a lelket meg nem ölhetik, hanem inkább féljetek attól, ki mind a lelket, mind a testet a Gehennába vesztheti." (Máté 10.)

A második halál tehát az örök elkárhozás, kizáratás Istennek boldog látásától, elkárhozás a pokolban. Azt igéri Jézus a szmirnai püspöknek, hogy meg fogja a második halál hatalmától óvni s nem sértetik meg a második haláltól.

S ezen ígéret kinek szól még tulajdonképen?

A győzedelmeskedőnek. Nyilván mondatik: "A k i g y ő z e d e l m e s leend, nem sértetik meg a második

haláltól. S váljon mit kell legyőzni? A bűnt és a gonosz világot. Azért monda Krisztus: "A világon üldözést szenvedni fogtok ugyan s szorongatástok lészen de bízzatok, én meggyőztem a világot." (Ján. 16.)

Harmadik levél, a pergamusi egyház angyalához.

"És a pergamusi egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja, kinél a kétélű kard vagyon:

Tudom, hol lakol, ott, hol a sátán széke vagyon; de te az én nevemet tartod, és hitemet meg nem tagadtad, még ama napokban sem, midőn Antipás, az én hív tanúm, megöletett nálatok, hol a sátán lakik.

De van ellened valami kévésem, az, hogy vannak nálad Balaam tanításának követői, ki Bálákot arra hogy tegven botrányt Izrael fiai előtt. tanította. hogy lakmározzanak és paráználkodjanak;

úgy vannak nálad is a nikolaiták tanításának követői.

Tarts tehát te is bűnbánatot; ha pedig nem, hamar ellened megyek, és harczolni fogok azok ellen számnak kardjával.

A kinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak: A győzedelmesnek elrejtett mannát adok, és egy fehér kövecskét adok neki és a kövecskén új név lesz írva, melyet senki sem ismer, hanem aki csak átveszi." (Titk. Jel. k. 2.)

A pergamusi egyházközség angyalának felettébb nevezetes dolgokat parancsola íratni Jézus.

Ezeket mondja, kinél a k é t é l ű kard vagyon. Ezen jelkép alatt látjuk az Üdvözítőt, kétélű kard lévén rendelkezésére. S váljon mit jelent ama kétélű kard?

Azt jelenti, hogy Krisztus intései s dorgálásai olykor fájdalmat okoznak, valamint a k a r d e g y i k élével s e b ez és vág, olykor megsebzi az illetőt halálosan is, mert a régi embernek, a ki a testi hajlamok törvényét követi, meg kell halnia, az érzékiség s bűn emberének meg kell öletnie.

A kard másik élével gyógyít és pedig alaposan; mert ez üdvösségére szolgál az új embernek, ha a régi megöletik és egy új eredeti rend állíttatik vissza azon isteni ige által, melyről szent Pál a zsidókhoz levelében tanúskodik: Mert az Isten beszéde hathatós. áthatóbb minden kétélű és nál és beható az elme és lélek, az ízek és velők eloszmegítélője a gondolatoknak és a szív szándékailásáig, nak Zsid 4

De lássuk a levél tartalmát

"Tudom hol lakol? ott a hol a sátán széke vagyon; de te az én nevemet tartod és hitemet meg nem tagadtad, még ama napokban sem, midőn A n t i p á s, az én hív tanúm, megöletett nálatok, hol a sátán lakik." Az úr Jézus tehát dicséri a pergamusi egyházközség püspökét az ő hite s állhatatosságáért, melyet híven megőrzött, jóllehet az ő városában a sátán felütötte trónját. mondja pedig Jézus, hogy a sátánnak Pergamusban van lakása sőt trónja? Azért, mert e városban a a bálványozás erősen uralkodott. Ott állottak templomok s ez volt székhelye a bálványozásnak és istentelenségnek. E s k u l á p n a k tiszteletére szintén plom épült Pergamusban; pogány lakosai pedig gányság sötétségében gyönyörködtek. istenségek behozatala a sátán műve, mert az ördög mindig az ős k í g v ó és megmaradt régi álnokságában. Az ős kígyó csalfasága abban áll, hogy szemfényvesztő dolgokat mutogat az embereknek s ez által megcsalja őket. így cselekedett a csalfaság mestere dettől, így csábitá el ős szüleinket. így akarta megvesz-Különféle csalfaságok tegetni Krisztus Jézust is. ámítgatta a régi és új pogányokat.

A pergamusi püspök a pogány városban is megtartotta $J \notin z$ u s $n \in v \notin t$. Ezen szentséges név be volt szívébe irva s azért rettenthetlenül hirdette, hogy nincs másban senkiben üdvösség, mert nem is adatott más név az ég alatt az embereknek, melyben üdvözülnünk lehetne, mint

az úr Jézus nevében. Jóllehet ezen tanúvallomás a pogányok előtt bolondságnak tetszett, mégis hitéhez ragaszkodott azon napokban is, midőn az üldözés dühöngött s az úrnak martyrja, Antipás is megöletett.

A hitben való ezen állhatatosságot dicséri Jézus a pergamusi püspök személyében is. De kifogása is van ellene. Különösen nem tetszik az Urnák, hogy vannak ott Balaam tanításának követői is, aki Bálák o tegykor arra tanította, hogy botrányt támaszszon Izrael fiai előtt, hogy lakmározzanak és paráználkodjanak. Pergamusban is a nikolaiták botrányt támasztottak.

Hogy a dorgálás sikerüljön, azért megismerteti Jézus a nikolaiták felekezetét az ő gyalázatában, amennyiben összehasonlítja azt Balaam tanításával.

Balaam a jósolás kegyelmével bírt. Midőn tehát Izrael fiai az ígéret földére igyekvének, Bálák, a moabiták királya magához hivatta Balaámot, hogy átkot mondana Izrael népére s ezen átkával megkönnyítse Báláknak a győzelmet.

Azonban Izrael Istene nem engedte meg, hogy Balaam megátkozza az ő választott népét, sőt akaratja ellenére kénytelen volt őt háromszor megáldani.

E közben szerette volna mégis elnyerni a nagy jutalmat is, melylyel megkínálta őt Bálák, ha győzelmet arat Izrael népe fölött.

S ezen bírvágy hamis prófétává tette őt, mert a moabita királynak azon ördögi tanácsot adta, hogy moabita asszonyokat küldene ki, kik az izraelitákat bujaságra s ez által bálványozásra csábítsák s ekkép foszszák meg Izrael királyának, illetve Istenöknek tetszése és oltalmától. S ez a botrány, melyet Bálák Balaam tanácsára követett el.

Ily botrányt támasztanak a nikolaiták is a keresztények közt, bálványozás s gyalázatos bujálkodásra csábítván őket.

Miután Krisztus azt akarja, hogy választottinak testei a Szentlélek templomi legyenek; azért meg nem tartóztathatja magát, hogy a n i k o l a i t á k gyalázatos botrányos tanítását meg ne bélyegezze.

S azért inti a pergamusi egyház püspökét is, hogy tartson bűnbánatot: "Tarts, úgymond, te is bűnbánatot." Ne késedelmeskedjél a tévtan elnyomásában. A püspök, mint fönnebb láttuk, nem osztotta ugyan a nikolaiták tanítását, egész községe sem volt e tanítással megfertőztetve s csakis némely községi tagok követték a nikolaiták tanítását s mégis bű n bán a t r a szólittatik föl a püspök. Látni ebből, hogy az Úr a püspökök kezéből követelni fogja a lelkeket, melyek elkárhoznak vagy eltévednek.

Talán igen szelíd vala a pergamusi püspök, talán gyengéden beszélt hozzájok, mint Héli fiaihoz, aki atyai kegyelettel szóla hozzájok: "Nem úgy fiaim, nem úgy"; de nem használá a komoly eszközöket, melyek rendelkezésére állának. A mirigyes fekélyt irgalom nélkül ki kellett volna vágni a testből.

Bűnbánatra intetik tehát mint olyan, aki egykor számot fog adni Isten ítélő széke előtt. De kitetszik ebből az is, mily szigorú kötelesség, hogy a hívek mindenkor híven kövessék főpásztoraik szavát. Annyi bizonyos, hogy ezek is számadásra fognak vonatni egykor az Úr ítélőszéke előtt.

Végre azzal fenyegeti Jézus a pergamusi püspököt, hogy ha bűnbánatot nem tart, hamar ellene megy s harczolni fog azok ellen, szájának kardjával.

A püspököt magát itt személyesen nem fenyegeti semmi bántódás; de a rosz, ami a község tagjait éri, a püspököt is illeti. A főpásztor atyai szívét alig is érheti nagyobb szomorúság, mintha kénytelen tapasztalni, hogy

Isten ítélete kimondatik azok felett kik az ő,gond,ozására bizvák.

S váljon micsoda baj érheti a pergamusi község nigonoszságukért? Nagy bai érheti kolaita tagjait, Balaam tanácsára Izrael fiai között támasztott botrány miatt sok ezer zsidó, kik a moabita asszonyoktól engedték magukat elcsábíttatni. egy nap alatt megöletett: s ama fajtalanságot elkövették, kivéígy mindnyájan, kik geztettek. Hasonló büntetés vár a nikolaitákra is.

És mondja az Úr, ha csak példád szerint bűnbánatot nem tartanak, szám igéjével ki fogom ellenük mondani az ítéletet

Kinek füle van hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak: "A győzedelmesnek elrejtett mannát adok és *egy* fehér kövecskét adok neki, és a kövecskén új név lesz írva, melyet senki sem ismer, hanem csak aki átveszi."

Bizonyos föltételről van itt szó, mely abból áll, hogy győzedelmeskednie illik annak, ki az elrejtett, mannát és a titokteljes kövecskét megakarja kapni. De váljon mit kell legyőznie?

Le kell győznie minden gonosz vágyódásait, különösen pedig a testi vágyódásat. Ha ezeket nem sikerül legyőzni, a fajtalanság vad kitörései. még inkább növekedni fognak a szív rejtekeiben.

A győzőnek biztosítva van az elrejtett mannának élvezete. Ez pedig nem egyéb mint maga Krisztus Jézus, az élő mennyei kenyér.

Ez szolgál édes táplálékul a tiszta szívűeknek; de a kéjelgők, a testiség rabjai sem nem tudnak, sem nem akarnak tudni róla. Annyi bizonyos, hogy akik a testi kéjelgéseknek hódolnak, azok semmi ízlést nem találnak szent vallásunk titkai- s eszközeiben. Ott a bűn büntetése már kezdetét vette. Ezek önmaguk készítik elő kárhozatukat

Ami pedig a megígért fehér, kövecskét illeti; ennek megértésére vissza kell pillantanunk a régi játékdíjakra.

A régi versenyjátékokban a győzedelmesnek egy

fehér kő adatott, melynek előmutatása mellett bizonvos búza mennyiség lett kiszolgáltatva nvilvános a magvagy bizonvos pénzösszeg kifizetve az állam Hasonló nagy értékű utalványokat ígér pénztárából. Jézus az örök boldogságra.

A negyedik levél a tiatirai egyház angyalához.

"És a tiatirai egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja az úr Isten fia, kinek szemei mint a tűzlángja, és lábai hasonlók a sárgarézhez:

Ismerem a te cselekedeteidet és hitedet, szeretetedet és szolgálatodat, béketűrésedet és utóbbi cselekedeteidet, melyek többek az élőbbeknél.

De van ellened valami kévésem: az hogy megengeded Jezabel asszonynak, ki magát próféta nőnek mondja, hogy tanítson és elcsábítsa szolgáimat, hogy paráználkodjanak és egyenek a bálványáldozatokból.

És időt adtam neki, hogy bűnbánatot tartson, de nem akar bűnbánatot tartani paráznaságáról.

Íme tehát ágyba vetem őt, és akik paráználkodnak vele, nagy szorongatásban lesznek, ha bűnbánatot nem tartanak cselekedeteikről.

És fiait halállal ölöm meg, és megtudja minden egyház, hogy én vagyok a vesék és szívek vizsgálója, és mindeniteknek cselekedetei szerint fizetek. Mondom pedig nektek és a többinek, kik Tiatirában vagytok: A kinél nincs ez a tanítmány, és kik a sátán mélységeit, mint ők mondják, nem ismerték el, nem vetek rátok más terhet; mindazáltal azt, mi rajtatok vagyon, viseljétek míg eljövök.

És a ki győzelmes lészen és megtartja mindvégig az én cselekedeteimet, hatalmat adok annak a pogányok fölött, vasvesszővel fogja őket kormányozni, és mint a cserépedény Összetöretnek, amint én is vettem Atyámtól; és neki adom a hajnali csillagot.

A kinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak." (Titk. Jel. k. 2, 18-19.)

A tiatirai egyházközségnek azt íratja Jézus: Ezeket mondja az Isten fia, kinek szemei, mint atűzlángja és lábai hasonlók asárgarézhez.

Isten fiának nevezi itt magát Jézus, hogy tudtára adja miszerint, amit ő mond, nem emberi szó, mely elhangzik, hanem Isten szava, amely kivisz mindent amit akar s az igazságtól származik, aki sem nem csalhat, sem nem csalathatik. Ég és föld elmúlnak, de az ő szava el nem múlik.

S kicsoda az, aki félelem s rettegéssel meg ne hallgassa az Isten szavát? Az apostol kiválóan két tulajdonát emelé ki Jézusnak. Először is kiemelé az ő lángoló szemeit. Ezeket mondja, kinek szemei mint a tűz 1 á ng ja. Tüzes tekintete elől hiába zárkóznának el az emberi szív mélységei.

Ezt tapasztalhatták az Írástudók és farizeusok, midőn a házasságtörő asszony ellen emelvén a vádat, az Úr szavára s megfenyítve saját lelkiismeretük által, egymásután elszéledtek. (Ján. 8.)

De az ő lángoló tekintete feléleszté a szent szeretet tüzét tanítványai szívében. Ezt tapasztala Simon Péter is, mert midőn az Úr rátekintett, kiment, keservesen sírt és kegyelmet nyert.

Az evangélista kiemeli Jézusnak lábait, melyek a sárgarézhez hasonlítanak. Ezeket mondja: kinek lábai h a s o n l ó k a s á r g a r é z h e z . Ez által megjelöli örök végzéseinek változhatlanságát az égben és a földön. Valamint egész testünket a lábak hordozzák, úgy az Örökkévalónak trónja az igazságon és Ítéleten nyugszik.

Ismerem a te cselekedeteidet és hitedet, szeretetedet és szolgálatodat, béketürésedet és utóbbi cselekedeteidet, melyek többek az előbbieknél.

Jézus a tiatirai püspököt dicséri az ő cselekedetei és magaviselete miatt. Nevezetesen kiemeli az ő hitét: tudom, hogy bennem hiszesz, akit nem látsz, oly erősen, mintha saját szemeiddel látnál. A hit, mely benned van, a te kinyilatkoztatásod s beszéded tartalma.

A hit megszentelé minden cselekedeteidet s tette azokat kedvessé az Isten szemei előtt; mert hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél. Továbbá kiemeli az ő szeretetét, mintha mondaná: Nem a magad hasznát keresed, hanem az én nevem tiszteletét s a lelkek üdvét.

Kiemeli az ő szolgálatát. Te híven szolgálsz egyházközségednek az isteni tisztelet pontos megtartása, äz isteni igének buzgó hirdetése s az üdveszközök ernyedetlen kiszolgálása által. Nem különben készséggel segélyt nyújtasz egyházközséged tagjainak; fölkeresvén á szűkölködőket s alamizsnát adván a szükségben szenvedőknek.

Végre kiemeli az ő béketűrését s azt mondja róla, hogy ez utóbbi cselekedetei nagyobb becsűek az előbbieknél.

Ily dicséret után alig hinnők; hogy némi ócsárolni váló is találkozhassak a tiatirai püspökben. De ha az Úr maga tart bírálatot, ki mondhatja meg, hogy megáll előtte biztosan

S íme azt mondja az Úr a tiatirai püspöknek: "D e Van ellened valami kévésem, az, hogy megengeded Jezabel asszonynak, ki magát próféta nőnek mondia, hogy tanítson és elcsábítsa gáimat; hogy paráználkodjanak és egyenek bálványáldozatokból, és időt adtam neki, hogy bűnbánatot tartson: de nem akart bűnbánatot tartani paráznaságáról." E szerint szemére hányja a tiatirai püspöknek, hogy bizonyos asszony nagy botrányt okoz községében, a nélkül, hogy a püspök tehetsége szerint ellentállana neki.

Ki volt az az asszony, a történetírás körülményesén nem említi; csak annyit tudunk róla, hogy a nikblaiták felekezetéhez tartozott s ezt mind tekintélyével, mind jószágával igyekvék támogatni. Hogy pedig annál többeket elcsábíthasson, azért magát próféta-nőnek s tanait bölcs tanoknak nevezé.

De az Isten fia, aki mindent valóságban megismer, Jezabelnek nevezi őt, a nagy hasonlatosság miatt az istentelen Akáb feleségével, aki szintén Jezabelnek neveztetett.

Jezabel fajtalan bálvány szolgálatot hozott be Izrael országába; megölé az igaz Isten prófétáit s hamis prófétákat támaszta föl. A tiatirai Jezabel színtén fajtalankodással igyekvék elcsábítani Krisztus tanítványait az igaz hittől, melyet az apostolok hirdettek s valóban bálvány szolgálat s áldozatok élvezete által sokakat elcsábíta a hívek közül. S ebben áll az úr Jézus kifogása a tiatirai püspök ellen, hogy jobban ellene nem szegült s engedte megtörténni mindezeket. Szemrehányásképen mondja Jézus, hogy a püspök másnak bűnét elhallgatta s elnézte.

Egyébiránt a kegyes Jézus még a tiatirai Jezabelnek is engedett időt a bűnbánatra; mert nem akarja a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen s e miatt most keservesen panaszkodik, hogy nem akar megtérni fajtalanságától. A megtérés minden bűnre nézve nehéz, de a fajtalanságnak elkerülése, ha egyszer szokássá vált, bizonyos tekintetben kétszeres nehézséggel jár.

Boldog, aki az úr Isten iránti szeretetből állapotához mért szívtisztaságát s testét szűziesen megőrzé ez órájg s ezentúl is el van tökélve magában ezt cselekedni. De aki bűnbe esett, ne essék kétségbe, mert ami nehéz, még nem lehetetlen. Az úr Jézus mindenkinek, aki komolyan megakar térni s kéri az ő kegyelmét, azt meg is szekta adni. E végre megfenyegeti a püspök által Jezabelt is, valamint az ő követőit, s ezen fenyegetés akkor fog teljesedni rajta, ha az illetők végkép nem tartanak bűnbánatot.

"Íme tehát ágyba vetem őt és a kik paráználkodnak vele, nagy szorpngatásban lesznek, ha bűnbánatot nem tartanak cselekedeteikről

Es fiait halállal ölöm meg és megtudja minden egyház, hogy én vagyok a vesék és a szívek vizsgálója és mindeniteknek cselekedetei szerint fizetek.

"Mondom pedig nektek és a többinek, kik Tiatirában vagytok: A kinél nincs ez a tanít mány, és kik a sátán mélységeit, mint ők mondják, nem ismerték el, nem vetek rátok más terhet; mindazáltal azt mi rajtatok vagyon, viseljétek, míg eljövök."

Jai tehát a csábítónak. Íme ágyba vetem őt, mondja Jézus, aki az ő fekhelyét beszennyezé fajtalansággal, oda vettessék a halálos kór-ágyba. Nem ritkán hirkik tiltott kéjekre csábítanak. halál éri azokat, De jaj az elcsábítottaknak is; akik könnyelműen engedik magukat elcsábítani s azután paráználkodnak velők, vagyis akik az Istenhez való megtéréseket halasztják, akik Istenhez és parancsaihoz hűtelenek maradnak Nagy szorongatást bocsájtok reátok. Α tiltott kéipohár felül édesnek látszik s ezen édesség elkábítja élvezőit; de ha elmúlt a kábulás, akkor jelentkeznek a belső fájdalmak, melyekhez hozzájárul gyalázat a és iavak utóléri az elvesztése. De a büntetés is elcsábítottakat, Jezabel gyermekeit.

faitalankodók. kik a tiltott kéieket kedvelik. mindenek felett a férgek eledelévé lesznek s ha halálos ágyokon sem térnek meg, a pokolnak prédájává lesznek. Ezt pedig azért jelenté ki Jézus, hogy üdvös szózata mindenkor viszhangozzék a hívek szívében: hogy őrizkedjenek minden tisztátalanságtól. Azokra, kiknél nincs ez a tanítmány, nem vet rájuk más terhet, t. i. akik menördög tanításának mirigyétől; ezekre maradtak az nem akar más szenvedést szabni, mint a mely együtt jár a ker. hit megvallásával; de mikép remélhetik a győzelmet, a kik a sötétség fejedelmével szövetkeztek?

"Tartsátok meg rendeleteimet, míg eljövők."

"És aki győzedelmes lészen és megtartja mindvégig az én cselekedeteimet, hatalmat adok annak a pogányok fölött. Vasvesszővel fogja őket kormányozni s mint a cserépedény összetöretnek, amint én is vettem atyámtól és neki adom a hajnali csillagot."

Itt a győzelmes számára, aki a paráznaságtól megtartóztatja magát, ki van tűzve a jutalom is.

Ezen jutalom első sorban Krisztusnak lett megígérve, de általa s ő benne megadatik híveinek is. A kik legyőzik a roszra való hajlamukat, azok is egykor Ítélni fogják a pogányokat, a hitetleneket és gonoszokat.

Krisztus ellenségei pedig mint cserépedény ha összetört, többé egybe nem állítható. Ha valaki elkárhozott, az az örök boldogságot meg nem nyerheti, az nem üdvözölhet többé.

A hajnali csillag jelenti a megvilágítást, az örökkévaló ügyekben. A győző elméje derült, mert a tiszta lelkek már itt a földön is, amint a szentek történelme bizonyítja és a mindennapi tapasztalás is tanúskodik, kiváló isteni világosságot élveznek.

Akinek füle van, hallja meg: Aki érteni akar értse meg jól s szívlelje meg, míg feljö a hajnali csillag s a győzők fényleni fognak, mint a nap atyjuk országában.

Ötödik levél a szardesi egyház angyalához.

"És a szardesi egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja, a kinél az Istennek hét lelke van, és a hét csillag: Tudom cselekedeteidet, csak a neved, hogy élsz, de meg vagy halva.

Vigyázz és erősítsd a többieket, a halófélben levőket, mert nem találom cselekedeteidet teljesnek az én Istenem előtt.

Emlékezzél meg azért mit vettél és hallottál és tartsd meg azt és tarts bűnbánatot. Ha pedig nem vigyázandasz, úgy jövök hozzád mint a tolvaj és nem tudod, mely órában jövök hozzád.

De mégis van néhány neved Szardisban, kik nem fertőztették meg ruháikat; ezek velem fognak járni fehérben, mert méltók.

Aki győzelmes leend, egy fehér ruhába öltöztetik, és nem törlöm ki nevét az élet könyvéből, és megvallom nevét Atyám előtt és az ő angyalai előtt.

A kinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak." Titk. Jel. k. 3, 1-6.

egyházközség angvalának ezeket szardesi megírni Jézus: "Ezeket mondia: a csolia kinél hét lelke van és az Istennek a hét csillag. Tudom cselekedeteidet. csak a neved, hogy élsz, de meg vagy halva."

Itt az Úr Jézus úgy állíttatik elénk, mint ura a legfőbb szellemi lényeknek és fejedelme az egyház elöljáróinak.

Hogy a csillagok alatt értetnek a püspökök, a lelkipásztorok s az egyházi tanítók, kitetszik azon leyélből is, mely Efezusba küldetett; de valóságban kicsodák azon hét lelkek?

az első osztályú angyalok, kiknek szolgálata Ezek által Isten a világot kormányozza; az angyali fejedelmek, kormányzásánál kiknek szolgálatát az Isten az egyház veszi igénybe, azért monda Rafael: Mert én vagyok Raelőtt fael angval hét közül. kik az Úr egy a állunk. (Tób 12, 15.)

Miután az úr Jézus úgy ismerteti itt magát, mint a ki Istennek hét lelkét s csillagját bírja, ez az ő mindenhatóságára is emlékeztet minket, melylyel az égben és a földön bir.

De egyúttal emlékeztet az ő jóságára is. Ő neki ugyan minden hatalom adatott s mégis azt kiáltja a föld fiainak: Jöjjetek hozzám, kik fáradoztok és terhelve vagytok és én megenyhítlek titeket. Vegyétek rátok az én igámat s tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok s alázatos szívű s nyugodalmat találtok lelkeiteknek, mert az én igám gyönyörűséges és az én terhem könnyű.

S most lássuk a levél tulajdonképeni tartalmát.

cselekedeteidet. Tudom csak élsz. de meg vagy halva: vagyis erős s tökéletesnek látszik előtted, de hiányzik nálad éberség, azért cselekedeted nem tökéletes; vigyázz s erőtöbbieket, a halófélben levőket: mert sítsd a találom cselekedeteidet teljesnek nem az én Istenem előtt

szemére hányja Jézus a szardesi Itt püspöknek a csalfa öntetszelgést, az csak látszólagos jó vala. Külső látszat szerint jámbornak tartják őt s maga is jámbornak Dicsőségét oly cselekedeteiben képzeli magát. szembetűnők valának ugyan, sokat melvek adott másoknak hízelgő véleményére és ezen Öncsalódásban elhány agolá magát, elmulasztá a szívtisztaságot, mely Isten előtt kedvessé teszi az embert. Most az úr Jézus hirtelen eloszlatia ama szemfényvesztést, azt kiáltván feléje. Csak aneved, hogy élsz, de meg vagy halva.

Azért bűnbánatra inti Jézus a szardesi püspököt: Emlékezzél vettél és halmeg, úgymond, mit lottál és tartsd meg azt és tarts bünbánavigyázandasz, úgy jövök tot. Ha pedig nem mint a tolvaj és nem tudod, mely órában jövök hozzád."

Jézus, az Isten fia; kinek szózata egykor mindazokat, a kik meghaltak, föltámasztja s a lelkeket a halál álmából föléleszti.

Föl kell ébrednie a szardesi püspöknek is szendergéséből, a melybe hamis önmegelégedés s csalfa öntetszelgés altatá el.

Fölhívatik a püspök, hogy ébredjen föl. Aki fölébred s eloszlatja szemeiről az álmot, az egészen máskép ítéli meg tetteit, mint aki csak álmodozik.

"En aki aláírtam az Úr ítéletét, nem találom cselekedeteidet tökéleteseknek az én Istenem előtt."

A szardesi püspök abban csalódott, hogy jámbornak képzelte magát, s elmulasztá másokat is megóvni olynemű.

álmodozásoktól. A jámborság szava kimondatott, de annak értelmét nem kutaták. Az emberek tisztelték egymást, de a tiszteletet nem az úr Istenben keresték. Azért hangzik a fölhívás, mely a püspökhöz intéztetik: Tartsd meg azt, ami megakar halni.

Midőn a püspök először meghallotta a szózatot, az igaz beszédet és teljes elfogadásra méltót, hogy Krisztus Jézus a világra jött, üdvözíteni a bűnösöket; midőn Szardes község fölé rendeltetett, akkor érzülete, háladatossága és szeretete rendén vala; s azért most felhívatik újra, hogy amit vett és hallott, tartsa is azt meg.

S ezen fölhívás, melyet az Isten fia a szardesi püspökhöz intézett, az ő nevében az ő egyházában folyvást ismételtetik mindazokhoz, kik a bűn álmát alusszák. Kelj föl, aki aluszol és támadj föl a halálból és megvilágít téged Krisztus; különben keményen meg van fenyegetve, hogyha nem vigyáz; úgy meglepi őt, mint a tolvaj s nem fogja tudni, mely órában lepi meg?

Hirtelen véletlen halállal fenyegeti a püspököt Jézus, ha nem hallgat szavára. Maga elé idézi őt, hogy megítélje; s alig is van valami borzasztóbb annál, mint midőn a határozó pillanat készületlenül lepi meg az embert. E pillanat hasonlít valóban a tolvajhoz, mert elragadja ideigvaló életünket és az örök boldogságot.

Rettenetes az élő Isten kezébe esni!

Ezen rettentő ítélettel fenyegettetik a szardesi püspök, ha nem ébred föl s nem őrködik nyája fölött.

"De mégis van néhány neved Szardesban, kik nem fertőztették meg ruháikat; ezek velem fognak járni fehérben mert méltók." A nagy romlottság közepette találkoznak a püspök megyéjében egyesek, kik testi lelki tisztaságukat megőrizték. Ezek a feltámadásban az úr Jézussal fognak járni ragyogó tiszta fehérben, mert erre méltók.

Hasonlóképen akik győzedelmeskednek a testi vágyódások, a világ s pokol kísértetei fölött, ezeknek is azt ígéri Jézus, hogy n e v ö k e t nem törli ki az élet könyvéből; sőt megvallja nevöket mennyei Atyja előtt és az ő angyalai előtt. Azért akinek füle van, hallja és szívlelje meg ezen igazságokat, s azok szerint intézze életét.

Hatodik levél a filadelfiai egyház angyalához.

"És a filadelfiai egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja a Szent és Igaz, kinél Dávid kulcsa vagyon; ki amit megnyit, azt senki be nem zárja, és amit bezár, senki meg nem nyitja.

Tudóm cselekedeteidet. íme ajtót nyitottam meg előtted, melyet senki be nem zárhat; mert noha kevés erőd van, mégis megtartottad igéimet és nem tagadtad meg az én nevemet.

Íme adok neked némelyeket a sátán zsinagógájából, kik magukat zsidóknak mondják, de nem azok, hanem hazudnak; íme azt cselekszem, hogy azok eljőjenek és lábaidhoz boruljanak és megtudják, hogy én szeretlek tégedet.

Mert megtartottad az én tűrésem igéjét, én is megoltalmazlak téged a kísértet órájától, mely az egész világra jövend megkísérteni a földön lakókat.

íme hamar eljövök, tartsd meg amid vagyon, hogy senki se vegye el koronádat.

Aki győzedelmes leend, oszlopul teszem őt az én Istenem templomában, és többé ki nem megyén; és ráírom az én Istenem nevét, az én Istenem városának nevét, mely mennyből száll alá Istenemtől, és az én új nevemet

A kinek füle van hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak." (Titk. Jel. k. 3.)

A filadelfiai ker. község első alapításáról semmi bizonyosat sem tudunk; az apostoli Constitutiók VII. 46. szerint szent Péter rendelé az első püspököt, Demeter személyében.

A levél a filadelfiai püspöknek szól. Az Isten fia e levélben először ugyan Szentnek nevezi

mert ő valóban szent, örök istensége szerint, mint Isten fia, de szent mint ember fia is a Szentlélek által, mely első fogantatásától utolsó leheletéig telie vala, sót a bűnösöktől elkülönzé őt; szent mint Istenemközbenjáró lévén Isten s emberek közt; a szentje. aki nem a bakok vagy borjak vérével, hanem tulajdon maga vérével ment be egyszer mindenkorra örök váltságot megszerezte, áldoszentélybe. miután az zatot mutatván be a bűnökért s égi áldozattal mindörökké tökéletessé tette a megszentelteket. (Zsid. 9, 10.)

I g a z n a k is n e v e z i m a g á t; mert igazak az ő k i n y i l a t k o z t a t á s a i; mert amit látott öröktől fogva az Atyánál, azt nyilatkoztatá ki a világnak. P ar a n c s a i is szentek, mert aki megtartja azokat, megismeri, váljon Istentől van-e az ő tanítmánya. Szentek az ő í g é r e t e i is. Az ég és föld elmúlnak, de az ő Ígéreteinek igazsága el nem múlik.

Továbbá, aki e levelet íratja, Dávid kulcsának nevezi magát. Valamint a zsidók gyalázkodásainak ellenére nevezi magát igazán Szentnek, úgy tekintettel a jutalomra, melyet ezen egyháznak helyez kilátásba, mint Dávid kulcshordozójának, vagyis mint az egyház ura sáfárjának nevezi magát. Már Izaiás próféta szája által mondotta egykor az Úr, hogy Szobna helyébe Eliakimot akarja rendelni. Ennek akarom adni Dávid házának kulcsát és ő megnyitja és senki be nem zárja és ha bezárja, senki meg nem nyitja.

E levélben pedig egyszerűen, Dávid kulcsa s nem Dávid házának kulcsa áll, mert Krisztus nem egy második Eliákim. Ő az igazi Dávid fia és a király maga s Dávidnak ezen kulcsa, -a Messiás országának, a mennyországnak is kulcsa, mert ő megnyitja és bezárja, amint akarja s senki sem jöhet atyjához, hanem csak ő általa, s mint ilyen ismeri egyházának műveit. Ő megnyitotta Filadelfiában az ajtót, mely által az ő közvetítése folytán a hitetlen zsidók serege be fog lépni az egyházba. A filadelfiai község külsőképen ki-

csiny és gyenge; de az üldözésekben híven megőrzé magát s épen az ő állhatatos hitvallása által sok ellenséget fog az egyházba téríteni, s ezen megtérések által meg is fog jutalmaztatni.

Dá v i d háza, illetve Izrael országa e l ő k é p e v a l a K r i s z t u s o r s z á g á n a k . Amit az úr Jézus megnyit, azt senki be nem zárja s ha megnyitja a mennyországot s fölvesz valakit abba, ebben senki sem gátolhatja Öt. Ha a megtért és bűnbánó asszonynak megnyitja a mennyországot, a farizeusok zúgolódása nem gátolhatja őt, hogy meg ne adja neki a békét, melyért sóvárog lelke.

S amit az úr Jézus bezár, azt senki meg nem nyitja, aki ő általa kizáratik, az többé fölvételre nem számíthat, sem azt ki nem erőszakolhatja. Akit az úr Jézus kizárt az üdvözültek társaságából, mint érdemetlent ki fogja azt üdvözíteni? Azért mondotta a főpapoknak és a véneknek, hogy az Isten országa elvétetik tőlük; (Máté 21.) s nem is használt nekik többé, hogy Ábrahámot ős atyjuknak nevezték s hogy Mózes s a próféták írásait vizsgálák; a lepel mely borítja a szívüket, (Korint. 2. lev. 3, 14. 15.) fölfedetlen marad e mai napig.

Azt íratja tehát a filadelfiai püspöknek Jézus: "Tudom cselekedeteidet. Íme ajtót nyitottam meg előtted, melyet senki be nem zárhat." Alkalmat adtam neked, hogy sokakat fölvehess Isten országába s ezt senki sem hiúsíthatja meg; mert noha kevés erőd van, mégis megtartottad az én parancsolatimat s nem tagadtad meg az én nevemet.

Dicséri különösen az ő alázatosságát.

A püspök soha nem gondolta azt, mintha önmagától képes volna valamit végrehajtani. Saját szemeiben csekélynek tartotta magát. Nem tartotta magát méltóvá az úr irgalmára, jóllehet ki volt választva eszközül, mely által az Úr az ő akaratát kihirdeté az embereknek s megdicsőíté nevét.

Önmagáról való ezen csekély vélekedése becsessé tette őt az Úr szemében; mert az a l á z a t o s s á g az Isten kegyelmét vonzza le, mint a völgy a nap áldásait. Továbbá dicséri a püspököt az ö hűsége miatt: Megtartottad igéimet és nem tagadtad meg az én nevemet. A filadelfiai püspök az Úr szavát befogadta szívébe s ültette községe kebelébe oly mélyen, hogy a világ minden bölcsesége s pompája és az ékesszólásnak minden mesterkedése nem volt képes onnan kiirtani, vagy meghomályositani.

Dicséri őt béketűrése miatt is. "Mert megtartottad az én tűrésem igéjét; megtartottad parancsolatomat, hogy béketűrő légy."

S váljon mit jelent az, amit az Úr az ő tűrése igéjének nevez? Az az i mádsága az ő ellenségei-, megbántói- s üldözőiért. Jézus teljes életében magtartá csodálatos béketűrését, ezt a keresztfán is tanúsítá, fölkiáltván: Atyám! bocsásd meg nekik, mert nem tudják mit mívelnek.

Jézus példája szerint s az ő szellemében imádkozott a filadelfiai püspök is egyházközsége s a ker. név üldőzőiért s ezen imádság áthatotta az egeket, elérkezett Isten trónja elé az Úr füléhez s meghozta ama biztosíté-Úrtól: íme ajtót nyitottam kot az meg noha kevés erőd van. Ez által meg lett jelentve, ted: hogy az isteni igének hirdetése szép példája s imádsága sokaknak leve áldásul s azokat mennyei által Atviának fényországába fogja vezetni.

S ezen szent foglalatosságában semminemű ellenséges hatalom akármikép neveztessék is, nem fogja őt megakadályoztatni, "íme ajtót nyitottam meg előtted, melyet senki be nem zárhat."

Azt ígéri a filadelfiai püspöknek Jézus: "íme adok neked némelyeket a sátán zsinagógájából, kik magukat zsidóknak mondják, de nem azok, hanem hazudnak; íme ezt cselekszem, hogy azok eljőjenek és lábaidhoz boruljanak és megtudják, hogy én szeretlek tégedet."

E szerint a filadelnai püspöknek az ő törhetlen hűségéért azt ígéri Jézus, hogy a legkeményebb nyakúnép a zsidóknál nem létezett. Ezek semmikép nem akartak meghajolni az úr Jézus Krisztus szelíd igája alá; mert az ő szemeikben, miután csak egy világi uralom fényességén akartak gyönyörködni, egy keresztre feszített Messiás botrányul szolgált.

Azt mondja tehát az Úr a filadelfiai püspöknek: "íme nek ed adok némelyeket, hogy eljőjenek és lábaidhoz boruljanak és megtudják, hogy én szeretlek téged." A zsidókat a sátán zsinagógájának nevezi. Kemény elnevezés. S váljon nem származnak-e Ábrahámtól? Igen, de Ábrahám cselekedeteit nem bírják. (Jan. 8, 39.) Zsidóknak nevezik magukat; de nem azok, hanem hazudnak.

Ezen zsidók jelenleg még a sátán gyülekezeté-hez tartoznak s hazugok; miután nem úgy fogadák be Krisztus tanítását, mint az igazi izraeliták, mindamellett kitartásuk jutalmául ugyan ő, a ki a Sión kapuját kinyithatja, megteszi azt is, hogy sok zsidó fölveszi a keresztény hitet; bemutatja hódolatát a kereszténységnek s azt mint Krisztus jegyesét elismeri s miután ezen egyház hivséggel szerette Jézust, megszabadul a nyomorúságtól, mely az egész földkerekségre jön és az ő koszorúját senki el nem ragadja.

Úgyszintén azt is ígéri Jézus a filadelfiai püspöknek, hogy megoltalmazza őt a kísértet órájában, "Én megoltalmazlak téged a ki sértet órájában, mely az egész világra jövendő, megkísérteni a földi lakókat." Azt fogja cselekedni úr Jézus, hogy a filadelfiai püspök sértetlenül óvassék általános nehéz kísértetektől, melyek a az földkemeg rekségét, különösen a római birodalmat érni fogják. elfajult római császárság idejében kegyetlenül üldözték a keresztényeket. Ezektől meg fogja az úr Jézus a püspököt és a filadelfiai egyházközséget menteni. A szolgát, a kinek hívsége már eléggé megpróbáltatott s arany-tisztának találtatott, miután ellenségeit is felettébb szereti, nem fogja újabb kísértésnek alávetni, s ha mégis netalán a bekövetkező háborúk és szorongatások érik, nem fognak ártani lelkének.

A levél bátorítást is foglal magában, amennyiben az Isten fia egy koronára utal s az élet rövidségére, s arra inti a püspököt, hogy ragaszkodjék az igaz tanításhoz és a szerint éljen.

"Íme hamar eljövök úgymond, tartsd meg hogy sen ki sem vegy e elkoronádat."

Egy fényes korona várja a filadelfiai püspököt s azt senki sem fogja elrabolni tőle. A koronák nem hiába készülnek mennyekben. Ha az egyik bajnok méltatlanná válik a kitűzött koronára, akkor annak helyébe lép egy másik. Azonban jaj annak, a ki azt elveszti. Azért mondja Jézus a püspöknek, mit tegyen, hogy el ne veszszen koronája, hanem megnyerhesse biztosan. Meg kell őriznie a h i t d e p o s i t u m á t a mennyei drágalátos kincset a földi edényben, míg nem nyílik a látás országa s a benső ember, a ki napról-napra megújul s megdicsőíttetik az Istenben.

"Tartsd meg, amid vagyon." Vigasztalja a püspököt Jézus a földi élet rövidségével. "íme hamar eljövök"; mintha azt mondaná: egy rövid pillanat s én eljövök s magamhoz veszlek téged, hogy a hol én vagyok, (Ján. 14, 3.) ott legyen az én szolgám is.

A szorongatások, ha még oly hosszasan tartanak is, összehasonlítva az örökkévalósággal, felettébb rövidek. S erre vonatkozólag monda az apostol, hogy nem méltók a jelen idei szenvedések a jövendő dicsőségre, mely bennünk ki fog jelentetni. (Róm. 8, 18.)

"A ki g y ő z e d e l m e s leend, o s z l o p u l teszem őt az én I s t e n e m t e m p l o m á b a n és többé ki nem megyén és ráírom az én Istenem nevét, mely mennyből száll alá Istenemtől és az én új nevemet."

Győzni, ez a fontos szó. S ezzel megjelöltetik a püs-

pök feladata. De váljon mit kell legyőznie? Az üdvösség minden ellenségeit, s különösen a restséget az Isten szolgálatában.

Hogy pedig el ne fáradjon a küzdelemben, addig is míg el nem éretik a győzelem, *egy* nagy jutalom van megígérve.

győzőknek tisztelet-oszlopokat Α régiek a szoktak vala állítani, melyekre az ő nevök, atyjuk, hazájuk, mesterök neve a bajvívásban s még egyéb körülmények is vésettek, a mi csak a dicsőség emelésére szolgálhatott. Azt mondja tehát Krisztus: Ez mind mulandó s csak ideigvaló, az én győzőimet én magasabbra becsülöm; halhatatlan oszlopokul állítom őket atyám templomában többé onnan s hervadhatlan ki nem mennek ségökre háromféle ki fölirattal akarom őket tüntetni. Ráírom az oszlopra az én Istenem nevét, hogy tudja meg az egész világ, hogy ők atyám-fiai, valamint engem elküldött atyám a világba s azon dicsőséggel, melvet kezdettől nála bírtam, megdicsőített, úgy ezeket is elfogadja fiai gyanánt s örökös társaimmá teszi.

Ráirom az én Istenem városának nevét. Palesztinában Valamint Jeruzsálem szent városnak gyűlhelye vala Izrael fiainak, a veztetik, miután ez az úr Isten ünnepélyesen tiszteltetett; úgy az egyis, melyet Krisztus alapíta, megszentelvén ház S megtisztítván azt a víznek fürdőjével, az élet igéje által, igazi Isten városa, melyben az úr Isten lélekben és igazságban imádtatik.

Ráírom az én I s t e n e m v á r o s á n a k n e v é t, mely mennyből száll alá Istenemtől, mert az egyházban a régi ember kivetkőztetik és az új helyreállíttatik. Mennyből száll alá az Isten fia által, a ki megalapítá azt, emberré levén és a Szentlélek által, aki az ő hétajándékával megújítja a föld színét. Az időben van s benső viszonyban áll az örökkévalósággal. A földön küzd és diadalmaskodik mennyben. A derék küzdő, a ki el nem hagyja a küzdtért, míg a győzelem nincs kivíva, az Isten városa

polgárának viseli majd tiszteleti czímét. E név kiváló kitüntetés s magában foglalja az igazi szabadság polgárjogát, mely az égből származik, és a boldogok lakásában a mennyországban készíttetett.

És ráírom az én nevemet is. Ez által nyilván valóvá lészen, kinek iskolájába jártak a hívek, kitől tanultak fegyvert forgatni, viaskodni és győzni. Krisztus nevéről keresztényeknek neveztetnek, megkenetve ugyan az erő olajával a küzdelemre s ott a vigasság olajával a dicsőségre.

Végezetül az Úr Jézus titkára mondja: "A kinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak." Jól értse és szívlelje meg, hogy míg az üdv minden ellenségeit, különösen pedig a restséget le nem győzi az illető, viaskodnia kell, mert csak így nyerheti el a g y őz e Imi babért s mint elévülhetlen oszlop fényleni fog hármas felirattal az isteni fölség templomában.

Hetedik levél a laodiceai egyház angyalához.

"És a laodiceai egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja az Amen, a hív és igaz tanú, ki az Isten teremtésének kezdete.

Tudom cselekedeteidet: hogy sem hideg nem vagy sem meleg; bár hideg volnál, vagy meleg!

de mivel lágymeleg vagy, és sem hideg sem meleg, elkezdelek én kivetni az én számból.

Mert azt mondod: Gazdag vagyok és annyira bővelkedem, hogy semmiben sem szűkölködöm; és nem tudod; nyomorult vagy és ügyefogyott, szegény vak és mezítelen,

Tanácsolom neked *végy* tőlem tűzben megpróbált aranyat, hogy gazdag légy; és öltözzél fehér ruhákba, hogy ne láttassék mezítelenséged szégyene; és szemgyógyítóval kend meg szemedet, hogy láss.

Én a kit szeretek, azt megdorgálom és megfenyítem, buzdulj föl tehát, és tarts bűnbánatot.

Íme az ajtó előtt állok és zörgetek. Aki hallja az én szómat, és megnyitja nekem az ajtót, bemegyek hozzája és vele vacsorálok és ö én velem.

Aki győzelmes leend együtt fog ülni velem az én királyi székemben; amint én is győzedelmet nyertem és Atyámmal az ő királyi székébe ültem.

Akinek füle van hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak." (Titk. Jel. könyve 3, 14-22.)

Azon levelek közt, melyeket az isteni Üdvözítő Kisegyházaihoz intézett, kettő van, ázsia az egvik mely Szmirnába, a másik pedig, mely Filadelfiába Íratott, mely csupa dicséretet foglal magában minden föntartás nélkül; három pedig u. m. az Efezusba, Pergamus és Tiatirába szóló, mely a dicséreten kívül némely megrovást is fogmagában, melynek alázatos megszívlelése és mas elkerülése ajánltatik; végre két levélben, csak gyenitőt mond az Isten fia s szemrehányást tesz a pöknek s felettébb kevés, vagy épen semmi dicséretest nem tud róla mondani. Ez utóbbiak közül az egyik Szardesba küldetett. Az Űr itt csak kevés hivőt talált, a kik be nem szennyezték volna ruháikat: a másik levél Laoaz isten ítéletét foglalja magában, diceába küldetett S melvet Jézus a laodiceai főpásztor s községe felett kimondott

"És a laodiceai egyház angyalának írd meg: Ezeket mondja az Amen, a hív és igaz tanú, ki az Isten teremtésének kezdete."

A levél intézője Krisztus Jézus, aki Ámennek nevezi magát, annak jeléül, hogy ő az, aki szavának megerősítője s a kiben az Isten minden ígéretei és fenyegetései letétetvék. (Korint 2. lev. 1, 20.) Ő az, kinek bizonyságtétele teljesen megbízható s valódi; aki kezdete s szerzője az új teremtésnek s mint ilyennek van joga s hatalma szavát érvényesíteni is. Ő ismeri a laodiceai püspök magaviseletét; ő tudja, hogy Isten szellemétől nincs egészen megfosztatva s ellene nem szegült az Úrnak egyenesen; de a Szentlélek tüzétől sincs áthatva, hanem lágy-

meleg, Krisztus és Beliál közt ingadozó; s ezen állapot a legveszélyesebb is. Ha hideg volna még lehetne ményleni, hogy állapotának tudatához jönne S térne, ő ugyan a Krisztust el nem löki magától hidegen, nem engedi magát általa betölteni; önmagában elégült s azt hiszi, hogy biztosságban van. A lágymeleg csak annyi meleget akar, a mennyi épen szükséges neki, hogy el ne fagyjon. Mivel pedig a lágymeleg utálatot és rósz érzést okoz. azért kiköpetik; s így az egyház ura is eltaszít oly községet magától s hitetlenségbe gedi sülyedni, mely a bűnbánat s töredelem szavát nem követi

A levél szerzője Á m e n n e k nevezi magát, mert ö valóban hív és igaz tanú. ő benne és általa teremtetett minden; ő az emberiség újjá születésének szerzője; ami az ó szövetségben csak előkép s árnyék vala, az ő benne igazság s valósággá leve.

Amen szóval megszoktuk erősíteni mindazt, ami igaz.

Továbbá nevezi magát hű s igaz tanúnak, kinek bizonyságtételét senki meg nem gyengítheti, sem el nem vetheti. Arra született s azért jött a világra, hogy bizonyságot tegyen az igazságról, (Ján. 18.) s hogy mint Isten fia elítélje a hazudság atvját, az ördögöt. (Ján. 8.)

Nevezi magát Isten teremtése kezdetének, mert ő az Isten dicsőségének fénye és valójának képmása; általa s érette teremtetett minden; hogy mi is megújulhassunk lélekben és öltözzünk új emberré, aki Isten szerint teremtetett igazságban és valóságos szentségben. (Efez. 4.)

S most lássuk a levél tartalmát:

"Tudom cselekedeteidet, hogy sem hideg nem vagy, sem meleg, bár hideg volnál, vagy meleg, de mivel lágymeleg vagy és sem hideg sem meleg, elkezdelek téged kivetni az én számból."

Megszívlelésre méltó szavak! Jézus dorgálja a laodiciai püspököt s általa a községet, a szeretetben való lanyhasága s öncsalódása miatt.

megválasztásuk kezdetén, mind Megtérésük S pök, mind község többrendű kegyelmekben a részesülerőseknek elég érezhették hettek magukat, áldozatot meghozni az Úrnak s ennél mit sem becsültek s őrködés magasabbra. Ima által élesztek szívökben szeretetet is. Azonban nem maradtak mindnyájan tatosak a jóban. Idővel mindinkább elhanyatlottak, lágymeleg érzelem s öncsalódásba estek.

S ezen hamis önelégültség elaltatá a püspököt s azért valamint a lágymeleg víz a szájban undort gerjeszt, úgy a laodiceai egyház pásztorának lanyhasága utálat és megvetés tárgya leve az Istennél. S ezen bűnös állapota felettébb veszélyessé is vált reá nézve.

mondod, ..Mert azt gazdag vagyok annvira és bővelkedem. hogy semmiben szűkölködöm. sem tudod. hogy nvomorult vagy és ügvefogvott, nem és mezítelen." Az határozott szegény, vak Isten szeretetet követel azért bűnbánatra inti és S ébredne az illető önámulásából: mert nincs veszedelmesebb állapot, mintha valaki azt hiszi, hogy tökéletes, gazdag az erényben, holott pedig valósággal szegény; ékesnek tartja magát némely külső jó cselekedeteire nézve és mezítelen; ha azt hiszi, hogy világosan látja az igazságot, és vak.

bizonyos laodiceai püspöknek: Jézus tanácsot ád a úgy mond: Végy "Tanácsolom neked tőlem tűzben gazdag megpróbált aranyat, hogy légy és öltözzél fehér ruhába, hogy ne látassék mezítelenséged szemgyógyítóval szégvene és kend meg szemeidet, hogy láss."

Az úr Jézus tehát a legjobb tanácsot adja mind a püspöknek, mind a községnek s mindazoknak, kik hozzá hasonlítanak és érdeklődnek s nyilván megmondja nekik, mikép nyerhetik meg, amire szükségök van s aminek Isten szemeiben becse vagyon.

Ezen kellékeket állítja elénk a szemgyógyító vagy kenőcs képe alatt.

A laodiceai püspök azt véli, hogy ö gazdag szellemi javakban s azt hiszi, hogy bővelkedik mindenben, de csaszellemi értelemben megfogyatkozott, lódik, miután morúságosan szegény, vak és mezítelen; azért az úr Jézus azt tanácsolja neki, hogy hagyjon föl képzelődésével, inkább vegyen magának egy szilárd, valóságos aranyat; szerezzen magának tiszta hitbeli ruhát Krisztus Jézusnak igazságában: ártatlanság s szeplőtelenség ruhája. hogy bűnös meztelenségét fedezhesse; ékes gyen magának egy szemkenetet, hogy a Szentlélek által felvilágosítva, megismerie valódi állapotát.

Jézus beszél még fehér ruháról is. Ez alatt értetik a szeplőtelen magaviselet.

Ezt meg kell vennünk az úr Jézus Krisztustól, kiben a bölcseség és tudomány minden kincsei rejlenek; meg kell vennünk a javulás, őszinte bánat, könyek, ájtatos fogadalmak árán.

Jézus a tökéletesen megtérőnek s bűnbánónak teljes kiengesztelődést ígér. "Én akit szeretek, azt megdorgálom és megfenyítem."

Ezen megdorgálás fájdalmasan érinthette ugyan mind a püspököt, mind a laodiceai községet; azért vigasztalásul fölemlíti Jézus, hogy ezen megfenyítést és szigorúságot úgy vegyék, mint őszinte szeretetének bizonyítványát.

"Íme az ajtó előtt állok és zörgetek, aki hallja az én szómat és megnyitja nekem az ajtót, bemegyek hozzája és vele vacsorálok és ő én velem."

Teljes kiengesztelődést ígér az úr Jézus az őszinte bűnbánónak, a ki t. i. "megnyitja neki az ajtót, ahhoz bemegy s vele fog vacsorálni s ő szintén vele." Valamint a jó barátok bizalmasan beszélgetnek egymással vacsora felett, úgy az úr Jézus is, azon lélekkel, mely teljesen elfordul a bűntől s hozzá tér, fog beszélgetni. Mennyi vigasztalásokat fog csepegtetni szívébe s új erőt, hogy kiállhassa a kísérteteket, sok nehéz munka és szenvedésben. Ezt jelzi ama szó: vacsorálni, még a síron

inneni életben; de jelentése kihat az örökkévalóságra, mert ezt ama vacsorára is lehet alkalmazni, mely a földi életpálya végével megfog tartatni, ha t. i. minden munka bevégződött s minden fáradozásnak vége szakad.

"A ki g y ő z e d e l m e s leend, e g y ü t t fog ülni velem, az én k i r á l y i s z é k e m b e n; amint én is győzedelmet nyertem és Atyámmal az ő királyi székébe ültem." Bizonyára nagy jutalom igértetik a püspöknek, aki annyi kísértetek közt győzedelmeskedik.

"A kinek füle van hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak." – Az egyház jóléte s üdvössége, a főpásztorok jólétével a legszorosabb összeköttetésben áll. Megverem a pásztort és elszélednek a nyáj juhai. Felmagasztalom a pásztort s megvigasztaltatik az egész egyház. Ezt tehát jól meg kell fontolni mind a főpásztoroknak, mind az egyházközségeknek. Azért mondatik: A kinek füle van, hallja meg, mit mond a Lélek az egyházaknak.

Jegyzet. Vannak írásfejtegetők, kik a keresztény világtörténelmet hét korszakra osztván, Jézusnak, a mennyei főpásztornak dicséreteit és dorgálásait, intéseit és buzdításait szintén ama hét történeti korszakra vonatkoztatólag értelmezik olyformán, hogy az első korszak viszontagságai az efezusi, a második korszaké a szmirnai, a harmadiké a pergamusi és az utolsóé a laodiceai egyház angyalának, illetve püspöknek, viselt dolgai, dicséretes vagy kifogásolt magatartásával megegyeznek. Annyi bizonyos, Jézus a mennyei főpásztor isteni mindentudásával átpillantotta a századokat; δ a vesék és szívek vizsgálója, aki megfizet mindenkinek az δ cselekedetei szerint, s az ő parancsára írattak ama levelek is.

A mennyei főpásztor leveleinek állandó tanúskodása s óvástétele.

dicsőség királyának Kis-Ázsia Jézusnak **az** örök püspökeihez intézett ezen hét levele a Titk Jelenések felállítva örök időre, hogy t. i. könyvében van mihez tartsák magukat a püspökök, ha üdvözülni akarnak. Annvi bizonyos, mindig voltak s lesznek emberek. nítani kall s lesznek bűnösök, a kiket meg kell s lesznek üldözések, a melyeknek ki lesznek téve és ha kötelességeiket híven pásztorok. erélvesen tik. Az Isten fia ismeri övéit; ismeri cselekedeteiket. fáradozásaikat és béketűrésöket. Mennyei dicsőségéből szemléli az egyház s főpásztorainak rongatását, ismeri az egyház ellenségeit gyülekezetének gonoszságát s épen azért biztatja hogy legyenek hívek halálig s nekik adja az élet koronáját. A sátán hatalma meg van ugyan törve Krisztus keresztie által, de befolvása, s uralkodói hatalma a hitetlenség fiai felett, fennáll maiglan. S voltak mindig s lesznek Balaam követői, ki Balaákot arra tanította, hogy tegyen botrányt Izrael fiai előtt, hogy lakmározzanak és paráználkodianak. S lesznek a nikolaiták tanításáa kik botrányt okoznak s megfertőznak is követői. tetik az egyházat s azért az Isten fia bűnbánatra inti a püspököket; mert ha tartanak. bűnbánatot nem harczolni fog ő maga azok ellen, kik hamis tanításokat teriesztenek. És lesznek mindenkor gonosz I e z a b e l a asszonyok is, kik magukat próféta-nőknek mondogatják, hogy tanítsanak álnokságot s elcsábítsák az Isten szolgáit, hogy paráználkodjanak s egyenek a bálvánv áldoz átokból:

a kiknek az isteni bíró időt is nyújt, hogy bűnbánatot tartsanak; de miután nem akarnak szót fogadni azért az isteni bíró ágyba veti őket, nagy szorongatást, betegséget, fájdalmat bocsájt reájok és fiaikat halállal Öli meg, hogy lássa az egész világ, hogy ö a vesék és szívek vizsgálója, a ki megfizet mindenkinek saját cselekedetei szerint. És lesznek az egyházban az idő végéig súlvos b es haló félben levők, kiknek cselekedeteik nem teljesek az Isten előtt; de olyanok is, kik meg nem fertőztették ruháikat, fehér ruhába öltöznek s az Istenfia nem törli ki nevöket az élet könyvéből. S az Isten különféle időkben ajtót is nyit a püspökök előtt, melyet senki be nem zárhat; noha kevés erejök van, még is megtartják igéjét. Megcselekszi, hogy eljöjjenek a nemzetek, s az egyház főpásztorinak lábaihoz boruljanak, mert a béketűrés igéjét megtartották s ha győzedelmesek lesznek, oszlopul teszi őket az Isten templomában.

S végre nem fognak hiányzani oly püspökök sem, kiknek cselekedetei utálatosak: a kik sem hidegek, sem melegek, s akik azt képzelik magoknak, hogy gazdagok s annyira bővelkedők, hogy semmiben s nem tudják, mennyire sem szűkölködnek ügvefogvott vakok és mezítelenek: a kiknek az Istenfia tanácsolia. megpróbált hogy vegyenek tőle tűzben aranyat, gazdagok legyenek és öltözzenek fehér ruhákba, nehogy láttassék mezítelenségök szégvene s (csak az Isten fia adhatta nekik e jó tanácsot,) szemgyógyító val kenjék meg szemeiket, hogy lássanak.

A mennyei főpásztor a püspököknek különösen szívökre köti, hogy tartsanak bűnbánatot; olyformán, hogy ha bűnbánatot nem tartanak, minden hivatali kitűnőségök mellett, elvesznek. Az Isten nem személyválogató. Ha a római pápa vétkezik és nem tart bűnbánatot, az is elkárhozik, és ha a püspök vétkezett és nem tart bűnbánatot, szintén elkárhozik. Azért a mennyei főpásztor a püspöknek is azt üzeni: Tarts te is bűnbánatot. Emlékezzél meg

honnan estél ki, és tedd előbbi cselekedeteidet; mert küelmozdítom helyéről lönben ellened jövök és gvertvatartódat. ha bűnbánatot nem tartasz. Vagy pedig azt üzeni neki. ha bűnbánatot nem tart. ellene megy s harczolni egyházmegyéjében botrányt okoznak, fog azok ellen, kik szájának kardjával. A püspöknek harczolni ellenök fog tartani, híveinek bűnbánatot kell bűneiért peccaverit populus, orabit pro eo Sacerdos. De ha a főpap imádkozik, s nem gondol a bűnös nemzetséggel, de elkárhozik a kell annak vesznie. püspök is. minden tudománya és fényes méltósága kitűnő mellett. Ez objectiv igazság, melynek tökéletes átérzésére püspököknek tűzben megpróbált aranyat ajánl a mennyei főpásztor.

Igen is, azt tanácsolja nekik maga a mennyei főpászhogy vegyenek maguknak t ű z b e n feloldott hogy gazdagok legvenek. Ha nagybecsű aranyat, ezen aranynyal, vagyis a lángoló szeretet s buzgósággal bővelkedik a püspök, akkor igazán gazdag lészen, ha pénz szűkölködnék is; ellenben ha az megfogvatkozott nála, szegény lesz, ha mindjárt sok jövedelem állana rendelkezésére. Ezen lángoló szeretet S buzgóság egy lelket sem fog sajátjául megjelölhetni, hogy t. i. az ő közreműködése által üdvözült volna; ellenben sok lélek úgy lesz megbélyegezve, mint a melyek se hideg, se meleg magaviselete által elkárhanyagsága, talentumokat átvette, a lelkek hoztak. A gondozását vállalta, melveknek mindenike becsesebb egy-egy talentumnál: de ő keveset törődött velők, s mit sem nvert. sőt ő hanyagsága miatt a tőkét is elvesztette. Mikép fog tehát az Isten ítélőszéke előtt megielenni. számot sáfárkodásáról? Ez mennyei főpásztor adandó a leveleinek örökös tanúskodása s óvástétele.

A kath. püspökök csak a római pápa beleegyezésével szenteltetnek föl s igtattatnak hivatalukba.

Szent Péter utódja, a római pápa; Krisztus földön helytartója, à legfőbb pásztor, kire az Jézus juhajnak és bárányajnak legeltetését s a mennvország kulcsait bízta, s már a kereszténység kezdetén ő tudtával s beleegyezésével az apostolok oszták magok közt az egész világot, s szétmenvén, pítottak egyházakat, rendeltek püspököket, amint egyéb egyházi kútfők apostolok cselekedetei S bizonvítigenis elismeriük, hogy az apostolok minden sakor lehetetlen lett egyes volna püspök szent Péter beleegyezését kikérni s lvezésénél utóbb a mennyiben a közlekedés nem volt annyira biztos, ielenkorunkban. midőn a vasút. gőzhajó, távírda eszközök ismeretlenek valának, közlekedési akkor tományi metropoliták, pátriárkák és érsekek, a római fölhatalmaztattak az illető püspököket megerősíteni fölszentelni: az pedig okvetlenül követeltetett kor, hogy szent Péter utódjával megtartsák a hitegységet, mely az orthodoxiának egyik kétségbe vonhatlan jelét és alapját képezte s aki ebben hibázott volna. püspöknek felszentelni volt nem szabad. így p. szent Márton pápa a hetedik században arra inté a jepátriárkákat, ruzsálemi és antiocihai hogy erősen egyház hitéhez és kivált kodianak a római Macedoniust antiochiai püspöki szék rablóját, meg alexandriai kerüljék, mint eretnekeket, Pétert S hogy zett viszályokat annál biztosabban elintézhessék, f i delfiai elküldé Jánost helyettese gyanánt Jeruzsálembe és Antiochiába, ellátván őt a szükséges jogok és felhatalmazásokkal: "Mi ezt szent Péter teljhatalmú erejénél fogya és a pogányok általi szorongatás miatt tettük, hogy az egyházi fegyelem és jó rend ezen vidékeken egészen hanyatlásnak ne induljon, és a egészen ismeretlen ne legyen. Lássátok el azért igazhitű egyházakat püspökökkel, az dó z árok és s z e r p a p o k kal; mert az én szívemet szakadatlanul gyötri a bú és aggály mindaddig, munka sikerültét is nem látom. Intsétek a léteiteket megtérésre, vizsgáljátok meg írott hitvallásukat, vezessétek őket vissza helyeikre, ha ezt valami törvényes ok nem akadályozza. Mi nem akarunk olyast parancsolni, mit a kánonok ellenzenek, bár a szükség és idején némi elnézést megengednek is azok; de ami a törvénytelen antiochiai püspököt, Macedoniust illeti, vessétek el fenvegető iratait: mert a törvényes egyház sem fogja őt püspökül elismerni, mivel a kánonok ellenére, idegen tartományban, a nép beleegyezése nélkül, a tanoktóli való elpártolása jutalmául eretnekektől katholika nyerte a püspökséget. így áll a dolog Péterrel is, ugyanazok alexandriai püspökké tettek, pártiokat erősbítsék és növeljék. Mi Theodor apát-áldozár követünk által, ki a zsinaton jelen volt, megküldjük körlevelünket..." mondja annak végzéseit ezen S a pápa azon felhatalmazó levelében.

egyház tagjai egy nagy családot képeznek, melynek látható feje a római pápa, a ki régi időktől neveztetik, mert ő atyja fogva pápának, azaz atyának is a Krisztus nagy családjának, a kath. Jézus egyháznak. A püspökök, mint a nagy család fejei, mint a Krisztus Jézus főtisztviselői, a római pápának tisz-"Venerabiles fratres," teletreméltó testvérei minden egyéb fiainak legkedvesebbjei, dilectissimi filiis a kath. hitnek igazsága, úgy a püspökazért valamint választás s felszentelés is, mely a vallás lényegéhez tartozik, a legszorosabban őt illeti.

A pápa név a római egyház püspökére nézve nem csupán tiszteleti név, hanem tényleg teljes joggal őt illeti; mert a mit közönséges értelemben egy jó atya tehet gyermekei javára, azt a pápa a legnemesebb értelemben valóbban véghez is szokta vinni, fiai iránti legtisztább szeretetből. Minden római pápának Péter személyében mondja Krisztus: "Legeltesd bárányaimat, legeltesd juhaimat.*

A felszentelés által a püspök Istentől alapított joghatóságot nyer az egyházban, de csak is a pápai hatalom közbejöttével; a felszentelt püspöknek csak azért, mivel püspök, még nem lehet Krisztus nyája felett joghatósága s csak is akkor lészen, ha a pápa nyílt vagy

* Itt azon kérdésre akarunk felelni, váljon a püspökök joghatóságukat közvetlen az Istentől nyerik-e felszenteltetésük alkalmával, vagy csak közvetve, a pápai hatalom közbejötte által? A hittudósok itt különféle nézetre hajlanak; de kétséget nem szenved, hogy a püspök i joghatósági hatalma Istentől származik.

Így alapítá ezt az Üdvözítő, kinek minden hatalom adatott égben és földön. S azért téves volna az a nézet, mintha a püspökök sem több, sem kevesebb nem volnának, mint a pápának egyszerű helyettesei. Hasonlóképen kétséget nem szenved, hogy a püspökök megyéiket Istentől rendelt joghatalommal kormányozzák, ordinaria és nem vicaria potestate. Ezt a római pápák is tényleg elismerték, a püspököket testvéreiknek nevezvén s mindig lényeges különbséget is tettek a megyés püspökök és az úgynevezett apostoli helyettesek közt. Voltak s ezután is lehetnek esetek, midőn politikus okoknál fogya valamely országba a püspöki hierarchiát nem lehet behozni s az egyház feje, úgynevezett pápai helyettesek által kormányozza a részletes egyházakat s akkor állhat be azon eset is, melyet az egyetemes egyház a tridenti zsinatban elismert: "Pontifex Maximus pro suprema potestate sibi in Ecclesiae universitate tradita... merito causas aliquas criminum graviores suo potu er unt peculiari judicio reservare. (Ses. 14. c. 7.) Azért monda VI. Pius pápa: "Petri successor hoc ipso, quod in Petri locum succedit, assignatum habet sibi jure di vino Christi gregem Universum, ut simul cum episcopatu potestatem accipiat universalis m i n i s: caeteris episcopis suam cuique peculiarem gregis portionem non divino sed ecclesiastico jure; non Christi ore, sed hierarchica ordinatione assignare opus sit, ut ordinariam Regiminis potestatem explicare in earn valeat. (Constat super soliditate Petrae. 28. Nov. 1786.)

hallgatag beleegyezésé t, jóváhagyását megnyeri; rendelvényei is csak úgy bírnak kötelező erővel, a hivő nép is úgy tartozik engedelmességgel, benne törvényszerű atyját, tanítóját csak úgy főpásztorát, tisztelheti. ha pápai beleegyezés, küldetés illetőleg felhatalmazás S rul hozzá, s csak is akkor fogja jogérvényesen azt kormányozni, vezetni, felette bíráskodni és rendezkedni, egyház főpásztorának beleegyezése járul hozzá, teljhatalma van Krisztus összes hívei felett. is Péterhez intézte Üdvözítőnk ama szavakat: a g n o s meos, pasce oves meas; mely szavaival Krisztus az egész nyáj fölé teljes kormányzói hatalommal felruházta s nemcsak a püspökök, hanem minden püspöknek hivei felett is kitüntette.

Ezt tehát Krisztus maga rendelte így, hogy a pápai joghatóság azon csatorna legyen, mely által hozzá származik az egyes püspökök joghatósága.

Annyi bizonyos, a rendés egység azonnal felbomlanék, ha nem a pápai hatalom közbejöttével, megegyezésével és felhatalmazásával, hanem talán nyilvánított akarata ellenére is, sőt nyílt ellenmondása daczára is, lehetnének Krisztus anyaszentegyházában törvényszerű püspökök, kiket a Szentlélek tett volna az egyház kormányzására. Akkor nem volna lehetséges semmi egység, sem rend, akkor beállana a szakadárság és zűrzavar s ennek alkotója a Szentlélek semmikép sem lehet.

A püspöki joghatóság tehát isteni eredetű, mindamellett a püspökök csak úgy részesülhetnek benne, ha a római pápa által, kinek Urunk az összes nyáj felett teljhatalmat, jurisdictiót adott, igtattatik méltóságába; minden századokon át egész jelenkorunkig gyakorlatban volt Szent Pál Timoteust Efezusban. Titust Krépüspökké, bizonyosan tában tette Péternek közvetett vagy közvetlen beleegyezése által. S ha az apostolok elegyházakat egész világon s új széledvén az alapítván, püspök behelvezésénél ki nem egves kérhették minden Péternek beleegyezését; de bizonyosan elhatározták

másközt, mikép lássák el a keletkező egyházakat torokkal. Péternek, valamint az ő utódainak hallgatag önkényt föltételeztetik; beleegyezése mert minden pök s minden részletes egyházmegye szükségképen ugyanazon Péternek volt alávetve s őt legfőbb pásztor gyanánt S egyháztörténelemben köteles volt elismerni. az előforpéldák, hogy a pápa bizonyos missionarius pököket felruházott hatalommal, miszerint nemcsak egypüspökkel is házakat alapítsanak, hanem lássák o. szent Bonifáczot fölhatalmazta a pápa nemcsak hogy Németországban a kereszténységet végre, desse, hanem magasabb püspöki joghatóságot is gyakorolhasson

Ennélfogva kétséget nem szenved, hogy a püspökök Istentől rendelt joghatalommal kormányozzák megyéiket, de az összes hívek fő pásztorának, a pápának beleegyezésével s jóváhagyásával. Hasonlóképen kétséget nem szenved, hogy a püspöki méltóság csak úgy, mint a pápai főhatalom, Isten által lőn megállapítva s azért a római kath. hierarchia rendületlen alapon áll, s állani fog a világ végezetéig.

Ebből kitetszik tehát, mit kell tartanunk azon nemmelyeknek vannak püspökeik, de elszakadtak a főpásztortól; s mint kell vélekednünk azon püspökökről, akik felbontották az egyességet a római pápával, ki egyháznak látható feie s Krisztus az igazhitű rendelése szerint fel van ruházva igazi legfőbb joghatósággal és pedig valamennyi egyházak felett s aki nemcsak felügyel s igazgat, hanem közvetlen hatalommal is bír, olyformán, hogy a pásztorok és hívek együtt és egvenkint hieraralárendeltségben tartoznak neki engedelmeskedni. mind a hit és erkölcs dolgaiban, mind pedig az egyház-kormányzat egyéb ügyeiben is.

A kath. egyház gondoskodása a püspökjelöltek erkölcsi megbízhatósága s igazhitűsége iránt.

Miután a püspöki magas méltóság oly roppant felelősa püspökjelölt séggel jár, azért mindjárt megválasztatása bizonyos próbavizsgálatnak vettetik alája S bizonyos formális per indíttatik, hogy kitűnjék az ő igazmegbízhatósága hitűsége. erkölcsi jelleme, sőt még az Isten házában is, mielőtt a felszenteléshez kérdésekre kell hozzáfognának, bizonyos neki felelnie s azokra teljes életében reflectálnia.

kérdés: "Vis omnem prudentiam tuam, quanest natura, Divinae tua capax scripturae sensibus accommodare?" Akarod-e minden hölcseségedet. a mennyiben képes természeted. szent írás értelméhez alkalmazni?

Az egyház kormánya s a lelkek vezénylete eszélyt kíván, de nem a testnek eszélvét, mely csalfaság kegvetlenségre vezet. hanem kívántatik a lélek e s z é 1 y e Isten szerint; – mert a test eszélyessége halál, okossága pedig élet és békeség; azért monda a lélek is: bölcsesége ellensége apostol ..A test Istennek. az Isten törvényének mert engedelmeskedik." (Róm. 8.) Ezen lelki eszélvesszabványait a szent írásból, nem pedig holmi poségnek litikus szerzők tanaiból nézeteiből kell kivonni. miután foglaltatnak, azokban többnvire olv irányzatok is melvek kevesbbé egyeznek az evangeliom tanításával.

E kérdésre a püspökjelölt feleli: "Volo." Igenis, teljes szívemből akarok mindenben beleegyezni s enge-

delmeskedni, a szent írásból kívánom minden bölcseségemet meríteni.

2-dik kérdés: "Vis ea, quae ex scripturisintelligis plebem, cui ordinandus es, et v e r b i s docere, et exemplis?" Akarod-e, hogy mindabban, amit a szent írásból megértesz, a népet, a melynek számára felfogsz szenteltetni, szóval és példával fogod oktatni?

Itt három tárgy terjesztetik eléje. Először, hogy búvárkodni fog a szent írásban, hogy annak igazi értelmét tökéletesen felfoghassa; továbbá, hogy az Isten igéjét hirdetni fogja, mert a püspök nem önmagának tanul, hanem arra való, hogy mint tanítómester másokat is oktathasson s azért fölállíttatik számára a szószék is. Nemkülönben meg kell ígérnie, hogy híveinek jó példát fog adni, mert ha a főpásztor élete nem egyez meg tanításával, minden iparkodása füstbe megy, miután amit az egyik kézzel épít, azt a másikkal lerontja.

A püspökjelölt feleli: "Volo." Akarom.

3-dik kérdés: "Vis traditiones orthodox orum Patrum ac decretales sanctae, et Apostolicae Sedis Constitutiones reverenter suscipere, docere et servare?" Akarod-e az igaz hitű Szent atyák hagyományait és az apostoli szent Szék rendeleteit tiszteletteljesen elfogadni, tanítani és megtartani?

E kérdésből bőven megérti a püspökjelölt, hogy az egyházmegye azért bízatik reá, hogy azt a Szent atyák hagyományai és az a postoli szent Szék rendeletei szerint, mely minden egyházak anyja, kormányoznia kell s azért a mit az anyaszentegyház és az apostoli szent Szék elvet és tilt, ő neki is szintén el kell vetnie s kárhoztatnia

A püspökjelölt feleli: "Volo." Akarom.

4-dik kérdés: "Vis beato Petro Apostolo, cui a Deo data est potestas ligandi, atque solvendi: ejusque Vicario, Domino nostro Papae N. Ejusque successoribus Rom. Pontificibus fidem, subjectionem, et obedientiam secundum Canonicam authoritatem per omnia exhibere." Akarsz-e

engedelmeskedni szent Péter apostolnak, kinek adatott hatalom kötözni és oldani s az ő helyetteseinek, utódainak. szintén hitet. alávettetést és engedelmessékánonok értelmében mindenben tanúsítani? get szent ígérte: de Ezt ugyan már előbb is esküvel most is úiból fölvettetik kérdés, hogy annál inkább megszíva szívében. S ezen pont felettébb irányadó lelje elméje- s már egykor szent Cyprián, kartágói is; mert amint eretnekségek s mondotta: Az szakadások pök. a máshonnan eredtek, hanem onnan, hogy az Isten papjától az engedelmességet gondolják, megtagadják s meg nem hogy az egyházban csak egy csak egv pap s van, Krisztus helvett.

S a pokol kapui mindig viaskodni fognak s molni az egvház kőszikláját, szent Péter főnökségét s a püspökök kitéve lesznek a kísértetnek, részint az eretnekek törekvései, részint a szakadások s általán a fönhéjázó megromlott emberi természet nagyravágyása miatt. püspökielölt feleli: "Volo." Akarom: igenis az egyház kősziklájához, hogy kikerülgaszkodni akarok hessem a hajótörést.

5-dik kérdés: "Vis mores tuos ab omni mal o temperare, et quantum poteris Domino adjuvante, ad o m n e b o n u m commutare?" Akarod-e erkölcseidet minden rosztól megőrizni és a mennyire lehetséges, Isten segít-ségével minden jóra hajlítani?

hogy a püspök erkölcsi méltósága szeplőtele-Illő. nül ragyogjon s ha netalán a múltban lenne kifogás ellene, a jövőben tartóztassa magát minden rosztól. Ezt a legjobb értelemben kell venni, mert amint azonnal lannak nem mondatik a püspökségre, ha netalán kevésbbé áhítatosan viselé egykor magát, mert így bizonyára sem Péter. sem Ágoston, sem egyebek, akik életük sem Pál. pályafutását valamely nehéz bűnnel megterhelték, a püspöki méltóságra soha nem emeltettek volna; úgy viszont megválasztatnék pöspöknek szomorú volna. ha valaki minden tekintet nélkül előbbi életére s csak akkor ígérné meg, hogy azontúl nem fog soha roszul élni. Az egyház dicséretes szokása, hogy csak olyanok emeltessenek mapolczokra. akik jó bizonysággal ellátvák azok gasabb akik az egyházon kívül állanak, t. i. hogy részéről is, bűn nélkül éltek s azért mint fönnebb is említettük, per indíttatik a választandók előélete felett s most ismételve figyelmeztetik, hogy gondja legyen, miszerint kisebb hiányokat is elkerülje s erkölcseit oly formán iparkodjék semminemű tökéletlenség elintézni. hogy találtassék ne benne. A püspök élete minden szemnek ki van téve, minden szeplő eltorzítja azt annyira, hogy a könnyebb vétségek is, melyek rajta találtatnak, azonnal nagyokká lesznek. Nem volna pedig elég, hogy ne legyen nagyravágyó, vagy iszákos, hanem szükséges, hogy haragos kegyes, józan, igazságos és szent életű. Ilynemű tökélyre azonban saját erejével senki el nem juthat, azért mondotta az apostol is: "Gratia Dei mecum." (Kor. 15, 6-dik kérdés: "Vis castitatem, et so briet tem cum Dei auxilio custodire?" Akarod-e a tisztaságot és a józanságot Isten segélvével megőrizni?

A tisztaság és józanság nélkülözhetlen dísze a püspöki méltóságnak; de mások becsülését is csak úgy fogja magának, ha megtartóztatván magát. biztosítani szeplőtelenül fog állani Isten s világ előtt. Kihágás az étel s italban és a túlságos költekezés úgy tekintetik, mint megrablása a szegényeknek és az egyháznak. A gyakori költséges vendégeskedések és pazarlások csak az Isten föl ellene szuját idézik elő. Ezt híjják szűkölködők, a midőn éhség s nyomorúság miatt majd elvesznek, mialatt henyélők és hízelgők, a dúsgazdagok és kicsapongok s akik semmiben hiányt nem szenvednek, az ő vagyonukból dorbézolnak, kéjelegnek, részegeskednek. Igaz, dégszeretet illeti a püspököt s szigorúan köteleztetik bizonyos ünnepélyes vendégségek, erre vannak a fukarság jele nélkül, vagy híveinek s kiváltképen papiainak megyetése nélkül. el nem hagyhatók, s rendű azért a püspöknek az apostol utasítása szerint is vendégszerető s kegyesnek is kell lennie. De legyen az valódi vendégszeretet s nem tékozlás és az egyházi örökségnek bűnös elfecsérlése.

7-dik kérdés: "Vis semper in divinis esse negotii s mancipatus, et a terrenis negotiis, vel lu cris turpibus alienus, quantum te humana fragilitas consenserit, posse?" Akarsz-e mindig az Isten ügyeiben elfoglalva lenni s távol a földi üzelmek csúnya nyerész-kedésétől, a mennyiben ezt az emberi gyarlóság engedi?

Minden hivatal bizonyos foglalatossággal jár. A minden tekintetben egy szent papnak, aki és mennvei hivatalt vállal magára, minden iparkodását a lelki gokra kell irányoztatnia, hogy annál tökéletesebben szolgálhasson s híveinek lelki üdvét s boldogságát eszközölhesse sikeresen. Ami más irányban történik. az elvonatik a vallástól és a püspöki hivataltól; azért apostol: "Senki katonáskodván Istennek, mondia az lági ügyekbe nem avatkozik, hogy tessék annak, aki őt kiválasztá." (Timot. 2, levél 2, 4.)

Nem híven cselekszenek azok, akik beszegődvén Isten szolgálatába s esküdvén az ő szent zászlója alá, egyszersmind a világ táborában akarnak katonáskodni, nokat cselekedvén, melyek az isteni szolgálattal ellenkezabban hátráltatják őket. Annál nagyobb nek. sőt volna ha a javadalmakat, igazságtalanság, melveket az egyház, saját tulajdon javukra s ügyeikre fordítanák, az o. családi nemzetségük javára, a nagyravágyás p. fukarság kielégítésére.

A püspöki méltóság lényege nem abban áll, hogy az illető főpásztor igen ügyes legyen a politikában s értse a világi dolgokat kezelni s felettébb tapasztalt legyen, hanem inkább abban, hogy telve legyen Szentlélekkel, buzgalommal és áhítattal, hogy legyen bölcs s kész önmagát áldozni föl Istennek s az ő arájának, az egyháznak; hogy tartózkodjék megyéjében s annak javára dolgozzék, s akkor teljesíti kötelességét s minden embertől igazi főpapnak fog tartatni, azért mondotta szent Balázs:

saecularibus negotiis oportet a esse animum, divinae servitutis officiis mancipatum." Más az. ha netapüspöki hivatásának némely kötelmei ezt követelik akkor a földiek gondozása mit sem fog neki ártani, tőle; mert ezt nem önként kereste, hanem mintegy kényszerítve rendezi azokat, mert a szeretet mindent jóra fordít. 8-dik kérdés: "Vis Humilitatem, patientiam et docere?" custodire, et alios similiter Akarod-e alázatosságot és béketűrést magadban megőrizni sokat is hasonlóképen oktatni?

A püspöki méltóság ékessége, az a lázatosság. Valamint a világi fejedelmek dísze, a pompa s fényűzés. A püspöki méltóság nagysága nem a világ dicsősége s nagyszerűségében áll, s azért az apostol is mondotta: "Cum infirmor, tunc potens sum." (Korint 2. levél 12.) Vannak, akik ellenkezöképen vélekednek; de ezek nem értik, miért tétettek a gyertyatartóra. Alázatosnak kell a főpapnak lenni s béketűrőnek, mert nem anynyira szóval, mint cselekedettel tartozik másokat tanítani és vezetni.

A püspökjelölt feleli: "Volo." Akarom. 9-dik kérdés: "Vis pauperibus, et peregrinis omnibusque indigentibus esse propter Nomen Domini affabilis, et misericors?" Akarsz-e részvéttel viseltetni mindennemű szegények s zarándokok szükségletei iránt, hozzájok Isten nevéért kegyes s irgalmas lenni?

A püspökjelölt feleli: "Volo." Akarom.

püspöknek igazán akkor gyarapodik tekintélye, ha kegyes s bőkezű a szegények iránt. Bizonyára sokkal nagyobb dicsőségére válik, ha ő atyja a szegényeknek, zarándokoknak s azokat segíti Isten nevéért, mintha gazdagoknak s akik mire sem szorulnak, barátja. Ha állanak részén. annak nagy eredménye koldusok mert ha egykor megfogyatkozik, befogadják őt az örök hajlékokba. (Luk. 16, 9.) Ellenben őrizkednie kell, nehogy a szegények legyenek ellene, mert akkor Isten ítélő széke előtt a legrosszabbul lesz dolga. A szegények a püspökre

szerencse vagy szerencsétlenségnek képezik sát. Ha nem barátja a szegényeknek, akkor ellenségök; úgy kell tekintenie, mint nyugdíjasait, a szegénveket kiket Isten és az egyház reá bízott; ők az ő asztaltársai; amiből következik, hogy amit a püspök a szegényeknek ad. az nem vétetik olyba, mint ami irgalmasságból adatik vagy ajándékoztatik, hanem ami igazság szerint megtöbb egy kenyérnél, ennek egyik illeti őket. Ha nincs számára, a kiknek joguk van felét tartsa szegénvek a hozzá. Azért a püspöki föltételek közé vétetett az is, hogy özvegyek, s zarándokoknak via szegényeknek, árvák selje gondját; főpásztori szent kötelessége megóvni őket szokás megvédeni a és megoltalmazni, mint a juhokat oroszlányok megtámadásától farkasok Dávid szerint, s oda törekedni, hogy örök életők is biztosítassék. Sok koldus találtatik megyeszerte, a kinek talán nagyobb szüksége van a mennyei kenyérre, mint a földi táplálékra. Igen üdvös szokás, a szegényeket hetenkint alamizsnára összegyűiteni annak kiosztása előtt hittanból és a bizonyos pap által leczkét tartani. "Vis esse propaffabilis. ter Nomen Domini misericors?" Mert ha a püspök csak a gazdagokat segíti, gyakran behálózni engedi magát általuk; ellenben ha segiti a szegénveket. nincs mitől tartama. Szent Gergely szintén össze szokta volt Íratni, de nem a gazdagokat, hanem a szegényeket; szegény városbelieket, és szegény idegeneket, kiknek számát tartotta megírva s kegyeletesen ápolta egyik közülök, jóllehet nem az azokat s midőn egykor eleség hiánya miatt meghalt, a főő hibája, hanem az halálát magának tulajdonítván bűnül, több pásztor annak napon még a szent misétől is megtartóztatá magát.

A próbavizsgálat folytatása.

egyház jóllehet az egész világon el van A kath. terjedve. mégis mindenütt ugyanaz. A napnak sugarai szintén számosak, de világossága csak egy; a fának ága van, de a törzsöke csak egy; tömérdek patak árad szét a forrásból, de mindnyájan csak egyből Ha nap sugarát elakarnók választani a fény egységéhasztalan volna minden törekvésünk: ha az akarnók törni fájáról, az többé semmi bimbót nem haithatna s ha a patakot elrekesztenők a forrástól, fogna az száradni. S sokan elkárhoztak csak azért, mert elpártoltak a kath. egyház hitegységétől.

Isten egyháza soha sem taníthat hamisat. Isten szava. törvénye és minden útja igazság; világ és a természetfeletti világrend ellenmondásba jöhet. Mindazok, a kik a kereszténységben olynemű hitigazsággal ságokat véltek fölfedezni, melyek az isteni egyházba szántszándékkal ellenkeznek. vagy az tanokat becsempészni törekedtek, a hitben hajótörést szenvedtek Az igazhitű. orthodox püspökök tehát tévelytől és hazugságtól, a kath. e g v h á z a t ja k az emberiség csalhatatlan tanítójának, ez lévén minaz igazságnak oszlopa. "Egy törvénva hozó és bíró, ki elveszthet és megszabadíthat." (Jakab 4.)

Azért a püspökjelöltnek fölszenteltetése előtt számot kell adni hitéről is s csak akkor, ha igazhitűnek találtatott, szenteltetik föl.

Az első kérdés, melyet a felszentelő püspök intéz hozzá ez: "Credis, secundum intelligentiam et capacitatem sensus tui sanctam Trinitatem, Pa-

Filium, trem et et Spiritum Sanctum, omnipotentem, totamque in sancta Trinitate Deitatem coessentialem, consubstantialem, coaeternam, et coomnipotentem, unius voluntatis, potestatis, majestatis, creatorem omnium creaturarum, a Quo et per Quern omnia, et in Quo omnia, quae sunt in coelo et in terra, visibilia et invisibilia, corporalia et spiritualia?" Hiszed-e, így szólítja meg a felszentelő püspök a jehiszed-e saját értelmességed felfogása képessége szerint a Szentháromságot, az Atyát, Fiút és a Szentlelmindenható Istent, az ket? egy egész Istenséget az Szentháromságban, egy lényegű örökkévaló az és egy akaratú, egy hatalmú, egy fölségű teremtőminden teremtményeknek, a kitől származik iét minden. aki által létezik minden, a kiben alapul minden, ami létezik az égben és földön, a látható és a láthatatlan, a testi és szellemi.

A püspökjelölt feleli: "Assentio et ita credo." Igen is elfogadom és hiszem.

Második kérdés: "Credis singül a m quamque ín sancta Trinitate personam unum Deum, verum, plenum et perfectum?" Hiszed-e, hogy a Szentháromság minden egyes személye egy igaz teljes és tökéletes Isten?

Ezen kérdések szent hitünk egyik főalapigazságát érdeklik s ezek iránt tisztában kell lenni, út irreprehen sibiles sint, qui ei manus Ordinationis imponunt.

Harmadik "Credis ipsum F kérdés: ilium Verbum Dei aeternaliter natum de Patre. consubstantialem, coomnipotentem, coaequalem per omnia Patri Divinitate, temporaliter natum de Sancto, ex Maria Virgine, cum anima rationali, duas nativitates, unam Patre aeternam, alteram bentem ex matre temporalem, Deum verum, et hominem verum atque perfectum, non adoptivum, prium in utraque natura, sed unicum et unum neque phantasmaticum, Filium in duabus ex duabus naturis, sed in unius personae et

singularitate impassibilem et immortalem Divinitate, in humanitate pro nobis et pro salute nostra passum vera carnis passione, et sepultum, ac tertia die resurgentem a carnis resurrectione; die quadragesima mortuis vera resurrectionem cum carne qua resurrexit, et anima ascendisse ad coelum, et sedere ad dexteram Patris: inde venturum judicare vivos et mortuos, et redditurum secundum opera sua, sive bona fuerint, sive mala?" szed-e magát az Isten fiát, az Isten igéjét, mely öröktől fogva az Atvától született, vele egy lényegű, egy min-Atyával Istensége denhatóságú. egvenlő mindenben az időben született szerint: a Szentlélek által. egy eszes lélekkel; két születése Szűz Máriától, lévén, egyik az örökkévaló az Atvától, a másik az az anyától; igaz Isten és igaz ember, teljes tulajdona szerint, mindkét természetére nézve és tökéletes nem fogadott fiu vagy ábránd, hanem egyetlen és egy fia Istennek, két természete szerint, de egy személyének egyediszenvedhetetlen halhatatlan Istensége S de aki mint ember érettünk és a mi üdvünkért szevedett. a testnek igaz szenvedése szerint és eltemetve s harmadfeltámadya halottaiból a valódi feltámadásátestnek nap negyvenedik napon feltámadása után testével, melyval. lyel feltámadott és lelkével fölment mennyekbe és ül eljövendő, ítélni eleveneket Atva jobbján; onnan lészen és holtakat és megadandó kinek-kinek a maga cselekedetei szerint, akár jók, akár roszak legyenek azok.

Feleletül adja: "Assentio, et ita per omnia credo." Igenis elfogadom és mindezeket hiszem.

egyház őskorában fölmerültek némely Már **az** lási kérdések. Jézus személyét illetőleg. Ezen vitás kérdések legközelebb érintek az apostolokat s ezek utódit a római pápát és a püspököket; a kik a ker. igazság és szellemében azokat megvizsgálták és szeretet elhatározták. Az egyház tekintélye előtt meghajolt minden ságszerető keresztény s az ügy szerencsésen befejeztetett.

Azonban megtörtént, hogy némelyek vitatkozási ma-

kacsságból vagy önfejűségből a törvényes egyházi elöljáróktól megtagadták az engedelmességet s elszakadtak az egyháztól; sőt a töregyházi hatóság ellen új pártot szerveztek; különösen egyház központjával Rómával szakítottak, a az természetes következménye vala, hogy tévtanítók, keletkeztek szakadások (schisma) eretnekségek (haeresis) s hitehagyottság (apostasia). De mindig voltak igazhitű jeles férfiak is, szent akik nem csak fönséges jellemük, tudományos életük által is koruknak ragyogó képzettségük, de szent csillagai valának. Ezt látjuk a III. és IV. században, miariánusok stb. az egyház alapítójának istenségét dőn az megtestesülését ostromolták s tévtanaikat vakmerőségés gel és ügyességgel, cselfogásokkal terjesztették, olyanynyira, hogy még a jobb érzésűek is megtántorodtak annyival is inkább, mert az illető tévtanítók még a ker. császárok részéről is hathatós pártfogásban részesültek.

Valóban nagy szükség is vala ama jeles hitvallókra, hogy a megcsalatott vagy behálózott és félrevezetett emberiséget a végromlástól megoltalmazzák s rendithetlen igazság diadalát biztosítsák. Ott bátorsággal az különösen szent Atanáz, akit az Úr Isten az alexandriai pátriárkái székre, mint az igazság szilárd oszlopát zett, mert itt keletkezett ama legveszedelmesebb eretnekmely Krisztus Jézus istenségét, mely az ség, egyház alapját teszi, elferdíté s elcsavará. Ez azon jeles férfiú, szent Gergely magasztalólag monda: "Mikiről nazianzi Atanázt dicsérem, magát az erényt dicsérem; dőn én azt magasztalni, ki minden erkölcsöt magában központosított, nemde annyi, mint magát az erényt magaszs az egyháznak gyámoszlopa vala, s viseletében a püspökök példája."

IV. kérdés: "Credis etiam Spiritum sanctum, plenum et perfectum, verumque Deum, a Pâtre et Filio procedentem, coaequalem et coessentialem, coomnipoten-

tern, et coaeternum per omnia Patri et Filio." Hiszesz-e a Szentlélekben teljés és tökéletes igaz Istenben, aki az Atyától és Fiútól származik, aki mindenben egyenlő az Atyával és Fiúval, velük egy lényegű, mindenható s örök? Felelet: "Credo." Hiszek.

V. kérdés: "Credis hanc Sanctam, Trinitatem non trés Deos sed unum Deum omnipotentem, aeternum invisibilem et incommutabilem?" Hiszed-e ezen Szentháromságot, nem három Istent, hanem egy mindenható örök láthatlan és változhatatlan Istent? Felelet: "Credo."

VI. Hiszem.

VIII. kérdés: "Anathematizas etiam omnem haere es im, extollentem se adversus hanc sanctam Ecclesiam Catholicam?" Kárhoztatsz-e minden eretnekséget, mely emelkedik ezen szent kath. egyház ellen? Felelet: "Anathematizo." Kárhoztatom.

VIII. kérdés: "Credis etiam veram resurrection e m ejusdem carnis, quam nunc gestas, et vitam aeternam?" Hiszed-e, hogy ugyanazon test, melyet viselsz, igazán fel fog támadni, hiszed-e az örök életet? Felelet: "Credo." Hiszem.

IX. kérdés: "Credis etiam növi et veteris Testamenti, Legis et Prophetarum, et Apóst oío r u m, unum esse auctorem Deum ac Dominum
omnipotentem?" Hiszed-e, hogy az új s az ó szövetségnek, a törvénynek, a próféták és apostolok tanításának egy a szerzője, az Isten, aki mindenható Úr? Felelet: "Credo." Hiszem.

Ezután a consecrator mondja: "Ha e c tibi fides augeatur a Domino ad veram et aeternam beatitudinem, dilectissime frater in Christo!" Ezen

hit növekedjék az Úrban neked igaz és örök boldogságodra, legkedvesebb testvér az Úrban!

Íme! így kívánia a kath, egyház az új apostoli utómegvizsgálni, illetve lekötelezni, hogy a kath. szeplőtelenül telies életében megőrizze. XIX század vonul el az egyház felett s az egyház új hit s erkölcsi törvényeket nem hozott. A gondviselés útjai csodálatosak ugyan, s az Isten az ő czélja kivitelére különféle eszközöket is használt: de valamint a hit alanva úgy más erkölcsi szabályokat sem ki van merítve, felfedezni senki. Valamint pedig apostolok csak az hirdették, ami igaz, úgy az ő utódaik is csak azt hirdetik s azt fogják hirdetni a világ végezetéig, ami a ker. igazsággal megegyez. Midőn az Úr Jézus az apostolokat megakarta bízni, hogy tanúságot tegyenek róla, ezt monda nekik: Hogyha majd a törvényszékek és bírák elé czolnak titeket, ne aggódjatok, hogy mit fogtok szólani. mert ő lészen az aki helyettük fog szólani. Hasonlóképen hogy elküldi a Szentlelket. megígérte nekik. minden igazságra megtanítja őket. vallási Ezen segélyben részesülnek utódaik a püspökök is, hogy erélyesen kormányozhassák egyházmegyéiket; megerősítsék hogy a hit tisztaságát és egységét s mindenkor a ker. igazsághoz híven határozzanak és tanítsanak. Azért a kath. püspökök, amint az egyház hagyományos hitét fölismerik, attól el sem térnek soha. E végre fölszentelésök alkalesküvel kötelezik magukat, hogy mával is egvház törvényeit szeplőtelenül megtartják s csak és szervezetét k i v é t e l e s e n történik, hogy valamelyik püspök eltánhitében, vagy megfogyatkozik egyház torodik az kath. püspökök túlnyomó többsége mindenkor tetében Α rendületlenül ragaszkodott a hithez, életszentség s vatás hűsége által tüntették ki magukat rendesen s kivált apostol-fejedelem utódai, kik közül 38 vértanú halált szenvedett, 80 a szentek sorában díszlik, s ha egy-kettőt szeplőtelen életük szentsége által kiveszünk apostol szerint a Szentlélek tesz püspököket Szent Pál

anyaszentegyház kormányzására. (Apóst. csel. 20, 28.) az Ezen szavakat úgy is lehet érteni, hogy a püspöki hivatalt és hatalmat közvetlenül az Isten rendelte; de hathatósan felügyel a személyek megválasztására is. Az ő gondviselése kiterjed kétségkívül arra is, hogy midőn a hit s erkölcsi igazságok hirdetendők, vagy ha netalán támadnak ellenkezők, akik mindenféle szempontból ostromolják egyházat, az Isten támaszt mindig Atanázokat, Ágostonokat, kanterbury Tamásokat és az soha sem hiányzanak eszközök, soha sem hiánvházban zanak lelkes férfiak, kik részint a szent írás és hagyományban búvárkodva, részint egyéb módon azok értelmére s a Szentlélek malasztja nem akaratára hatnak illető egyének üdvére irányoztatik, hanem az egyház közjavára is czéloz.

Annyi bizonyos, a szent hatalom, a püspöki méltóság, a fölszentelés erejénél fogva az egyház javára adatik; különös isteni malaszt s kegyadomány, természetfeletti segély az, mely bizonyára nem csak az apostol-utód egyházi hivatalának megfelelőleg, hanem az egyház érdekében adatott s hivatalbeli malasztnak mondatik

S ezen kegyadomány hatása nem függ a hivatalos személy benső erkölcsi minőségétől, életszentségétől, hanem bírja azt érvényesen, valahányszor csak oly cselekményt viszen végbe, a milyent véghez vinni joga s kötelessége hozza magával.

Igaz-e, hogy a püspöki méltóságnak a nagyravágyás, gőg és uralkodásvágy vetette meg alapját?

kath. egyháznak istenileg A protestánsok a rendelt hierarchiáját azzal gyanúsítják, hogy az uralkodásvágy hozta volna létre. De felettébb Avagy azt higyjük-e, hogy az emberek olv könnven engedik magukat holmi önkéntes uralom alá haitani? ugyan egész egyházi történelemnek kellene tanúsaz kodnia.

S valóban a kereszténység első korszakában micsoda nagyravágyás támadhatott volna a püspöki személyes vatalban? Talán, hogy az illető főpap néhány száz szegény ember felett uralkodjék? A püspöki méltóság akkor bírt sem szembetűnő jövedelemmel, sem valami kiváló tisztelettel a világ előtt. S épen a püspökök voltak az elsők, a kiket elfogtak az üldözők, megkínoztak. Továbbá korban keresztények azon a oly nagy alázatossággal voltak eltelye a hierarchia hogy senki sem gondolta magát méltónak a püspöki vagy áldozári méltóságra.

A ki az egyház történelmét alaposan tanulmányozta, igen is tudhatja, hogy magok az apostolok Jeruzsálemben az első ker. hitközséget, nem a kielégítése végett teszik azt: vágvás hanem hogy megfelelhessenek nál pontosabban kötelessségöknek, iárhassanak az imádságban és az isteni ige hirdetésében. Egybe hívák a tanítványok sokaságát s azok közül lasztanak hét jóhírnevű és Szentlélekkel telt férfiút, ügyefogyott szegény kereszténveknek gondiát viseljék s az egyházközségi vagyont kezelnék.

imádság és kézfeltevés által felszentelték tehát az apostolok s diakonoknak nevezték. Majd a hívek feletti felügveletre s más cselekmények szent elvégzésére lasztottak más segédeket, az idősebbek neve Ezeket szintén (presbyteri). kézfeltevés által szentelték áldozári tisztségre. Utóbb csaknem egész Palesztináalakultak kereszt, egyházközségek, a melyek részére apostolok diákonokat és presbytereket ugvancsak az rendeltek, a felügyelet az apostoloknál s az általuk rendelt püspököknél maradván. Ezek kipróbált s férfiak voltak s az apostolok által a reájuk átruházható hatalomban részesíttettek oly formán, hogy az ily módon átvett telihatalmat leendő utódaikra ruházzák, kiket új községek igazgatásával meg akartak bízni. S így minden nagyobb községben majd az apostolok, majd a főelőljáró, a kinek neve püspök (episcopus) vala, s az presbyterek igazgaták az öregebbek, illetve s ekkép a ker. egyházközségek szervezete mindjárt kezdetben e következő három, egymástól lényegesen különböző hivatalon nyugodott u.m. a püspökön, presbytereken ésdiákonokon.

Ha valahol meghalt a püspök s egy új főpapot kellett választani, a legöregebb áldozár kitűzte az új választási napot s ekkor összegyűltek az egész megyének papjai s a nép.

Olykor rendkívüli módon is történt a választás, így Auxentius milanói püspök halála után kemény lódások keletkeztek a milanói egyházban; a katholikusok igazhitű püspököt, az áriánérzelműek pedig saját pártjokfőpapot akartak keresztül vinni. székesegyház Α megtelt néppel s kevés hijja volt, hogy nyilvános lázadás ki nem tört. Ekkor a tartomány kormányzója, Ambrózius megjelent a székesegyházban, hogy kötelességéhez képest, helyre állítsa a rendet. Majd beszédet is tart a néphez, tele bölcsességgel és mérséklettel s arra inti az egész gyülekezetet, hogy békésen intézzék el a választást. S míg így beszél, hirtelen elkiáltja magát egy kis gyermek: Ambrózius a püspök s azonnal vége szakadt a viszálykodásnak; a két párton levők, katholikusok és ariánérgyermek szavát: ismétlik a "Ambrus p ü s p ö k ü n k ." A kormányzó majd megsiketül a nagy zajtól. Félelem és rettegés szállá meg ötét s ilv hangulatban távozik a szentegyházból; eltökélve lévén egy szent hivatalt el nem fogadni, s hogy a püspökké választását meghiúsítsa; némely cselfogást is használ, mely a népnek kedélyét tőle elidegenítendő vala. Mert alig hagyta el a főegyházat, elmegy a nyilvános piaczra s ott két szokása ellenére megkínoztatni gonosztevőt parancsolia, hogy vallomásra kényszerítse őket. Valósággal pedig azért tette ezt, hogy ilynemű látvány által a nép, mely a kínzásokat gyűlölte, elálljon tőle, mint kegyetlen embertől. Azonban mind a nép, mind a papság átlátta szándénem hagyták magukat a választásban megtántoríkát tani. Ambrus kénytelen volt meghajolni a közóhajtás előtt s az eredmény igazolá, hogy a választás Istentől vala.

Ha a választás megtörtént, akkor az illető a tartományi püspököknek be lett mutatva. A megjelent szomszéd püspökök kötelessége vala megvizsgálni, váljon a választott bír-e a szükséges tulajdonokkal? Ha igen, akkor elismerték őt s ebben állott a megerősítés, mely közönségesen a felszentelés tényében fejeztetett be; melyet a metropolita a jelen volt püspökökkel együtt szokott végezni. Hol van itt a gőgösségnek nyoma?

Kezdetben tehát a szomszéd püspökök az egybegyűlt áldozó papok és hívek részvétével választották az új püspököt, s ha meggyőződtek alkalmas voltáról, azonnal föl is szentelték. Idővel a választás el lett különítve a vizsgálat tényétől, mely rövid időre rá tartatott meg s melyre a megerősítés s felszentelés következett. A választás felosztva lett a papság s más tisztes polgárok közt. Olykor egyhangúlag is történt a választás; némelykor pedig pártoskodásra s kemény tusakodásra is szolgált alkalmul. S azért, hogy a féktelen tömeg be-

avatkozása némileg korlátoltassék, a választást vegyesen papok és tekintélyes világi urak vezették.

apostoli rendeletek azt így határozák meg: "A nép az áldozó papokkal és püspökökkel együtt összegyűlve, tegyen tanúbizonyságot arról, hogy vápüspökjelölt a szent szolgálatra lasztott igazán méltó." (Constit apostol. L. VIII. C. 4.) A választásnál pedig nem szavazatok száma vétetett figyelembe, hanem inkább azok érdeme és méltósága. a kik a kiszeszemélyt ajánlák. Nagy fontosságú volt különösen császárok és fejedelmek véleménye. Megtörtént, hogy hatalomszóval is eldöntötték és elhatározák, ki ezek gyen a püspök? Kiváltképen midőn a választók véleménye kétes vala, vagy nem tudtak a személy iránt megegyezni. Azonban amint már fönnebb is említem, a választás által még el nem döntetett az ügy, formális vizsgálat indíttatott a választott püspökjelölt személye ellen s ezen vizsgálati ügygyel többnyire a metropolita s valamely tartománybéli püspök lett megbízva. különösen hogy a nagyobb felelősségű hivatalt semminemű méltatlan egyén el ne nyerhesse s csak is akkor, ha a vizsgálat kedvezően sikerült, méltónak találtatott pöki méltóságra. Az újon választott metropolitát ismét exarcha vagy patriarcha vizsgálta; ezek erősítek is meg; ezen megerősítéshez a római pápának s ha nvilvános vagy hallgatag beleegyezése hozzá járult, akkor az illetőnek felszentelése is elrendeltetett, mely vagy azonnal. három hónap múlva végrehajtatott. A pedig vagv szenazon tartomány püspökei teljesítek. a metropolita s telést püspöknek jelenléte kívántatott. legalább három Ezen érvényes vala Afrikában és Nyugaton. szokás napkeleti tartományokban a népet nem igen kérdezték, hogy kit akar püspökének, hanem az áldozó papok és a szerzetesek s némely tisztesb állású polgárok, három jelöltek ki s ezek közül a legméltóbbat választá metropolita. A patriarcha választását pedig többnyire a császárok magukhoz ragadták olyformán, hogy az ő bele-

egvezésük nélkül senki sem lehetett patriarchává s idővel sok visszaélésre adott alkalmat. S azért a VIII. közzsinat is megrótta a fejedelmek túlkapásait és hatalmaskodását püspökök, érsekek s patriarchák tése s felszentelésére nézve azt rendelé, hogy aki feiedelmi cselszövés által jutott volna a püspöki mélaz hivatalától mozdíttassék el Későbben tóságra. még más szokások is érvényesültek; de az egyház a nagyravágyást és gőgösséget mindenkor kárhoztatta.

Azt igen is elismerjük, hogy midőn idővel a püspökök külső állása tetemesen megváltozott, holmi hivatás nélküli, nagyravágyó emberek is pályáztak a püspöki méltóságért s azt fájdalom némelykor el is nyerték; de ebkorántsem következik, hogy a nagyravágyás, a hierarchiának meg alapját. uralkodásvágy vetette állami hatalom emelte ugyan földi birtok s a püspökök tekintélyét a világ előtt, de azt meg nem alapította, bizonyos tekintetben hivatalbeli hátrányokat is püspökök állami ügyekkel elfoglalva lévén. saiát hivatásuktól. A szorosan vett egyházi körén kívül foglalatoskodván, vatásuk különféle nvilt nekik mindennemű szórakozásokban vehetni s azért az ő szellemi erejük nem szorítkozott, úgymint egykoron egyes egyedül a szent és isteni hivatás figvelmük. Megkedvelték mert másfelé tereltetett azon szokásokat és erkölcsöket, melyeket a papi életmóddal nem oly könnyen lehetett összeegyeztetni. A császári vagy gyakran királvi udvaroknál tartózkodásuk, mely is tartott, valamint köteles jelenlétük az országnem vált mindenkor püspöki gyűléseken stb. luk előnyére. Megtörtént, hogy a pompa s udvari kényelmessége nem a legjobb benyomást tette reájuk. sőt bizonyos hátrányt vont maga után. Az Isten igéjének a penitencziatartás s hirdetése, többi szentségek gálása s általában a lelkipásztorság nem volt többé álszorgalommal mívelve és ellátva, azon amint ezt az ügy természete kívánta volna.

A püspöki pásztorbot és gyűrűvel való visszaélések a püspökök választása s beigtatásánál.

A pásztorbot és a gyűrű a püspöki méltóság diszjelei. Mind a mellett ezen nagy jelentőség ű diszjelek is, midőn az egyház földi birtokhoz jutott, a világi fejedelmeknek visszaélésre szolgáltattak alkalmat.

A pásztorbot általában bizonyos hatalmat és uralkodást jelent.

Görögországban Jupiter, Merkur, Ceres istenségek főpapjai, szintén botot viseltek. természetfeletti hatalmuk jeléül. Hasonlóképen királyok j e d e l m e k már a legrégibb korszakokban bottal (jogarral) fölékesítve jelennek meg. Későbben a fejedelmi pálcza díszesebb alakot vőn, de bot alakját mindvégig megtartá. követek vagy egyszerű parancsno-Hadvezérek bírák és kok is, szintén botot viselnek kezökben, melv hatalmukat és küldetésöket jelenti.

A közmondás szerint, aki a botot kezében hordozza, az gyakorolja a hatalmat is; ellenben aki elveszti a botot, elveszti hatalmát is, vagy legalább másokra átruházza. Ezen viszonyokat a püspöki pásztorbot (Baculus episcopalis, pastoralis) jelképében is megtaláljuk.

Midőn az úr Isten Mózest választá népe vezéréül, imígy szóla hozzá: "Jári a nép előtt és a botot, tengert megütötted, melylyel a vedd zedbe." (Mózes 2. k. 4, 17. 6, 5.) Hasonlóképen Krisz-Jézus is, midőn apostolait kiküldé a világba, nekik, hogy botot tanítsanak. szintén megparancsolá ábrázoltatik gvenek magukkal. Α pásztorbottal kezében a püspök is, mint híveinek vezére és bírája.

A püspöki pásztorbot eredetét sokan az egyház kezdetére vezetik vissza, mint p. o. aquinói szent Tamás és III. Incze pápa stb. annyival inkább, mert az apostolok utazásaiban gyakori említés tétetik a botról. (Márk 6, 8.) De a püspöki hivatal is sokban hasonlít a pásztor hivatásához s mivel a püspökök, mint az Úr nyájának pásztorai, a pásztorbotot, mint szent hivatásuk jelvényét, minden időben használták és viselték. Annyi bizonyos, hogy a pásztorbot használatáról gyakran tétetik említés az ház évkönyveiben. Baronius egyházi író ad 534 Nro. 38 beszéli, hogy szent Ágoston, aki 395. évben szenteltetett püspökké, egy ilynemű díszjelt használt. Halála után ezen pásztorbotja az ő testével együtt Szavoia most Valencziában őriztetik. getére vitetett, s Szent migius rheimsi püspök pásztorbotja szintén meg van maiglan. Nagy szent Gergely pápát szintén pásztorbottal jobbjában, szokták festeni.

A toledói zsinat (Canon. 28) és szent Izidor, olyformán beszélnek a pásztorbotról, mint egy közönséges s a püspökök által régóta használt ékesitményről.

Annyi bizonyos, valamint a királyok élnek a királyi jogarral, úgy a püspökök is a pásztorbotot használják mint főpapi méltóságuk és tekintélyük jelvényét.

Collige, sustenta, stimula; vaga morbida, lenta. Attrahe per curvum, medio rege, punge per imum. Curva trahit, quos virga, regit pars ultima pungit. Curva trahit mites, pars pungit acuta rebelles.

E versekben jelképezvék a püspök jogai és kötelességei.

Midőn felszentelik a püspököt, kezébe adják neki a pásztorbotot is, azon kijelentéssel, hogy jámbor buzgósággal, minden harag és elfogultság nélkül Ítéljen; a híveket a beszéd kellemes hatalmával erényre buzdítsa és a szent méltóság komolyságát és szigorúságát soha meg ne tagadja.

Erre vonatkozik a pásztorbot eredeti alakja is, mely felül meg van görbítve. Valamint a közönséges

pásztorbot annak élével a hanyagokat sarkalja, zepe által a gyengéket oltalmazza és a felsőbb részével a tévedőket rendre igazítja és egybegyűiti; úgy a püspöknek is ez a hivatása. A pásztorbot szántszándékkal csont és fából van összetéve; melynek mindkét vége egy gombbal össze van kapcsolva s a körülményekhez képest gazdagon megaranyozva. A meggörbített csont jelenti a törvény szigorát, a fa pedig szelídséget, egybekötve Jézus Krisztus evangélium istenségének köteléke által. Ekkép a püspökök is csonta kemény szigorúságot a felebaráti szeretettel egybekapcsolni tartoznak.

Olykor a csombékra ezen ige van írva: "Homo," ember. Ez annyit jelent, hogy megemlékezzék a püspök, miszerint ő is csak egy gyenge hibázható ember; s azért semmikép nem szabad visszaélnie hatalmával. S ezen értelemben a bot aljára tétetett e szó: "Parce" vagyis kímélje alattvalóit s inkább szelídséget tanúsítson irántuk. Már a régi korban is ilynemű alakot akartak adni a püspöki pásztorbotnak, hogy mindenképen alkalmas legyen a főpapi méltóság és hatalom kifejezésére. S csak későbben készültek arany s ezüstből a pásztorbotok.

Mi már a püspöki gyűrűt illeti, ez is a püspöki méltóság egyik díszjele. Aranyból készített gyűrűt csak a legfőbb méltóságú férfiaknak volt szabad hordozni s azért a püspöki gyűrű szintén a legrégibb főpapi ékességek közé tartozik. Emléke előfordul a szertartási könyvekben, valamint a legrégibb korú zsinatok történeteiben. Optat. Millevit circa finem. seculi 4-ti L. 1. contra Parmen. – S. Isidor Hispalens. Epp. sec. 7. de Eccl. Offic. C. 5. Pontif, Salisburg. de anno 600. – Concil. Tolet. IV.

A püspökök ujjaikon viselik az aranygyűrűt, főpapi méltóságuk jeléül, valamint azért is, hogy minden pillanatban megemlékezzenek, miszerint el vannak jegyeztetve az egyházzal, melyért ha szükséges, vérüket is tartoznak ontani, mint Krisztus Jézus is vérét ontá szeplőtelen arájáért, az egyházért.

aranygyűrű a királyi kitüntetés Továbbá az Antiokus király közel vala jelvénve. Midőn halálához, magához hivatá egyik barátját, Fülöpöt s ezt királvnak aranygyűrűt. rendelé. neki egy Az aranvgvűrű átadván szintén a kiváló nagy tudomány jelvénye szokásban van, azokat, akik tudományos vitatkozások aranygyűrűvel borostvánkoszorút nvernek, kalmával a házasuló jegyesek kitüntetni. Végre gyűrű a kölcsönös hűségökre emlékezteti melv jelvénye, Quos junxit amor.

És azért az új püspöknek is felszentelése alkalmával e szavakkal nyújtja a consecrator az aranygyűrűt: "Accipe Annulum, fidei scilicet signaculum, quatenus Sponsam Dei Sanctam videlicet Ecclesiam intemerata fide ornatus, illibate custodias."

Valamint pedig a férjnek nem szabad magától elbonejét, úgy a főpap is mint egyházmegyéjének jegyese, hiven tartozik azt gondozni és soha el nem hagyni. egyházmegyéjének állandó ő r a n g y a l a . Valamint angyalok oltalmazásunkra és szolgálatunkra őrző rendel-Magasságbelitől, aki megparancsolá nekik. tettek őrizzenek bennünket minden utainkon s azért oldalunk mellett vannak s részt vesznek bajainkban, meinkben és viszontagságainkban és elviszik kegvenczeik királyi széke elé, beírván iótetteiket imáit Isten könyvbe, az ítélet nagy napján tárva-nyitva leend mely az egész világ előtt; úgy a püspök is mint egyházmeőrangyala s jegyese, valahányszor püspöki gyéjének megemlékezik kötelméről, rűjére tekint, fönséges híveinek szeretetteljes atyja és gondviselője; megmenti mennyire tőle függ, minden testi és lelki veszélyőket a és megoltalmazza üdvösségük ellenségeinek incselketől déseitől, gondoskodván róla, hogy tudva és akarva ne botránkoztasson azok közül senkit, se szóval, se cselekedettel, kik Jézusban hisznek s kiknek angyalai a mennyben mindig látják a mennyei atya arczát. S boldog az a püspök, aki egyházát, a melynek az életben el volt jegyezve, az ítélet nagy napján, a mennyekben megtartandó lakodalom alkalmával, tisztán és szeplőtelenül átadhatja lelkünk örökös vőlegényének, Krisztus Jézusnak, aki a szerető szívek legtisztább öröme s örök üdvössége.

E szerint mind a püspöki pásztorbotnak, mind a gyűrűnek nagy jelentősége van; mindkettő jelképezi a püspöki méltóságot és hivataloskodást.

Mióta az egyház földi birtokhoz jutott, azóta a püspöki méltósághoz a földi javak használata és birtoklása polgári magas rangfokozatok is járultak, egyéb lyeknek átruházási joga a királyt, mint a hűbér adományozóját, illeté; s azért azon díszjelek is, úgymint a pásztorbot és gyűrű, ámbár az egyházi méltóságot jelképezték, a fejedelmek kezejből vétettek át. S ezen magába véve mellékérdekű szokás, nemsokára az embereknél zonyos fogalomzavart idézett elő. Háttérbe szoríttatván egyházi hivatal, a pásztorbot és gyűrű ünnepélyes átadása hűbéri adomány jeléül ugyan, sokaknak még is úgy föl, mintha ezen díszjelekkel a lelki hatalom átvétele is össze volna kapcsolva s mintha az egyházi hivatalok és méltóságok conferálási teljes és független joga a királyokat és a világi fejedelmeket illetné; amiből sok visszaélés keletkezett

S ezen visszaélések ellen hatalmas szavukat emelték a római pápák, nevezetesen: VII. Gergely stb. s nem is nyugodtak addig, míg a baj orvosolva nem lett. A nagylelkű Gergely pápa keserű harczot vívott különösen IV. Henrik német császár ellen, aki az egyház jószágát saját tulajdona gyanánt kezelte s elajándékozta, akinek akarta, vagy elfecsérlette. Ő volt az, aki önhatalmilag avatkozott az egyház püspökválasztási jogaiba, méltatlan s kellő tudományos képzettség nélküli embereket is püspöki s apáti méltóságokra előmozdíta, püspökségeket, apátságokat pénzért eladogatott, s ekkép a legiszonyúbb bűnt (Simoniát) elkövette.

A püspöknevezési jog Magyarországon.

protestánsok maiglan nagy súlyt fektetnek egyházközségi elöljáróik szabad választására. kath. egy-Α ház tekintetben szintén ragaszkodik ugyan szabad választás elvéhez, de másrészt respektálja a századokon át szerzett és engedélyezett jogokat is.

a püspöknevezési jog Magyarországban az apostoli királvt illeti. II. Szilveszter pápa engedélyénél fogya. Szent István Géjza vezér halála után rendezni akarván ország egyházi és politikai ügyeit, különös hajlamánál fogya s az akkori szokások szerint a római pápához követséget külde hozzá fordult azon kéréssel, hogy a fölvenni magyar nemzetet a római kath. egyház kebelébe téren tett intézkedéseket megerősíteni általa egyházi kegyeskedjék. A követség feladata oda is irányult, hogy fejedelem római pápától a magyar számára koronát eszközölhessen.

Az isteni gondviselés itt már előre elkészíté az utat, sz. István javára. Ez idő tájban a lengyel nép is megtért a ker. hitre s Miecsiszlav fejedelem követei színtén tisztelegtek II. Szilveszter pápánál, apostoli áldást és királyi koronát kérvén urok számára.

A római pápa már el is készíté a koronát a lengvel fejedelem számára; de Istentől megintetvén, nem feiedelem követségének adta. Chartuitius gvel tanúsága dolog következőleg szerint történt: napot Ama megéjjel, midőn az elkészült koronát át kellett előző adni a lengvel követnek, a z Úr angyala megjelent a előtt és monda neki: A holnapi napon egy ismepápa követei jönnek hozzád, hogy urok számára retlen nemzet

apostoli áldást és királyi koronát kérjenek. Az elkészített koronát tehát minden késedelem nélkül szolgáltasd át fejedelmüknek; mert tudd meg, hogy ő arra és a királyi méltóságra érdemeinél fogva méltó.

Ezen isteni jelenés szerint tehát a pápa a magyar fejedelmi követségnek átszolgáltatta a koronát, de nem csak ezt, hanem még egy kettős keresztet is csatolt hozzá, a fejedelem térítői buzgalmának jeléül s megadta mindazt, amit kértek tőle. A kettős kereszt jelzé a kiváltságot, hogy a magyar fejedelem megkoronáztatván, az apostoli díszes czímet is használhassa.

A pápa főpásztori levelet is menesztett Istvánhoz, a melyben bevallja, hogy nagy örömmel öntötték el szívét a magyar fejedelem követei s annál könnvebben végezték' követségüket, mivel a pápa Istentől eleve így az ismeretlen nemzet küldöttjei megérkezését tett és "Boldog követség ez, sóvár lélekkel várta: melvet híradás előzött meg s angyali eljárással teljesíttetvén, elébb istenítélet által lőn elhatározva, mint tudomásunkra esnék. Bizonvára az apostol szerint ez nem az akaró vagy futó érdeme, hanem az Isten irgalma, ki, mint Dániel bizonyítja, az időket és korszakokat változtatja, az országokat átviszi és megalkotja; a mélységet s rejtélyeket feltárja és lát a homályban, mivel világosság van vele, mely, miként János tanítja, felvilágosít minden embert, ki e világra jő. A pápa mindenek előtt tehát hálákat ad az Atya-Istennek és a mi Urunk Jézus Krisztusnak, ki azon pokban Géjza fiában fellelte Dávidot, ezen szíve szerinti és égi fénynyel környezett férfiút, feltámasztván őt, hogy népet, a magyarok választott nemzetét." legeltesse Izrael a fejedelem ájtatosságát, Azután méltó dicsérettel kiemeli és az apostoli Szentszék iránti tiszteletét. Majd ismét magasztalja adakozásainak bőségét, miszerint országát s pét, melynek fejedelme, sőt mindenét és önmagát is vetei s levele által szent Péternek, az apostolok fejedelmének örökösen felajánlotta. Ám mert ezen jeles ajánlataival világosan tanúsítá és tettleg megmutatá, hogy valóban

milyennek kijelenteni kívánja. Egyébiránt szükséges azt még jobban ajánlani, kinek Krisztusért selt annyi és oly dicső tetteit a közhír hangoztatja és kit maga az úr Isten is ajánl. Mire nézve dicsőséges Fiunk! íme mindazokat miket Tőlünk és az apostoli szentszéktől királyi czímet, esztergomi érsekkívántál: koronát, a séget s egyéb püspökségeket, a mindenható Isten és Péter és Pál apostolok hatalmából, miután erre Istentől parancsával megintettünk és köteleztettünk volna. apostulaidon toli és áldásunkkal együtt örömest megadegyszersmind iuk. adományozzuk, s engedjük, az ada-Péternek felajánlott kozásod ereiével szent országot személyedet, nem különben a magyar nemzetet iövendő nemzedékét a római szent egvház pártfogásába fogadván, azokat Bölcseségednek úgy seid- és törvényes utódainak birtoka, uralma és kormányzása alá adjuk és bocsátjuk. Minden örököseid és utódaid pedig, kik t. i. az országnagyoktól törvényesen fognak, hasonlóképen nekünk követőinknek lasztatni és követeik személvesen. vagv által illő engedelmességtiszteletüket kijelenteni s a római szent egyház iránti hóalattvalóit melv nem mint szolgákat, dolatot. hanem fogadja, kimutatni, valamint fiait katholikus Megváltónk által szerzett hitben és Krisztus Urunk S megmaradni s előmozdítani vallásban ezt köteleztessenek."

A szent Atya ezen apostoli iratában még ezeket is mondja: "Mivel pedig Nemességed a dicsőséges lokkal vetélkedve, ezek tisztét, Krisztust hirdetve s annak hitét terjesztve, teljesíteni nem habozott s az által és papság helvünket a hivatását betö1teni. az apostolok fejedelmét mások felett megés különösen igvekezett: tehát mi is Kitűnőségedet tisztelni érdemeidnek tekintetéből örököseidet törvényes S utódaidat. kik, mint érintők, idővel megválasztatni, és a szentszékfognak, különös szabadalommal elismertetni most jövendőre feldíszesíteni óhajtván, – azt, hogy miután Te

az Általunk ezennel küldött koronával és utódaid. követeidnek szertartási rend szerint felavattatva átadott leszesz, és illetőleg leendenek, a keresztet. mint jelképét, magad előtt apostolság vitethessed. és vitethessék – tőleg utódaid azt továbbá. hogy országodnak mostani és ezentúl felállítandó egyházait helvettünk S követőink helvett elrendezhessed és hessed. apostoli hatalmunkkal szintúgy megengedjük, erre kérünk: valamint ezek teliesebben akariuk. és feitve vannak azon másik levélben, melyet hozzád, országod nagyjaihoz és egész hív népségintéztünk s hez közösen követed által ezúttal küldöttünk. Kérjük már a Mindenható Istent, ki téged anyád méhéből névszerint hívott az országlásra, és koronára, s ki a Általunk lengvelek fejedelmének számára készíttetett adatni parancsolta; hogy neked nevelie igazságod veteményeit. áldásának harmatjával áztassa meg gyenge csemetéit, országodnak tartsa meg az országot neked, és tartson meg viszont Tégedet boldogul a látható és láthatlan ellenségekszágnak, óvia meg ezt földi országlás viszontagságai után végre nyei országában ékesítsen fel Tégedet az örök koronával." nagv hatalommal felruházta római szerint a pápa apostoli fejedelmünket; a ki teljes életében első kiváltságát, alapítván rolta is ezen egyházakat, nostorokat élére kitűnő ielességű férfiakat azok vonatkozólag Erre kalmazván maga а dicsőült esztendőben (1037.bakonybéli halála előtti évben) a iavára kiállított alapítási oklevelében apátság mondia: "Sicut habui potestatem, vetkezőket út ubicunque vei in quocunque loco vellem, ecclesias, aut monasconstruerem: ita nihilominus sedis a romanae premo Pontifice habui authoritatem. út quibus vellem dignitates lesiis seu monasteriis libertates et conferrem." századi prot. reformátorok szintén nagy hatalomfelruházták a világi fejedelmeket az egyházi ügyekben, csakhogy duo dum faciunt idem non est idem.

Szent István fejedelmünket és törvényes utódit II. felruházta egyháztörténelemben veszter pápa az páriát ritkító hatalommal: ezt tette a pápa, a ki Krisztus törvényes utódia, a ioggal házában annak ki apostolok fejedelmének, egyház fejének s tetik az az Krisztus helytartójának. (V. ö. Máté 16, 23-18. Ján. 15 -17. Luk. 22, 31. 32.) De a reformátorok honnan vetbízta meg a rendelkeebbeli felhatalmazásukat? Ki zés tekintélvével? Erre baios volna érvényes választ Egyébiránt a magyar nemzetnek nem is volt megbánni, hogy az egyház főpásztora a püspöknevezési joggal szent I s t v á n első apostoli lyunkat s annak törvényes örököseit felruházta. jól půspôki kinevezések legtöbbn vire sikerültek. A püspökök az ország prímásainak élén, valamint locsai s egri érsekek s a többi magyar koronához tartozó a legválságosabb viszonyok közt is súlvos adatuknak megfelelni iparkodtak. A felvilágosodás, k ö z s z a b a d s á g megalapítása s alkotmányos iesztése, valamint az emberi nyomor envhítése s általános boldogság eszközlése lévén feladatuk. főpásztori gondoskodásuk mindezekre kiterjedt azért nem-S csak az istenes életre buzdíták a nemzetet, hanem a kölcsönös felebaráti szeretetet S keséget, a hivatalbeli alárendelt papjaiknak pontosságot ajánlák is, jól tudván. ezek nélkül igazi és tartós boldogságot képzelni hogy a közműveltségnek baráti Különben sem lehet lévén s tanítást saját leglényegesebb jogaik közé számítván, a tudományok minden ágainak míveléséhez járultak, tanodákat, áldzatokkal lyceumokat, démiákat, e g v e t e m e k e t állítottak s erkölcsöket meggyökeresíteni, a szíveket a ker. hit megnemesíteni, az elméket pedig földeríteni s általán boldogítani igyekeztek. Annyi bizonyos, édes haza fiait tanúskodik róla, hogy minden század hogy a magyar egyház főpásztorai bámulatos dolgokat vittek végbe.

A püspöki felszentelés, Consecratio (kath. és prot. szempontból.)

püspöki consecratio az egyház legszebb tartozik. Hozzá hasonlót közé protestáns atvánkfiainál hiába keresnénk. Α kath. egyházban hogy ezek bizonvos szertartások rendeltettek, által annál inkább feltüntetve legyen a püspöki méltóság éshatalom.

A püspöki szentelés rendesen vasárnap vagy valamely apostol napján történik, mert vasárnap szállott le a Szentlélek az apostolokra s a püspökök az apostolok törvényes közvetlen utódjai. A püspöki consecratiot csak fölszentelt püspök adhatja föl két más püspök vagy két apát segédkezése mellett.

A templomot, a hol a nagyszerű tény végrehajtatik, már előtte való napokban ünnepiesen föl szokták ékesíteni, elkészítvén a két oltárt is, az egyiket a consecrator, a másikat a fölszentelendő püspök számára.

felszentelő püspök a főoltár előtt várja a püspökké szentelendő áldozárt, akit a segédpüspökök vagv apátok a fölszentelő püspök elé vezetnek, annak keztetéseül, hogy hajdan még a legjelesebb férfiakat kényszeríteni kellett, hogy a püspöki hivatalt és akkori idő viszonvok elfogadiák: mert az ahány püspököt avattak föl, mintegy bizonyos martyromságra jegyezték el őket.

segédkező püspökök egyike e következő szavafelszentelőhöz: ,,Reverendissime intézi Pater! а postulat Sancta Mater Ecclesia Catholic a, út hunc praesentem Presbyterum ad Epi s c o p a t u s s u b l e v e t i s ." (Főtisztelendő Atya! Szentséges anyánk, a kath. anyaszentegyház úgy kívánja, hogy ezen jelenlevő áldozárt a püspöki hivatal terhére fölemeljed.)

A felszentelő püspök kérdezi: "H a b e t i s Mandatum Apostolicum?" (Van-e erre apostoli felhatalmazástok?)

A segédkező püspök válaszolja: "Habemus." (Van.)

A felszentelő mondja: "Legatur." (Olvastassék föl.)

legrégibb időktől szokásban van, hogy mielőtt presbyter püspökké szenteltetik, kell, hogy a egy pápától. mint az egyház feje s Krisztus Jézus helytartójától egyházközség vagy megye számára megerősítbizonvos tessék. Ezen megerősítő pápai bulla, vagyis apostoli vél, most olvastatik föl. A választott püspök pedig mondia az esküvés formáját, hogy a római püspököt Krisztus Jézus helytartójának s szent Péter utódiának ismeri, irányában tisztelet, engedelmesség és hűséggel különben saját püspöki egyháza S viseltetni: nem iránti kötelességeit is lelkiismeretesen teliesíteni gvéie fogja.

Egyébiránt a választott mielőtt fölszenteltetnék, még egyszer bizonyos próbavizsgálatnak vettetik alája s több kérdésre kell felelnie, melyek az egyedül igaz keresztény kath. hit, a szentírás magyarázata, szent atyák tanítása, a püspöki hivatal s méltóság és hozzá tartozó erkölcsökre vonatkoznak; miszerint kideríttessék, váljon főpásztori hivatalát szeplőtelenül akarja-e viselni s az igaz hitet megőrizni teljes életében?

Ezen előzmények után a segédkező püspökök elvezetik a választottat a felszentelő püspökhöz, ki előtt letérdepel s tiszteletteljesen megcsókolja kezét.

A felszentelő püspök az oltár előtt mondja a Confiteort; a választott szintén ennek egyik oldalán állva a többi püspökökkel ugyanazt imádkozza.

Most a felszentelő püspök fölmegy az oltárhoz, meg-

csókolja azt s megfüstöli. Folytatja a szent-misét egész a Tractus utolsó verséig.

A segédkező püspökök elvezetik most a választottat a számára elkészített oltárhoz. Itt leteszi a vecsernye-palástot, felhúzatnak lábaira a püspöki c z i **p** ő k, nyakába adatik a mellkereszt sa stólát olyformán ölti magára, hogy lelógjon vállairól. Reá adatik a tunicella dalmatika, miseruha és a manipulus, s így felöltözködve indul az oltárhoz s a két segédkező püspökkel együtt szintén folytatja a szent-misét a leczke végéig.

Graduale után a consecráló püspök leül székébe oltár közepe előtt s fejére teszik az infulát. Most a segédkező püspökök elvezetik a választottat a fölszentelő püspök elé. Ide érvén leveszi biretumát magát. Mindnyájan leülnek. A felszentelő meghajtja előszámlálja a választottnak püspöki kötelességeit. mondván: "Episcopum oportet judicare, int p t e t a r i, consecrare, ordinäre, off erre, baptisare et confirmare." A püspök tiszte bíráskodni, a szentírást törvényt magyarázni, szentelni, az egyházi rendeket adni, a szent áldozatot bemutatni, keresztelni és bérmálni.

Azután a fölszentelő püspök egy rövid intelmet intéz a jelenlevőkhöz, hogy ő vele együtt imádkozzanak. E közben énekeltetik a minden szentek létenyéje, mialatt a segédkező püspökök székeik előtt térdepelnek és a választott a felszentelő püspök baloldalán, a földön leborulya imádkozik

consecráló Ennek vége felé fölkel a püspök, szóval könyörögyén az Istennek. hogy választott szolgáját megáldani, megés fölszentelni méltóztassék. Majd a segédkező püspökök segítségével nvitott evangeliumos könyvet a választottnak nyakára és vállaira teszi olyformán, hogy a könyvnek alsó része a nyakát érinti s a betűk lefelé megfordítva álla-Ezen könyvet a káplánok egyike tartja, míg végre a választottnak kezébe adatik. Igen régi szertartás Már a IV. karthágói zsinat által 398-ban lett előírva, a

végett, hogy általa, mint aranyszájú szent János mondja, megintessék a választott, mily kötelességeket vállal gára, "ut intelligat se, tametsi nunc omnium c a p u t évadat, nihilominus porro quoque sub legibus futurum, dominetur, legi tarnen Evangelicae quamvis omnibus imperio manere se subditum, cui totum se in omnibus debebit conformare." (Értse meg, jóllehet valamennyinek fejévé válik, mindamellett alávetve marad a törvényeknek és ámbár mindenek felett uralkodik, mégis az evangéliumi alatt lészen, a melyhez mindenben törvény uralma tozik magát alkalmaztatni. Joann. Chrysost. in Homil de laude Evangelii.)

Ezen szertartás által ábrázoltatik egyszersmind a püspöki méltósággal járó nagy felelősség is.

Erre következik a püspöki szentelésnek lényeges része. Valamint az apostolok kézföltétel által rendelték utódaikat, úgy most a felszentelő és a segédkező püspökök érintik mindkét kézzel a felszentelendő fejét, mondván: "Accipe Spiritum sanctum." Vedd a Szentlelket.

Fönséges, megható szertartás. De miképen van az, hogy a felszentelő püspökök kézérintése által oly nagy kegyelemben részesülhessen az új püspök, megnyervén az áldozárság teljét és legfőbb fokát? S mily joggal mondhatják a püspökök: "V edd a Szentlelk et", mintha csak egészen az ő tetszésöktől függne a Szentlélek úr Isten? S még is úgy van.

Így tanítja ezt az egyház s valósággal úgy is áll a dolog. Nem kÖnyörgésképen, hanem parancsolólag rendelkezik itt az egyház a Szentlélekről, mint saját jószágáról.

A mindenható és irgalmas Isten, a ki ezen hatalmat az egyház első püspökeinek adta, egyúttal megengedte nekik, hogy ugyanazon kegyelmet utódjaikra is átszállíthatják s ezen hatalom mindjárt a kereszténység kezdetén, a legnagyobb bámulat s csodálkozásra ragadta Simont, a bűvészt, olyformán, hogy pénzt ajánlott az

apostoloknak, hogy megszerezhesse magának eme hatalmat, tetszése szerint közölni a Szentlelket. "Látván pedig Simon, hogy az apostolok kézrátevése által adatik a Szentlélek, pénzt vive nekik, mondván: "Adjátok nekem is ezt a hatalmat, hogy kire kezeimet teszem, a Szentlelket vegye." (Apóst. csel. 8, 17-24·)

Az egyház kezdetén a Szentlélek szemmel látható, bámulatos dolgokat vive véghez az apostolok kézföltétele által s ezen hatalom fönnáll maiglan, ha szemmel látható eredményeit nem láthatjuk is; s fönn fog állani, míg csak fönnáll az egyház t. i. a világ végéig; azon különbséggel, hogy az egyház kezdetén a szükség úgy magával, a Szentlélek láthatóképen is közöltetett; pedig olynemű szükség fönn nem forogván többé, miután a hit már gyökeret vert s ilvnemű csodatételekre többé szükség nincs, láthatlanul adatik, de megadatik minden hacsak valami rendkívüli akadály nem bizonynyal, tik közbe. Ezt bizonyítja ama hatalmas szózat: "V a Szentlelket." E szavak a fölszentelő püspök szájából hasonlítanak az isteni szózathoz, midőn a világ kezdetén monda az Isten: Legyen világosság és lőn világosság.

A fölszentelő püspök mintegy Isten leheletével beszél s az ő alkotása a Szentlélek beöntésével csudálatosabb, emberek iránti szeretete is szembetűnőbb, mint a látható világ alkotása, mely a halandó emberek javára létesíttetett. De szükséges is, hogy a Szentlélek lakozzék az új püspökben, mert most valósággal úgy tűnik föl, mint megbízottja az ég és föld hatalmas Urának, akinek minden hatalom adatott a mennyben és a földön. (Máté 28, 18.) Elvette a Szentlelket, felszenteltetett valamennyi egyházi hivatalra, s a hívekre nézve forrásává leszen minden áldásnak és minden megszentelésnek.

A kézföltételnél kezdetét veszi a püspök felszentelése olyformán, hogy ennek végeztével megtörtént már minden, legalább a püspöki méltóság lényegére nézve. Ez a püspöki rend feladásának normális alakja, mert ami ezt megelőzi, az csak előkészület reá s ami utána követaz csak járuléka ezen főszertartásnak. Megkenetnek ugvan az új püspöknek kezei is, megkenetik a fej e is, azonban föltételeztetik, hogy már ezek is föl van-Szentlélektől. Kézbesíttetik neki a püspöki gyűrű és evangeliumos pásztorbot. az könvv vőlegénynek Szentlélektől rendelt és hitszónoknak, de a püspöki kézföltétel a főfő, ez teszi a választott püspököt igazán püspökké.

A felszentelő püspök most egy hosszabb imát mond, melyben a Szentlélek munkálkodását magasztalja, s annak kegyelmeit az egyház nevében az új püspökre leesdi. Ezen imádság Áron főpapnak, a püspöki méltóság előképének rendelésére is vonatkozik, Áronnak pompás ruházata jelképe lévén egy keresztény püspök erényeinek. Az ima zárszavaiban pedig arra kéri az Istent, hogy végezze be az új püspök személyében szolgálata helyét, és szentelje meg őt a mennyei kenet harmatával.

Maid a felszentelő püspök térdre borul széke előtt s elkezdi énekelni a hymnust: Ve ni creator Spiritus. Az első vers után bemeríti hüvelykujját a szent krizam olajba és megkeni az előtte térdeplő új püspöknek egész fejét, mondván; "Ungatur et consecretur caput tuum coelesti benedictione in Pontificali: Nomine Patris Filii in et et Spiritus Sancti." (Fejed mennyei áldással kenessék meg s megkenve legyen püspöki méltóságra.) S midőn harmadszor kezével feje felett csinált keresztjeit, befejeis iobb Atvának, mondia: Az Fiúnak és Szentlélek egv tennek nevében. Azután szívemelő imádságban kéri az Istent, hogy az ő nevének ereje töltse el az úi püspöknek bensejét s oltalmazza meg külsejét. a szent krizam olaj az új püspök hajkoronáján egészen elterül, úgy terüljön el a Szentlélek is, ki a kézföltétel által reá leszállott, annak lelkében, egészen és teljesen.

A consecrator most megkeni az új püspöknek mind-

két kezét is szent krizmával, valamint Sámuel is megkente Dávidot, hogy király és próféta legyen: "Ungantur manus istae de Oleo sanctificato et chrismate sanctificationis: sicut unxit Samuel David Regem et Prophetam, ita ungantur." Dávid királynak és prófétának volt rendelve, ami itt a püspöki méltóságnál szellemerkölcsi értelemben veendő.

Most a consecrator megáldja a püspöki pásztorbotot, mondván: "Isten! az emberi gyarlóságnak oltalma, áldd meg ezen pásztorbotot s amit ez külsőképen jelent, azt a te személyes jóságod bensőképen ezen szolgádnak erkölcseiben eszközölje." Hasonlóképen megáldja a püspöki gyűrűt is, mondván: "Küldd uram! áldásodat ezen gyűrűre, hogy aki ezen szentséges hitjelvénynyel ékesíttetik, a mennyei oltalom erejével az örök életet is elnyerje."

Majd átadja neki az evangeliumos könyvet is, mondván: "Accipe evangélium, vadé et praedica Populo tibi commisso: potens est enim DEUS, ut augeat tibi gratiam suam. Qui vi vit et régnât in saecula saeculorum." (Vedd az evangeliumos könyvet, s menj és hirdesd a gondviselésedre bízott Népnek; mert hatalmas az úr Isten, hogy gyarapítsa számodra az ő malasztját, a ki él és uralkodik örökön örökké.)

Ezután a fölszentelő püspök megcsókolja az új püspököt s a segédkező püspökök is ezt teszik, egyenkint mondván: "Pax tibi." (Béke veled.) Ő pedig mindeniknek feleli: "Et cum Spiritu tuo." (Legyen a te lelkeddel is.)

Ezek így megtörténvén, a szent-mise tovább folytattatik egész a felajánlásig. Annak elvégzése után az újon fölszentelt püspök ajándékul bemutat a felszentelőnek két meggyújtott gyertyát, két kenyeret és két hordócska bort. Ezen ajándékok vonatkoznak a szent áldozatra, melyet fölajánl a consecraló püspök. A kenyér és bor átváltozik Krisztus testévé és vérévés bemutattatik áldozatul az úr Istennek. Így mutatja be

magát az újon fölszentelt püspök is Krisztus Jézus szent áldozatával egyesülten, az ő élete is áldozat s ezt jelképezik az égő gyertyák. A gyertya önmagát emészti, a püspök is az ő községének üdvösségeért emésztődik. Az új püspök két nehéz gyertyát ajánl föl, jelképül a világosságért, a melylyel fokozódott értelemben kell ragyognia. Figyelemre méltó, hogy a szent misénél csak *egy* ostya van s a kehelyben is csak annyi bor, illetve Úr teste és vére, a mennyi mind a két püspöknek áldozására elég. Áldozáskor a felszentelő püspök odanyújtja az új püspöknek is az Úr szent teste- és vérének egyik részét; mely mindakét püspöknek benső egyességet fejezi ki.

Végrehajtatván ekkép a fölszentelési s egyéb előirt szertartások, az új püspök elfoglalja helyét a trónuson s énekelik a Te Deumot; mi közben az új püspök assistenseivel körüljárja a templomot, a népnek minden irányban kiosztván áldását. S ez az első ünnepélyes tény, melvlyel az új főpásztor püspöki hivatalát gvakorolni kezdi. - Nem is adatnak más czélból az egyházmegyékpüspökeik, minthogy áldásosán nek folytassák az működését, áldással teljesítsék magasztos tolok kötelességeiket s minden helyen, a hol csak megfordulnak, séges áldást hagyjanak maguk után.

S ez a kath. püspökszentelés szívemelő ténye. Ha tehát prot. atyánkfiai valóságos püspököket kivannak; vissza kell térniök a kath. egyházba; le kell mondaniok minden eretnekségről, s újból meg kell hódolniok a római pápának, a ki Krisztus Jézust, a világ Üdvözítőjét képviseli s helyettesíti a földön s kinek kezébe le van téve a kulcsok hatalma. Ez azon sziklaalap, melyen építve van az egyház, s melyen a pokol kapui nem vesznek erőt soha.

A püspöki székfoglaló.

Borúra derű. Vigasztaló öröm szállja meg a midőn egy kath. főpap püspöki székének elfoglaünnepélyét tartja. Püspökké felszentelése után sokára következik ünnepélyes beigtatása. Ezen ünnepélyt megyében mennél az egész díszesebben SZOkás megtartani.

Megkondulván a püspöki megye székesegyházának nagy harangja, a megyei s a szomszéd egyházmegyéből összesereglett számos papság csoportosan siet a püspöki lak felé

Megindul azután kitűzött sorrendben püspöki laka fényes körmenet, papság és polgárság kíséretéból a ben székesegyházba, hol a Szentlélek segítségül hívása után felolvastatik a királyi kinevező s a pápa ő szentségének megerősítő levele, s ezek nyomán átveszi az új főpap a megye kormányát. Először az összes világi és szerzepapsághoz apostoli szellemű beszédet tart. mire kántalani helvettese hasonló szellemben egyházmegye üdvözlő beszéddel válaszolni szokott.

Erre következik hódolási kézcsókolás. keny látvány, midőn az egyházmegyei papok, fiatalok egyszerű káplánok és plébánosok, esperesek, nonokok, püspökükhöz vetélkedve sietnek, prépostok úi mélv fiúi hódolatukés engedelmességüket tettlegesen kinyilatkoztatni óhajtván.

Majd a szószékre lép a főpap s a néphez anyanyelven tartja főpásztori beszédét. Mindenek előtt kifejezi örömét, hogy az isteni gondviselés őt egy hivő s jó akaratú nyájhoz vezérlé, mely főpásztora szavát kedvesen

hallgatja s ő is tiszta szívből, jó lelkiismeretből és tettetés való szeretetet hoz, s hogy a mindenható azért könyörög leginkább, miszerint és irgalmas Istenhez főpásztori hivatása hívei lelki üdvére szolgáljon. Erre nézve biztosítja őket, hogy az isteni igét örömmel fogja hirdetni, megemlékezvén szent Pál apostol Timoteus püspökhöz intézett azon intéséről: "Isten és a Jézus Krisztus megítéli az eleveneket és a előtt. ki holtakat kérlek. az ő eljövetelére és országára: hirdesd igét, alkalmatlanul, légy rajta alkalmasan és ints. kéri, dorgálj teljes türelemmel és tudománynyal; mert lesz idő, mikor a józan tanítást nem tűrik, hanem kívánságaik rint elfordítják és a mesékre térnek. Te pedig vigyázz evangélista munkáját csemindenben. fáradozzál. az lekedd. szolgálatodat teljesítsd." (Tim. 2. 1. Főgondoskodása és hü őrködése közé fog tehát hogy szeretett munkatársai úr szolgálatában. az a lelkipásztorok a tiszta hités erkölcstant, úgymint a csalhatatlan egyház tanítja s elénk adja, eleven buzgalomvalóban és igazán hirdessék: hogy a templomtól. az iskolától és házuktól mindazon elvek száműzessenek, melyek szent vallásunkkal és az erkölcsösséggel ellenkeznek. A főpásztor ígéri azt is, hogy míg neki Isten erőt önmaga többször fogja híveit közséés egészséget ad. bérmálás geikben fölkeresni, hogy nemcsak a meggyőződiék, kiszolgáltassa. hanem hogy önmaga váljon a józan és igazhitű tanítás a hívek közt föntartatott. a netalán becsúszott tévtanok és gálád kiirtattak. bármiféle visszaélések megszüntettek, a papok és világiakban az akaratkészség, az istenesség és minden erény előmozdíttatott és ami a czélhoz vezet, fölhasználtatott-e, hogy az egy szükséges és halhatatlan lélek örök üdve eléressék. Továbbá Isten kegyelmével soha megfeledkezni sem fog és apostol intéséről: jót tenni adakozni. áldozatok tetszenek szegények ilven az úr Istennek: a gondiát fogja fordítani és szűkölködőkre kiváló

egyházmegyében az élet sokféle bajainak megszüntetéenvhítésére a ker. művelődés és előhala-S Istentől helyeselt kielégítésére fönnálló intézetefügg, amennvire tőle nem csak föntartani, és szaporítani is lehetőképen előmozdítani fogia. **Pontos** feladatául tekintendi a hívek panaszait és kérelmeit készségesen meghallgatni s mint lelki bírájuk S s mint tanácsadó s g y á m o 1 u k, nekik segítségül lenni. De ha a főpásztor hívei közt Isten segélyével ekkép élni és működni fog, akkor a h i v e k se mulasszák el mindazon kötelmeket beteljesíteni, melyekkel szent szerint i rán vában és a papok, mint a lelkisunk pásztorságbani segédjei iránt tartoznak. A hívek tudják, hogy valamint a főpásztor, úgy a többi készkedő papság Istennek küldöttei, helvettesei a földön; mert az ő nevében és az ő megbízásából hirdetik az evangéliumot, bemutatiák áldozatot, kiszolgáltatják a szentségeket s azért a ki az Úr papjait megveti, az Urat veti meg, a ki pedig* őt megveti, azt veti meg, ki őt küldötte. A papok ems mint ilyenek hibázhatnak, egyesek mélyen méltóságot, melvlvel egysülvedhetnek. de az áldozári szer már bírnak, még a rósz papokban is tisztelni kell. Megható kiváltképen, amit országunk herczegprimása, Simor János a lelkipásztorok üdvös működésére kozólag évben székfoglalója híveinek 1867. alkalmával szívére kötött:

"Jól meggondoljátok. Éltetek napjaiban, sőt az föld kerekségén nem találtok senkit, ki titeket több jótéteményben részesítene. Ok а szent keresztségben а malaszt életével megajándékoztak; fiaivá, a mennyország örököseivé tettek; együtt templom- és iskolában a örök czélotok elérése végett Jézus Krisztus hiterkölcsés tanaira oktatnak: a bűnbánat szentségében bűnadósságtól felmentenek; Isten haragja és büntetésétől megszabadítanak s ha oktatásaik és intelmeikre figveltek.

bizonynyal a mennyország elnyerésére minden vezetnek. Ok naponta az áldozat-oltárhoz hogy azon Krisztus megváltó halálát vérontás érdemeit megújítsák és végtelen mindnyájatoknak szakadatlanul ösztönöznek, hogy megszerezzék; ők arra áldozatban magatokhoz vévén. ekként a szent legáldásosabb és legkedvesebb módon vele egyesüljetek. Ha valamely betegségbe estetek, ők készek nappal és éjjel hozzátok jőni. Bárkik legyetek, vagy bár mi testi bajban szenvedjetek, mi sincs, mi őket elhatározni vagy visszatartani képes lenne. Ok hozzátok sietvén. Szentségek végtusátokra megerősítenek, által Isten békeségében költözzetek át az örökkévalóságba. Papiaitok sz.-mise-áldozatban. napi-zsolozsmagán-ájtatosságaikban folyvást imádkoznak, – minden ünnep- és vasárnapon a m i s é t földi és mennyei boldogságtokért plébániai Istennek fölajánlják; mindig arra törekszenek, hogy bűnt és gonoszságot elűzzék, az erényt és félelmet pedig megalapítsák és terjeszszék; teni szenvedéseiben rajtatok segítenek, vigasztalélet és jólétetek fölött veletek együtt örvendenek. nak. tehát és igazságosabb, mint hogy méltányosabb apostol ezen intését kövessétek: "elismeréssel legyeiránt. kik ti köztetek munkálkodtek azok elöljáróitok az Úrban. nak és intenek egyszersmind túláradó szeretettel viseltessetek irántok munkájokért S velők békeségben legyetek; imádkozván érettök, hogy az Isten igéje terjedjen és megaz Úr szolgáinak készségesen dicsőíttessék. – Hogy ti megadiátok azt. mivel nekik tartoztok, jól tudván, hogy a kik az oltárnak szolgálnak, az oltárról vesznek részt; és kik az evangéliumot hirdetik, az evangélium után élienek."

"Végtére nekem, a ti főpásztorotoknak, valamint a ti lelkipásztoraitoknak mindabban engedelmeskedjetek, mi lelketek üdvére vonatkozik. Mindenekelőtt sér-

és tántoríthatlanul ragaszkodjatok mindahhoz, mit Isten kinyilatkoztatott és az ő csalhatatlan anyaszentegyháza, hogy higyjük, élőnkbe ad, "mert hit lehetetlen Istennek tetszeni." "De a hit hallásból vagyon, a hallás pedig Krisztus igéje által." Krisztusnak ezen igéjét hirdetjük mi nektek; tehát nem bernek, hanem Istennek igéjét. Ennélfogva nem is szabad tanítani, mint amit Krisztus valami mást tanított. a mi az anyaszentegyház által, mind püspökök- és papokra áthagyományoztatok és világ végéig át fog hagyományoztatni. És ebben találjuk föl az isteni Megváltó szavának beteljesülését, monda: "Az ég és föld elmúlnak; de az én igéim el nem múlnak!" Krisztus folyvást él és tanít szentegyházában, egyház Istennek igéjét egységesen az hirdeti; és csakis ott leljük föl az egységes anyaszentegyházat, hol a hit- és erkölcstanokat nem az egyik így, másik pedig máskép adja elő emberi belátása, kedve és szeszélye szerint, hanem hol a tanítás egyenlő. Krisztus szája magának ellen nem mondhat, mert ő az igazságnak szája, anyaszentegyháznak a katholika tanító hivatala pedig Krisztusnak a szája. Azért vessétek magatokat a mi tanításunknak, mindazt hivőn. sováron és hálával fogadjátok, mit Isten igéjének hirdetőiadunk. Ne hagyjátok magatokat elétek bíttatni: az isteni tanító-hivatal ellen soha ne vétsetek. melyre nézve a szentírásban e rettentő szavak olvashatók: "Ki az anyaszentegyházat nem hallgatja, legyen n e k e d mint a pogány és vámos." (Máté 18,-17.)

"Valamint ti tőlünk, mint az Úrnak szolgáitól, Isten igéjének hirdetése által a hitben gyarapodtok, úgy mi a ker. erkölcsökre is oktatunk. A mi legszentebb kötelességünk a roszat, a bűnt és gonoszságot mindenkor és mindenütt legyőzni, s ha lehetséges, végképen megsemmisíteni, a j ó t pedig, az e r é n y t és i s t e n e s s é g e t gyakorolni, minden szívben meggyökereztetni és megszilárdítani. A legborzasztóbb ítélet várna ránk, ha ennek

végrehajtásában hanyagok és hűtelenek volnánk. mondom az istentelennek: Halállal halsz meg, s te nem hirdeted neki, és nem szólasz, hogy istentelen útjáról eltérjen és éljen; az istentelen ugyan az ő gonoszságában meghal; de az ő vérét a te kezedből fogom követelni." Ily borzasztó szigorúan vagyunk mi arra szorítva, hogy a bűnöktől megóvjunk, és teljes gonddal az igaz és szent útjára tereljünk. Ennek okáért ti is életnek kötelesek vagytok tanításainkés intéseinknek engedelmeskedni, "Engedelmeskedjetek vezérletünket követni. toknak – a püspökök- és papoknak – és hódoljatok nekik, mert ők őrködnek, mint а kik számot fognak adni lelkeitekért, hogy ezt örömmel cselekedjék, és nem nyögve, mert ez nektek nem használna." (Zsid. 13, 17.) stb. stb.

Ily főpásztori szózatok el nem tévesztik hatásukat s nem is szükséges, hogy a főpap kiterjeszkedjék más felekezetek gyalázására s tévelygő felebarátaink gyülöltetésére, netalán oly hibákat és vétségeket is róván reájok, melyekben részök nincs.*

^{*} Mennyire különbözik egy ilynemű kath. püspöki székfoglaló a prot. felügyelők vagy superintendensek beigtató gyülekezeteitől, a hol többnyire csak a protestantismus vívmányai elősoroltatnak és magasztaltatnak, a kath. egyház r o v á s á r a . Minden érdem, hazafiság, felvilágosodás, szabadság, haladás stb. lefoglaltatik a protestáns atvafiak számára; s alig marad valami jó cselekedet részünkre. Teszik ezt prot. atyánkfiai részint tudatlanságból, mert a kath. egyházat nem ismerik, ismerni nem akarják, részint százados előítéletek s az első reformátorok dicsekedési vagy gyalázási példája nyomán. így p. o. Luther Márton egyebek közt azt állítá, hogy N émetország a keresztény vallás fölvétele óta tulajdonképen nem is bírt kereszténységgel, mert az evangélium t. i. a megigazulás tana ismeretlen volt ott. Csak most, t. i. az ő fellépése óta, nyerte az evangéliumot a maga teljes tisztaságában. Még a niceai zsinaton sem volt szerinte férfiú, ki az isteni szellemet csak meg is Ízlelte volna. Hisz még az apostolok által tartott zsinat is gyanús előtte, minthogy ott inkább a jócselekedetekről és hagyományról, mint a hitről tárgyaltak. "Az én tanom azonban Isten tana, és nem az enyém." Előttem az emberek monda, semmit sem tudtak; nem tudták mi az evangélium, kicsoda Krisztus, mi a keresztelés, gyónás, szentség, hit, mi a szellem és test, mi a vigasz-

A lelkes főpásztori beszédet rendesen követi a sz.bemutatása, mely Mise-áldozat alatt apátok segédkeznek. karban pedig az ünnepélyre sajátlag készített egyházi zene adatik elő, mely igen épületesen hat a szívekre. A gyönyörűen fölékesített székesegyház zsúfolásig kott telni. Mise végén az új főpásztor a pápától nyert engedélynél fogya mindazoknak, kik a szent misén jelen voltak s bűneikből a töredelmesség szentsége által kitisztultak, búcsút is enged.

Vége levén a templomi ünnepélynek, a főpap hasonló fényes kísérettel tér püspöki lakába vissza.

A beigtatási ebéd alatt, üdvpoharak üríittetnek a pápáért, a királyért s minden rendű s rangú vendégekért.

Délesti hat órakor pedig fényes Te Deummal záratik be az egyházi ünnepély.

Még itt sincs vége a vigadozásnak. Az estélyt a püspöki város fáklvás-zenéje, nepélyesíti rendesen polgárok szívök belső érzelmét által az illető akariák tolmácsolni, külsőképen is azt fejezvén ki, mennyire az egyházmegye vendenek, hogy örök emlékezetű új főpásztort tisztelhetni székében az szerencsések. S ezt a főpap meg is szokta köszönni szépen, mert valamint a szószékről hangoztatá s élénken kívánta, hogy az Isten áldása lengje körül a székvárost és az egész püsúgy bizonyára most is hálásan pöki megyét, megemlékezik a felséges fejedelemről, az édes haza és megyéjéről, miért is a remény legszebb sugarai tűnnek fel, melvek valamint a beigtatási napot elfelejthetlenné teszik, úgy a jövendőre is a legszebb kilátást ígérni látszanak.

talás és szenvedés, az Isten tízparancsa, és a miatyánk, a világi hatóság, a házasság mik a szülők és gyermekek, úr és szolga, asszony és szolgáló. Egy szóval semmit sem tudtak azokból, amit egy kereszténynek tudnia kellene. De most oly tisztán bírják az evangéliumot, mint azt az apostolok bírták, sokkal tisztábban, mint Jeromos és Ágoston idejében. Hála Istennek, eddig a főbb dolgokban helyreigazítottam azt és aki máskép nyilatkozik, az bizonyára nem jó keresztény." (V. ö. Reformátorok. 58, 80. lap.) A jelenkori protestánsok is minden hazafiúi és felvilágosítási érdemet csak maguknak tulajdonítanak.

A püspök segédmunkásainak felszentelése, kath. és prot. szempontból.

Ha megható s fönséges a püspöki felszentelés, nem kevésbé megható a püspök segédmunkásainak, a presb y t e r e k n e k felszentelése is.

protestánsoknak Vannak ugyan is presbytereik, a is, de a kath. és prot. presvannak itt-ott diakónusaik byterek közt oly lényeges a különbség, hogy azt ki sem presbyterek lehet mondani Α kath és diákonok annak rendje szerint fölszenteltetnek és hivatalukba tatnak azok által, akiknek erre hatalmuk van. pök kezeinek föltétele s annak imádsága által a terekre a szentség eltörülhetlen jele nyomatik, az áldóhatalom és a szentségi malaszt megadatik elláttathivatal érvényes nak képességgel az áldozári korlására. S ekképen a presbyteri hatalom valósággal amit az ő kezeik megáldanak, meg lemegadatik, hogy fölszentelnek, meg legyen áldva s szentelve. gven amit megbocsátásának Az áldozás és bűnök hatalmával is elláttatnak s ezen hatalom az arra megkívántató malaszttal valóban megadatik nekik.

protestánsoknál Α mind hiányzik; ez. mert törvényes kinek szavára leszállana püspökük, a Szentlélek: nincs szentelt krizmájok. a melvnek ereiével a mit azok megfognának áldani, meg volna áldva amit megszentelés erejével, valóságosan felavatnának a meg volna szentelve: szóval. hiányzik az apostoli örökösödés, mely az áldás, fölavatás és megszentelés erejét képezi. Aprót, superintendens, püspöknek is ha nevezik, adhatja papjelöltjeinek a hatalmat. Istennek áldozatot mutatni be és miséket szolgálni az élőkért és holtakért; mert ezen hatalommal ő maga sem bír. Ő nem adhat nehatalmat a b ű n ö k megbocsátására, a penitencziatartás kezelésére Ő nem mondhatja érvénvesen: "Vedd a Szentlelket, akiknek megbocsájtod bűneiket, megvannak bocsájtva s a kiknek megtartod, meg vannak tartva, mert ilyen hatalommal ő maga sem bír, s végre nem is követelheti papjelöltjeitől az egyházi engedelmesmegígérését. A kánoni engedelmességre csak presbytert lehet kötelezni törvényesen, a ki isteni parancsolat folytán saját akaratát a püspök akaratának alárendelni tartozik s csak is kath. püspök jogosíthatja meg a fölszentelt presbytereket, hogy az áldoáldhatia áldottak legyenek, tanítsanak s a zári méltóságban szent áldozatot mutassák be élőkért és holtakért.

Az ó-sz ö v e t s é g b e n maga az úr Isten közvetlenül jelölte ki Áront és az ő nemzetségét a papságra. (Mózes 2 k. 28.) Különös ruhát adatott neki, (Mózes 2 k. 29.) ünnepélyesen fölszenteltette (Mózes 3 k. 8.) csak ő neki volt szabad áldozatot bemutatni a népért s csak is ő volt hivatva a népet az úr Istennel kiengesztelni (Mózes 2 k. 30.) s azt ünnepélyesen megáldani. (Mózes 3 k. 9. 4 k. 6.)

Az új-szövetségben szintén maga az úr Jézus választá apostolait, magához hítta azokat, a kiket akart s azóta fensőbb küldetés (Missio) kívántatott ahhoz, hogy valaki apostoli, illetve püspöki és áldozári presbyteri hivatalát érvényesen gyakorolhassa. A protestánsoknál hiányzik ezen küldetés.

Kr. Jézus monda tanítványainak: "Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket" s felruházá őket hatalommal, mely nem az emberektől vétetett, hanem onnan felülről lett kölcsönözve s azt akarta, hogy apostolaiban s ezek törvényes utódaiban fönmaradjon az ő teljhatalma s pedig nem csupán külsőleg, hanem lelkiképen s erőteljesen. Ezen hatalom hiányzik a prot. papságnál.

"Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket." Ezeket mondván, reájuk lehelt. S ezen ténynek mély értelme is van. A Teremtés könyvében ugyan azt olvassuk, hogy midőn az úr Isten az embert akarta teremteni, imígy szólott. "Alkossunk embert ami képünkre hasonlatosságunkra." Először ugyan agyagból aztán rálehelé az élet leheletét S ezen rálehelésnek az lett a következménye, hogy saját hasonképét viselő lelket adott neki. S midőn az Isten fia megválasztá apostolait, szintén reájuk lehelt s ez által hasonképe szellemét adta nekik, fensőbb és megszentelő malasztban szesité őket, mely az övéihez volna hasonló. "Reájuk lehelvén, pedig monda: Vegyétek a Szentlelket. menietek. nemzeteket, megkeresztelvén tanítsatok minden Szentléleknek nevében; tanítsátok Atva, Fiú és őket mindazt megtartani, mit parancsoltam nektek. ezen nagyszerű küldetésök senki ne kételkediék felől. azért már megelőzőleg mondotta: "Adatott nekem minden hatalom mennyben és a földön." (Máté 28. 18.) S ekkép megakarta mutatni, hogy neki igen is van hatalma, nem csak kiküldeni apostolait az egész világba meghívni S minden nemzeteket, eget és földet átható országába. nem el is látni szolgáit megkívántató tekintély s hatalommal, mely fönséges hivatásuknak megfelelne, egész a világ végezetéig.

Miután a püspökök és presbyterek áldásos működésétől számtalan lélek üdve függ, azért szokják a püspökök a papszentelés napjait egyházmegyéikben kihirdetni s fölhívni a híveket, hogy a felszentelendőkért imádkozzanak

A fölszentelés napján a kitűzött reggeli órában megszólal a székesegyház nagy harangja s ebbe bevegyülnek harangok s ünnepélyes, egymásután az összes papi szentelés nagy ünnepét. szózattal kihirdetik a Ha általában a harangok figyelmeztető máskor is SZÓörökkévalóságból hozván hasonlítanak. az zathoz lakosaihoz, szíveiket a magasba irányoztatván tet a föld

..Sursum corda," úgy különösen a mostani ünnepélyes beharangozás magának a mindenható Istennek ébresztő szózata gyanánt vehető s ha soha sem szabad ama SZÓhallatlanul mellőzni. annál kevésbé szabad megvetni. Harangozás alatt megjelenik a püspök és az ő udvari papsága, megjelennek a theologiai tanárok, a szentelendő növendékpapok s ezek kíséretében nép csoportosul, imádkozván. Szívreható jelenet. Mindnyájukat ugyanazon érzület és gondolat vezérli, a szülők és testvérek és rokonok imádják az Istent, hálákat adván a nagy kegyelemért s ekkép mindnyájan ugyanazon detes érzülettől áthatvák. Erre felolvastatnak felszentelendők keresztés vezeték nevei, születéshelyök születési napjok, hogy ismerje őket az egész község s egyenkint azt felelik: Adsum. Jelen mindnyájan Nem sokan vannak ugyan, de még mindig lelegen, ha olyanok, a minőknek lenniök kell. Tizenkét apostol megtérité majdnem az egész világot. S elég csoda, hogy napiainkban, midőn a papság szégyen s gyalázattal moztatik. találkoznak fiatal emberek, kiknek bátorságuk van áldozárokká lehetni. Ha kevesen is vannak, de megválasztvák s adjunk hálát az Istennek, hogy áthatva Úr szeretetétől, lelkesednek az Isten országáért s készek gyalázatot szenyedni Jézusért. készek feláldozni magukat a lelkek üdvössége s Isten dicsőségeért. Az Úr el nem hagyja egyházát, el nem hagyja juhait pásztorok nélkül.

A presbyteri fölszentelés a szent mise-áldozat közben szívemelő szertartások mellett adatik föl.

A főesperes Evangelium előtt bemutatja a fÖlszentelendőket, kiemelvén az anyaszentegyház kívánságát, hogy ezen diákonok áldozárokká, presbyterekké szenteltessenek föl.

A püspök e kérdést intézi a főespereshez: "Tudod-e, hogy ők erre méltók?"

A főesperes feleli: "A mennyire az emberi gyengeség tudnom engedi, tudom és bizonyítom, hogy ők erre méltók"

A püspök erre azt válaszolja: "Hála Istennek."

Erre következik az intelem, mely a papi kötelességek szorgalmas teljesítésére vonatkozik.

"Kedves fiaim, így szól a püspök, kedves fiaim! a az áldozári hivatalra föl fogtok szenteltetni, kik azon lehogy azt méltólag fölvegyétek és fölvettétek. gvetek. ha dicséretesen beteljesítsétek is. A papnak kötelessége kormányozni, szent áldozatot bemutatni, áldani, az keresztelni." Hogy pedig ezen igéjét hirdetni és kötelbeteljesíthessék, meiket méltón és dicséretesen kiváltképen arra inti őket a püspök, hogy tartsák meg s szent életnek erkölcsi épségét. Servent in moribus cassanctae vitae integritatem. Majd arczraborulva mondják a minden Szentek letenyéjét s a püspök háromhangoztatja, hogy őket az úr Isten megáldani, megfölszentelni méltóztassék, (ut eos benedicere, sanctifiés care et consecrare digneris.)

Erre következik a tulajdonképeni való fölszentelési cselekvény, a k é z f ö l t é t e l .

Valamint az apostolok kézföltétel által közölték a papi méltóságot, úgy most is a püspök mindkét kezét ráteszi minden fölszentelendőnek fejére egymásután, semmitsem mondyán.

Ugyanezt teszik utána a jelenlevő presbyterek is.

Azután jobb kezét kiterjeszti a püspök valamennyi fölé S ugyanazt cselekszik többi választott egyszerre. presbyterek is. A püspök ielenlevő imádkozik érettök. "Könyörögjünk kedves mondván: atyámfiai! mindenható Istennek, hogy e szolgák fölött, a kiket az á 1 d oh i va t a l r a választott, mennyei ajándokait sokasítsa, és hogy azt, mit kegyelméből fölvesznek, elnyerhessék." presbyterek segítségével Α szentelésénél püspök különösen hivatkozik hetvenkét a kiket egykor az úr Isten Mózesnek adott támaszul, hogy tökéletesebben kormányozhassa zsidó a népet; kiket szintén hivatkozik Åron fiaira is. úr az Isten a utódokul: hivatalban rendelt hivatkozik továbbá papi

ama másodrendű papi egyénekre, kiket az após segédekül választott, hogy méltóképen viselhessék hivatalukat s kéri az Istent, hogy szent kegyelméistápolja őket, miszerint nemcsak vel épületes életet főpásztori rend buzgó munkatársai núsítsanak, hanem a legvenek. Sit doctrina vestra spirituális is populo odor vitae Vestrae cina DEI, sit delecta-Legyen Christi. tanítástok lelki mentum Ecclesiae orvosság az Isten népének, életetek jó illata pedig enyhület Krisztus anyaszentegyházának.

Nem olvassuk ugyan, hogy Krisztus Jézus kézfőltétel által szentelt volna áldozárokat: de ennek zőjét sem olvassuk a szent Írásban; mindamellett bizonyos, miszerint ő maga valószínű, sőt rendelte így s ezt valóban meg is hagyta apostolainak; onnan is, mert a főpapi kézföltételhez bizonyos tetszik kegvelem járul, a melyet csak Isten adhat. Az lok is mindenkor a presbyterek szentelésénél a kéz föltételt használták s ezt a kath. egyház maiglan folytonosan gyakorolia.

Ez tehát azon kéz föltétel, a melyben a presby teratus feladásának szentségi cselekménye áll. Ez azon csodálatos kézföltétel, melynek következtében a Szentlélek, a ki a szent keresztségben a bűntől megtisztított, és a bérmálás szentségében úr Isten bajnokaivá képesített bennünket, ő az, aki az egyházi hatalomnak részeivé teszi papjait is.

A püspök a kézföltétel után még két szívemelő imát mond, esedezvén az Istennek, oltsa be kegyesen a presbyteri méltóságot szolgáinak szívébe s őrizze meg őket mindenkor a szentség ösvényén.

Majd a stólát, az áldozári méltóság ezen jelvényét minden felszentelt presbyternek keresztbe teszi a mellén e következő szavak kíséretében: "Accipe jugum Domini, jugum enim Ejus suave et onus Ejus leve." Vedd az Úr igáját, mert az Úrigája édes és az ő terhe könnyű.

S midőn a miseruhát megigazítja rajta, ezeket mondja

püspök: "Accipe vestem Sacerdotalem, per quam charitas intelligitur; potens est enim **DEUS** ut tibi charitatem et opus perfectum." augeat Vedd a papi ruhát, mely által a szeretet értetik: az Úr, hogy öregbítse benned a hatalmas szeretetet minden tökéletes iót.

püspök kezeinek föltétele által a szentség eltörülhetlen jele megadatott a fölszentelt presbyternek, hivatalát érvényesen gyakorolni, mely képes áldozári és bűnök képen az áldás, áldozás megbocsátásának reilik. S hatalmában most ezen hármas hatalom malaszttal együtt megadatik egyenkint minden szentelt áldozárnak e következő módon. Először a püspök áldást mond az újon fölszentelt presbyterekre, áldását szolgáira, hogy Istent, miszerint ömleszsze szentségével tündökölve, a kenyeret és bort az úr Jézus és vérévé átváltoztathassák szentséges testévé áldozatot bemutathassák. ..Deus sanctificationum vera consecratio plenaque benedictio Cuius Tu Domine super hos famulos Tuos quos ad Presbyterii honorem dedicamus, munus Tuae bene f dictionis infunde; gravitate actuum et censura vivendi probent se seniohis instituti disciplinis; quas Tito et Timotheo Paulus exposuit, ut in lege Tua die ac nocte méditantes, credant, quod crediderint, auod legerint. doceant. docuerint imitentur; justitiam, constantiam, misericordiam, fortitudinem, caeterasque virtutes in ostendant. se plo praebeant, admonitione confirment, ac purum et immaculatum ministerii sui donum custodiant, et in obsequium plebis tuae panem et vinum in Corpus et Sanguinem Filii Tui immaculata benedictione transforment. Charitate in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi, in die justi et aeterni judicii Dei conscientia pura, fide vera, Spiritu sancto pleni resurgant. Per eundem Dominum nostrum etc.

Erre a főpap letérdepel s kezdi a Veni c r e a t o r Spiritust énekelni, majd fölkel s megkeni az előtte

térdeplő új áldozópapnak kezeit szentelt olajjal, mondván: et sanctificare digneris Domine! ..Consecrare istas istam unctionem et benedicper nostram tionem. quaecunque b éned ixerint. benedi-Ut consecrentur sanctificentur cantur et In nomine Domini nostri JESU Christi Amen " Méltóztassál Uram föl- és megszentelni eme kezeket, e kenet és a mi áldááltal: hogy amit megfognak áldani, meg legyen sunk és amit megszentelnek, föl- és meg legven szentelve, az úr Jézus Krisztus nevében. Amen.

ismét felruházza őt hatalommal, bemutatni Maid szent mise-áldozatot, mondván: ..Accipe potestatem offerre Sacrificium Deo. Missasque celebrare. tarn pro vivis auam pro defunctis. In nomine Domini. Vedd hatalmat Istennek áldozatot bemutatni és misét mondani élőkért és holtakért. Amen.

Ekkor az oltárhoz fordul a püspök s az evangéliumot olvassa; mialatt az új presbyterek égő gyertyát tartanak jobbjaikban, annak jeléül, hogy ők is világítani akarnak, miszerint erényeik fényében lássák a hívek a követésre méltó szép példát.

Offertorium után a püspök székére ül s a felszentelt papok letérdepelnek előtte; megcsókolják jobb kezét s fölajánlják neki az égő viaszgyertyát.

A főpap ismét folytatja a szent misét s minden imádságot hangosan mond elő, hogy azt a fölszentelt papok utána s vele együtt mondhassák. Itt a püspök Krisztusban fiainak gyakorlatilag útmutatást kivan adni, emlékeztetvén a jelenlevőket az egyház őskorára, midőn nagyobb ünnepeken a szent mise-áldozatot a főpásztorral valamennyi presbyter együtt szokta volt bemutatni.

Most a püspök elfogadja a Paxtecum üdvözletet, s maga is az új fölszentelteket békecsókban részesíti.

Communiokor az új áldozárok szintén áldoznak a püspökkel.

Majd ünnepélyes vallomást tesznek a szent hitről, melyet a gondjaikra bízandó híveknek fognak hirdetni s a püspök elmondja a következő responsoriumot: "Mostantól fogva nem mondalak titeket szolgáimnak, hanem barátaimnak." A püspök Krisztusnak apostolaihoz intézett ezen szavait a fölszentelt presbyterekre alkalmaztatja, a kik ezentúl barátjai s segédjei lesznek az úr Jézus s a hívek szolgálatában.

Erre következik a harmadik hatalom átruházása.

A püspök az új áldozó papok fejére teszi kezeit s ellátja egyenkint bűnbocsátó hatalommal, mondván: "Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis; et quorum retinueris, retenta sunt." Vedd a Szentlelket, a kiknek megbocsájtod vétkeiket, megbocsáttatnak nekik s akiknek föntartod, azoknak fel lesznek tartva.

ebből, hogy az áldozópap minden kitüntetését és hatalmát a püspöknek köszöni, amiért is a legszorosabb engedelmességgel érzi lekötve magát s erre nézve püspök most, midőn a mise-ruhát kibontotta fölötte. ünnepélyesen kérdezi az újon fölszentelt papot: mihi. et successoribus meis reverentiam obedientiam?" nekem Igérsz-e S utódaimnak tiszteletet és engedelmességet?

Az áldozár feleli: "P r o m i 1 1 o." Igenis ígérek. Erre a püspök megcsókolja őt, mondván: "Pax D o m i n i sit s e m p e r tecum. Amen." Az úr békéje legyen mindig veled. Amen.

Még arra is inti az újon fölszentelt papokat a püspök, hogy mielőtt misét mondanának, valamely tapasztalt paptól tanulják meg annak módját és rendjét. "Quia res, quam tractaturi estis, satis periculosa est, íilii delectissimi, moneo vos, ut diligenter totius Missae ordinem atque Hostiae consecrationem ac fractionem, et communionem ab aliis jam doctis Sacerdotibus discatis, priusquam ad celebrandam Missam accedatis." S meghagyja nekik, hogy első miséjök után mondjanak még három szent misét, egyet a Szentlélek, egyet a bold. Szűz Mária

tiszteletére, egyet pedig a megholt hívekért s el ne mulaszszanak érette is könyörögni.

Végre következik az utolsó áldás. Α fölkel püspöksüveggel fején s pásztorbottal kezében áldja az előtte térdeplő újon felszentelt áldozárokat, mondmindenható Istennek. Atvának. ván: ..A az Fiúnak szálljon le reátok, hogy Szentléleknek áldása megáldva legyetek az egyházi Rendben s ajánlhassatok engesztelő áldozatokat a nép bűnei s bántalmazásáért a mindenható Istennek: kinek tisztesség és dicsőség mindörökön örökké.

Mise végével a püspök még egyszer megszólítja őket különösen. ujon fölszentelt papokat, intvén iparkodjanak szentül s vallásosán élni S а mindenható tetszeni, hogy mindenkorra megnverhessék Istennek így végződik a püspök segédmunkásainak gvelmét. szentelése.

Íme felszentelve s az Isten áldásával bőven ellátva állanak az új presbyterek s várják a püspök intézkedését, hogy hova küldi s mely irányban akarja alkalmazni őket?

püspök az, a ki a legjobban ismeri egyházmegyéje szükségeit, de ismeri tökéletesen ujon fölszentelt papiainak képességét, tehetségeit s hailamait: azért legbiztosabban megítélheti, hogy mely állomásra legalvalaki s szerint intézkedik ellátván kalmasabb a is. az úgynevezett jurisdictióval; mert amint nem veszi senki magának e tisztet, hanem a ki Istentől hivatik, mint Áron, (Zsid. 5, 4.) úgy viszont csak azok működtörvényesen, kiváltképen a penitenciatartás szentségének kiszolgáltatása körül, a kik evégre a püspök által különösen felhatalmaztatnak.

Ök mindenben engedelmeskednek a püspöknek s szófogadó fiai maradnak ezer örömmel. Fructus eorum manebit.

A kisebb egyházi rendfokozatok.

Valamint a szent angyalok mennvországban a dicsérik és imádják különféle karokra felosztva örökké élő felséges úr Istent s neki különféleképen az különböző fokozatú gálnak: úgv egvház fönséges szintén szolgái rendeltetésükhöz képest felosztvák, különféle módon imádják, dicsőítik karokra S szolgáliák az Istent s a gondviselésökre bízott embereket a mennyei boldogság elnyerésére vezénylik.

Vannak nagyobb és kisebb egyházi rendek.

A kisebb rendeket képezik az ostiariusok; lectorok, exorcisták és akolythusok, a nagyobb rendeket pedig teszik az aldiákonok, diákonok és áldozárok. Az áldozári rend telje pedig a püspökség.

egyházi rend felvételét megelőzi az úgynevezett Azhajkorona, feinvirat; latin szótól tondere, a nvírni, veszi nevét, mely által az illető személy a klérus vagyis papság sorába lép s képessé tétetik bizonvos egyházi javadalmak elfogadására s egyszersmind az egyházi kiváltságokban is részesül.

A ki a tonsurát felakarja venni, az a rendelt időben megjelenik a püspök előtt s az illető elöljárók által bemutattatik mint olyan, a ki a világi életmóddal szakítani szolgálatába akar lépni. A püspök egvház először karinget, megáldia, azután ráadia mondván: ..Induat te Dominus novum hominem qui secundum DEUM est iustitia et sanctitate veritatis" creatus in sön téged az Úr új emberré, ki az Isten képére teremtetett, valódi szentségben. Egyszersmind igazságban és jelenlevőket is felszólítja a püspök, hogy vele együtt kérjék az Istent, miszerint a megnyírandónak adjon Szentlelket, hogy valamint üstökének letétele által ábrázatában megváltozik, úgy az erényben is növekedjék és lelki vakságból kiszabadulva, az örök kegyelem világosságában részesüljön.

hajnyírás alatt, mely az illető homlokáról, agyáfülei mellől s fejetetejéről ollóval történik, az egyról, püspökkel ismétli következő házi újoncz a együtt e "Dominus szavakat: pars haereditatis meae et Oui licis mei; Tu es. restitues haereditatem meam mihi." Az Úr az én örökségem és kelyhem része, te vagy oh Isten, a ki visszaadod nekem örökségemet.

A püspök még e következő intelmet intézi hozzá: "Kedves fiam! gondold meg, hogy te ma az egyház szolgálatára vétettél föl s részesévé lettél a papi kiváltságoknak, óvakodjál tehát, hogy azokat saját vétked által el ne veszítsd s igyekezzél illendő külső jó erkölcsök és cselekedetek által Istennek tetszeni." Csak a ki felvette a tonsurát, veheti fel a többi egyházi rendeket is.

A kisebb egyházi rendek közt első helyen áll az Ostiariatus (ajtóőrség vagy ajtónállók) rendje.

Kezdetben a diákonok tisztje vala megnyitni a templom ajtait és azokat bezárni. Ok szokták volt az elhunvtak jegyzékét vezetni és bizonyos sorokat a szent írásból felolvasni. Az ő tisztjük vala, kezeiket az ördögtől megszállottakra rátenni s a hitetleneket az isteni szolgálatkizárni; a szükséges szereket az isteni tisztelethez előkészíteni, a püspököt vagy az áldozárt égő gyertyával az oltárhoz kísérni, a hívek adományait az oltárra lerakni, nemkülönben a híveket az isteni tisztelet nevezetes szeire bizonyos ieladás által figyelmeztetni; úgy szentséget, ha parancsoltatott, a híveknek oltári áldozó papot a szent misénél általában az mogatni s ennek végével a templomból haza kisérni. úgynevezett kisebb, Későbben teendők ezen az vagyis egyházi rendekre lettek bízva. Kálvin János ..Inskönyvében kigúnyolta s titutíonum legyalázta ezen

egyházi rendeket is, azt írván, hogy ezek mint újabbkori sületlen hazugságok. "Quaecumque de minutulis suis Ordinibus balbutiunt (Catholici), conflata esse doctrinamque scitis insulsisque mendaciis, de Ordinibus ecclesiasticis novitium inventum. de esse auo nunquam ineptos cononistas legitur." Kigúnyolja auam apud a kisebb egyházi rendeket: "Quis enim, úgymond, cereos ut plurimum accendit, quis urceolo vinum et aquam inex laícis sordidulus fundit, nisi puer, aut aliquis, qui ex Nonne iidem canunt, nonne tempea re questum facit? aperiunt? Quis enim lórum ianuas claudunt et in templis unquam vidit vei acolythum vei ostiarium partibus fungentem?.. Exorcistas verő in quem tandem consecrant?... Fingitur finem Ulis potestas data nendi manus super daemoniacos: sed tali se potestate praeditos daemonibus persuadere non possunt, quia rum imperiis non cedunt daemones. Ergo fateantur, végzi, nullum hodie esse in Ecclesia usum nec fructum sacrorum Ordinum Ecclesiam totamque suam anatheplenam." Institut. lib. IV. Cap. 19. ígv Kálvin mate komolyan meggondoljuk, kár János; pedig ha a dolgot kisebb rendeket is, melyek az Isten dicsőségére, ezen az egyház javára rendelvék és szolgálnak, bántalmazni.

Ostiariatus, ajtóőrség által Αz hatalom adatik harangozni, megnyitni illetőnek csengetni és azt bezárni: hasonlóképen a és a szekrestve ajtaját s olvasások foglaltatnak, a hitkönyvet, melyben a szent hirdető számára előkészíteni s fölnyitni.

A 7 ostiariusokat e következő módon szokás vatni. Az illető jelöltek vasárnap vagy ünnepnap, reggel megjelennek karingben s gyertvával jobbjukban s letérdelnek előtte. A püspök mindenek előtt arra figvelmezszolgálatot hogy az elvállalandó híven teljesítteti őket, vagytok úgymond, sék. "Azon kedves fiaim, hogy szolgálatát elvállaljátok. Lássátok kell ajtóőrök mit házában cselekednetek. Az kötelessége Isten aitóőrnek az a harangot meghúzni, csengetvűt és templomot a a

és a szentélyt megnyitni, a könyvet a hitszónok Vigyázzatok, hogy hanyagságtok fölnyitni. által semmi sem vesszen el azon szerek közül, melyek az egyházban reátok bízatnak s hogy határozott órában az Isten házát a híveknek megnyissátok és a hitetlenek elől elzárjátok. Arra is vigyázzatok, hogy a kik látható a egyházat anyagi kulcscsal megnyitjátok és bezáriátok. láthatatlan házát t. i. a hívek szíveit is beszédetek és ió néldátok által az ördög elől elzárjátok és az Istennek megnyissátok, hogy az igéket, melyeket hallanak, szíveikben megőrizzék és cselekedettel teljesítsék."

a püspök átadja nekik a templom "Sic agite, quasi mondván: reddituri Deo rationem iis rebus. quae his clavibus recluduntur." pro cselekedjetek mint olvanok, kik az Istennek fognak molni mindarról, a mi ezen kulcsok által elzáratik. Erre ajtóőrök a főesperes által a templom ajtajához vezettetnek, azt bezárják és megnyitják; kezökbe adják a rangkötelet és harangoznak. Visszatérvén letérdepelnek ki megáldja őket, mondván: "Kérjük püspök előtt. a mindenható Atyát, hogy ezen szolgáit megálkiket az dani méltóztassék. a ajtóőrök szolgálatára lasztani kegyeskedett; hogy az Isten házának hű gondiát viseljék, éjjel, nappal, a megkülönböztehatározott órák az Isten nevének hívására, a mi Urunk Jézus tésére és Krisztus oltalma alatt."

S még e következő imát is elmondja felettük: "Szentséges Urunk, mindenható Atya örök Isten! áldd meg ezen szolgáidat az ajtóőrök szolgálatára, hogy az egyház kapusai sorában neked engedelmeskedjenek és a választottak közt jutalmad egy részét elnyerhessék."

lectoratus (felolvasók) rendje. Α kereszténység kezdetén szolgálat többnyire az isteni éjjel tartatott. pogányok leselkedése miatt. Α lectornak kötelessége vala, a nép előtt az ó- és úi-szövetség könyveiből bizonyos leczkét felolvasni; különösen pedig a szent írás azon szövegét, mely fölött a püspök főpásztori beszédét

vala tartandó. A lectorok a püspök engedelmével a ker. ifjúságot. Szent Cyprián, hittudományban is oktatták az kiváltképen azokat érsek korában. szokták lectorokká fölszentelni. kik a kereszténvek üldöztetése a alatt hősiesen viselték magukat, hitüket bátran megvallottak sőt szenvedtek miatta. Egyébiránt lectorok is egyike a legrégibb kisebb egyházi rendeknek. rendie Eredetét állítólag egész az apostolok koráig föl lehet vinni.

lectorok fölszentelése pedig e következő módon történik: püspök először is arra figvelmezteti az előtte Α térdeplő lectorjelölteket, hogy értsék meg jól, micsoda kötelességet magukra: vállalnak ..Kedves fiaim, hogy olvasók lehessetek Istenünk házában. tartoztok szolgálatot megismerni és úgy teljesíteni, hogy a mindenható Isten öregbítse bennetek az örök üdvösség kegyelmét. Az olvasónak azt kell felolvasni, amiről tartatik noklat; kötelessége elénekelni a leczkét és kenveret a új gyümölcsöt megáldani. Iparkodjatok tehát és az Isten igéjét t. i. a szent leczkét határozottan és világosan a hívek felfogása és épülésére hibátlanul előadni; olvasmányok igazságát pedig, melvek teni hallgatók tanulságára és épülésére alkalmasak, úgy feltüntetni, hogy a ti hanyagságtok miatt el ne romoljon. Amit pedig szívvel higyjétek s valósággal kaitokkal olvastok, azt hallgatóitokat egyszersmind teljesítsétek olyformán, hogy cselekedettel oktathassátok. szóval és Midőn olvastok. hogy mindenki templomnak magas polczán állótok, hasson meghallhasson titeket. Azon legyetek, hogy zonyos magasabb erkölcsi fokon is állhassatok, úgy, hogy mindenkinek, a ki hall és lát titeket, mennyei életnek példájával szolgálhassatok: а mit az úr Isten teliesítsen rajtatok az ő kegyelme által."

püspök átadja nekik a könyvet, a a azután érintik jobb kezökkel olvasnak. a könvvet ..Accipite főpap mondia: et estote verbi DEI relahabituri, impleveritis si fideliter et utiliter tores: officium vestrum, partem cum iis. qui verbum

administraverunt ab initio." Vegyétek könyvet s legyetek hirdetői az Isten igéjének; híven hasznosan teljesítsétek kötelességteket, hogy részetek azokkal, kik kezdet óta az Isten igéjét jól kezelték. gyen megtörténvén, a felemelkedik Ez püspök helvéből. mondván: "Kérjük kedves atvafiak! a mindenható Istent; hogy ezen szolgái fölé, kiket az olvasók rendébe ő áldását kiöntse kegyesen; miszerint fölvett. az mesen olvassák amit Isten egyházában azt, kell olvasni s azt cselekedettel teljesítsék is."

Az ex o reis tat us (ördögűzők) rendje. Exorcista görögszó s ördögűzőt jelent. A kereszténység zsengéjében sokan találkoztak, akiket megszállottak az ördögök. Az Isten megengedte ezt, hogy kiki belássa, miszerint az emberek a bűn által az ördög hatalmába estek: Krisztus Jézus pedig azért jelent meg a világon, hogy megtörje az ördög hatalmát örökre.

A világ Üdvözítője nemcsak maga űzött ki ördögöket, hanem felruházá ezen hatalommal az apostolokat, s ezek utódit, sőt az egyszerű híveket is, a kik nevében szintén ördögöket űztek ki a testekből s meg-Későbben szabadíták azokat. egyház bizonyos az férfiakat rendelt a végre, hogy Krisztus és az egyház nevéaz ördögtől megszállottakat ez iszonyú nyűgtől megúgvnevezett szabadítsák: felállítá exorcisták. ördögaz űzők rendjét s ezen hatalommal azért ruházta föl őket, hogy a világnak értésére adia, hogy annyira az gőgös lelkek megalázása egy kisebbrendű egyházi S elűzésére ember is tökéletesen elegendő.

püspök feladván ezen rendet, arra figyelmezteti illető exorcista jelölteket, hogy kézföltétel és imádság által hatalmuk lészen kiűzni a gonosz lelkeket, az berek testéből. E végre odanyújtja egyenkint a szerkönymelyben írvák az exorcismusok: mondván: ..Accipite et commendate memoriae et habete potessuper Energumenos, imponendi manus baptisatos sive catech um en o s." Vegyétek és véssétek emlékezetetekbe s legyen hatalmatok föltenni kezeiteket az ördöngös emberekre, akár megkereszteltek, akár keresztelendők vagyis katechumenek. még csak arra figyelmezteti őket, hogy kötelességük leszen zös áldozások alkalmával a hívek közt föntartani a kellő őrizni a szentelt vizet, gondoskodni az ahhoz és rendet: szent miséhez szükséges vízről. Még arra is inti őket úgy intézzék életőket. hogy püspök. miszerint ördögöket, önmagukból másokból kiűzik is az tisztátalanságot s gonoszságot vessenek ki, nehogy azok rabiaivá legvenek, a kiket másokból kivetni van hatalmuk. Véglegesen pedig megáldván őket. kéri az úr Istent, hogy az immár felavatott exorcisták a kiűzése s leigázásában méltó gonosz lelkek orvosai leegyháznak, gyámolíttatván hessenek az az isteni malaszt által.

Az egvház mostani szokása szerint **az** áldozárok tiszte, a gonosz lelkeket kiűzni az ördöngös emberek testeiből; azonban, hogy e tekintetben minden csalfaság álnokság annál inkább kikerülhető legyen, minden esetet fel kell jelenteni az egyházmegyei főpásztorhoz s attól kell utasítást kérni.

A kisebb egyházi rendek sorában a negyedik rend az akolythatus, gyertyások rendje. Ezek tiszte csaknem egészen a szent mise-áldozat bemutatása körül forog.

A püspök tehát mielőtt a rendet feladná, akolythatus-i élőiteknek a rend fontosságát s az. kötelességeket és jogokat. Nevezetesen pedig figyelmezteti őket, akolythusok kötelessége a hogy az gyertyákat meggyújtani templomban az oltáron a és az égő viaszgyertyával az isteni tiszteleten, s különöszent mise-ál d o z a t n á l ielen lenni. v i z e t áldozathoz készen tartani. Arra emlékezteti bort az is az akolythatus-jelölteket a püspök, hogy midőn világosságot hordoznak kezeikben, vessék el a sötétség cseleöltsék fel a világosság fegyvereit kedeteit. gondolják meg, hogy csak úgy fognak kenyeret és bort az áldozathoz méltóképen nyújtani, ha tisztaságos és jámbor magaviseletökkel önmagukat teszik kedves áldozattá Isten előtt. Azért, midőn végre megáldja őket a püspök, esedezik az Úr Istennek, miszerint meg ne vonja tőlök kegyelmét, hogy az egyháznak ezen szolgái a hívek előtt erkölcseik világosságával tündökölve kötelességeiket is mindenkor azonképen teljesítsék, hogy egykor az örök boldogságot elnyerhessék.*

* Ezek a kisebb egyházi rendfokozatok, melyeket a reformátorok kigúnyoltak ugyan, de a melyek ősrégi időktől maiglan léteznek az egyházban s lépcsőül szolgálnak a nagyobb egyházi rendek felvételére. Most a növendékpapok veszik föl s gyakorolják e rendeket s miután bizonyos ideig részt vettek a diákonok szolgálatában is, felszenteltetnek presbyterekké, s megkapják azután mint felszentelt papok, a püspöki dispositiót, melyre évtizedek múlva is hálás örömmel, visszaemlékeznek. Ide igtatom örök Emlékül az én első dispositiomat. No. 1 523. Dilecte Fili! Immissus es in Sanctuariuui Domini, ut altari deservias et salutem aliorum opereris. Quanta dignitas! - quam sublimis vocatio! - Erisne ea dignus?! Eris cum auxilio divino, sub his conditionibus inomisse implendis: Si non frequentius, adminus quovis mense confessione sacramentali conscientiam repurgaveris. frequenter débita cum praeparatione celebraveris. - scrupulosa cum exactitudine Horas canonicas recitaveris quotidie, - nullo sub praetextu vel partem, - vei semel intermittendo - demum si sac«rdotium sanctum, quod in te est etiam cubili tuo reclnsus aestimaveris, adeoque si leges disciplinae ecclesiasticae circa habitum et tonsuram constanter observaveris. absque reverenda limina cellae tuae nunquam egressus fueris! - denique si quotidie ex libro Memor. vitae Sacerd. unum caput pro medicina animae, quae levibus peccatis quotidie vulneratur; attente perlegeris. Primos grossos, quos accepturus es, in hujus libelli ascetici procurationem impendas et Deus tibi centuplum reddet! - modo vade, accipiendo sacculutn et peram in Nomine Domini et quidem ad B a 1 a s s a-g y a r m a t subsidiarium pastorem actum¹*, vitae exemplo – pietate – humilitate obrdientia lucem effusurus! - Caetera paternam benedictionem impertiendo me piis ad aram precibus devoveo ac persisto. Strigonii die 4-a Augusti 1850. benevolus Pater: Joannes A. Eppus.

A kath. püspökség és a lelkipásztori hivatal.

Nagy a különbség kath. és prot. lelkipásztor A kath. lelkipásztor a legszorosabb összeköttetésben áll a rósaját megyés püspökével is, pápával, de kapja missióját skinek joghatósága alatt áll, míg csak megyéjében marad. A plébánosok területeiken a püspökök helyett ezeknek segédjei lelkiműködnek. és munkatársai pásztorságban levén. A püspök minden plébániának, mely egyházmegyéjébe be van kebelezve, törvényes főlelkipásztora. Α püspök kezében van a plébániai hivatal és joghatóság. Nem a néptől, nem az szabad egyezkedésből, vagy a laikus hívek bad szerződéséből, hanem a püspöktől nyeri minden nlébános a megbízást és hatalmat, hogy a gondjaira bízott az Isten igéjét hirdesse, népnek szentségeket kiszola cselekvényeket gáltassa és egyéb egyházi szent végezegyedül és kizárólag hessen. Α megyés püspökön kívül plébános van jogosítva saját parochiális területén működéseket teliesíteni, olyformán, hogy ezen teriileten senkinek az ő tudta s engedélye nélkül, semmiféle lelkipásztorkodási működést teljesítenie nem szabad.

Szívemelők a lelkészi beigtatás szertartásai Fősúly fektettetik a püspök levelére. melv az illető missiójára vonatkozik. Ezen levél ünnepélvelelkipásztor sen felolvastatik és a beigtató esperes vagy más által meg is magyaráztatik, püspöki biztos templomkulcsok, az evangeliumos könyv stb. átadása mellett, mely nekem szolgált íme egy beigtatás. mintául. 1864. évben, mint újon kinevezett esperes, dőn szeretett testvéröcsémet, M. Józsefet beszterczebányai theol. tanárt s szentszéki ülnököt ocsovai plébánosnak, saját kívánatára egyházi felsőbbsége engedelmével beigtattam.

beigtató püspöki biztos megállapodván átadja az új lelkésznek a stólát e következő plom előtt, szavak kíséretében: "Assume stolam. ornamentum Leviticae dignitatis, qua rite ornatus erudies populum in lege Domini: quo in munere SS. Patrum vestigia secutus, apostolicum verbi ministerium ita incumbe, ut consummato immortalitatis indutus conjungaris, stóla iis ubi erudierint multos ad justitiam, fulgebunt quasi Stelaeternitates." Vedd magadra a láé omnes stólát levitái méltóság ékességét, a melylyel helyesen felruházva tanítani fogod a népet az Úr törvényében; a mely hivataloskodásban a szent Atvák útmutatását követvén, az ige szolgálatát úgy teljesítsd, hogy bevégezvén pályát, egykor a halhatatlanság stólájaval felruházva azok közé számíttathassál, a kik, midőn sokakat az igazságra tanítottak, ragyogni fognak, mint az égnek csillagai örökön örökké.

A templom kapujánál a püspöki biztos az új lelkipásztornak kézbesíté a kulcsokat s imigy szóla hozzá: "Templi huj us custos designatus in hoc potissimum incumbe, ut populus hue Ingrediens intelligat, hanc domum Dei esse et portám coeli. Vide ergo et diligenter cave, orationis, efficiatur spelunca latronum. domus ne ne cesses, ut introeuntes Dominum dicentem sibi videantur me um!" E audire: Pavete ad sanctuarium templomnak őrzőjévé választatván, arra törekedjél leginkább, hogy az ide gyülekező nép megértse, miszerint ez az úr Isten háza és a mennyország kapuja. Vigyázz tehát és szorgalmatosan ügyelj föl, nehogy az imádság háza latrok barlangjává változzék. Kiálts s meg ne szűnj, hogy a belé-Urat kiáltani látszassanak: Rettegjetek pők az úr szentélyét megsérteni.

Erre bevezeti a püspöki biztos a beigtatandó lelkészt a templomon keresztül a főoltárhoz, melynek lépcsőzetén e következő szavakat intézi hozzá: "Cognoscat fidelis populus Tuo regimini commissus se optatum ducem tandem obtinuisse. Tu vero, qui Antistite jubente possessionem obtines templi huius D. O. M. norem B. M. Virginis et O O. SS. dicati ad hanc aram accede, ubi ex hominibus assumtus et pro gregis laetus incolumitate constitutus in iis, quae sunt ad Deum, dona offeres et sacrificia pro peccatis." Értse meg a sodra bízott keresztény nép, hogy valahára az óhajtott vezért megkapta. Te pedig, a ki főpásztorod parancsolatából birtokodba veszed az Isten dicsőségére és a Bold. minden Szentek tiszteletére Szűz és szentelt templomot, lépj közelebb vigadozva az oltárhoz, a hol az és nyájad jólléteért rendelve közül választatva illetik, ajándékokat és melvek urat áldozatokat fogsz mutatni a bűnökért.

S most együtt az oltárhoz mennek s itt a beigtató püspöki biztos fölnyitja az Úr hajlékát s bezárja s után a tabernakulum kulcsocskáját átadja a lelkésznek. ,Accipe claves sacri hujus tabernaculi, Deus vére absconditus adoratur et sumitur, qui suos fidèles ad divinum convivium excitans, saepissime clamât: Venite, comedite panem meum. et bibite vinum. aeterni Numinis minister fidelis miscui vobis. Tu autem exalta quasi tuba vocem Tuam, ut dicta haec dulciora mel et favum. ab omnibus diligentissime audiantur. super Dum verő filii Tui sicut novelláé olivarum erunt in circuitu mensae Domini, Tu amicus Sponsi vide, ne quis indutus veste nuptiali accumbat, et indigne asternae judicium sibi manducet et bibat." panem vitae szent szekrény kulcsát, a hol a valóban Isten imádtatik és vétetik. Itt hívogatja híveit az Isten vendégségre a leggyakrabban hangoztatva: Jöjjetek, egyétek kenyeremet s igvátok bort, melyet vegyítettem a nektek; te pedig az örök Istennek hű szolgája! emeld föl harsonaként szavadat s ezen szózat, mely édesebb a mindenektől a legszorgalmasabban színméznél. tassák meg. Midőn pedig fiaid, mint az olajfa-csemeték egybegyűlnek az Úr asztala köré, te a vőlegény barátja, jól vigyázz, nehogy valaki menyegzős ruha nélkül oda ülvén s méltatlanul véve az örök élet kenyerét, ítéletet egyék és igyék magának.

A keresztkutra mutatván, imigy szól a beiktató püspöki biztos: "Reclude fontem istum sitientibus, veteris vitio parentis nascuntur fxlii irae et vasa interitum, fiant per lavacrum aquae in verbo vitae, vasa regnum. misericordiae praeparata ad Ouod beneficium debitis a Te laudibus praedicetur, út populus hunc fondicat: Videte, merito tem aspiciens qualem charitatem dedit nobis Pater, út filii Dei nominemur et simus." Nvisd e kutat a szomjazóknak, hogy a kik az ős apáfolytán haragnak fiaivá nak bűne születnek és alkalmas edények a kárhozatra, legvenek a viz fürdője által örök élet igéjében az irgalmasság edényeivé, melyek a mennyországra; mely jótéteményt illő dicsérettel iparkodjál kiemelni, hogy a nép látván e kútforméltán mondhassa: Lássátok, mily szeretetet rást. sított irántunk az Atya, hogy Isten fiainak neveztessünk s azokká legyünk.

olajok érintésekor, mondja Α szentelt "Quemadmodum infantes salutari lavacro ad suscipiendum Sacramentum Baptismatis per dos sacram unctionem dispones; ita Christi fidèles ex hac proficiscentes et contra spirituales hostes pugnaturos oleo salutis inunge, ut alacriores fiant ad certamen, morbi dolores patienter ferant, et si in peccatis sint, remittantur eis." Valamint a kisdedeket, kik az üdv fürdőjében megmosatnak, keresztség szentségének fölvételére szent kenet által elkészíted, úgy Krisztusnak híveit is, életből kiköltöznek és a lelki ellenség ellen harczolásra olajával megkened, hogy annál készebbek legyenek a viadalra, hogy a betegség fájdalmát türelmesen viseljék s ha bűnben vannak, megbocsáttassék nekik.

Elmenvén a g y ó n ó s z é k h e z , először is maga a püspöki biztos leül, azután int a beigtatandó lelkésznek,

hogy ő is szintén foglaljon helyet mellette s imigy szó-"Quotiescunque divina ductus potestate atque öves inventurus, quae perierant hic sedebis ut diligenter agnoscas vultum pecoris Tui, dicas iis, qui non vestimenta scindunt sed corda: Confide, fili, remittuntur tibi peccatatua. Ab omnibus vero hoc Tuo jure exigas: Vade noli amplius peccare." Valahányszor isteni hatalomtól vezéreltetve s az elveszett juhokat keresgélve, itt fogsz figyelemmel megismeried hogy barmodnak ábrázaazoknak, kik nem ruháikat tát, mondd meg szaggatják, szíveiket: Bízzál fiam! hanem megbocsáttatnak Azt pedig méltán s jogosan követeld: Menj s többé ne vétkezzél.

A sekrestyében a püspöki biztos átadja a lelkészszent edényeket és az egyházi ruha-készletet s imigy szól hozzá: "Haec vasa divinis mysteriis destinata, haec insignia gloriae sacerdotalis, ea semper, Te customunditia niteant, subditus populus intelligat, diente. ut imprimis diligere decorem domus Domini, Tibique non hominibus habitaculum praeparari, persuasum esse. sed Deo." Ezen szent edények az isteni titkok ünnepélyesitésére rendelvék. Ezek az áldozópap dicsőségének ékességei; ezek tehát a te őrködésed által mindig azon tisztasággal ragyogjanak, hogy az alattvaló nép fölismerje, díszét szereted leginkább és az Isten házának hogy te győződve, hogy nem az embereknek teliesen meg vagy készíttetik e lakás, hanem az Istennek.

A harangok meghúzására a püspöki biztos következőképen szólítja a lelkészt: "Tuum érit imperare soniquo audito fidelis populus concupiscat ingredi atria Domini, et effundere corda sua coram Illo, qui est jutor noster in aeternum. Quod ut diligentius exequatur, ilium imitari coelestis urbis Jerusalem custodes, iube quotidie nomen Domini." cessant laudare non illet megparancsolni a harangszót, a melyet hallván a nép, kívánkozzék bemenni az Úr pitvarába s kiönteni szívét annak színe előtt, a ki a mi segítségünk

s hogy ez annál inkább teljesíttessék, parancsold, hogy utánozzák a mennyei Jeruzsálem városának őreit, a kik meg nem szűnnek naponta magasztalni az Úr nevét.

Midőn végre a stallumban megmutatja neki a maga következő végső szavakat intézi helvét. hozzá: multos annos hic sede, veluti dux et rector populi hujus, haec saepius ad memóriám revoca: praecepto ataue vino mandátum omnibus, quibus animarum esse suas cognoscere, pro his sacrificium commissa est, oves divini praedicatione, offerre. sacramentorum verbi adminispascere. Quod et bonorum operum exemplo tratione perfectius exeguaris, Christi Domini promissionem noctuque revolve: Oui fecerit et docuerit. magnus hic vocabitur in regno coelorum." Hosszú évek során üli e székben, mint e népnek vezére s kormányzója s gyakran emlékezetedbe, hogy isteni iuttasd parancsolatnál meghagyatik mindazoknak, kik lelkek gondozásával a megbízva, juhaikat megismerni, vannak azokért igéjének hirdetésével, áldozatot bemutatni, az Isten Szentségek kiszolgáltatásával és minden ió cselekedetek példájával legeltetni s hogy ezt annál inkább teljesíthesd, urunk ígéretét éjjel nappal forgassad elmédben, Krisztus megcselekszi a parancsolatot és tanítani fog, nagynak fog neveztetni mennyek országában.

Végül a szószékre fölvezetvén a beiktatott lelkészt, e kevés de sokat jelentő szavakat intézi hozzá: "Si amas Jesum, pasce oves suas." Ha szereted az úr Jézust, legeltesd az ő juhait.

Ily szellemben végrehajtott lelkészi beiktatás képes a plébánosi hivatal fontosságát és fönséget a legnagyobb mértékben fokozni, és emelni.

Annyi bizonyos, az ocsovai plébánosi beigtatás mély benyomást tett nem csak a kath. hívekre, hanem a más vallásuakra is, a kik részint tiszteletből, részint kíváncsiságból jelen voltak a beigtatási ünnepélyen. E napot jó ideig megemlegették mindnyájan, önként bevallván, hogy az igen szép és megható beigtatás vala. Fáj-

dalom! Ocsova híveinek szeretett lelkipásztora csak tizenhárom esztendeig és két hónapig láthatta el parochiáiát: 52 éves korában 1877 november 14-ikén kiszólittatván e világból, megszakadt szeretettelies kapoes, a plébánia-egyházához s híveihez csatolá. Temetése őt megható szintén vala. Egykori tanára beszterczebányai székes káptalani nagy prépost s kanonok B er liez a F ere nez, több theologiai tanár s a kerületi papság assistenciája mellett végzé a temetési szertartást s a pontificalis gyászmisét s nekem jutott ismét őt a feladat, búcsúztatni Visszaemlékezvén 1864-iki beigtatásra. **az** constatáltam lelkipásztori működését, találtam. S úgy henvélve. Egykor hogy kenverét nem ette templom örömmel kezébe adtam a kulcsait. immár kiestek kezéből. Elvezettem őt a főoltárhoz. fölnyitottam előtte az úr hajlékát s bezártam s a hajkulcsocskáját szintén kézbesítem neki: de ezzel színtén nem rendelkezik többé. Felmutattam neki a keresztkutat és a gyóntató széket, s végig mentünk a lelkipásztorság minden jelvényein s gyászos részvéttel constatáltuk, hogy elhunyt lelkipásztornak minden hatalma már megszűnt. Boldog ha kötelmeit lelkesen és híven teljesítette. Ezenmár meg fog nyugodni minden munkáiától. De megszűnik a boldogult működni személyesen, mennyei főpásztor, a ki megmarad. A soha nem hal, s a ki egyházával marad a világ végezetéig, gondoskodni fog egy utódról, a az elárvult ocsovai ki vezetni. szent mise-áldozatot híveket a naponta érettök bemutatni és a szentségeket kiszolgálni fogja. Consolamini invicem in verbis istis

Episcopum oportet Doctorem esse.

A p $\ddot{u}$ s p $\ddot{o}$ k név a latin vagy görög e p $\dot{i}$ s c o p $\dot{u}$ s szótól ered s annyit jelent, mint felügyelő, speculator, superinspector, superintendens.

püspöknek kötelessége felügyelni, hogy az egyházmegyéjében tisztán és szeplőtelenül tanítás ő maga is minden bölcseségét, riztessék. amennyiben értelméhez alkalmazni képes a természete. a szent írás annvival inkább. mert nem emberi hanem a »Szentlélektől ihlettetvén szólottak az Isten szent emberei. Péter 2. lev. 1. 21. Innét van, hogy a kath. egyház orthodox püspökei mindig ugyanazt tanították tanítják maiglan Európa, Ázsia, Afrika, hitújítókról ezt épen nem Ausztráliában. A lehet állítani. Az ő hitök és tanításuk nem egyez; sőt a hol csak el vannak terjedve, nem találunk két embert, a ki mált valláshoz minden tartoznék S hitágazatban sen megegyezne, sőt ha maga Luther is föltámadna, tanítását egyenlőnek még találná azoknál sem. sem tőle vették nevezetőket. Luther Márton ugyan azt állítá magáról, hogy ő nagy doctor. az. összes püspökök, papok és szerzetesek fölött állván. "Nekem a zárdában dok-Staupitz azt monda: Megfogod látni, hogy Isten tor ged nagy dolgokra teremtett. Úgy is lett, belőlem doktor vált (azt joggal mondhatom magamról) a soha sem hittem volna." Majd ismét azzal előtt dicsekedett. század legkitűnőbb hogy ő a tanítóinak egyike, hogy ismerik őt az égben, a földön és pokolban. a tekintélylyel bírok, úgymond, hogy inkább nak bennem és hihetnek nekem, mint egy írástudónak, Nem elég-e végrendeletem hitelesítésére, ha raita írása és azt lehet mondani: Ezt doktor Luther kezem Márton írta, az Isten jegyzője és kinyilatkoztatásának tanuja." Majd meg azzal dicsekszik, hogy őt a pápa nem tarthatja szamárnak, mert tudja róla, hogy Isten különös kegyelméből jobban ismeri a szent írást, mint ő és összes úgymond szamarai. ..Isten nevében általa és hivatva oroszlánokon és kígyókon járok és lábaimmal taposom a sárkányokat. Áspison oroszlánokat és a basilisoroszlánt és sárkányt taposod." kuson fogsz járni S az (Zsolt 90. 13.)

Ilynemű tanúskodások daczára sem talál maiglan föltétlen hitelre Luther Márton, még saját felekezeténél sem. A kath. püspökök és doktorok tanulmányukkal nem szoktak dicsekedni s annál következetesebbek a tanításban.

Egyébiránt minden kornak meg van bizonyos eszméje. Minden században felütik fejőket bizonyos velyek, melyek a kereszténység hitágazataival meg egveznek s azért a ker. tudomány fegyverével Szerencse, hogy létezik kath. azokat küzdeni. egyház igazság oszlopa, hogy vannak püspökök nem S támaszkodni: prot. doktorok védelmére ígv mert volna az élet és minden remény. Így p. 0. a kereszténység-Szentháromság legsarkalatosabb hitágazata a s vannak még superintendensek is, mint p. o. Cannab i c h superintendens, a ki ezt tagadja. A kereszténységistenségén alapszik, alapigazsága Jézus Claudius Jézust superintendens azonban puszta e m b e r n e k Szentlélek személyessége a kereszténységnek szintén egyik sarkigazságát képezi; H a c h 1 e r superintendens ezt megengedi, collegája E v a 1 d superintendens pedig tagadia. Az ágostai hitvallás tanítja, hogy úr Jézus az Úr vacsorában valóságosan jelen az J a c o b i superintendens azonban nem osztozik e hitben. őrangvalok prot. doctorok, kik az létezéséről győződve s ezen vannak tant kétségtelennek állítják. Brettschneider generalis superintendens ezen tant tagadi a, merőben alkalmazási tannak állítván. S végig mehetnénk minden ker. tanczikkeken S alig találnánk egyetlen dogmát, mely fölött a superintendens urak egymással nem ellenkeznének. Ezen hitbeli anarchia uralkodik nem csak superintendensek, hanem egyéb hita doktorok, tanítók, fejedelmi és királyi tanárok. nagy herczegi udvarok hitszónokai s ecclesiák lelkészei közt olyformán, hogy semmikép nem kételkedhetünk H e r m s superintendens szavairól, hogy t. i. a hüvelyk ujj körmeire lehetne írni azon hitágazatokat, melyekben a mai atyafiak egyet értenek.

A kath. egyház tanítása ellenben ugyanaz ma, a mi volt az egyház kezdetén; ugyanazon hitet vallja maiglan, apostoloktól. Ugvanazon hitet hirdette átvett az a IV. században az szent Ágoston angoloknak, Patrícius az írhoniaknak, szent Bonifácz teknek. Cyrill és Method a morváknak, szent Béla magyaroknak és lengyeleknek. Ugyanazon hitet szent Bruno Pomeránia lakosainak. szent stb. püspökök más Anschar és Wilibrod országok Ugyanazon hitet találjuk elterjesztve lakosainak. Japán, China s Indiában. Ugyanazt hirdette asziszi szent Ferencz s Domonkos a középkorban, lojolai szent Ignácz s fiai a világ minden részeiben. Ugyanazon hitet hirdették században paulai szent Vincze fiai az a XVII. zett lazaristák, kik a missiok terén a legújabb időkben nagyszerű vívmányokat hoztak létre. Ugyanazon úgynevezett idegen missiok szemináriumának hirdetik az úgynevezett maristák, növendékei az kik az. óceán hirdetik az evangéliumot, mely embereinek tökéletesen megegyez Krisztus Jézus s az apostolok tanításával.

Protestáns atyánkfiai a szent írással állanak elő, s Luther Mártonnak nagy érdeméül tulajdonítják, hogy ő rántotta volna ki legelőször a bibliát a pad alól, s fönnen hirdetik, menyire becses az ő biblia-fordítása. Azonban tudós férfiak bebizonyították, hogy Luther előtt is léteztek biblia fordítások s hogy Luther az ő német fordításában többrendű hibát követett el; s még mindig kérdés támad, a bibliai olvasásnak milyen értéket tulajdonítsunk?

A bibliát ugyan az Isten szent emberei a Szentlélektől ihlettetvén írták, de az is bizonyos, hogy a hithez tartozó dolgokban, főleg midőn az emberi észt felülhaladó hitigazságokról van szó. sokszor azért értelmezésre málvos s szorul. Innét a kath. egyháztól elszakadt felekezetek a szent kiindulva. legiszonvúbb tévelygésekbe írásból a estek: máskép magyarázta a szöveget egy Czerinthus, mert máskép egy Bazilides, máskép Arius, máskép P e 1 ábibliát máskép magyarázta a Luther. gius; Zvingli, Strausz stb. Máskép magyarázzák a szent anabapisták. schvenfeldiek. irást kvackemethodisták, pietisták, rek. a kik a lélek belső közvetlen sugallataival is dicsekszenek; rútul csalatkoznak

Ahol nincs apostoli egyház, ott a szent írás lerontására is a legtágasabb alkalom nyílik. Ha a Szentlélek közvetlenül s bensőképen tanítaná az embereket, fölösleges volna még a biblia is s azt is tapasztaltuk, mert p. o. az anabapisták már is az egész bibliát elvepedig csak az evangéliumokat tették, mások hailandók elfogadni. Ismét más eretnekek nemcsak a szent könvveket küszöbölték ki, hanem Krisztus országát is a sötétség országának nevezték el. M ü n z e r hívei és a keresztség ismétlők azt olvasták ki a szent Írásból, hogy a fejedelmi trónokat le kell dönteni, a népeket fölszabadítani, gyon- és nőközösséget behozni s egy új birodalmat, a országát megállapítani valódi Messiás nem vették tréfának a dolgot, hanem fölléptek mint küldöttjei, fegyvert is ragadván s tűzzel és vassal iszonyú pusztításokat követvén el.

Ily doktorokban nincs köszönet.

Oportet Episcopum unius uxoris esse virum.

A protestánsok maiglan nagy súlyt fektetnek Timoteushoz intézett első levelére. а hol egyebek közt az mondatik, hogy igen is illő dolog, miszerint a püspöknek egy neje legyen; amiből után következnék, mintha a püspöknek valósággal nősnek kellene lenni s a püspök csak úgy valóban püspök, van felesége. (Timot. i. lev. 3.) S ha püspöknek lehet felesége, mennyivel inkább a többi papoknak?

Azonban a kath. püspökök és papok nőtlenségi gyelme magasabb szempontból sokkal bírálandó meg. Ennek bizonyára egészen más értelme van. mint ahogy protestáns atvánkfiai óhajtanák; mert ugvanazon apostol korintusokhoz írt levelében kimondotta: egyenesen "Mondom pedig a nőtleneknek és özvegyeknek, jó nekik úgy maradnak, mint én is." Szent Pál mondotta ..A következőket is: ki feleség nélkül melyek azokról szorgoskodik a az úréi. tessék az Istennek, aki pedig feleség es, azokról szorgoskodik, melyek a világéi, hogy tessék feleségének és megoszlott. A férjtelen asszony, és a szűz azokról gondoskodik, melyek az úréi, hogy szent legyen testében és kében, a ki pedig férjnél van, azokról gondoskodik, lyek a világéi, hogy tessék férjének." S ismét ugyanazon apostol mondja: "Hiszem pedig, hogy bennem is az Isten lelke vagyon." (Korint 1. lev. 7, 32-34. 40.) S így minden alapot nélkülöz. mintha a püspöknek embernek kellene lennie; mert ha a kath. egyház meg is engedte kezdetben, hogy nőtelen e m b e r e k nem l é t é b e n olyanok is választassanak, kiknek nejeik

tak; de utóbb, amint az egyház el volt terjedve s nőtelen, szabad emberek is vállalkoztak a főpapi méltóságra, mindenkor sürgette a nőtelen, szűz tiszta életet.

Egyébiránt már a pogányok is némi eszméjével bírerkölcsi tisztaságnak. Egyptomban Izis isszűzies tak tenségnek áldozópapjai nőtlenségre köteleztettek. görögök is úgy nézték az önmegtartóztatást, mint természetfölötti adományt, mely megilleti az úr papjait. A e következendő floridánok szintén három a komolyságot, papjaiktól u. vetelték m. eszélvt önmegtartóztatást. Hosszú fegyelmi próbák által és bőitölés, készültek ők hivatásukra u. m. a magány és az érzéki gyönyörök végleges eltávolítása által. Három éven át tartott a próba ideje, míg papi hivatalt szokásban vala vállaltak. Ugyanez a peruánok és papjai és szüzeinél is. A peruánok és írókezekkezek nél még a remeték is a legszigorúbb önmegtartóztatásban éltek s egy térítő, Charloix atva, bizonyos gyógyfűvekről értesít, melyeknek a vadak csak annyiban tulajdonítanak hathatós erőt, a mennyiben tiszta kezektől érintettek.

Ismeretesek továbbá Artemiziának s Penelopenesnek nevei, a kiket a költők tisztán megőrzött tisztaságuk végett megénekeltek. T h e u t a illír királynő szüzessége által tudott a hősöknek parancsolni és megtörni a rómaiak rabigáját.

Szerencse istennőnek áldozári szolgálatára Dido tiszta életű özvegyek választattak. Carthago alapítója, kit Virgil megénekelt, szintén tiszta szűz vala. A is, mindenütt szent házasságban megtartóztatás még a jelleggel bírt és megkívántatott, különösen az áldozás ideje alatt: "Vigyázzunk úgymond Plutarch, házasságban való élés után a templomba menjünk, áldozagondolatokat, tiszta felnyújtandók; tiszta ide hoznunk." Ily értelemben nyilatkozik H e z i o d u s is, áldozatot akartok felnyújtani, legyetek mondván: ..Ha tiszták és szemérmetesek."

Ismeretes az I z 1 a m érzékiessége, s még is maga

Mohamed is azt parancsola híveinek, hogy ünnepeken s Mekkába zarándoklás idejekor, nejeiktől tartóztassák meg magukat. Mennyivel nagyobb joggal követelheti a kath. egyház, hogy azok is, kik az áldozári és püspöki rendnek méltóságára felszenteltetnek, nagyobb szívtisztaság és tökéletesebb életmód által tüntessék ki magukat; hogy így oltáraink imádandó áldozata Istennek nagyobb dicsőségére tiszta és szeplőtelen kezek által nyújtassák föl.

A szüzesség állapota szentebb s kiválóbb állapot, a házasság állapotánál. Krisztus Jézus maga dicséri a szűzi tisztaságot s önmegtartóztatást, s ki akarja tüntetni minda mennyország kedveért választják azokat, a kik állapotot. Igaz, hogy nem mindnyájan fogják föl az igét, hanem csak azok, a kiknek e kegyelem megadatott. (Máté 19, 11-12.) A szűzi tisztaságot követők tatnak az angyalokhoz s a feltámadás után az emberek többé nem házasodnak, sem férjhez nem mennek, hanem lesznek, mint az Isten angyalai mennyben. A világ Üdvözítője maga is egy szűz anyától született, tiszta és szeplőtelen nőtlenségben maradt. Az ő előzője keresztelő János szintén szűz állapotban élt. Nem különben az SZ. apostolok is. kik közül János és Pál nem is voltak apostolokká lettek, megtartóztatták megnősülve, amint magukat házasfeleiktől s követték tisztaságot, a akarták, hogy utódaik is azt kövessék. Azért mondia Pál: "Jó az embernek az asszonyt nem érinteni." (Korint. 1. lev. 7, 11.) "A kinek van felesége, arról gondoskodik ami a világé, mikép tessék a feleségének s meg van osztva." Szent János evangélista az ő (Titk. könyvében szintén kiemeli s magasztalja mondván: "Ezek azok, kik az asszonyokkal be nem szenynyezték magukat, mert szüzek; követik a Bárányt, a hová megveri. Megváltattak az emberek közül, első zsengéi lévén Istennek és Báránynak! (Titk. Jel. 14, 4.) S ez volt hogy a püspökök és papok, már az apostolok idejében, mielőtt az egyház a papi nőtlenséget törvénynyé

emelte volna. önként ezen állapotot választák megasszonyoktól maradtak abban, az tartóztatván magua család gondjaitól menten, egészen s kat, hogy ekkép osztatlanul teljesíthessék püspöki, lelkipásztori kötelességeiket. A kereszténység első századaiban találkoztak házas püspökök és papok is, de ez csak addig tartott. míg nőtlen emberek nem vállalkoztak az egvházi ezeknek adatott mindenkor az elsőbbség. Egyébtalra: s tárgyról alaposan akar értesülni, iránt a ki ezen Roskoványi Ágoston nyitrai "Breviárium püspök kezébe et Caelibatus" több kötetből álló munkáját, a hol a papok fegyelme századokról-századokra pápai nőtlenségi és nati szabályok által tökéletesen constalálva van.

igen is megengedjük, hogy kivételképen találkoztak papok, kik nem gondolván a pápai és zsinati gyelmi szabályokkal, házasságban ágyasságban éltek. S (V. ö. Petr. Damian Opusc. XVII. de coel. Sacerd.) az egyház résen állott. S midőn azon veszély fenyegette, hogy az egyházi jószágok s javadalmak a papok fiainak hagyományoztassanak, meghozta szigorú törvényt, a a papok fiait fölszentelni nem szabad. De filiis Presbyt. non ordinandis. A legnagyobb veszedelem idején pedig felállott VII. Gergely pápa, a ki a papok nőtlenségi eredeti állapotába visszahelyezé. (V. ö. Lambert bálvát Schaffnaburg Siegsbert ann. 1074. és ad Gemblacens. Chronograph ad ann. 1074.)

pápának fáradozásait Gergely az úr Isten óhajtott koronázta: sikerrel az ő bölcs rendeleteinek. valamint utódai а zsinatok intézkedéseinek köszönhetni, hogy a papi nőtlenségi fegyelem, jó hosszú időre nemcsak helyreállítva, hanem biztosítva is lett.

nőtlenség fegyelmét csúnyául megszegték papi különösen a XVI. századi hitújítók, egy Luther Márton, Zwingli stb. Sok szerzetes nőt akart, sok apácza férjet. kinyilatkoztatá, hogy Ekkor Luther a szerzetesi fogadalazt tanácsolá pártfeleinek, hogy mak kárhozatosak S bátran nősülhetnek s megélte a nagy Örömet, hogy az elégületlen papok, házasodni óhajtó szerzetesek és mind az ő zászlója alá sereglettek; utóbb maga Luther is megházasodott, nőül vévén B o r e Katalint, czizterczita apáczát. Ő állítá föl azon elvet, hogy szüzességet fogadni épen oly bohóság, mintha valaki azt mondaná: Uram! fogadom előtted, hogy új csillagokat csinálok úgy vélekedett, nézve hogy valamint erre áll ember hatalmában, hogy férfi ne legyen, oly kevéssé áll rajía az is, hogy nő nélkül ne legyen. Ilynemű ledér gondolkozás sok botránynak szülő oka leve. Sok botrányra szolgáltattak maguk tehát okot az egyháziak, szentélybe hivatás nélkül а betolakodtak. azután dig botrányos életüket azzal mentegették, hogy a c o elibatus házasságtörésre vezet, s hogy az embernincs hatalmában természeti ösztönét féken Találkoztak még a püspökök között is, kik a reformatiót csak azért pártolták, mert az asszonyok szerelmetességébe bebonyolódva voltak. Ilven volt Gebhard kölni érsek

Egyébiránt a híres lutheránus theolog Göcze György superintendens, egy különös Henrik lübeki bizonyságot azokról, kik elhagyván a kath. egyházat, tesz áttértek a protestantismusra. "Az eltértek száma, úgymond, kik mai pápaságból átjönnek hozzánk, roppant nagy. nap a melyek közülök elhagyták a pápaságot, mert félnek elkövetett gazságaik büntetéstől. melv miatt őket. Mások ismét a test ingerétől űzetve elszakadnak: ledérségből megszegik tisztaság fogadalmát, a megtartani esküvel kötelezek magukat: kedvezőbbnek állítják a mi egyházunkat s azt hiszik, hogy itt büntetlenül s szabadon tehetnek mindent, ami csak nekik Hogy pedig ezen istentelenség és gonoszság szik ról-napra terjed, ezt bizonyítom magam is, s azt tartom, egyik-másik convertitánkat, kik itt nálunk hogy megfészkelték magukat. alkalomszerűen Cicerónak azon sza-Tudnotok vaival írhatnám le: kell, úgymond, hogy nincs vakmerőbb és ledérebb valami, mint épen azon convertit a." (In Schediasmate Historico Theologico de Conversis Pontificiis.)

Így ír Göcze Superintendens a szakadárokrók kik gyalázatosan fölbontották a szüzesség fogadalmát, amint ezt maga Luther is megtette. Majdnem mindnyájan ugyanazon okoknál fogva hagyták el a kath. egyházat. S ezen bizonyság ráillik jelen korunk számos aposztatáira is.*

* Kétséget nem szenved, hogy a kath. egyház, mely törvénynyé emelte a papi nőtlenség fegyelmét, azt, ha jónak, szükségesnek s üdvösnek találná meg is változtathatná, amint valóban megengedte a görög kath. papságnak, hogy presbyterré fölszentelésük előtt megházasodhatnak, s nejeiket megtarthatják. Ez tehát kivételképen történt, mi okból, szintén tudva van, s ez irányban találkoztak fejedelmek, kik az apostoli szent széknél és a tridenti zsinaton kérelmezték a papi házasság megengedését, azonban súlyos okok harczoltak a mellett, hogy a kérelem teljesítve nem lett. Hasonlóképen midőn II. József császár idejében azon hir el volt terjedve, hogy a papi nőtlenséget eltörlik legalább az osztrák tartományokban: a császár egyenesen kinyilatkoztatá, hogy távol van tőle a gondolat, ez ügyben valamit változtatni. Többiben mindig találkoztak, kik ez ügy mellett vagy ellene írtak: Nevezetes a prot. Koernernek e következő műve: "V o m C o elibat der Geistlichen 1787.: továbbá Veinemann: Soll der Coelibat der katholischen Greistlichkeit ferfortbestehen, oder Soll eraufgehoben den." Tübing 1820. A katholikusok közül a papi nőtlenség ellen irtak: Theiner Antal, boroszlói hittanár, és Theiner Ágoston 1828, mely iratok Vittmann Mihály regensburgi püspök által meglettek czáfolva. 1828. a bádeni nagyherczegség kath. papsága folyamodott ugyancsak a herczegségi hongyűléshez intézett feliratában, a papi nőtlenség eltörlése iránt. S ezen kérelmüket pártolás végett felterjesztek a nagy fejedelemhez és a friburgi érsekhez is. Azonban folyamodványuk, mert nem a rendes helyen terjesztetett föl, visszautasíttatott. S találkoztak még némely trieri, vürtenbergi és amerikai papok, a kik újabb időben szintén vitatták ezen ügyet. Erveiket hatalmasan megczáfolva találjuk e czímű munkában: Würdigung des Coelibats nach der Natur und Offenbarung der katholischen Geistlichkeit. Koblencz 1831.

A püspöki fényes háztartás, és a szegények ápolása.

A gazdagság és a földi javak magukban véve, közönyös dolgok, s használatuk teszi az embert jutalomra vagy büntetésre méltóvá.

püspöki földi háztartás bölcs javak s a és intézése kiváló gondot figyelmet igényel püspök részéről; nehogy a gazdasági ügyek annvira igénybe vegyék gondoskodását, mintha semmire másra nem volna gazdálkodást, gondja; vagy pedig elhanyagoljon minden mintha nem is volna érdemes arra gondolni is. Az első túlságos szorgoskodás annvival utálatosabb. mert egv püspöktől távol kell lenni a gondolatnak is. hogy felelőséggel méltóságra püspöki járó roppant talán csak azért vállalkozott, hogy földi javakat gyűitsön és gazdagságot. S valóban mit lehetne az olyan egyházi gondolni, kinek minden gondia főnökről a csak irányul, hogy jövedelmeit szaporítsa s erszényét megtöltse. a minek az a látszatja volna, hogy nem is azért jött, hogy Istennek és az egyháznak szolgáljon, magán hanem gazdagodása végett. haszna és De másik szélsőа földiek teljes elhanyagolásában séget, melv áll lehet dicsérni. Az úr Isten a ki nagyszerű isteni műveivel el van foglalva, gondját viseli még a méheknek sőt hangyáknak is. Gyönyörködik műveiben, ha azok csekélyek is; mert ezeknek gondozása szintén a nagy világ kormányzásához tartozik. mely nélkül kormányzása tökéletlen s hiányos volna.

A vőlegénynek első gondja vonatkozik arájának személyére, a második annak nászajándékára vagy hozományára. A l a m i z s n á s szent J á n o s r ó l olvassuk, hogy alexandriai pátriárkává választatván, első teendője vala a város szegényeit összeíratni. Ezeknek megígérte, hogy atyjuk akar lenni. Elfoglalván a püspöki palotát, 8000 drb aranyat találtak a pénz szekrény be 11. Ezeket rögtön elosztá különféle zárdák s kórházak közt, s általában minden jövedelmét a szegények számára utalványozá. Szolgái többrendü ellenvetéssel állottak elő; de ő az isteni gondviselésre utasitá őket s következő látomását beszélé el nekik.

Midőn még 17 éves fiú valék, láttam egykor álmomban egy deli szüzet, mely fényre nézve elhomályosítá és szépségére nézve felül halada valaha láttam vala. Megállapodott ágyamnál s engem úgy, hogy fölébredtem egvik uijával érinte Megijedtem nagyon, hogy egy asszonyt látok előtt; keresztet vetettem tehát magamra s mondám neki: "Ki vagy te? S hogy mertél az én szobámba belépni?" Ő pedig olajfaágakból készült koronát viselt fején s vidám tekintettel szemeim közé nézett; végre szelíden mosolyogva válaszola nekem: "Én vagyok a király első szülött leánya, ha barátnédnak választasz engem, akkor el akarlak vezetni a Fölséges színe elé, mert senkinek sincs oly nagy hatalma, nála, mint nekem. Én cselekedtem, hogy megjelent az embereket megválta." Ezen földön és szavakkal eltűnt a látomány s a mint magamhoz tértem, fölismertem, hogy ez az irgalmasság maga s azért van olajfaágakkal megkoszorúzva feie. – Erre felöltöttem ruhámat templomba indultam, mert már a hajnal felhasadt. Az utón egy szegény emberrel találkoztam, a ki félig megfahideg miatt reszketett: azonnal gyottan ott állott és a levetettem felső ruhámat, oda adtam neki s imigy szólottam magamhoz: Ebből megakarom ismerni, váljon a tomás, mely az éjjel előadta magát, igaz-e vagy netalán csak szemfényvesztés? S íme mielőtt a templomhoz értem, találkozott velem valaki hófehér öltönyben; a ki erszényt kézbesíte nekem 100 darab ezüst pénzzel s monda nekem; "Vedd e pénzt atyámfia s oszd ki tetszésed szerint." Én átvettem az erszényt s örömmel siettem a félig megdermedt szegény atyafihoz, hogy a pénzt átadjam neki, mert szüksége volt reá, de sehol sem találhattam többé. Ebből azt következtetem, hogy nem volt szemfényvesztés az én éjjeli látomásom, hanem a deli irgalmasság valósággal megjelent nekem.

S ezen látomásáról teljes életében meg nem felejt-Irgalmassága a szegények iránt határt nem kezett János. ismert. Maga is szegénynyé leve, hogy a szegényeknek adhasson. Olykor pedig nagy szükségben szenvedett maga daczára a szegényeknek bőven is Annak osztogatott alamizsnát. Minden bizalmát az Isten jóságába helyezé s egyetlen egy szegényt sem bocsátott el magától anélkül, hogy nem segített volna rajta. Egykor több ízben megegy kereskedő, a ki háromszor jelent nála hajótörést szenvedett s mindannyiszor folyamodott segélyért s abban mindenkor részesült is; a püspök még egy hajót is ajándékozott neki, megrakva búzával, melyet a kereskedő drágán eladott s kárát fedezé. Mennyire szerette felebarátit. erről legfényesebb tanúságot tehet végrendelete. a halálos ágyán szerkeztett. melvet Elmondhatjuk róla: ..Hie vir despiciens mundum et terrena triumphans: vitias coelo condidit ore manu." Ily nagy szeretet s legfényesebb módon lőn megjutalmazva irgalmasság a az Istentől. Halála előtt megjelent neki egy ragyogó ifjú arany vándorbottal kezében s monda: "Meg van parancsolva, hogy jöji velem, a királvok királva reád várakozik." Midőn haldoklott, egy istenfélő férfiunak Szabinusnak különös látomása volt. Látta, mikép a dicsőült pátriárka viaszgyertyát tartván egv kezében, papsága kíséretés egy fönséges szűz, a ki ben kiindult lakásából kinek feje olajfanyesebben ragyogott, mint a nap, s levelekkel vala megkoszorúzva, fogadá őt. így teljesedett rajta, a mit már ifjú korában megígért neki az irgalmasság. "Ha barátnédnak választasz engem, el akarlak vezetni a legfőbb király színe elé."

Vilanoi szent Tamás, jusztiniai Lőrincz, liguori szent

Alfonz s egyébb főpapok életéből szintén bámulatos dolgokat jegyzének föl a történetírók.

Alfonz püspök az önkéntes szegénységben Olynemű ruhát viselt még püspök korában találta örömét. is. a minőt szerzetes gyülekezetének (Congregatio Salvatoris) papja szokott viselni S melv durva utolsó egy olvasót övén. Mint püspök czikelméből készült s csináltatott magának, melyet pőt csak egyszer javítgatott; a saru csatjai vasból készültek. Zsebkendője kettő volt, durva vászonból; egyéb öltözetét is mindig csak javítgatta, úgy hogy a szent engedelmesség terhe alatt kellett őt rávenni arra, hogy régi elszaggatott ruháit újakkal cserélje föl. Attól azonban sehogy elszoktatni, hogy talárisa alatt elhasznált viselhessen. Egykor több úri személy megkérésé a püspök titkárát, hogy adjon nekik emlékül némely rongydarabot; ez azt monda nekik: "A rongyokból, melvek a püspök tulajdonát képezik, csak holmi papiros darabokat adhatnék; más félékkel nem szolgálhatok, mert csak nem egyetlen nadrágját." Bold. adhatom oda eml. Scitovszky bíbornok prímásról is azt mondják, hogy midőn plébánosa panaszkodott nyomorúsága miatt s ennek zonyságául fölmutatta rósz nadrágját; a prímás is talárisát, mondván: "Considères." Nézd az is. - Alfonz püspök minden edénye, melyet használt, csevala, igen egyszerű készítmény, többnyire kély értékű nem is volt az övé. – Lakása két szobából állott, egyikét szintén másikat télen használta. Asztala kevés egyszerű ételekkel volt rakva. A sok ételt a szemegkárosításának tartotta s nem is evett egyebet gények s kevés marhahúsnál s csak vizet ivott. jában pedig csak egyszer szokott enni, étkei közé keserű is vegyítvén. Inasa egy személyben kocsisa szakácsa is vala. Altalános helynökén, titkárán, szerzetes atyafin és szolgáján kívül senki sem lakott nála. Mindnyájan közösen végzek imádságaikat. A püspök szelíden bánt velők, hogy azt lehetne gondolni, miszerint ő a szolgájuk. – így éltek és élnek maiglan némely missionarius püspökeink is.

Ily nagy mértékben nem minden püspök utánozhatja példájukat; mert a püspöknek a körülményekhez képest fényesebb házat is kell tartania, országnagyi kitűnő méltóságát külsőképen kitüntetnie.

Egyébiránt a fényesebb háztartás mellett is kijut a szegénynek is a maga osztaléka. XIX. század óta mindig érvényesülni látjuk a kath. egyházban szent Jeromos "Gloria Episcopi est pauperum állítását: inopiae providere." A püspök dicsősége, enyhíteni a szegények nyomorúságán; a mint ezt apostoli Renaz deletekben is olvassuk: "Az éhezőknek és szomjúhozókadiatok enni, inni, a mezíteleneket ruházzátok: betegeket látogassátok és foglyokat vigasztaljátok." a Const. Apóst. IV. 2.

számtalan püspököt, érseket, bibornokot meg nevezni, kik megtagadván önmaguktól még szükségesebbeket is, segítették szegény a szűkölködő felebarátaikat. Nem hiányzanak édes hazánkban is főpászprímások, püspökök, torok, érsekek, a kik a világhírű vendégszeretet s méltósághoz képest, mint ős mágnások fényesebb házat tartanak ugyan, de azért a szegényekről sem feledkeznek meg, ezeknek is bőven, talán még nanyújtanak alamizsnát. mértékben Mert gvobb és szegényebb, nyomorúságosabb édes apa anya jobban szereti, mint a gazdagot; nagyobb gvermekét nyomorúságot szenvedő részvéttel van a iránt; így hazánkban is a szűkölködők, szegények szeretete képezi a nagylelkű püspök, érsek, próbakövet, egy prímás, bíbornok szívének ismertetésére. A szegény tanítók s koldusoknak a természet rendje szerint, nagyobb joguk is van mint a gazdagoknak, püspökük szívéhez, miután szegényekért van rendelve. Szegények és képezik tehát gondoskodásának főtárgyát morultak segíthetnek önmagukon, van püspökük, Miután ezek nem a ki egészen az övéké. S innét van, hogy a

egykor egészen házak és koródák is különösen S oltalma alatt állottak. Önként értetődik, püspökök püspökökről van kath. szó. A prot. anglikán felettébb gazdagok, mindamellett püspökök, ámbár veset törődnek a szegényekkel, maguknak is lévén csaegész egyházi jövedelmet képes ládjuk, mely az megemészteni.

A kath. egyházban tehát ez másképen van.

Nálunk mikor a választott püspök elfogadja pökséget, azonnal magára vállalja a szegények gondozásának kötelezettségét is. Innét van, hogy felszentelése alkalmával is kérdeztetvén az iránt: akarja-e a szegényeknek gondját viselni az Úr nevéért, s irántuk nvájas és irgalmas akar-e lenni? azt feleli: Igenis akarom. S e válaszától függ, hogy valóban felszenteltessék-e püspöknek vagy nem. S ez jól is van így.

A megsegített szűkölködők esedezései s áldáskívánatai nagy segítségére vannak a püspöknek. Imádságaik a püspök jólétéért kedvesebbek is Istennél, mint saját imádsága önmagáért. S ez által a népek jó véleményében is gyarapodik püspöki tekintélye.

A kath. és prot. Autonómia.

Az örök dicsőség királya Krisztus Jézus, önálló független kormányzói hatalommal is ellátta egyházát.

A püspökök, mint az apostolok közvetlen utódai, hivatvák felügyelni a külső egyházi törvényekre s azok megszegőit megbüntetni.

A római pápa felügyel az egész egyházra, a püspökök pedig saját megyéjökre. Ide tartoznak e következő ügyek: úgymint az isteni tisztelet elrendezése, a szertartások elintézése, a szent mise-áldozat bemutatásának ideje, a szentségek kiszolgálása, az áldozó papság kiképeztetése, életrendének meghatározása, a szerzetes-rendek befogadása és megerősítése, az egyházi jószágok kezelése s sok egyéb.

püspök jogaihoz tartozik felügyelni mindenre, egyházmegyéje javára vagy kárára szolgálhatna; mi saját például eltiltani а rosz könyvek olyasását. Egyáltalában egyházi törvény a megyés püspökök teendőit határozá: "Episcopum oportet judicare, interpretari. consecrare. ordinare. offerre. bappüspököt tisare et confirmare." Α illeti megvizsítéletet hozni valamely hiterkölcsi vitás ügyben; egyházi törvényt magyarázni, szentírást és az szolgáit s áldozó papokat felavatni, egyház mise-áldozatot felajánlani, keresztelni és bérmálni. E tekintélv hatalommal vannak fölruházva nagv S püspökök; azonban ezen püspöki tekintély korlátolva van törvények által, amennyiben az egyházi a püspöknek soha sem szabad olyasmit rendelni, ami a kath. hitágazataiba ütköznék, vagy ami az erkölcsi rendet megtámadná.

A protestánsoknál hiányzik az apostoli törvényes küldetés, hiányzik ama természetfölötti magasabb tekintély s azért a föltétlen engedelmesség, mely minden hitvallásnak alapja, meg van ingatva náluk, mert főfelügyelőik is, kik a püspököket tartoznának képviselni, sem a külső fegyelemre vonatkozó apostoli hatalommal nem bírnak, sem törvényhozó vagy büntető joggal isteni tekintély folytán nem rendelkeznek.

Azt igen is megengedjük, hogy a prot. gyülekezetek szervezete, emberileg bölcsen van kigondolva s megállapítva; mindamellett csak emberi alkotmány az egész. A hány ház, annyi különféle szokás. A hol megtartották a püspöki rendszert, mint például a prot. angoállamegyház feje loknál, itt az az idő szerinti király vagy királyné. kanterbury és yorki Α érsekek bírnak ugyan némi felsőbbséggel a többi püspökök felett, király vagy királyné joghatósága alá tartoznak. Svédországban a prot. gyülekezet feje szintén a király, a az ő joghatóságát a királyi kanczellaria által rolja. Az upsallai érsek alá van rendelve királynak a mindenben. O az ország főpapja ugyan s vele még 11 a felügyeletet. Hasonlóképen Dániában püspök visszi a prot. gyülekezet feje a király. A püspökök felügyelősége joggal bírnak, de tulajdonképen királyi biztosok vezénylik a püspöki hivatal külügyeit.

úgynevezett reformátusok a presbyteri rendmagokat. Minden egyházközségalapján szervezték szer nek van választott presbyteriuma, melynek elnöke a hely-Több egyházközség képez egy egyháztartobeli lelkész. évenkint többször tart üléseket. mely tartományok küldöttei alkotják. A presbyterium hatásegyházközségek beligazgatása tartozik. S berileg mondva, helyesen van ez így. A képviselet elnöke lelkész vagy a világi gondnok, úgynevezett kurátor. A képviselet szokta a presbyterium választani, ez választja a tanítókat is. Ez határozza meg a fizetéseket, felügyel az egyházközség vagyonára. A seniort a presbyteriumok választják. Ez felügyel az iskolára s közvetítő szerepet visz az egyes községek és az egyház kormányzat felsőbb közegei közt. S okosan meg van szabva a senior s a választmány teendője s iránt is mikép intéztessebölcsen gondoskodva van az egyes községek közt felmerülő egvenetlensének gek; kicsoda tartozik a templom és az iskola megvizsgálni stb. stb Senioratusokból superintendent!a melvnek élén áll a superintendens. nek is van saját választmánya s gyűlése a melynek tagsuperintendenseniorok, lelkészek és hittanárok. iai Α látogatja a superintendens, tiának főpásztora aki egyházközségeket és azok iskoláit s ámbár nem lehet róla mondani, hogy a Szentlélek tette őt püspökké egvház kormányzására, még is "többnyire kitűnő szorgos buzteendőit. Egy választmány galommal teljesíti az előirt is van oldala mellett S világi gondnokok vagy superintendens elnöklete tesek viszik a alatt kormányát s intézik a folyó ügyeket.

Végül figyelmünket igényli még a közzsinat is, melynek fő tagjai a superintendensek, világi gondnonok, seniorok. A zsinati törvényeket rendesen a király erősiti meg, mindamellett ezeknek sem lehet emberinél nagyobb tekintélyt tulajdonítani.

Bölcsen és okosan van az is elintézve, hogy aprèsbvteriumok gyülekezeti közgyűlések vagy maguk elöljáróikat, superintendenst, választiák egyházi lelkészt. gondnokot, felügyelőt, jegyzőt, pénztárnokot; akik azután felügyelnek a gyülekezet ingó és ingatlan javaira, számba veszik a jövedelmeket s azokat a kívánt czélokra lévén templomokat, fordítiák: kötelességük iskolai leteket jó karban tartani, ügyelni a tagok vallásos házassági viszályokat elintézni életére, a ebben kölcsi segédkezet nyújtani. Czélszerűnek lelkésznek bizonvult. segédgondnokok, iskolaigazgatók, felügyelők stb. vatalnokok intézménye is. Ezek gyámoa közintézetek litása s fentartása iránt rendelkeznek. A kerületi közgvű-

léseken tárgyalni szokták a közgyűlés elnöki jelentéseit, utolsó gyűlés óta indítványokat, érkezett az hatósági kerületi főbb gondoskodnak a tanintézeszükséges pénzek beszolgáltatása, tek fentartására valamint iránt is, hogy a szegény egyházakat, papokat, ezek az. özvegyeit s árváit, hogyan kell segélyezni stb. stb. S egész szervezet ügyesen van összeállítva s erős bástyáját képezi a magyar prot. autonómiának is.

katholikus egyháznak szintén meg van autonómiája, mely azonban igen elüt protestánsok a kik autonómiáiától. Nálunk vannak а isteni rancsolat folytán tanítanak, és a kik a tanítást meghallgatni tartoznak; vannak isteni tekintélylvel felruházott elöliárók és alattvalók: isteni tekintélvlvel kitüntetett parancsolok, főpásztorok, püspökök, rek, diákonok és engedelmeskedő hívek s ezen különbség az egyházban kezdettől mindég létezett s létezni fog végezetéig. Igen világosak világ e tekintetben Krisztus Jézusnak az apostolokhoz intézett ama szavai. "A ki teket hallgat, engem hallgat. A ki titeket megvet, engem vet meg; aki pedig engem megvet, azt veti meg, aki engem küldött." (Luk. 10.)

Annyi bizonyos, hogy nagy a különbség a kath. és prot. autonómia között, valamint roppant a különbség a kath. egyházi hierarchia és a prot. egyházközségi collegialis vagy úgynevezett presbyteralis, episcopalis stb. szervezkedések, superintendens, felügyelők és kurátorok intézménye közt.

hierarchia vett Miután a kath. Istentől hatalmánál fogva Krisztus helyett jár követségben, úgymint Isten intvén ő általuk (Korint. 2. lev. 5, 20.) azért a kath. főpásztorok, püspökök, presbyterek, diákonok nemcsak tanítók s az erkölcsre felügyelő személyek, hanem kal több valami. Már az által is, mert a kath, püspökök római pápa közvetítése folytán Krisztustól, az Isten egyszülött fiától, kapják küldetésöket és megbízásukat az ő nevében működnek jogosan; hivataloskodásuk elüt prot. kurátorok és lelkészek, superintendensek és felügvelők működésétől. A prot. autonómiának egyik baja épen áll. hogy papjaik, superintendenseik abban a gektől. kerületektől, gyűlésektől kapiák megbízásukat Az egyházi rend fogalma és az egyházi álküldetésüket. lás fönsége, mint a ker. egyház egyik lényeges eleme s alkotó része, elveszett náluk. S a protestántismus radása csak is úgy sikerülhetett, hogy miután sem Luther sem egyéb párthíveik csoda-Márton, sem Kálvin János, tételekkel nem voltak képesek beigazolni küldetésőket, felhatalmazásukat, mi volt mit tenniök, világi fejedelmeket püspökökké és pápákká tartományaikban, felruházván őket hatalommal, hogy gvék gyakorolják Krisztus fejedelmi hivatalát; ők fegvelem s rendre. – melv a kellő gvázzanak hiánya miatt már is bomlásnak indult; kintélv ködjenek a tanítás és isteni tisztelet felett. S ez tetszett protestantizáló feiedelmeknek. a kik а hitúiítás élére állottak s kiket Luther Márton ép e miatt égig magaszpüspökökké is talt nemcsak. hanem kinevezett. – ilven püspökökben nincs köszönet. miután ezeket nem az. Szentlélek tette az egyház kormányára s Krisztus Jénem ilyen püspökökre egyházát alapította, ZUS az ő elöljárók épenséggel nem ilvnemű hívatlan dicsekedhetazzal, hogy a világ Üdvözítője megbízásából működnek superintendensek, Hasonlóképen prot. nek. a főfelügyelők, kurátorok, presbyterek stb. soha sem ják kimutatni, hogy e földön Krisztus helyettesei, Jézus s hogy az ő nevében s az ő megbízásából hirdetik az evangéliumot, végezik az isteni tiszteletet, kezelik az egvjószágot, kiszolgáltatják szentségeket házi a S megtesznek minden intézkedéseket, hogy az emberek a megváltás gyümölcseiben részesüljenek.

Nem akarok hosszú apotheosist írni sem a püspöki méltóság, sem egyáltalában a kath. autonómia részére; hisz ez annyit tenne, mint bizonyítgatni, hogy a nap világit, a hold és csillagok tőle nyerik fényüket. Veritas autem Domini manet in aeternum.

A magyar prot. liberalismus és a kath. püspöki kar.

Édes hazánk egyik szerencsétlensége a divatos liberalismus.

Mióta az ország önmagának van adva, a liberális elvek életbeléptetésétől datálódik annak valláserkölcsi s nemzetgazdászati hanyatlása is. Az országgyűlés hivatva volna e bajon segíteni, de nincs egyetértés a képviselő urak közt

Sajnos, hogy még kath. képviselőink sincsenek. mint valódi kereszténység szellemétől. áthatva a nem emlékeznék p. a múlt időszaki országgyűlésre, 0. czélba vett liberális intézkedések midőn ellen, a kath. papság s hívek részéről, az országgyűléshez szép számú kérvények nyújtattak be, találkoztak képviselők, a kik a helyett, hogy támogatták volna, még meg is támadták azokat

"A kérvények monda egy kath. képviselő bizar veleget képeznek, a melyben tizenőt különféle kérés foglaltatik. Azt kell hinnie, úgymond, hogy a kérvénvek benyújtói azért kértek ilven sokat, hogy valamit belőle megkaphassanak. S válion nem lenne-e tréfás vége ezen kérvények tárgyalásának, ha megkapják а vadházassáelszegényedés és az iszákosság, az kivándorlás ellen kért intézkedéseket? A képviselő úr állítólag megvizsgálta kérvényeket és alapos meggyőződést kívánt a szerezni e kérvények tartalmáról magának S kimondia, kérvényekben felsoroltak nem képezik hogy ezen tholikusok sérelmét. Azok vagy oly tárgyak körül forogmelyek ha sérelmet képeznének, képezhetik minden felekezetnek sérelmét, avagy oly tárgyak melyekörül.

ket csak túlzásból, roszul felfogott érdekek szempontjából lehetne a kath. érdekek sérelmének magyarázni." Szépen vagyunk. Egy világi kath. ember, ország-világ előtt hibáztatja az egyház felszentelt papjait és lelkészeit; túlzásnak, roszul felfogott érdekek szempontjának tulajdonítja a felszólalást és kérvényezési részökről.

Majd a vad házasságok különféle okait előszámlálja a képviselő úr aztán pedig megakarván leczkéztetni a kérvényezőket, kérdi váljon meggondolták-e, midőn vényüket benyújtották, hogy a vadházasságok egyik tápintézete maga a kath. házasság felbonthatatlansága? Mert egyházi és állami törvények gyakran összekötnek látszik, az Isten egymásnak egyéneket, kiket úgy nem teremtett: kik tehát a családi élet örömeiről kik dogságról kénytelenek lemondani, ha eleget akarnak tenni a törvénynek és ennélfogva inkább szakítanak a törvénynyel és a természeti törvény útjára térnek.

Rósz néven veszi a közös iskolák, a titkos zasságok s a szabadkőművesek elleni kérvényeket is. A képviselő úr úgy tudja, hogy a szabadkő-Minisztérium megerősített műveseknek által alapszabálvaik vannak. Semmi okot sem tud arra, hogy a szabadkőműveseknek működése által egyik vagy másik jogait veszélveztetve látná. a szabadkőműveseház 0 igen ártatlan embereknek tartia. ket O neki nincs oka egy oly társaságtól, mint a szabadkőműveseké, melvben fejedelmek és koronás fők vesznek részt, attól tartani, hogy az a társadalmi rendet megháborítja. Bizony jól van informálva a kath. képviselő úr, ez ügvben. Jól ismeri kath. létére az egyház főpásztorai, a római pápák és püspökök kárhoztató ítéleteit.

A kath. képviselő csodálkozik, hogy azok beszélnek a családi életet megrázkódtatásáról, kik családi életet nem élnek t. i. a kath. papok. Azok akarnak a szülők jogairól szólani, kik nem tartják méltónak törvényeiknél fogva, hogy a szülők tisztességében részesüljenek; de a vegyes házasságokban levő szülők nem kérik

intézkedéseket. A képviselő úr maga is vegyes háaz zasságban élő ember; s a míg azok nem kérik, addig a törvényhozás nyugodt lehet, hogy arra szükség Nem kérik pedig azért, mert nem akarják, hogy a nőt a gyóntatószék titokzatos homályából a családi élet felbontásához lehessen lassankint ingerelni; nem nehogy a gyermeket az egyházi tanítások rendén lehetséges legyen a szülők ellen fellázítani és a szülő iránt tartozó tiszteletet csak azért mert a szülő más valláson van, megtörni és megrontani. Bizonyára ily szellemű képviselő úr jól van tájékozva a kath, egyház fegyelméről; jól érti a kath. egyház isteni jogon szeretetteljes eljárását. Calumniare audacter.

A képviselő úr nem fogadhatja el még azon állítást sem, hogy a keresztények és pogányok közti házasság megrontja a vallásosságot és hogy a polgári házasság a vallásos érzület rovására állíttatik föl.

Az iskolai és az egyetemi alapok kezelésére vonatkozólag a kath. képviselő úr határozottan kiielenti. hogy még kath. egvház Magvarországon a szervezve nincs, addig az egyházi javaknak a clerus kezébe kiszolgáltatását ő, úgy is mint katholikus úgy is mint képviselő, ellenezni fogja azért, mert ezen nagy vagyon kezelése élénk ellenőrzést követel s ha e nagy vagyon a clerusnak kiadatik, megszűnik kath. vagvon lenni, hanem clerikális vagyonná lesz. Bizony furcsán vagyunk ily kath. gyanúsításokkal szemben.

Hogy az ilynemű kath. képviselő urak gondolkozása azonos a prot. liberális gondolkozás s felfogással, kétséget nem szenved.

váljon mi az oka ezen egyházellenes gondolkoelterjedésének, még az országos képviselőknél dás leginkább a Ennek oka lábra kapott hitközönyösmelyet hűségesen ápolnak és terjesztenek ség, polit, napi lapok is, melyek többnyire prot. és zsidó kezek-Ezeket olvassák szorgalmatosan; ben vannak. ők ezekmerítik politikai s valláserkölcsi tudományukat; kath. ből

lapokat lenéznek, mint gyűlölt ultramontán lapokat; kath. könyveket nem olvasnak; kath. isteni tiszteleten meg nem jelennek; kath. prédikácziót nem hallgatnak, az egyház örömei- s szomorúságában nem osztoznak.

S azért épenséggel feltűnő nem lehet, hogy a prot. liberális szellem pusztítólag hat még a katholiku-S ha egykor Luther, Kálvin sokra nézve is. és megtámadták a kath. hitet, kigúnyolták sorteseik megvetették szertartásokat S szent dolgokat a cselekményeket; ugyanazon gúny, gyűlölet türelmetlenség jellemzi maiglan is utódaikat s készteti őket egyház intézményei lépni a kath. ellen. Amint kezdetben becsmérlék az egyházi fegyelmet, kicsúfolták búcsúkat amennvire tőlük függött. körmeneteket S akadálvozák megtartását vagy botrányos kihágásokat követtek el a nép vallásos buzgóságát pellengérre ezek alatt, hogy állítsák megutáltassák; ugyanazt, jóllehet szelídebb maiglan. Valamint egykor gyalázták ban tapasztaljuk mise-áldozatot. semmibe se vették Krisztus szent szentségeket. kigúnvolák delte szentek tiszteletét a gítségül hívását, azt állítván, hogy ezek egészen hasztaugyanazt tapasztaljuk lanok szükségtelenek; részökről S Egykor kigúnyolták még az maiglan is. egvházi ket is, különösen, melyek a Bold. Szűz tiszteletére Megégették a feszületeket s a szentek szültek. a római pápa ellen, meggyalázták a kath. kikeltek fejepapságot, gúnyiratokat szerkesztenek delmeket és megmindazt, ami a katholikusoknak hurczolák szent tiszteletreméltó: kigúnyolták az egyházi és világi hatóságok rendeleteit s azoknak nem akartak engedelmeskedni, bántalmazták kath. hitérzületet. türelmetlenek lévén a szabadvallási meggyőződés iránt. holott állottak azzal elő. hogy becsülik szabadvallási meggyőződést; ezenfelül a egész községeket s vidékeket fellázítottak, hogy ez által egyház iránti gonosz indulataiknak kifejezést kath. azért a daczos nyilatkozatok napi renden voltak; ianak s papságot és a katholikusokat; üldözőbe vették a kath.

erőszakot gyakoroltak mások meggyőződésén S ha még egyházi javadalmakat. kézre keríthették az abban telt örömük. Perénvi Péter lefoglalta az egri püspök Perusits birtokait; Czibak Imre nagyváradi, a Gáspár csanádi. Szerencs János a pécsi а püspök jószágát foglalták el. Hasonló sors érte a káptaa szerzetes-rendek nagy részét: a kath. templomok és iskolák szintén a hitújítók zsákmányává lettek a mikor csak elfoglalhatták. Ilynemű aspiratiok megvolnának jelenleg is. – S ha egykor az alföldön a református hitújítok azon fogással éltek, hogy ők a magyar hitet tik s ez által sokat elhódítottak Luthertól elnevezés hízelgett a magyar büszegyháztól; mert ezen keségnek és sokan kaptak alkalmon: kapva az nevezetért, kath. és hamis iszonyodván üres vallásukat becsmérelni gyanánt S hitvány áru cserélgetni. állítólagos magyar hit nem volt azonban az ős eredeti magyar hit. miután Kálvin János sem volt magyar ember, az ős magyar hit a katholikus lévén. Ok ugvan elfoglalhatták a kath. templomokat, de eltulaidonított az s az isteni tiszteletre szánt helyeken nem az ősi kath. hanem a Franczia-. Pikardiahitet hirdették. Németországból származott hitúiítást: megtámadták egyházat, eltörülték annak intézményeit, kath felzavara katholikusok ták a régi rendet; az ellenszenvre izgatták az urakat, izgatták a falusi népet, hogy tagadja meg a papiainak járó tizedet. Rágalmazták a megmaradt szembe kigúnyolták, kath. lelkészeket, szemtől sőt is megfenyegették, az ünnepi szertartásokat papok álnok csalárdságának tüntetvén találmánvának s fel Most gondviselésnek, békésebb hála isteni időket élünk: század szelleme sok előítéletet megczáa fölvilágosodott sok bal véleményt eloszlatott, s vannak még orszáfolt. gos törvények és rendeletek, melvek a türelmetlenkorlátolják, elbizakodottak túlkapásait fékezik az sőt büntetést is szabnak a zavargókra, a törvény által befogadott vallások háboritóira.

gondviselés valamint egykor a legnagyobb Az isteni szükség idején adott jeles férfiakat, hitbuzgó pásztorokat magyar kath. egyháznak, egy Lósy Imrét 1637-1642, 1642-1666. Györgyöt Szelep-Lippay egy c sényi Györgyöt 1666-1685, egy Széchenyi 1685-1695 egy Pázmán Györgyöt Pétert, Kolonics, Eszterházy, Battyányi grófokat stb. hiányzanak úgy nem jelenkorunkban Simorok, is Havnaldok, Saraas. Schlauchok stb. kik nem restellenék föllépni, a hol szükséges s a sérvek orvoslására tettek annyit, amenya politikai viszonyok engedték. Egyébnvit tehettek S iránt orsz. egyházpolitikai működésükről, már most kimerítő ítéletet mondani, időelőtti volna.

Annyi bizonyos: Episcopatus unus est, cuius pars singulis in solidum tenetur (S. Cyprian.) S a egyház mindig nagyra becsülte, ha világi híveit is közös solidaritásába bevonnia sikerült. E érdekeltség s áldását a főpásztorok is mindig hálásan elismerték maiglan. Örvendenek ha mennél nagyobb gyülekeznek egyház zászlói de kényszeríteni az alá. senkit sem lehet s nem is volna tanácsos. Találkoztak számmal mindig kisebb-nagyobb olv önzetlen férfiak. minden jogigények nélkül hajlandók voltak a kereszténységet istápolni és a közveszély napjaiban az egyház jogait részükről megvédeni. legszebb példa Α adva culthur harczos Németországrunkban meg van a ban, a hol a kath. inteligencia kitűnő részvéttel viseltetik egyháza iránt. zaklatott Α képviselő választások ismételten megtörténtek s az eredmény ha nem is meglepő, de felettébb tanulságos. Sok küzdelembe került. míg sikerült megalkotni. Ezen párt centrumot a leghatalmasabb. Meggondolhatná közt immár ezt a kath. inteligencia minálunk is.

Gaude Maria Virgo.

világ Üdvözítőjének, hogy az emberi megváltását eszközölhesse, egy anyára volt szüksége, kiből emberi testet vehessen magára s erre vonatkozólag mindjárt a bűn megtörténte után monda Isten az. kígyónak: "Ellenkezést vetek közötted és az asszony között, a te ivadékod és az ő ivadéka között. rontja fejedet és te sarka után leselkedel." Mózes i könyve 3, 15. Mária az Üdvözítő anyja, a kath. egyház oltalmazoja, a püspökök és az alsóbb rendű papság előképe: és pedig:

- a) Élettisztaságra nézve: "Mert én férjet nem ismerek." Luk. 1, 34. Mert a feltámadás után a választottak sem nem házasodnak, sem férjhez nem adatnak, hanem lesznek, mint az Isten angyalai a mennyben. Máté 22, 30.
- b) Isten dicsőítésére nézve: "Magasztalja az én lelkem az Urat, és örvendez az én lelkem az én Üdvözítő Istenemben." Luk. 1, 46-47.
- c) Isten szolgálatára nézve: "íme az Úr szolgáló légyen nekem a igéd szerint." Luk. 1. 38. leánya, te "Mert megtekinté az ő szolgálóleányának alázatosságát." Ugyanott 48. Ez tartalma egész életének.

Az Isten megszerette őt s azért az ő mindenható

sága-, bölcsesége-, és jóságának kiváló csodáit mívelte raita. Ő reá alkalmazhatni a tisztaságos és hős lelkületű Judithnak azon magasztalását: "Megáldott téged az Úr az ő erejével, mert általad ellenségeinket semmivé tette." "Áldott vagy te leányom a fölséges úr Istentől e földön, minden asszonyok fölött. Áldott legyen az Úr, a ki teremtette az eget és földet, mivel a te nevedet akképen fölmagasztalta, hogy a soha ki nem fogy az emberek szájából, dicséreted az Úr hatalma felől megemlékeznek örökké. magadat nem kímélyén. nem szántad szenvedelemnek a te nemzetséged szorongattatása tenni ki életedet. sanyarúságának elfordítása végett, hanem eleiét vetted a romlásnak, a mi Istenünk színe előtt." Judit 13.

Szűz nagy a Bold. hatalommal rendelkezik Isten országában, ki fogna még erről kételkedni? Ha a föld tavaszszal megújul; ha a vetések és fák nem csak nevekednek és virágoznak szépen, hanem gyümölcsöznek is, váljon csak a természet kizárólagos műve volna ez? s ki viseli gondját a madárnak a levegőben, ki gondozza a halakat a vizekben, az állatokat a szárazföldön? Első sorban bizonyára nem más, mint maga az úr Isten, a ki teremte, alkotá azokat. Ki ügyel fel arra, hogy a szép természet meg ne vénüljön s friss erejét soha el ne veszítse? első sorban ezt is az úr Isten cselekszi; de hogy esedezésképen a Bold. Szűznek is kijutott a maga része, ki fogná ezt kétségbe vonni?

Ha történik is olykor némi zűr-zavar a természetben; ha világrendítő háborúk el is pusztítanak virágzó városokat, gazdag községeket; ha földrengés következtében el is vesznek sokan az emberek közül, s még sem következik be a végpusztulás; bizonyára ebben is a Bold. Szüz Máriának, az emberi nemzet kegyelemdús anyjának meg van az ő érdeme.

Mennyi szorongatás és gyötrelem, mennyi nyomorúság és fájdalom éri itt az emberek fiait! mert örökké igaz marad, hogy sok háborúság által kell bemennünk

az Isten országába." Apost. csel. 14, 21. S a szent angyalok mennyei királynéjok rendeletéből naponta szorgalmasan bejárják a földkerekségét, bizalomra s jó reménységre lelkesítvén a csüggeteg szívűeket. A hány szükség s keserv szorongatja az emberi szívet, annyi külön folyamodás és kérelem terjesztetik föl a Bold. Szűz kezei által az úr Istenhez. Némely ember meg akar szabadíttatni jó hírnevének megbeestelenítésétől; egy másik menekülni betegségtől: egv harmadik káros menydörgések a negyedik a hirtelen s villámlásoktól; a véletlen haláltól. ismét szabadulni akarnak faitalan lélektől Mások а Isten haragjától, a bűntől s így tovább. Mindezek a Bold. Szűz Máriához folyamodnak. S még soha sem lehetett hallani. hogy valaki tőle gyámoltalanul magára hagyatott volna, ki oltalmát kérte s pártfogásáért hozzá folyamodott. Hányan vannak, kik súlyos nyavalyában sínlődvén, midőn már minden orvosságból kifogytak, a Bold. Szűz Máriához folyamodtak és megvigasztaltattak? Hányan a legszentebb .Szűz, a betegek orvoslója vannak, kiket meggyógyított? Hányan vannak, kik keserű bánatukban hasztalan kerestek vigasztalást a világban, s már is csüggedezni kezdenek; azonban mihelyt a Bold. Szűz Máriának szívébe öntötték ki bánatukat, abba szent mely minden kesergőnek nyitva áll, azonnal enyhülést, S azért némely püspökök czímereik vigasztalást találtak. Szüzet igtatiák ezen ieligével: "Sub díszéül Bold praesidium " Oltalmad alá futunk Tuum szent anyja, tőled remélvén hatható segélyt minden viszontagságainkban.

Máriának legtisztább szeretete volt az, mely a Szent Háromság második személyét, örök dicsőségének trónjáról vonzotta az ő tiszta szűz méhébe s miután ő fiává lett, semmi egyébben nem leié örömét és boldogságát, hanem csak ő benne, a kit véghetetlenül szeretett, ez vala az ő tápláléka, élete, dicsősége és egyedüli gyönyöre.

S ezen legtisztább szeretete által megérdemlette a Bold. Szűz anya, hogy szószolója legyen az egész kereszténységnek, hogy átvegye az angyalok kezéből a szena nyomorgók, nyavalygók kéréseit s azokat szent Fiának bemutassa. "Kérjed anyám szóla Salamon anysemmit meg iához. Berzabéehez. mert nem tagadhatok kinek köszönöm életet." Ugyanazt mondhatia attól. az Jézus is szentséges anyjának.

Míg a földön járt a Bold. Szűz, Szentséges Fia föl nem ruházá őt csodatevő hatalmával, ámbár e hatalmat apostoloknak. Mióta megszülte Jézust, megadá az nem volt más csodajelre szükség a végre, hogy világ meghódoljon neki. Ő nem járt, mint isteni fia, egy zivataros tenger hullámain, jóllehet a bűnök hullámai közt tisztán és szeplőtelenül őrzé meg magát. Sem a vakoknak meg nem adta szemeik világát, sem a holtaknak az életet, s még is ő volt az, a ki a világ váltságáért föláldozta szentséges fiát, a ki a világosság és az élet maga. Nem parancsola az ördögöknek, meg nem szabaditá a megszállottakat, s még is ő az, a ki minden bűntől menten és a sátán uralmának soha nem lévén alávetve. egész poklot legyőzte. Nem gyógyítá a betegeket, nem oldozá föl a bűnösöket, és még is ő a betegek vigasztalója és a bűnösök menedéke; egyszóval a Bold. Szűz természetfeletti dolgok vagyis csodák által a nem hozta álmélkodásba; és még is az ő szentséges élete folytán Ő a kegyelem csodája, hasonló a világító csillagzathoz, mely a felhőkön áttör mindig és győzedelmeskedik

S azóta, XIX századon át, még inkább nevekedett a Bold. Szűz, Isten anyja dicsősége a kath. anyaszentegymalasztok öszpontosítva lettek ő benne; házban. Minden aranybeszédű mert amint szent Péter mondia: ..Más kapnak malasztot, szentek is de Mária minden nvert szentséges malasztot meg Fiától. Kérjed anyám így szólíthatja őt szentséges fia, mert immár semmit meg, nem tagadhatok tőled. Elmúlt az idő, midőn te a kánai menyegzőn csodát kértél tőlem, s én akkor mondottam: "Mi közöd néked és nékem asszony, még

nem jött el az én órám," Elmúlt az idő, midőn azt hitték némelyek, mintha nem ismertelek volna, midőn fölkiálték: én anyám, kicsoda ..Kicsoda az az én atvámfia?" Ezen pillanatnyi megalázások csak nevelték jelen dicsőségedet; ekkép leakartam tenni alapiát az azon nagyságnak, melyre immár fölemeltelek; hatalomnak, S a melvlvel fölruháztalak. Eljött az idő, midőn dicsőséa mint anyám. A gemben osztozol, te szószólásodra kész vagyok megnyitni kegyelmeim kincstárát, hogy tudia meg az egész világ, mert én a te fiad vagyok s te anyám vagy. Szólj s a te könyörgésedre le fog az én haragom Könyörülni csendesedni. akarok azokon, a kiknek bűnbocsánatáért te könyörögsz. Angyalaim különösen szolgáidat, a püspököket és a papságot s a te egyéb ker. híveket oltalmazni. Anyai szószólásod és kévisszaakarom tartani villámot. résedre a melv hivatva bűnösöket, megakarom kímélni a volna földet sújtani a a csapásoktól, leakarom fegyverezni a halált, s békókba verni a sátánt, lezárni a poklot s a mennyországot megnyitni. Légy tehát menedéke a bűnösöknek, vigasztalója szomorúknak, erőssége a gyengéknek, oltalmazója népnek és lelki pásztorainak, jótevője az egész földkerekségének. Kérjed anyám, mert nem illik, hogy valaha elfordítsam ábrázatomat tőled"

István, első apostoli királyunk, épen Szent ágyán feküdt. Ekkor feltárult előtte az lálos ország szontagságteljes jövője; gyüjté miért is magához püspököket és az országnagyjait s ezek jelenlétében hazánkat, nemzetünket a Bold. Szűz oltalmába ajánlotta s csendesen elnyugodott az Úrban. Α nemzet Isten után a lehető legnagyobb bizalom, viseltetett a Bold. Szűz, és hódolattal mennyország a Nagy hatalmas királynéja iránt S asszonyának Sok viszontagságában érezte legkegyesebb vallotta. is a anya pártfogását s oltalmát, olyformán, hogy har-SZŰZ czias vitézsége, becsületes nemzeti jelleme s az ország virágzása és földi jólléte is a Bold. Szűz iránti tisztelet s ragaszkodásnak egyik ismertető jele vala. "A ki magot ad a vetőnek; kenyeret is ad az eledelre; megszaporítja a földbe vetett magot s megöregbíti a vetemény növekedését." Kor. 2. lev, 9, 10.

Azonban fájdalom! mióta a nemzet a hitújítás következtében ketté szakadt. azóta sok tekintetben hanvatlás-Igaz ugyan, hogy a nemzet zöme katholikus nak indult. maradt, de megfogyatkozott az országban a hit, remény felebaráti szeretet s ez idő óta édes hazánk tiszteletére meghasonlott. Sokan megfeledkeztek nézve is arról, kinek oltalmába ajánlotta halálos ágyán szent Istapostoli királyunk hazánkat. ván első nemzetünket. mert olv családok körében nevekedtek föl, a hol Máriát névszerint alig ismerik már, olv iskolákban végzek tanulmánvaikat, hol a Mária-tiszteletet gúny s rosz példa által meggyalázzák. Olv emberek közt élnek. a kik a világ Megváltójával, Krisztussal is alig törődnek többé. kevésbé gondolnak szűz Máriával. Ha volna érzékök Istenért, ha világ Üdvözítőie őszintén osztoznának а fáidalmaiban. akkor tudnák méltányolni a roppant zatot is, melyet az ő édes anyja, országunk védasszonya hozott, érettünk áldozván fel szentséges fiát.

tizennegyedik század elején udvardi zsinaton egyetértve a püspöki kar, király magyar S országnagyokkal, elrendelte, hogy a Bold. Szűz Mária tiszteletére háromszor napjában, u. m. reggel, délben és este csendítsenek, elmondván az angyali üdvözletet, mely szokás utóbb az egész anyaszentegyházra kiteriesztetett. dolhatiuk, mily fönséges benyomást tészen az mennya ország királynéjának anyai szívére, midőn a föld minden hainalban, délben és este, az Angvali Üdvözlet részeiből millió és millió ajakról intéztetik feléje. Mi egyéb emberiség hálás szakadatlan hódolat, melyet az mint zületben felajánl annak, ki által neki az üdv megadatott.

> Tekints kegyes szívvel És irgalmas szemmel, A mi szent eleink kérelmére:

Jöjj örökségednek, Rettegő népednek, Jöjj, kérünk oh Anyánk! védelmére. Míg bennünk egy ér Mozdul, vagy csepp vér, Téged híven fogunk mi tisztelni, Kegyes jóvoltodat emlegetni.

Adja az úr Isten, mielőbb megérnünk az időt, hogy édes hazánk s az egész nemzet osztatlanul áldja és Szüzet, Magyarország patrónáját csőítse a Szent szerencsétlen hitszakadás, ekkor megszűnik a fölépülj s prot. atyánkfiai, meglelik édes hazánk is annyira óhajtott püspöki méltóságot, meglelik pedig ott, a hol valósággal meglelhető, t. i. a k a t h. anyaszentegyházban.